

Euangelij scdm Lucam

Reuerendissimi in christo patris et dñi: dñi Hugonis rē. Cardinalis Hostilla super euangelij scdm Lucam incipit. **Expōitio Capituli I**

Item in diebus rē. Job. xxxvij. d. Nunquā pducis luciferū in tēpore suo: Jobānes baptista ē lucifer: q̄ p̄cessit ortū solis. Sed absconsus est orto sole: qz nō erat ille lux: s̄ vt testimoniū phiberet de lumine: Job. j. a. Hunc lucas pduxit. i. pductū ostēdit i tēpore suo. i. tpe oportuno. i. dieb⁹ herodis regis.

Item in diebus rē. Job. xxxvij. d. Nunquā pducis luciferū in tēpore suo: Jobānes baptista ē lucifer: q̄ p̄cessit ortū solis. Sed absconsus est orto sole: qz nō erat ille lux: s̄ vt testimoniū phiberet de lumine: Job. j. a. Hunc lucas pduxit. i. pductū ostēdit i tēpore suo. i. tpe oportuno. i. dieb⁹ herodis regis.

A

Incipit euangeliū scdm Lucam Capitulum I

Item in diebus rē. Job. xxxvij. d. Nunquā pducis luciferū in tēpore suo: Jobānes baptista ē lucifer: q̄ p̄cessit ortū solis. Sed absconsus est orto sole: qz nō erat ille lux: s̄ vt testimoniū phiberet de lumine: Job. j. a. Hunc lucas pduxit. i. pductū ostēdit i tēpore suo. i. tpe oportuno. i. dieb⁹ herodis regis.

ita vt ipsū lucifer solē esse putaret. Sed p̄fessus ē iohānes: qz nō sū ego christus: et qz illum oportet crescere: me autē minui: Job. iij. d. Jō lucas volēs texere historiā de natiuitate dñi: p̄mittit de natiuitate m̄litis. i. iohānis: ostēdens qm̄ et de qb⁹ parētib⁹ nat⁹ fuerit: et regionē et regē cuius tēpore natus fuerit: Unde sequit^r cōueniēter morē historiographi: has determīnando circūstātiās: sicut dicit Bō. Impleuit rē. Dicit ergo. **a** **F**uit in dieb⁹ herodis regis iudee. Iste herodes fuit ascalonita qui fuit alienigena: qui primo finito regno iudeorum regnauit in iudea: s̄m q̄ p̄phetatum fuerat a iacob: Gen. xlij. b. Non deficiet sceptrum de iudea rē. Jam etiam sacerdotium vendebatur a romanis: et ita quodāmodo iam cessabat vinctio sacerdotij. **b** **S**acerdos quidā nomine zacharias. Nota etiam q̄ iohānes primo commendatur a patre: secundo a matre. Sed ad solum patrem mittitur angelus: quia vir caput est mulieris. j. Cor. xj. a. Christus ecōtrario primo commendatur a matre: et deinde a patre putatiuo: id est ioseph. Sed ad solam matrem mittitur angelus: qz de illa sola sine patre natus est christus: Et in hoc plenissime respondet veritas ymbz. Duorum quidem in veteri testamēto conceptio et natiuitas fuit per angelum nūciata: id est isaac et sanonis. Et duorum in nouo: id est iohannis et christi. Isaac: q̄ interpretat^r risus: figura fuit iohannis: de q̄ scriptū ē. j. eodē: Et multi in natiuitate ei⁹ gaudebūt. Et in eius: id est isaac cōceptione nūciatā mittitur angelus tm̄ ad patrem. Sanon: qui interpretatur sol eozū: figura fuit christi: qz et sanonis cōceptio prius p̄ angelum fuit soli mulieri nūciata. Tres herodes fuerunt: ascalonita: antipa: agrīpa. Ascalonita necat pueros: antipa iohānem: Agrīpa iacobū: claudens in carcere petrum. **d** **D**e vice abia: id est de octaua. j. Paral. xxiij. b. vt sit indeclinabile abia. Vel de vice abie: vt dicitur abias abie. Quid hoc sit plen⁹ dicit inferius. **e** **E**t vxor illi de filiabus aaron: et nomē eius helisabet. In cōmēdatione altorū p̄phetarum: vt elaię / bieremij / osee et aliorū: nō p̄ponunt nisi nomina patrum: hic autē p̄ponitur nomen patris et matris: qz vterqz propheta fuit. Helias autē p̄co secundi aduentus introducit subito sine patre et matre. iij. Reg. xvij. a. ideo fit: quia iohannes p̄cursor fuit in testimoniū carnalis generationis: Helias p̄cursor: erit in secundo aduentu: vbi carnalis generatio locum penitus nō habebit: sed spiritalis: De qua dicitur Matth. xix. d. In regeneratione cū sederit fili⁹ hominis rē. **f** **E**rant autē ambo iusti ante deum: qui nō sal-

Doraliter

a **F**uit in dieb⁹ herodis rē. Dies herodis suo sole illuminat. Dies ei⁹ est p̄spertitas temporalis: q̄ facit duos dies: potētā opprīmētē / sapentiā decipientē. **b** **D**iem hominis non desiderauit. Herodes interpretatur gloriās in pellibus: et significat diabolu qui gloriat^r in hypocritis: q̄ pellib⁹ ouisū sūt induti: intrinsecus autē sūt lupi rapaces: Matth. vij. c. Qui et rex dī: qz regnat sup omnes filios

supbie: Job. xlij. d. In dieb⁹ ei⁹ fuit zacharias: qz semp dñs malis regnantibus / aliq̄s bonos suscitāt ad eozū malitiā rep̄b̄ mēdā: Sic helias tpe achab. Mō em̄ abijcit dñs omio pplm suū: qz et si malus sit p̄nceps: tm̄ si sacerdos bonus ē: p̄t esse vt iohānes: id est grā dei nascat^r in pplō. **h** **I**ere. xxxi. c. In ebraio aīas sacerdotū pinguedine: et populus me⁹ adimplebit bonis. Tunc est temp⁹ pessimū: et abiectus ppl̄s: qm̄ p̄nceps malus est et sacerdos. Sic fuit tpe passionis dñi: et forte ē modo. **i** **I**ere. ij. e. Cōfusi sūt dom⁹ isrl̄: ipsi et reges eozū: p̄nceps et sacerdotes et p̄p̄betē eozū.

c **Z**acharias. Zacharias interpretat^r memor dñi: qz p̄rogatiā gloriā non q̄rit. ij. Cor. x. d. Qui gloriat^r i dño gloriatur. Magna laus ē sacerdotis: q̄ in dieb⁹ herodis. i. p̄spertitatis tēporalis: dñi tenet

memoriā. Pincerna em̄ liberatus a carcere et ministerio suo restitutus: oblit⁹ est ioseph: Gen. xl. d. **h** **I**ere. ij. b. Ambulauerūt post vanitatē suā et vani facti sūt: et nō dixerūt: vbi ē dñs. Debet autē sacerdos. i. episcopus eē memor dñi in triplici statu. i. patētis / iudiciātis / regnātis. Patētis vt imitē. j. Cor. ix. d. Castigo corp⁹ meū rē. Iudiciātis vt timeat: et sic iuste iudicet subditos. Sap. vij. a. Audite reges et intelligite: discite iudices finitū terrę: Iudiciū durissimū in his q̄ p̄fūt fieri. Regnant^r vt desideret p̄tēplādo. **l** **A**ij. j. a. Trabe me post te. **l** **v** tū. ij. d. Sobrie et p̄te et iuste viuamus in h̄ seculo. In tribus autē maxime debet esse memor. i. in regiminis susceptione: vt intret p̄ ostiū. i. p̄ christū. In b̄nficioz collatione: vt creat p̄ ostiū. p̄t christū b̄nficia cōferēdo. In tēporaliū dispensatione: vt ea distribuāt pauperib⁹ p̄t christū: et sic iterū creat p̄ ostiū. **o** **J**oh. x. b. Ego sū ostiū: si q̄s p̄ me introierit ingrediet^r regrediet^r. Et iō dī introierit^r i p̄. H̄nc custodiāt introitū tuū et exitū tuū. **p** **D**e vice abia. Hoc dicit^r qz episcop⁹ debet attēdere cui⁹ vicē gerat. i. p̄tis dñi: vt se amabilem exhibeat et reuerēdū. Sed p̄mo patrē amabilem: deinde dñm reuerēdū. Sic moyses Exo. xxxij. primo vt pater p̄ pplō suppli cauit: deinde vt dñs pplm iudicauit. **q** **J**oh. xxx. d. Cū sederē q̄si rex circūstāte exercituerā tm̄ ingreūtū p̄solator. Mō ē ergo **d** **e** vice abia p̄latus. i. nō gerit vicē christi q̄ tm̄ pater ē: v̄ q̄ tm̄ dñs ē: sed p̄ et dñs simul esse debet. **r** **E**sa. xxi. f. Potēstatē tuā dabo i manu ei⁹: et erit q̄si p̄ habitantib⁹ hierlm̄. In patre cōmēdat^r etatis maturitas: sapientię dignitas: mox gūltas / charitat^r affect⁹. In dño iusticię celus / animi fortitudo: vt neminē timeat s̄ timeat^r et largitatis virt⁹. **s** **I**tem **d** **e** vice abia. i. de vice octaua debet eē: vt oīa fiat p̄ p̄ntis. **t** **E**cc̄. xi. a. Da p̄tes septē necnō et octo. **e** **E**t vxor illi de filiabus aaron rē. Aaron interpretat^r mōtan. i. christ⁹. **e** **E**sa. ij. a. Erit i nouissimis dieb⁹ p̄parat^r mōs dom⁹ dñi. Filij aarō oēs scientię. **e** **E**c̄. j. a. Dñs sapientiā a dño deo ē. Helisabet vna de filiabus aaron ē scientia sacre scripturę. Interpretatur em̄ dei mei saturitas: qz alię scientię isrl̄. j. Cor. vij. a. Aggei. j. b. Comeditis et nō estis saturati: bibistis et nō estis iebriati. Sed hęc scientia et sariat et iebriat. **p̄** **E**dēt paupes et satura-

bunf. **p** **P**rouerb. xij. d. Iustus comedit et replet aiām suā: vter autē ip̄ioz isaturabilis. **h** **H**ęc debet eē vxor episcopi: et alię debēt esse vt famulę. **s** **A**p. vij. a. **E**t q̄siul sapientiā a tuuēture mea: et q̄siul sp̄sā m̄ibi eā assumere et amator fact⁹ sū forme illi⁹. **s** **S**z dī ifra eodē: q̄ nō erat ill⁹ fili⁹ eo q̄ eēt helisabet sterilis: qz nōdū p̄ceperat angel⁹ zacharię accedere ad eā: sine cuius mādato nō debet aliq̄s accedere ad hęc vxorē. **s** **S**epe tm̄ accesserat zacharias ad eā: s̄ frustra: qz agel⁹ nōdū p̄ceperat. **s** **S**ed vbi venit mādātū angeli cōcipit helisabet et nascit^r iohānes: et multi gaudebunt. **p** **P**rouer. v. d. **E**tare cum muliere adulescentię tuę: cerua charissima et granissimus hinnulus: vbera ei⁹ inebriet te oī tpe. Interpretat^r etiā helisabet: de⁹ me⁹ cognouit. i. fecit cognoscere. **h** **I**n iohāne. i. grāz: cognitio dei sc̄rlis ē i clerico: et memoria. i. zacharia muto a laude. **f** **E**rant autē ambo iusti

p̄s. 120.

p̄s. 121.

[Marginal notes on the right side of the page, including references to other works and commentary.]

Et ut homines. Hoc ideo determinat: quia corā hominibus non videbatur iusta helisabet: quia erat sterilis: et ois sterilis maledicta fuit i lege: Exo. xxiij. d. Nō erit isēcūda zc. Deut. vij. c. Nō erit apud te sterilis vtriusq; sex. Osee. ix. d. Quid dāb eis? Da eis vuluā sine liber? z ybera arentia. a **Incedētes i omnibus mādati:** id est obediētes mādati dei z facientes ea. c. **Et Incedētes i iustificatiōnibus domini:** id est i iusticia dei. d

a ambo iusti ante deū / incedētes in dñibus mandatis et i iustificatiōnibus domini sine querela. Et nō erat illis fili

Sine querela proximorum. Iusti / quo ad deū: sine querela / quo ad proximū: qz discretus erat zacharias in iudicijs. Phil. iij. b. Scdm iusticiam que ex lege est conuersatus sine querela: Quia nec aliquis de ipso / nec ipse de aliq; conquerebatur. Ecce multipliciter commendat parentes iohannis. Et comprehendit quedā Bto. commendationem in qñq; Comendatur em a genere: vbi dicit q zacharias fuit de vice abia: et helisabet de filiab aaron. Ab equitate: vbi dicitur / iusti. Iustus enim est / qui seruat equitatem: qui redit sibi quod suum est / z deo / z proximo. Ab officio: vbi dicitur / sacerdos. A facto: vbi dicitur: incedentes i mādati. A iudicio: id ē a discretione inter causā z causam: vel inter bonum z malū: vbi dicitur / in iustificatiōnibus et sine querela. Sequitur. **Et nō erat illis filius eo qd esset helisabet sterilis:** vt concipere non valeret. Augustinus: Et vacare amplexibus non deceret. Gen. xviij. b. Postq; senui z dominus meo vetulus est / voluptati operam dabo: **Et ambo processissent in diebus suis.** Due cause tangunt hic quare nō haberet plē. s. qz erat sterilis z annosa: z hoc ideo / vt maior appareret virtus. Hoc em diuinitus z miraculose factū est: vt z parentes gratiores essent / et ceteri ex miraculosa iohannis natiuitate cum tanq; pphetam audirent. Gen. j. eodē. f. Quis putas. i. quātus erit puer iste? Procuratum est etiam a domino / vt iohannes esset vngentus z primogenitus sicut christus: vt nūcius similis sit dño: qz fm iudicē p̄lit: sic z ministri ei: Eccl. x. a. Uterq; sc̄tus z i vtero matris: s. iohānes sc̄tificat: christus vō sc̄tus natus. Hiero. xxiij. b. Suscitabo dauid germē iustū zc.

Et ambo iusti ante deū. Intensa z occultā z sincerā notat iusticiā. Iusti em ante deū. i. quos deus iustos reputabat: qd i angelis suis repperit prauitatem: Job. iij. d. In hoc intentio. Item / ante deum: id est in abscondito: vbi deus videt / non coram hominibus. Matth. vj. a. Sit elemosina tua i abscondito et pater tuus qd videt in abscondito reddet tibi. Proverb. xvj. a. Reuela dño opera tua z dirigenz cogitationes tuas: Ecce occultatio. Item ante deū: qd verus est arbiter opis z intentionis. Proverb. xvj. a. Omnes vie hominū: id ē omnia opa hoim patet oculis ei: spiritui. i. iūctōnū pōderator ē dñs. Deut. xvi. d. Iuste qd iustū ē exēq̄ris. a. **Incedētes.** Recte postq; dixit / iusti: dicit incedētes: i qd pfectus ē opis: Sic Ps. Beati immaculati in via zc. Sponsus enim nō tam sessionē aut studiū cōmēdat in spōsa q̄ icessum. Cañ. vij. a. **Pulchri** sūt gressus tui i calciamentis filia p̄ncipis. **In omnibus mādati** / incedit: qd singulas virtutes i exercitio habet. Mādata possunt itelligi moralia: iustificationes cerimonialia: hoc magis ad litterā p̄tinet. Vel fm Ambro. Mādata sūt p̄cepta dei: iustificationes iudicia. Et bono ordo: prius mandata / postea iudicia. Eccl. xvij. c. Ante iudicium para iusticiā. c. **Et iustificationibus dñi:** nō hoim. Iudiciū dñi est verū sine psonaz z munerū acceptiōe. Deut. j. c. Qd iustū est iudicare: siue cuius sit ille siue peregrin: nulla erit distātia psonarū: qz dei iudiciū est. In hmoi g. i. in iudicijs / in cōfessionibus / in bñficijs ecclesiasticis cōferēdis: deponit hō psonā hois z induit personā dei: z tō i his nulla debet esse acceptio psonarū. g. **Processissent in diebus suis.** Senes fuerūt anteq; generaret. Oportet em p̄mo senescere in diuina lege q̄ officium docendi vel p̄dicandi assu-

mere: Et tūc p̄mo p̄mittit āgelus fructū z p̄sulit cōcubitu z nō an. In Cañ. ij. p̄mo dicit spōsa amore languescere: in quo notat diuturnitas z senectus: z postea dicit ei: Surge p̄pera amica mea. h. **Factū ē aut zc.** Mora tpe dauid multiplicat ē dei p̄ls: z tō voluit etiā ipe cultū dei āpliare: P̄ls erat tñ vnus summus sacerdos / qd tūc non poterat sufficere ppter multitudinem p̄li: et tō constituit dauid viginti quatuor summos sacerdotes: sedecim de genere

f eo qd esset helisabet sterilis: et g ambo processissent i diebus suis. b Factum est autem cum sacerdotio fungeretur zacharias

erat tñ vnus summus sacerdos / qd tūc non poterat sufficere ppter multitudinem p̄li: et tō constituit dauid viginti quatuor summos sacerdotes: sedecim de genere

Et nō habet zacharias

eleazar: octo de genere itamar. j. Parak. xxiij. a. Bī vicissim ministrabāt in tēplo p septimanas. Sed qz vna septimana p̄ valebat q̄ alta / ne esset cōtērio inf sacerdotēs / ex p̄cepto dauid p̄lecta ē soz z diuisē sūt septimanz: z cur soz p̄mo cecidit / p̄mo administrat: z eo defuncto filij ei p̄ successiōne. Similiter cuius soz sc̄do cecidit / administrat in sc̄da septimana: z filij ei p̄ successiōne: quia nō nisi semel p̄lecta ē soz. Lōtigit ḡ octaua septimana de sorte contigit abiq; de cuius genere fuit zacharias. Tñ z ei successit in octaua vice: id sup̄ dictū est de vice abia: qz hmoi vicarij administrationes dicebant vices: vt sicut abias fuit octauus / sic zacharias: z qd cūq; ei succederet / octauū ageret septimanā. Tūc ḡ erat forte vltima dies octauę septimanz / z decima dies septēbas i qua triplex solennitas concurrebat: vñ z tribus nominibus censebat. Dicebat em festū afflictiōis / festū expiatiōis / festū p̄pitiatiōis. Afflictionis: qz illa die se affligebant omnes vsq; ad pueros p̄stennes / ieiunādo vsq; ad noctē. Expiatiōis: qz sacerdos illa die intrās i sc̄tā sc̄tōrū asp̄gebat parietes z vitē silia tēplū sanguine vitule rufę: q̄ asp̄sio erat qdā expiatio figuralis. Fiebāt etiam illa die cineres de vitula rufa cremata: Tñ per totū fiebat aq; expiatiōis. Itē p̄pitiatiōis: qz illa die p̄pitiat ē dñs p̄lo sup̄ pctō vituli: z sacerdos hāc p̄pitiatiōe illa die p̄lo nūciauit. Intrabat aut singulis diebus sacerdos i tēplū bis. i. in sacrificio matutino / z sacrificio vespertino: i cuius cōsumatiōe ponebat sacerdos icēsū sup̄ altare. Postea intrabat in sc̄tā sc̄tōrū cū puluere thymiamatis quē ponebat in thuribulo aureo qd deferebat i manibus plēnū p̄zuntis: vt sic caligo sumi oculos ei / inuolueret: ne surū asp̄ctiens posset itueri duo cherubim: ne si forte glia dñi iter duos cherubim appareret: z ex ip̄a visōe statim expiraret. Factū ē aut cū zacharias posuisset icēsū sup̄ altare icēsōz: z egressus eēt de sc̄tā sc̄tōz z staret a dextris altaris icēsōz qd erat i sc̄tis: vt dicit Iosephus et Beda et Hieronymus / et oēs sc̄ti p̄ter Augustinū apparuit ei angelus qd exaudirā ei oīonē quā p̄lo factebat z iohāne nūciauit: Et h ē qd dicitur: **Factū ē aut zc.** Vbi autē notāda ē duplex opinio. Quidā em dicūt qd vnus erat sup̄ illos viginti quatuor summos sacerdotes: qd constituit dauid: qd dicebat p̄nceps sacerdotū: qd decedēte anteq; sepeliret ellgebat sorte alij de eadē tribu. Alij dicūt qd nullus erat sup̄ illos viginti quatuor sacerdotēs: s. ille i cuius hebdomada icidebat decima dies septēbris / per totū illū annū erat sumus sacerdos siue p̄nceps sacerdotū: qd tūc p̄tigit zacharias: In sc̄do em tabernaculo nō intraret nisi sumus sacerdos semel i āno cū sanguine. Post zachariā facti sūt duo summi sacerdotes p̄ ambitionē: qd sibi annuatim succedebāt. Hęc opinio sc̄da magis cōcordat glossis. **Physice.** Per ingressū zacharię i sc̄tā / significat ingressus christi i mariā: z p̄gressū zacharię i sc̄tā sc̄tōz / significat ingressū christi i cēlū. Sic em sumus sacerdos intrabat i sc̄tā sc̄tōz vt impelleret p̄ p̄lo foris stāte: sic christus implet oib; introiuit i cēlū: vt impellet p̄ nob p̄ez adhuc stātib; foris. Tñ Heb. ix. f. Nō in manufacta sc̄tā iesus introiuit exemplaria veroz: s. in ipsum cēlum / vt appareat nūc p̄ nobis vultui dei. Et dicit hic Bto. qd pulchre ea die descensio eius: id est christi per angelū nūciaf / qd ei per legē ascensio figurabāt: et caue: qz illa die non fuit nūciat aduentus christi: s. tñ aduentus p̄recursoris: in qdāmodo iūmat fuit aduentus saluatoris. Qz dicitur legē itelligē. i. p̄ introitū sacerdotis legalis i sc̄tā sc̄tōz. Factū

Physice

Euangelij scdm Lucam

Est autem cum sacerdotio fungeretur zacharias: id est officium sacerdotis exequeret. Simile Eccl. xlv. c. Fugit sacerdotio. Moralit: Fugit sacerdotio. i. exercere officium sacerdotis: quod consistit in quinq. s. in oratione / p[re]dicatione / missarum celebratione / confessionum auditione / vasorum templi conseruatione. Hec enim sunt quinq. talenta que tradidit d[omi]n[us] seruis suis: Matth. xxv. b. Sicut autem multi qui adhuc nesciunt officium suum: qui tamen dignitate et nomine sacerdotum gloriantur. i. Reg. ij. c. Porro filij belial filij belial nescientes dominum / neque officium sacerdotum ad pplm. ij. Sachab. iij. c. Sacerdotes non iam circa altaris officium dediti erant sed templo contempto et sacrificijs neglectis festinabant partici-

Officium sacerdotis consistit in quinq

a in ordine vicis sue ante deum: b in consuetudinem sacerdotij c sorte extrit vt incensum poneret. d Ingressus in templum d[omi]ni: et ois multitudo ppli erat foris orans i hora incensi. Apparuit autem k illi angel[us] d[omi]ni stans a dextris

pes fieri palestre et p[ro]bitio[n]is eius iniuste. a In ordine vicis sue: id est s[ecundu]m ordinem et vicem suam. i. Cor. xij. g. Omnia honeste et s[ecundu]m ordinem fiant. b Ante deum: id est gratis / non pro gloria neque pro lucro. Malach. j. c. Quis est ex vobis qui claudat ostia: et incendat altare meum gratuito: c Scdm consuetudinem sacerdotij: id est sicut de consuetudine p[ro]nebat ad sacerdotes. d Sorte. Mō q[ui] tunc mittebat sortis quando incensum erat adolendum: sed in sorte q[ui] primo posita fuit / successit abiq[ue]. Unde sicut abias fuit octauus in ordine p[ro] sorte electus: sic zacharias et omnis sacerdos eius. Et hoc est q[uo]d dicit hic: Sorte: id est diuina gratia. Prover. xvj. d. Sortes mittunt in sinum: sed a d[omi]no temperantur. e Extrit / de sanctis sanctorum: rediens ad altare incensum. Vel a turba qua foris reliquit: sic caper portans peccata populi i desertum fugiebat: Leuit. xvj. b. Matth. xij. a. Extrit q[ui] seminat. f Incensum poneret / sup altare incensum. Ipse dico / g Ingressus i templum d[omi]ni: et ois multitudo populi erat foris orans hora incensi: id est quando ponebatur incensum. Dicit autem singulariter / hora incensum: vt specialiter intelligat hora illa decime diei septembris / q[ui] sacerdos intrabat sanctis sanctorum cum sanguine vitule ruse et hirci / et ponebat incensum: et sic orabat vniuersus p[ro]pls. Singulis namq[ue] diebus erat due hore in q[ui]bus ponebatur: nec t[ame]n conueniebat p[ro]pls ad orationem sicut ad sacrificium vel spiritum / in cuius p[ro]sumatione ponebat sacerdos incensum sup altare: et postea intrabat in sancta sanctorum / sicut dicitur e sup. Moralit: Incensum est deuota oratio. Ps. 140. Dicitur oratio mea sic incensum in conspectu tuo. Que non dicitur / sed ponit dicitur: quia sine dubio non valet oratio q[ui] manu non ponit ante deum: id est q[ui] operibus non iuuat. Luce. iij. e. Leuem[us] corda nostra cum manibus ad deum i celos. Apoc. viij. a. Ascendit fum[us] incensorum de orationibus / scdm de manu angel[us] coram deo. g Ingressus / mente et corpore: q[uo]d debet fieri cum reuerentia et timore. Vn beat[us] Bern[ardus]. Quid aliud cogitare debet q[ui] intrat ad orationem: q[uam] illud q[uo]d dicit in Ps. Ingressus ar in locu tabernaculi admirabilis visus ad domum dei. Cuius tanta ergo reuerentia et timore ascendere debet de palude sua / p[ro]grediens ranuncula / miser hominatio. Amos. vj. a. Ue q[ui] opulenti estis in sion et confiditis in monte samarie / optimates captiua p[ro]p[ri]orum ingrediens pompatice domum d[omi]ni. h Multitudo foris: de temporalibus sollicita: sed p[ro]latu[m] intus vacans spiritualibus. Matth. vj. d. Ne solliciti sitis etc. Apparuit autem illi: exequenti personalit[er] officium suum / ab amplexibus abstinenti / p[ro] p[ro]lo oranti / a turba separato. k Angel[us] d[omi]ni stans a dextris altaris incensi. Nota q[uo]d in templo et iuxta altare et a dextris altaris apparuit angel[us]. In templo q[uo]d dicitur: q[uo]d nuntiabat aduentum veri sacerdotis. Juxta altare: q[uo]d nuntiabat mysterium ab vniuersali ecclesia celebrandum. A dextris: quia gaudium eterne beatitudinis nuntiabat. l Altaris incensum: non altaris holocaustorum vbi aialia immolabantur: q[uo]d facillime et frequenter exhibet celestis visitatio interne deuotionis / q[ui] cor porali afflictioni. i. Timoth. iij. c. Exercitatio corporis ad

Moraliter Ps. 140.

Ps. 41.

modicum vitis et pletas aut ad oia vitis etc. Sed t[ame]n p[ro]p[ri]us occurrit altare holocaustorum: quia primo oportet carne mactare: q[ui] mentis deuotio possit haberi: vt q[ui] post sextam feriā ad sabbatum veniamus. Proverb. xlij. d. Prepara foris opus tuum et diligenter exercere agrum tuum: et postea edifices domum tuam. Prius enim nascit homo exterior: ad laborum: et postea homo interior auis efficit ad volandum: Job. v. b. A dextris apparet angel[us] qui dat consolationes spirituales: a sinistris qui dat temporales. Proverb. iij. d. Ois que a dextris sunt nouit d[omi]n[us]: peruersę vero sunt que a sinistris. m Et zacharias turbat[us] est videns. Lalis turbatio intelligitur quedam alienatio mentis: qua paritur homini ex iprouiso al-

cuius incursum: et tunc quodammodo perstringitur homo: id est quandam angustiam patitur. Unde dicit: Et timor irruit super eum. Boni autem angeli de sui visione pauescunt: p[ro]solatio[n]is remedio timorem excutiunt: demones timorem amplius incurrunt. Greg. In quātam miseria cecidim[us] / q[uo]d ad bonorum angelorum presentiam formidamus. Ecce. iij. f. Ecce gloria d[omi]ni stabat quasi gloria qua videra iuxta flumini chobar et vidi et cecidi in faciem meam. n Aut autem ad illum angelus: Ne timeas zacharias: q[uo]d timor non est in charitate: sed persecta charitas foras mittit timorem. i. Job. iij. d. o Zacharia: qui es memor d[omi]ni. Marc. viij. b. Nolite expauescere / iesum queritis. p Quoniam exaudita est oratio tua. Glo. Facta p[ro] populi redemptione: non p[ro] sobole qua desperabat se posse habere. Nunquid enim zacharias orauit pro suscipienda sobole: Mō: imo p[ro] populi liberatione: quia tunc erat populus tributarius romanis. Quid ergo dicit angelus: Exaudita est oratio tua / tanq[uam] hoc petisses: Ideo sic expone: q[uo]d exaudita. i. extra q[uam] peteres audita: quasi amplius q[uam] petisses dabit tibi. Petebas liberationem plebis: et p[ro]ter hoc dabit tibi susceptio prolis. r Et vox tua helisabet pariet tibi filium: et vocabis nomen eius iohannem. Nota q[uo]d duorum t[ame]n in nouo testamento p[re]dicta sunt nomina ante conceptionem. i. iohannis baptiste et iesu. In veteri / sex: hismael / isaac / ioseph / ioseph / cyrus / et agag. Gen. xvj. c. de hismaele. et. xvij. c. de isaac. Judic. xij. a. de sanfone / scdm aliam translationem. iij. Reg. xij. a. de ioseph. Esai. xlv. a. de cyro. Numeri. xlij. b. de agag. Heda autem dicit h[ic] q[uo]d q[ui]s alicui a deo nomen imponit ante conceptionem vel mutat: et ipsa mutatione vel impositione / singulare eius meritum indicatur: vt qui primo dicebat abram / postea diceretur abraham: ab aba q[uo]d est pater: et rama quod interpretatur excelsum: vt ipsa mutatio nominis indicaret excellentiam meritum. Unde et nomen iohannis hic p[re]dictum est / ob singulare meritum ipsius. Et merito interpretatur / in quo est gratia: q[uo]d multipliciter in ipso assignatur gratia. Fuit enim p[re]nominatus a domino: Esai. xlix. a. Dominus ab utero vocauit me: de ventre matris mee recordatus est nominis mei. Itē nunciatus ab angelo: vt hic. Itē sanctificatus i utero. Mathe. j. b. Priusq[uam] te formarem in utero noui te etc. Item gestus in utero. j. eodē. d. Exultauit infans in utero eius. Itē virgo / et in utero sanctificatus. Itē martyr: Marc. vj. d. Et decollauit eum in carcere. Item lucerna: Job. v. f. Ille erat lucerna ardens et lucens. Item vox verbi. Job. j. c. Ego vox clamantis in deserto: dirigite viam domini etc. Item testis: Job. j. a. Hic venit in testimonium etc. Item baptista domini. Matth. iij. d. Venit iesus a galilea in iordanem ad iohannem vt baptizaretur ab eo. Itē plusq[uam] p[ro]pheta. Matth. xj. b. Etiam dico vobis et plusq[uam] p[ro]pheta. Item heremita. Marc. j. a. Fuit iohannes in deserto etc. Item angelus. Malach. iij. a. Ecce ego mitto angelum meum. Item lucifer. Ps. Ante luciferum genui te. Item p[re]cursor: Infra. eodē. b. Ipse precedet ante illum etc. Item paranympus

Ps. 107

Itē paronympho. Job. iij. d. Qui habet spōsā rē. Itē sagittā. Esa. xlix. a. Posuit me q̄si sagittā electā. Ecce in q̄t p̄suli legiā. Itē i ipso grā data ē parentib⁹: Water videlicet soluta ē a maledictione sterilitatis: z patri reddita ē loquela. a

Et erit gaudiū tibi z exultatio. Prēmisi nominis causam assignat hic euāgelista: Verito em̄ dicitur iohannes: qz in ipso gratia data ē sterilib⁹ et peccatoribus / quozū corda conuertit ad dñm. Uñ dicit: **Et erit gaudiū itē mē**

Et exultatio: exteri⁹ corpis. **Et multi: qz iusti z p̄ctōres: dñm in natiuitate ei⁹ gaudebūt: qz p̄tē p̄dicationē gaudebūt i gēnū.** Mato p̄cursoze multi gaudebūt: de q̄ Malach. iij. a. Ecce ego mitto angelū meū z p̄parabū viā ante faciē meā. Uiere. xxiiij. b. Er̄t mibi in nomē z in gaudiū z in laudem z exultationē cūctis gētib⁹. **Moraliter:** Magnū z multū gaudiū debet esse: quādo vnus bonus homo nascit in ecclesia dei. Job. xv. e. **Uultus. i. ecclesia cū parit laborando in peccatorib⁹ cōuertēdis / tristitiam habet: qz venit hora eius / z adhuc nō peperit: cum autē peperit iam non meminit p̄surgē p̄opter gaudiū: qz nat⁹ est homo in mundum. j. xv. b. Congratulamini mibi: qz inueni ouem q̄ perierat: dico em̄ vob⁹: qz gaudiū erit i celo sup vno peccatore penitentiā agēte. Tunc em̄ nascit iohannes: cum peccator penitentiā agit. **Excepit autē iohannes: quādo peccator conuertitur. j. xv. g. Epulari et gaudere oportebat rē. Proverb. xxij. c. Exultat gaudiō pater iusti: qui sapiētē genuit letabit in eo. Et nota qd dicit: Multi gaudebūt. Uulgus enī gaudet de p̄mōtione iustozū / vbi sepe maiore inuidet z tristat. Proverb. xxvij. b. In exultatione iustozū multa gloria est: regnātib⁹ impijs ruīnē hominū. Proverb. xxix. a. In multiplicatione iustozū letabitur vulgus. Item nota qd dicit: In natiuitate: non in cōceptione: quē soli deo nota est: sicut a solo deo facta est. Loquor enim de cōceptione spiritali: quē fit per gratiā contritionis. ij. Machab. vij. d. Nescio qualis in vtero meo apparuistis: neqz enī ego spiritū z animā donauit vobis: sed mundi creator qui formauit hominib⁹ natiuitatē. **Et erit magnus coram dño: qz magne vitę z altę fuit: in deserto p̄dicauit / z penitentiā p̄dicauit quā magis ipse impleuit. Unde sequitur: Vinum z siceram nō bibet. Siccera sicut dicit Blo. interpretatur ebrietas: z designat hic omnē potū qui inebriare pōt. Unde de omni tali abstinit iohannes. **Et spiritus sancto replebit adhuc ex vtero matris suę: id est manens in vtero matris suę. Cuius signū fuit qd ad aduentū matris saluatoris in vtero exultauit. Unde licet nondū esset ei spiritus vitę. i. licet nondū p̄dixisset in lucē per qd cognoscere habere vitam / tamen erat ei spiritus gratię. **Et multos filioꝝ israel cōuertet ad dñm deum ipsoꝝ. Sed non cōuertit nisi ad christum: Ipsum em̄ p̄dicauit / dicens: Qui post me venit rē. Ergo christus est deus eozum. **Et ipse p̄cedet ante illū in spū z virtute helig. P̄cedet illū nascendo / p̄dicando / baptizando / moriendo / ad inferos descendendo: s̄ non resurgēdo nec ascendēdo. Michę. ij. d. Ascēdet p̄dens iter ante eos: diuidet z transibūt portā: egrediet̄ per eā: z transibit rex eoz corā eis: z dñs in capite eozū. **In spū. Blo. sancto. n. **Et virtute. Blo. signozū. Cōtra Job. x. g. Signum fecit nullū. **Helig: quia in multis assimilatur helig. Sicut em̄ helias futurus erit p̄co iudicis: sicut iohannes p̄cursoꝝ fuit redemptoris. Item ambo i deserto. iij. Reg. xix. b. **Dares. j. a. Ambo victu parci: vestitu inculi / ambo regum insaniam tolerant. iij. Reg. xix. a. **Dares. xliij. a. Ille iordanem diuisit tangēs pallio suo. iij. Reg. ij. b. hic ad lauacrum: id est ad baptismum homines cōuertit. Item iohannes cum domino conuersabatur in terra: z helias visus est cum eo in trāfiguratione: **Dares. xvij.************************

Et cōuertat corda patrum: id est fidē cordis patrum. i. patriarcharū. **In filios: in successores iudeos: id est conuertet eos ad fidē patriarcharum. Malach. viij. b. Ecce ego mittā vobis heliā: z cōuertet corda patꝝ ad filios. Unde sicut p̄dicabit helias: sic p̄dicauit iohānes. Unde hoc verbū malachie factū bñ de vtroqz dī. **Et incredulo****

Ex vtero matris suę: z multos filioꝝ israel cōuertet ad dñm deū ipsoꝝ. Et ipse p̄cedet ante illū in spū et virtute helig: vt cōuertat corda patrum i filijs:

ritualis operatur. Prima longitudo lōganimitatis: per quā animus futura bona expectat et p̄sentia nō curat. Ps. **Expecta dominum viriliter age z confortetur cor tuū. Per hāc se extendit animus semper antertus. Pbil. iij. c. Quę retro sunt obliuiscens ad ea quę sunt p̄iora extendens me ipsum. Secunda est latitudo charitatis: per quā animus se extendit ad dexteram z ad sinistram: id est ad amicos z ad inimicos. **Matth. v. g. Dicitū ē antiqz: diliges primū tuū / z odio habebis inimicū: ego autē dico vob⁹: diligite inimicos v̄oz. ij. Cor. vj. c. Os nostrū patet ad vos o corinthij / cor nostrū dilatatum est. Tertia est profundum humilitatis: per quā anim⁹ descendit infra se z coram se. j. xliij. c. Qui se humiliat exaltabitur. In his trib⁹ est magnitudo animi: de qua dicit **Senecca. Magnus anim⁹ ē cui magno nihil est magnū. **Loquā domino / non coram seculo. Ps. Omnis gloria eius filie regis ab intus. **Vinum et siceram non bibet. Vinum inanis glorię: z siceram ineptę leticię. Ab istis abstinet filius zacharie: id ē qui domini patētis / iudicantis / regnantis memoriam tenet. Tūc em̄ nec apud se ineptę letatur: nec foris inanitē gloriat. **Gen. xxix. b. et. c. bis ipetit ad ultera ioseph. Primo palā / secūdo clam z sine arbitris. **Thren. iij. c. Demozia memor ero z tabescet i me anima mea. Hoc vinum non bibunt rechabite: id est viri religiosi. **Uiere. xxxv. b. Non bibemus vinum: quia ionadab filius rechab pater noster p̄cepit nobis dicens: non bibetis vinum vos z filij vestri vsqz in sempiternū. **Numer. xij. a. Vir siue mulier cū fecerit votū rē. **Proverb. xxx. a. Noli regib⁹ o lamuel noli regib⁹ dare vinū. **Job. j. d. Filijs tuis z fillab⁹ vescentib⁹ z bibentib⁹ vinū i domo fratris sui p̄mogeniti / repere irruit v̄tus uehemēs a regione deserti z cōcussit q̄tuor angulos domus q̄ corruēs oppressit eos. Est autē vinū bonū. i. bona gloria: z siccera bona. i. moderata leticia: de qb⁹ **Proverb. xxx. a. Date sicerā m̄rētib⁹ z vinū his q̄ amaro sūt animo. **Et spiritus sancto replebitur: quia vacuus fuit a spiritu suo. iij. Reg. iij. a. **Helig⁹ repleuit vasa vacua. Sic maris omni gratia fuit plena: qz oī culpa fuit vacua. j. codē. c. Que gratia plena. **Veda. Cui vini ebrietas tollitur / spiritus gratia cumulatur. **Ex vtero matris. **Dater iohannis ē sapientia dei: vter⁹ ei⁹ in quo cōcipitur est ecclesia. **Manens in vtero matris replebit spiritus sancto. **Act. ij. a. Erant omnes discipuli pariter rē. **Judic. vj. g. Spiritus dñi repleuit gedeon: qui clangens buccina p̄uocauit donū abiecer. **Et hoc est quod sequitur hic. **Et multos filioꝝ israel cōuertet ad dñm. Sic iohannes cum nascitur ex vtero matris: id ē cum p̄mouetur in ecclesia / multos conuertet ad dominum. **Et ipse p̄cedet ante illum. Sic p̄dicatoꝝ aut p̄clatus debet p̄cedere iesum ad peccatoꝝ p̄dicando. **Unde. j. x. a. **Disit illos binos ante faciē suam. **Debet etiam p̄cedere peccatoꝝ ad iesum orando. **Uñ Job. x. a. **Bonus pastor cū p̄oprietas oues emiserit / ante eas vadit z oues eū sequit̄. **Uitroqz m̄ **In spū z virtute helig: i spū tu p̄phetandi et virtute operandi. **Et cōuertat: verbo z exēplo. j. **Def. iij. a. **Si q̄ nō credūt v̄bo p̄ multę p̄uersationē sine verbo lucrificānt considerantes in timore sanctā p̄uersationē v̄raz. **In filios. **Veda. **Cor p̄m i filios cōuertit: q̄ sc̄toꝝ antiq̄ru spūalē itelligentiā p̄lis p̄dicādo ifūd̄it. **Et incredulos ad**

Moraliter

Ps. 26.

Ps. 44.

B

Moraliter

Et incredulos ad prudentiam iustorum: suple conuertet. Prudentia iustorum est no de legis operibus presume...

Doxaliter *

Et. tunc...

Sci. 18. b.

Et incredulos ad prudentiam iustorum: Non carnis: quia prudentia carnis mors est: Ro. viij. b. Non mundi. Man stulta fecit deus sapientiam huius mundi. i. Cor. i. c. Sed iustorum: que in mundo stulticia reputatur. Beatus...

Et incredulos ad prudentiam iustorum parare dno plebem perfectam. Et dixit zacharias ad angelum: Unde hoc sciam? Ego enim sum senex et uxor mea processit in diebus suis. Et respondens angelus dixit ei:

ceptione saluatoris. Gabriel: id est fortitudo annunciat fuit: militate christi et iohannis. Daniel. viij. e. et. ix. f. Gabriel facitelligere et. Per hoc etiam quod annunciat christum: significat quod christus in fortitudine venturus esset ad debellandum diabolum.

Et missus sum: de celo empyreo. Aliqui enim sunt angeli in celo: aliqui nobiscum in terra: sicut vobis deo assistunt per contemplationem: nec minus eorum contemplatio vel gaudium pro loci mutatione. In quo qui ad te et hoc tibi euangelizare: Et ecce eris tacens et non poteris loqui usque in die quem habueris...

Ego sum gabriel qui esto ante deum: et missus sum loqui ad te: et hec tibi euangelizare. Et ecce eris tacens: et non poteris loqui usque in die quem habueris. P ro eo quod non credidisti verbis meis qui implebitur in tempore suo. quod dicitur per signum: sed deberet tibi sufficere per signum quod ego qui sum angelus dei loquor tibi: et quod non acquiescis verbis meis: pena dubitationis. Taciturnitas infligit tibi. Unde dicit angelus signum: non tamen zacharias tale peribat. Sed quod puniret magis quam abraham vel gedo: et multi alij qui signum haberent: et tamen non fuerunt puniti. Beda dicit: quod discendo locutus est: id est silentio plectitur ut tacendo credere discat. Sed non videt solutio sufficiens: quod non tenebat credere. Unde. i. Job. iij. a. Nolite omni spiritui credere et. Iudex dicitur quod angelus dicit: ego sum angelus domini: tenet credere ille cui loquitur: quod malum non habet potestatem dicere. Sed hoc videtur falsum: quod potest dicere: ego sum christus: ut dicit beatus Antonius. Potest dici quod peccauit: quia apte loquens non creditur. Unde dicit Beda quod sola angelus visio et allocutio debuerat ei sufficere: unde diffidens merito pena luit tacendo. Sic autem puniret ut maius miraculum monstraret in naturitate iohannis: quod tunc recuperavit loquiam. Vocet autem amittit: quod vox nascebatur: et quod legi silentium imponebat.

Ego enim sum senex et. Duo sunt zacharia. i. platur solent mutere in desperatione fructus. i. peria infirmitas et uxoris sterilitas diurna. i. plebis subiecte inueterata malicia. Dies autem uxoris sunt vanitas et voluptas: in quibus cum peccerit plebs: semen vbi dei non capit in ea: et id desperat platur dicens: Ego senex sum. i. diu laboravi in uxore mea. Et pro mea processit in diebus suis. i. in vanitate et voluptate diu pmisit. Sed nec sic cessandum est platur: sed magis istendendum. Timor. iij. a. Predica vobis: ista oportune oportune. Nota Hieremias. i. b. se excusatur: quod puer est et nescit loqui: nec punire: quod iusta est excusatio: Zacharie vero: quod senex est et aptus predicationi: non recipit excusatio: sed punire. Prover. xj. d. Qui abscondit frumenta maledicetur in populis. Debe. v. d. Cum deberent esse magistri propter tempus: rursum indigerent vos docerent: Sicut zacharias quod senex se fateret: et tamen dicit: Et hoc sciam: Eccl. xxv. a. Tres species odit anima mea etc. Ego sum gabriel. Gabriel interpretatur fortitudo domini. q. d. confidens deo de tuis viribus: sed de domini fortitudine. i. Cor. xv. b. Non ego sed gratia dei mecum. Iohel. iij. c. Infirmitas dicat: quod fortis ego sum. Infirmitas in se: fortis in domino. In hanc etiam apparet vna prognostica iohannis: quia idem angelus est conceptione et domini nuntiavit: gabriel. i. id est fortitudo dei: quod vterque fortiter acturus: non sibi sed deo attribuit. Missus sum loqui. Alii non debet loqui qui missus non est. Ro. x. c. Quod predicabit nisi mittatur: nec ecce eris tacens etc. Moraliter in hunc quod pusillanimitatem indicendum est silentium a predicatione. Deut. xx. b. Quis est homo fortis: et corde pavido vadit et reuertatur in domum suam. Eccl. vij. a. Noli querere fieri iudex etc. Similiter nimis audax temeritas nocet exercitui. Prover. xxij. d. Noli esse cum his qui defigunt manus suas: et qui vades se offerunt pro debitis. In hanc igitur opus est discretionem. Unde Prover. xxij. a. Cum dispositione itur ad bellum. Et in die quem habueris: de quo aliquis prius timens: postea nato iohanne: id est gratia predicat: quod videt aliquem conuertit ad dominum. i. Reg. xlij. b. Ascendit ionathas manibus et pedibus repens: et armiger sequatur eum etc. Et erat plebs...

Dubitatio solet fieri multiplici...

Et erat plebs expectans zachariam. Litera pater: adoraliter b Zacharia. i. platu vt renunciet eis volu-
 tare dei. Job. xxx. d. Qui me audiebāt expectabāt sententiā
 meā. **Et mirabāt q̄ tardaret ipse i tēplo.** i. i cōre-
 platione cū curā animarū habear. Exo. xxxij. a. Cernēs po-
 pulus q̄ morā face-
 ret descēdēdi de mō-
 te moyses: congre-
 gar̄ aduersus aarō
 dixit: Surge fac no-
 bis deos q̄ nos pre-
 cedāt: **Doysi enim**
 huic vtro q̄ nos edu-
 xit de terra egypti
 ignoramus qd acci-
 derit. Proverb. vi.

Et erat plebs expectans za-
chariam z mirabant q̄ tarda-
ret ipse in tēplo. Egressus aut
 nō poterat loqui ad illos. Et
 cōgnouerūt q̄ visionē vidis-
 set in tēplo. Et ipse erat inuēs
 illis/et pmāsit mur̄. Et factū
 ē vt ipleri sūt dies officij ei:
 abijt i domū suā. Post hos
 autē dies concepit helisabet
 vxor ei: z occultabat se mēsi-
 bus quinque: dicens: Quia sic fecit
 mihi dñs i dieb⁹ qb⁹ respexit
 p̄ auferre opprobriū meū inter
 ma luna cōceptus ē iohānes baptista i ieiunio scenophegie in equino-
 ctio autumnali: quādo incipit nox crescere: id ē incipit esse p/
 ductior die: quia ille zc. Dinorata autē fuerat lux a tenebris
 zc. i. minor erat lux q̄ nox adhuc quādo iohānes cōcept⁹ ē:
 z tūc cepit nox crescere z dies minui. Sed de hoc dubitat q̄
 dicit: vndecima luna
 zc. Ex hoc elicitur q̄
 decima dies septem-
 bris/ fuit vltima dies
 admistratiōis zacha-
 rię: q̄ cōpleta in ipsa
 vespera decimę dies
 redijt zacharias in
 domū suam: z in ipsa
 nocte iacuit cū vxor/
 re sua: et ita vndeci-
 ma luna cōceptus ē iohānes baptista i ieiunio scenophegie.
 Nam decima quinta die septēbris incipiebat festū scenophe-
 gie/ in q̄ iudej ieiunabant: z decima die septēbris erat festum
 p̄ p̄tationis: z ita inter illa duo festa erant quattuor dies q̄
 dicebantur ieiunium scenophegie: sicut z nos modo p̄mit-
 timus ieiunia vigiliarū solennitatibus. Sed quis instituerit
 illud ieiunium: non habet expressum in lege. Erat etiam tunc
 equinoctiū/ sicut dicit Chryf. et. viij. calend octobris: Qd
 videtur falsum: quia fm hoc september non haberet nisi viij/
 glintinouem dies. Sed dicēdū q̄ Johannes chryostom⁹ cō/
 plectitur in hoc loco diuersas mēsum cōputationes: nostrā
 .i. z iudeoz: vt dicat iohānes concept⁹ vndecima luna septē-
 bris legalis. i. fm legē cōputari. i. fm qd cōputat iudej. i. fm
 lunationē: et hoc potuit esse octauo calend octobris vsualis
 i. nostrī. i. scdm nostram computationem / q̄ non cōputamus
 fm lunationes. Impossibile ē enī q̄ vndecima luna septem-
 bris legalis sit .viij. calend octobris legalis: z ita poterit eē
 vt referat ad diuersas cōputationes qd dicit septēbris et
 octobris. **Aboralit** **Dies officij ei** zc. Dies officij
 sacerdotis/ cōreplatio z lectio. Redit⁹ in domū suā/ custodia
 sui. Gen. xxx. d. Iustus ēvt aliquid prouideat etiā domū meę.
 Post illos duos dies et post reditū i domū suā/ impregnat sa-
 cerdos vxorē suā: qz tūc p̄mo. i. post p̄replationē/ lectionē/ suā
 custodia/ pficit sacerdos i plebe sua: z generat in ea iohāne. i.
 gratiā: nō qdē auctoritate s̄ ministerio. Ubi nō dicitur q̄ za-
 charias impregnauerit vxorē/ sed q̄ ipsa cōcept⁹: qz totū ḡfē
 attribuēdum est. i. Cor. xv. b. Gratia dei sum id quod sum.
 Hoc autē notabile est hic q̄ sacerdos mur⁹ impregnat vxorē
 et generat iohannem: sed non mancus/ ad significandum q̄
 sacerdos magis exemplo q̄ verbo edificat plebem suam. In
 hoc etiam significat q̄ non ex virtute verbi vel doctrine eius
 est profectus subditorū: sed ex gratia spiritus sancti. **Barth.**
 x. c. Non enī vos estis qui loquimini zc. **Occultabat**
 se mensibus quinque. Exo. ij. a. occultatur moyses natus:
 hic occultatur iohannes cōceptus: in signū vt z opus z p/
 positum bonum abscondas: interim vacās scrutiniō legis: vt
 soli deo pateat nō hominib⁹. Proverb. xvi. a. Reuela dño
 opera tua: nō mūdo: z cogitationes tuę dirigent. **Thres. ij.**
 f. Effūde sicut aquā cor tuū ante cōspectū dñi: leua ad eum
 manus tuas. **Occultatur** autē conceptus iohānes quinque mē-
 sibus vsq̄ dum sexto mense qui est numerus perfectus/ iohannes
 p̄cipit: qz nemo statim ḡfam sibi datā p̄fert i publicū donec
 post lōgā p̄gnitentiā oriat et spes salutis. Ubi Job. xj. f. non
 dī: Lacare veni foras/ nisi post tres dies sepulture: q̄ sūt do-
 lor/ timor/ labor. Dolor offēsē/ timor gehēnē/ labor p̄nię. **Uñ**
 quinque mensib⁹ dicit occultari iohānes. **Uñ** enī dī a mene
 qd ē defect⁹: z p̄pter defect⁹ quinque sensu/ occultādum ē bonū
 p̄positū cordis. **Sepe** enī p̄ sensu abozit p̄cept⁹ boni p̄posi-
 ti. **Diere. ix. f.** Ascēdit mori p̄ fenestras vias: z ingressa ē dom⁹
 vias dispdere paruulos deforis. **Sic fecit mihi dñs** nō
 marit⁹: qz ḡfē dei attribuēdū ē totū vt si dicat: Ego sū cephe
 ego sū pauli: s̄ cū Esa. xxvi. b. **Oia** opa n̄ra opat⁹ es i nob.
Hec oia q̄ dicta sūt allegozice possunt exponi: fm q̄ patet
 in illa Glo. Per zachariā sacerdotem sacerdotiū iudeoz zc.
 In mēse autē

Et ipse erat inuēs illis/et pmāsit mur̄. Et factū
 ē vt ipleri sūt dies officij ei:
 abijt i domū suā. Post hos
 autē dies concepit helisabet
 vxor ei: z occultabat se mēsi-
 bus quinque: dicens: Quia sic fecit
 mihi dñs i dieb⁹ qb⁹ respexit
 p̄ auferre opprobriū meū inter
 ma luna cōceptus ē iohānes baptista i ieiunio scenophegie in equino-
 ctio autumnali: quādo incipit nox crescere: id ē incipit esse p/
 ductior die: quia ille zc. Dinorata autē fuerat lux a tenebris
 zc. i. minor erat lux q̄ nox adhuc quādo iohānes cōcept⁹ ē:
 z tūc cepit nox crescere z dies minui. Sed de hoc dubitat q̄
 dicit: vndecima luna
 zc. Ex hoc elicitur q̄
 decima dies septem-
 bris/ fuit vltima dies
 admistratiōis zacha-
 rię: q̄ cōpleta in ipsa
 vespera decimę dies
 redijt zacharias in
 domū suam: z in ipsa
 nocte iacuit cū vxor/
 re sua: et ita vndeci-
 ma luna cōceptus ē iohānes baptista i ieiunio scenophegie.
 Nam decima quinta die septēbris incipiebat festū scenophe-
 gie/ in q̄ iudej ieiunabant: z decima die septēbris erat festum
 p̄ p̄tationis: z ita inter illa duo festa erant quattuor dies q̄
 dicebantur ieiunium scenophegie: sicut z nos modo p̄mit-
 timus ieiunia vigiliarū solennitatibus. Sed quis instituerit
 illud ieiunium: non habet expressum in lege. Erat etiam tunc
 equinoctiū/ sicut dicit Chryf. et. viij. calend octobris: Qd
 videtur falsum: quia fm hoc september non haberet nisi viij/
 glintinouem dies. Sed dicēdū q̄ Johannes chryostom⁹ cō/
 plectitur in hoc loco diuersas mēsum cōputationes: nostrā
 .i. z iudeoz: vt dicat iohānes concept⁹ vndecima luna septē-
 bris legalis. i. fm legē cōputari. i. fm qd cōputat iudej. i. fm
 lunationē: et hoc potuit esse octauo calend octobris vsualis
 i. nostrī. i. scdm nostram computationem / q̄ non cōputamus
 fm lunationes. Impossibile ē enī q̄ vndecima luna septem-
 bris legalis sit .viij. calend octobris legalis: z ita poterit eē
 vt referat ad diuersas cōputationes qd dicit septēbris et
 octobris. **Aboralit** **Dies officij ei** zc. Dies officij
 sacerdotis/ cōreplatio z lectio. Redit⁹ in domū suā/ custodia
 sui. Gen. xxx. d. Iustus ēvt aliquid prouideat etiā domū meę.
 Post illos duos dies et post reditū i domū suā/ impregnat sa-
 cerdos vxorē suā: qz tūc p̄mo. i. post p̄replationē/ lectionē/ suā
 custodia/ pficit sacerdos i plebe sua: z generat in ea iohāne. i.
 gratiā: nō qdē auctoritate s̄ ministerio. Ubi nō dicitur q̄ za-
 charias impregnauerit vxorē/ sed q̄ ipsa cōcept⁹: qz totū ḡfē
 attribuēdum est. i. Cor. xv. b. Gratia dei sum id quod sum.
 Hoc autē notabile est hic q̄ sacerdos mur⁹ impregnat vxorē
 et generat iohannem: sed non mancus/ ad significandum q̄
 sacerdos magis exemplo q̄ verbo edificat plebem suam. In
 hoc etiam significat q̄ non ex virtute verbi vel doctrine eius
 est profectus subditorū: sed ex gratia spiritus sancti. **Barth.**
 x. c. Non enī vos estis qui loquimini zc. **Occultabat**
 se mensibus quinque. Exo. ij. a. occultatur moyses natus:
 hic occultatur iohannes cōceptus: in signū vt z opus z p/
 positum bonum abscondas: interim vacās scrutiniō legis: vt
 soli deo pateat nō hominib⁹. Proverb. xvi. a. Reuela dño
 opera tua: nō mūdo: z cogitationes tuę dirigent. **Thres. ij.**
 f. Effūde sicut aquā cor tuū ante cōspectū dñi: leua ad eum
 manus tuas. **Occultatur** autē conceptus iohānes quinque mē-
 sibus vsq̄ dum sexto mense qui est numerus perfectus/ iohannes
 p̄cipit: qz nemo statim ḡfam sibi datā p̄fert i publicū donec
 post lōgā p̄gnitentiā oriat et spes salutis. Ubi Job. xj. f. non
 dī: Lacare veni foras/ nisi post tres dies sepulture: q̄ sūt do-
 lor/ timor/ labor. Dolor offēsē/ timor gehēnē/ labor p̄nię. **Uñ**
 quinque mensib⁹ dicit occultari iohānes. **Uñ** enī dī a mene
 qd ē defect⁹: z p̄pter defect⁹ quinque sensu/ occultādum ē bonū
 p̄positū cordis. **Sepe** enī p̄ sensu abozit p̄cept⁹ boni p̄posi-
 ti. **Diere. ix. f.** Ascēdit mori p̄ fenestras vias: z ingressa ē dom⁹
 vias dispdere paruulos deforis. **Sic fecit mihi dñs** nō
 marit⁹: qz ḡfē dei attribuēdū ē totū vt si dicat: Ego sū cephe
 ego sū pauli: s̄ cū Esa. xxvi. b. **Oia** opa n̄ra opat⁹ es i nob.
Hec oia q̄ dicta sūt allegozice possunt exponi: fm q̄ patet
 in illa Glo. Per zachariā sacerdotem sacerdotiū iudeoz zc.
 In mēse autē

Ar. vngintē septem

1. Cor. 3. a.

Zacari
 Et erat plebs expectans zachariam. Litera pater: adoraliter b Zacharia. i. platu vt renunciet eis volu-
 tare dei. Job. xxx. d. Qui me audiebāt expectabāt sententiā meā. Et mirabāt q̄ tardaret ipse i tēplo. i. i cōre-
 platione cū curā animarū habear. Exo. xxxij. a. Cernēs populus q̄ morā face-
 ret descēdēdi de mōte moyses: congre-
 gar̄ aduersus aarō dixit: Surge fac no-
 bis deos q̄ nos pre-
 cedāt: Doysi enim huic vtro q̄ nos edu-
 xit de terra egypti ignoramus qd acci-
 derit. Proverb. vi. a. Fili si spopōdisti p amico tuo/ ne dederis somnū oculis tu-
 is. d. Egressus aut nō poterat loqui ad illos. Sic paulus. ij. Cor. xij. a. Scio hominem siue in corpe siue ex-
 tra corpus/ nescio/ deus scit: quoniā raptus ē in paradisi zc. Exo. iij. c. Ex quo locut⁹ es ad seruū tuū impeditiōis z tar-
 diōis lingue sū. e. Et per hoc. f. q̄ nō poterat loq̄/ cog-
 nouerūt q̄ visionem vidisset in tēplo. Tacturnitas enī certū signum est visidōis: quia etiam stultus si tacuerit sa-
 piens reputabitur: z si oppresserit labia sua intelligens: Pro-
 uerb. xvij. d. Et ipse erat inuēns illis: id ē quibus-
 dā nutib⁹ sine voce suos actus eis exprimere volens: nec ta-
 men valēs voluntatē suam exprimere. Ex hoc etiā potest ha-
 beri q̄ surd⁹ fuerit: qz. j. eodē. f. Innuēbat ei. i. nutib⁹ loque-
 bant. Innuēs/ manu. Ubi enī deficit vox/ debet loqui fac-
 tum. Efficacius enī est verbum operis q̄ oris. Aggei. j. a. Factum est verbum dñi in manu aggei. Act. xxj. g. Paulus stās in gradib⁹ annuit manu ad pplm/ z magno silētio facto al-
 locutus ē. **Et permāsit mutus:** post visionē sapien-
 ter visa reseruans: nō iactanter aut inaniter recitās. Esa. xlij. d. Qui vides multa: nōne custodies. i. celabis? Paulus celat
 per quattuordecim annos: z tūc reuelat inuitus. ij. Cor. xij. a. Si gloriari oportet nō expedit quidē: ventiam ad visiones
 z reuelationes dei zc. Sic beata vtrgo nec etiā angeli saluta-
 tionē z cetera secreta legis reuelasse: sed cōseruabat omnia ver-
 ba hęc cōserēs in corde suo. j. ij. c. Proverb. xxv. a. Blosia dei ē celare verbū. Inde patet nō esse visiones que tam cito pu-
 blicant. Eccl. xxxij. a. P̄cordia fatui quasi rota carri: q̄ nō pōt tacere. Job. xxxij. d. En venter me⁹ q̄si mustū absq̄ spt-
 raculo: qd lagūculas nouas dirūpit. Eccl. xxxij. a. Somnia extollit iprudētes. **Et factū ē vt ipleri sūt dies offi-
 cij ei** .i. dies admistratiōis ei⁹. i. finita septimana. **Abijt i domū suā:** qz eo tpe q̄ erat diuinis officijs mācipari/ vacā-
 bāt ab vxorijs amplexib⁹: nec in p̄p̄rijs domib⁹ habitabāt: s̄
 habebāt thalamos i tēplo i sup̄iorib⁹ p̄te ad orientē/ q̄ dicunt ex-
 edrę vel pastophozia. **Post hos autē dies. f. officij za-
 charię:** cōceptit helisabet vxor eius. **Occultabat se mensibus quinque.** Glo. Occultabat se propter prudētiā. i.
 sciētē z ex industria/ nolens subito reuelare cōceptū. Fallun-
 tur enī sepe mulieres putātes se cōcepisse/ cū nō cōceperint: z
 ideo prius probare volebat vtrum verum esset eā cōcepisse. **Itē vt dicit Ambrosi⁹/** occultabat se: qz partus sui erubescēbat
 statē. i. erubescēbat i tali etate parere: ne videre in senectute
 operā dare luxurię: cui etiā i iuuentute nō ē vacādū: intellige
 p̄ncipalit. **Pōt** etiā cā vtrādī casū vlt reddēdi debitū. **Occul-
 tabat se** qz in senectute concipere quodāmodo erat oppro-
 briū apud hoies: qz videre luxurię operā dare. **Dicēs/**
 qz sic fecit mihi dñs. Pleonasmus ē. Abūdat enim/ qz:
 Et est idioma hebreum. Vel ita vt nō sit pleonasmus: dicēs
 mirū est: quia sic mihi fecit dñs. **Uñ merito me occulto:**
 quia sic mihi fecit dñs: vt respiciat ad hoc qd dicit Glo.
 Occultabat se: qz erubescit i tali etate parere. **In die-
 bus quib⁹ respexit auferre opprobrium meū. f. ste-
 rilitatis: inter homines.** Veda. Festa sūt hęc inquit iohā-
 nes chryostomus mense septēbris octauo calend octobris

In mense autē 22. Narrata serie cōceptionis p̄curso-
ris: incipit lucas narrare serē cōceptionis et natiuitatis salua-
toris: propter quē et de p̄cursoze p̄misiit: Doze boni histo-
riographi diligēt p̄sequēs om̄ia: tēpus et locū cōceptionis
exp̄mēs: nunciū cōceptionis ex nomine manifestās: mittē
tē etiā et genus et no-
mē illius ad quā mis-
sus est nunci⁹ descri-
bens: nihil penitus
p̄mittēs. In quo
inuitat nos lucas ad
diligētē inq̄sitiōnē
mysterioꝝ incarnatiōis et passiois dominicę q̄ hic incipit.
Uñ Exo. xij. a. Caput cum pedib⁹ vorabit⁹. i. incarnatio-
nis et passiois mysteriū diligēter inq̄retis. Magdalena em̄
caput et pedes dñi vngit. i. ecclesia incarnationis et passiois
mysteriū deuote colit. Quē nō in capitis s̄ pedū vnctiōe la-
chrymas dicit effudisse: qz passio christi cōpassionis affectū
exigit. Incarnatio vero magis habet gaudium. Uñ. j. ij. b.
Nuncio vobis gaudium magnū qd̄ erit oī ip̄lo. Et Beñ. xxi.
a. dicit sara in p̄sona beatę virginis: R̄sū fecit mihi dñs: i. in-
carnatione. i. Sed pro tpe passiois dicit. j. ij. c. Et tuā ip̄sī-
am pertrāsibit gladi⁹. Prius autē lauit et vngit magdalena
lesum / q̄ sedēs secus pedes ei⁹ audiret verbum illius: qz non
ē dignus inuestigare mysteriū incarnationis et passiois: qui
nō p̄us effuderit sup pedes et caput dñi lachrymas et vnguē-
tū. i. deuotionē et cōpassionē. Plus autē sup pedes stendū ē et
magis imozādū: qz nō ad caput tactū / s̄ fimbrię sanae emoz-
roissa: Matth. ix. c. Mā s̄ carnis lubzicū / plus valet memo-
ria passiois. Licet em̄ vnguēta a capite descēdāt i barbam:
in fimbria tñ vestimētī. i. in vltima parte vitę christi plenu-
do decurrit. Unde Zach. viij. d. In diebus illis decem ho-
mines ex oibus linguis gēritum apprehēdēt fimbriam vi-
ri iudē. i. christi: non caput: qz plus passio christi q̄ vita tra-
hit ad ip̄sū. Uñ Beat⁹ Bern. Hoc ē qd̄ plus me mouet / pl⁹
viget / plus accēdit: calix tu⁹ dñe quē bibisti / opus nostrę re-
demptionis. Caput et pedes simul lauat et vngit Lucas: idē
tēpus determinans cōceptionis qd̄ et passiois. i. sextū mēse.
In eodē em̄ tēpoze. i. in vere: in eodē mēse. i. in martio: in eo-
dem die. i. i sexta feria cōceptus ē et passus dñs: et forte in ea-
dē hora: qd̄ inuens lucas ait: a. In mēse autē 22. Deuf.
xliij. c. Exo. c. xliij. c. et. xxliij. d. Mō coques hedum i lacte
marris sug. Hoc p̄ceptū trāsgressi s̄: qd̄ christū tpe cōceptionis
occiderūt. Cōcipi autē in vere voluit dñs: qz eo tēpoze con-
ceptionis causa. i. peccatū adē cōmissū est. Solent em̄ eo tē-
poze potissimū adhiberi remedia / quo vulnera sūt inflicta. j.
Dachab. iij. f. Scdm tēpus et diē in qua cōraminauerunt
illud gētes: i ipsa renouatū ē. Itē i vere incipit renouatio frę
nascētis: ideo in vere debuit cōcipi: qd̄ ē p̄ncipiū et auctoz re-
nouationis hoim. Apoc. xxi. b. Ecce noua facio om̄ia. Itē
i martio cōcipi voluit: qz in martio factus ē mūd⁹: et ideo cō-
gruū fuit: vt recreatio mūdi in eodē inciperet. Itē in mense
nouozū cōcipi voluit: qz nouū creauit dñs sup terrā: femina
circūdabit virū: Hiere. xxxj. d. Item tūc sp̄s cōfricant / cū
saluator concipit: qz incipit tēpus vt hoies excussis paleis
tēporaliū cōsecrarent dño. Itē sexta die concipi voluit: quia
sexta die hoim creauit: p̄ cuius reparatione hō fieri voluit.
Bene dicit in sexto mēse: qz p̄fectus hō cōcipit. Esa. liij. a.
In die illa apphēdēt septē mulieres virū vñū. In mense
autē sexto. Hoc videt fallum: qz dñs nūciatus fuit in mar-
tio vigesimaq̄ta die: vt dicit Beda. martius vero septimus
ē a septēbris. Uñ dicit september: q̄ si septim⁹ imber a martio.
Solo. Vos scripturę est nō curare minutias. Unde nō cō-
putant octo dies finales septēbris: et ita illis nō computatis
patet qd̄ a conceptione iohannis marti⁹ est sextus mensis 22.
b. Missus est angel⁹ 22. i. nunci⁹. De quo Prouerb.
xxv. d. Aqua frigida animę sitienti: nūci⁹ bon⁹ de terra lon-
gīnqua. i. de terra vluentiū: q̄ valde longe ē a terra moriētis.
Et vere nunci⁹ iste fuit aq̄ frigida animę sitienti: qz sitientibus
fontē vitę nūciat⁹ adesse: de quo pl⁹ accepit q̄ plus sitiebat

Al. 7 passionis
Quo tpe dñs
cōcipi voluit

i. beata virgo. Uñ beat⁹ Bern. Vehementia desiderij / ser-
uore deuotionis / puritate orationis fontē artigit pietatis: vt
hauriet super angelos quā refunderet hominib⁹ aquā vitę.
Propterea em̄ tanto tempore fluēta gratię desuerūt: qz nō
dum intercesserat aqueduct⁹. De q̄ Eccl. xxliij. d. Ego quasi
fluu⁹ doxiz et sicut aq̄ ductus exiui de paradiso. In trib⁹ autē
hic marie dignitas cōmēdat. Primo: qz angel⁹ mittit a deo
ad eā. Secūdo in eo qd̄ eā salutauit ex nomine. Tertio i eo qd̄
ei loquit in cōclau. Et bene ad mariā missus ē angel⁹: qz ip̄a
p̄mo angelicā vitā ducere p̄posuit in terris. Itē vt sicut
eua fuit a diabolo p̄uenta: sic maria ab angelo se p̄uentā va-
leat gloriari: vt possit vere dicere: Ab alio amatore p̄uēta sū
q̄ nimio amore custodit corpus meū. Nota vnde p̄one. i. mu-
lier et angel⁹ / dederūt occasionē pditionis mundo: Uñ con-
gruū fuit vt eadē p̄one darēt ei occasionē salutis: ne mūd⁹
haberet occasionē minus amādī vel honozādī p̄sonas istas.
Uñ Glo. Duller a diabolo seducta mortem intulit: cōtra
mulier ab angelo edocta salutē edidit. Uñ autē missus est ga-
briel: quia ista vel sola vel p̄ma fortis mulier inuēta est. An-
te em̄ dicit Prouerb. xxxj. b. Dullerē fortē qs inueniet: Et
respōdet salomon p se / Eccl. viij. d. Girū de mille vñū repe-
ri / mulierē ex omnib⁹ nō inueni. Quinpoti⁹ dicit ibidē supra:
Inueni amariorē morte mulierē. Missus est etiā gabriel: qz
fortiorē cōtra fortē pugnaturū nunciabat. De q̄. j. xj. c. Cū
fortis armatus 22. Hiere. xlvj. c. Fortis impēgit in fortem et
ambo 22. **A** DEO. Beat⁹ Bern. Hoc determinat lucas
ne forte vt asseret ab aliq̄ excellentiori āgelo missus potaret:
Forte em̄ fuit gabriel de supmo ordine: vt si fuit de inferiori
ordine / p̄ter duas causas. Prima vt nomine suo demonstrā-
ret ad quid veniret dñs quē nūciabat. Interpretat enī ga-
briel: vno mō: cōfortatit me dñs: qz ad hoc veniebat dñs: vt
dissolutū ip̄m cōfortaret. Esa. lxj. a. Spiritus dñi sup me eo
q̄ vngit me 22. Scda / vt oñderet qd̄ se maiorib⁹ occultaret
et minorib⁹ reuelaret. Matth. xj. d. Cōfiteor tibi pater 22.
d. **I**n ciuitate. Ciuitas ē collectio hoim sub vno iure: et lo-
co vno viuētū. Unde dicit ciuitas: q̄ si ciuium vnitas. Rec-
te ergo in ciuitate voluit concipi dñs: qz omnes homines ad
vnitātē ecclesię reducere veniebat: vt vnā faceret ciuitatē: sic
dicit Joh. x. c. Alias oues habeo q̄ nō sunt ex hoc ouile et illas
oportet me adducere: et fieri vñū ouile. Matth. viij. b. Dullit
veniet ab oriēte et occidente et recūbēt cū abraā / isaac et iacob
in regno celozū. i. in ecclesia: vbi omnes sub vno iure viuunt:
sic dicit Act. iij. f. Dullitudinis credētū erat cor vñū 22.
Uñ recte ciuitas dicitur. Esa. j. g. Vocaberis ciuitas iusti-
vris fidelis. **G**alilee: nō iudę. In q̄ significat qd̄ ad gē-
tes erat trāsitur⁹. Galilea em̄ rrasmigratio facta interpretat:
vt reuelatio siue rota: qd̄ totū cōuenit gētilitati. Hoc p̄uide-
rat dauid quādo dixit: Vox tonitruū tui i rota. i. tua annūcia-
tio et tua p̄dicatio i galilea. Uñ ad vocē tonitruū turbata ē ma-
ria: sicut dicit infra eodē. Nota qd̄ iohānes p̄cept⁹ ē in iudęa
et passus in galilea: christus ecōtrario. Iudęa qd̄ loc⁹ ē emi-
nentior: q̄ galilea: et iohannes dicit: De oportet minui:
illū autē crescere: Joh. iij. d. Nec voluit dñs galileā. i. gētes
suo sanguine pollui: s̄ missus ad herodē / reduct⁹ ē ad iudęos:
vt sup ipsos esset et sup filios ipsoꝝ / sanguis ei⁹: sic ip̄s dicit:
rūt: Matth. xxvij. c. Sanguis ei⁹ sup nos 22. **L**ui nomē
naçareth: qd̄ bñ ei cōgruit: qz p̄batū erat: Naçare⁹ voca-
bitur. i. sc̄tūsanctoz. Naçareth em̄ interpretat flos / vel germē
vel sanctitas. Et fm vltimā interpretationē dicit sanctūsan-
ctozū. **L**ui nomē naçareth. Ad litterā ita dicit de ignotis
et humilib⁹ locis. Loca vero nobilia p̄ma frōte nominant: vt
missus est i hierim. Fortasse enī multę ciuitates nobiles qd̄
poterat si vellet dñs elegisse: s̄ p̄ter hoc a regalib⁹ sedib⁹ ve-
nit. Reuera ecclesię dicitū ē in aduentu dñi: Adorna sion tha-
lamum tuū: sed nō capetib⁹ p̄ciosis egypti: s̄ paupertate / hu-
militate / charitate. In hoc enī qd̄ dñs locum humilem elegit:
humilitatē cōmendauit: et nos edocuit: vt nos illa loca eliga-
mus / q̄ possint de nob magis q̄ nos de ip̄s gloriari. Bea-
tus Bern. Iniuria qd̄ est superiorū / de inferiorib⁹ gloriari.
Et qd̄ se humiliat exaltabit. j. xliij. c. Canis. iij. d. Egredimini
filij sion / de magna

Marię vni-
tas in tribus
cōmēdat.

ps. 74

filie sion / de magna ciuitate hierusalē: et videte regē salomonē
 i diademate: id ē in sancta carne: quozonauit eū mater sua
 in die despōsationis: id est cōceptionis. Oportet em̄ q̄ exeat
 de magnis palatijs / qui volunt videre iesum in loco humili:
 id est in naçareth coronatū. Reges terreni magnas eligunt
 ciuitates in quibus coronant: sed rex cęli
 elegit ciuitatem humilē naçareth: in qua

8.16. f. forte a naçareth potest aliqd boni eē: a reth / ad virginē despōsatā vi-
 Job. i. g. In naçareth ergo rex cęli co- h rō cui nomē erat ioseph d dō
 ronatus est in carne tanq̄ regali diade- o mo dauid: et nomē vginis ma-
 mate: sed in berthelem pannis inuoluit
 quasi purpura. Et hęc fuerunt p̄tina in-
 signia regni eius. Apoc. xix. c. Habebat in vestimento et in
 femore suo scriptū: rex regum et dñs dominātium. Vestimē-
 tum eius panni: femur / caro. In vtroq̄ seuterunt iudei regno
 p̄uare volētes: qz et vestimēta abstulerūt: et carnē cruci affixe-
 runt. Sed in hoc magis cōsummatum est regnū eius: quia ad-

19. f. ditum est sceptrū regni: id est crux: ideo dixit ibi: Cōsumma-
 tū ē. Heb. ij. c. Videmus iesum p̄ passionē cōsumari. Beat⁹
 27. c. Berni. Qd̄ dicit iudei: Si rex isrl̄ est / descēdat nūc de cru-
 ce: nihil consequētis habet: imo si rex israhel est / sceptrū nō de-
 serat regni. Aingnitas naçareth adhuc nos trāsire nō patit.
 Naçareth em̄ interpretat flos. Cōgruū ergo fuit florem cū
 flore et in flore cōcipi: et de flore nasci: et in flore nutriri: et in tē-
 pore floru. i. in vere nunciari. Cañ. ij. a. Ego flos camp. In
 hoc s̄bo cōmēdat filij charitas: et mētis integritas: Mā flos
 campioib⁹ est cōmunis: et sine fossione nascit. Matth. xj. d.
 Venite ad me omnes qui laboratis et. et ego reficiā vos: hic
 odore floris: in patria satiabo sapore et gustu. Ps. Satiabor
 cū apparuerit glia tua. Itē naçareth interpretat sanc⁹. Cō-
 gruum ergo fuit vt in ea conciperetur: de quo dicit Dañ. ix.
 Cum venerit sanctus sanctorū et. Itē interpretatur mundum /
 siue mūdicia: ideo iustū fuit: vt in ea cōcipere qui solus sine
 omni imundicia cōceptus est. Itē iesus in naçareth ciuitate
 parua concipit et nutritur: in hierusalē ciuitate sublimi pati-
 tur et crucifigit. Et quid hoc: nisi quia salus in humilitate cu-
 stodit: in sublimitate periclitat. Flos em̄ in altovētis exposi-
 tus nō durat. ij. Reg. j. c. Cōsidera israhel. p̄ his qui mortui
 sunt sup̄ excelsa tua vulnerati: inclyti isrl̄ sup̄ montes tuos in-
 terfecti sūt. Dōtes et excelsa isrl̄: sūt p̄latones ecclesie / i q̄b⁹
 multi nobiles mortui sūt. Nota maria in naçareth concepit
 iesum: in hierl̄m amisit iesum. ij. ij. f. Beat⁹ Berni. Amat flo-
 rigerā patriā flos de radice iesse. Flozē te reputat et ad te di-
 uertit sicut ad naçareth: si tibi vel honestas p̄uersionis tā-
 q̄ floris species: vel odor bonę opinionis tāq̄ fragrantia flo-
 ris: vel intentio eterne retributionis tāq̄ spes fructus nō de-
 sit. Hęc em̄ tria sūt in flore: fragrantia / species et spes fruct⁹:
 id est honestas conuersationis / odor bonę opinionis / intentio
 eterne retributionis. a Ad virginē despōsatā. Mō
 dicit ad despōsatam virginē: sed ad virginem despōsatam.
 Virgo em̄ p̄mittit / vt ostēdat virginitas nuptijs p̄ferenda.
 Despōsata sublingit: ne p̄ electionē virginis nuptijs dā-
 nari videant. Sed quare de femina: q̄re de femina virginē:
 q̄re de femina virginē despōsata nasci voluit? Mō caret ra-
 tione. Beatus Berni. Celesti roze dñs terram rigatur / cum
 de viro pduisset feminam i p̄ntiē: de femina virū pducere
 voluit i salutē: et q̄ p̄ncipiū fuerat humane dānatiōis / p̄ncipiū
 eēt humane reparatiōis. Mō dicit. xxxj. d. Nouū faciet dñs sup̄
 terrā / femina circūdabit virū. De virgine autē nasci voluit.
 Primo: vt sic p̄m⁹ adā de fra virgine fact⁹ fuerat: ita secūd⁹
 adā de virgine hō fieret. Itē sic p̄ eūā virginē facta fuit hu-
 mani generis perditio: ita per mariam virginem fieret eius
 dē reparatio. Unde cantat ecclesia: Paradisi porta per eūā
 cunctis clausa ē: et per mariam virginē iterū patefacta ē. Itē
 vt qui in cęlis habebat patrem sine matre / haberet in terris
 matrem sine patre: vt sic q̄si duob⁹ testibus p̄baretur ch̄risti
 diuinitas. i. matris virginitate / et patris diuinitate. Itē / vt
 p̄phetie veritas responderet. Esa. vij. c. Ecce virgo cōcipi-
 et et. Quare autē de despōsata nasci voluit / plures causę
 siue rationes assignantur in Glo. Prima est: vt per virum ge-

nerationis ordo texeretur. Secūda: ne in nupta p̄gnans q̄
 si adultera lapidaret: scdm̄ q̄ dicitur Leuit. xxj. b. Sed ibi
 dicit de filia sacerdotis: Et in hoc ē argumētū / q̄ beata vir-
 go fuit de tribu leui. Itē Deut. xxij. d. de qualibet virgine.
 Tertia: ne impudicis virginib⁹ occasio fornicandi daretur.

Quarta: vt marię ifamia vitaret. Quin-
 ta: vt virgo viri solatiū et testimoniu suę
 integritatē haberet. Ioseph em̄ sibi testi-
 moniū perhibere poterat: qui cā virgi-
 nem despōsauerat: et a tēpore despōsa-
 tionis diligenti eā custodia seruauerat.
 Spōsa em̄ a tēpore despōsationis i ma-

nu sponsi est. Sexta: vt diabolus partus ch̄risti mysterium
 ignoraret. Septima: vt marię verbis maior fides adhiberet:
 et omnis mētendi suspicio tolleretur. Videretur em̄ mētiri in-
 nupta p̄gnans: neq̄ crederet ei si diceret se esse virginem.
 Sed causam mētendi nō habuit despōsata: cū cōiugij p̄mi-
 um partus sit fēminariū. Octaua ratio assignatur: vt matri-
 moniū cōmendarer p̄pter hereticos futuros. Nonna ratio my-
 stica est: In typum em̄ ecclesie factū ē hoc: q̄ virgo et mater ē
 carens macula et ruga: que copulat ioseph: id ē ch̄risto. An-
 de aplus. ij. Cor. xj. a. Respondi em̄ vos vni viro virginem
 castam exhibere ch̄risto. Itē de despōsata virgine nasci vo-
 luit: vt sicut p̄dixerat Eccl. xxij. c. esset fructus honoris et
 honestatis. Honoris: qz filius virginis: honestatis: qz filius
 despōsatę. Itē de femina virgine despōsata nasci voluit: vt
 ab omni gradu mulieris opprobriū tolleretur: id est a pligatis
 a viduis / a virginibus. Sequit: b. **C**iro cui nomē erat
 ioseph. Non sine ratione magna exprimit lucas nomē viri.
 Magnū siquidē later i hoc nomine mysteriū. Beat⁹ Berni.
 Quattuor sunt hui⁹ nominis sancti et celebres in scriptura.
 Filius iacob: vir marię: ioseph ab arimathia: ioseph iustus
 in actibus apostolorū. Primus in figuram ch̄risti p̄cessit: se-
 cundus curam paruulo exhibuit: tertius mortuo sepulturā:
 quartus testimoniū perhibuit suscitato. In primo cōmen-
 dat prudentia: qz somnia veraciter exposuit. In secūdo tem-
 perantia: quia vir cū vxore continuit. In tertio fortitudo: qz
 audacter ad pilatū itrouit vt peteret corpus iesu. In quar-
 to iusticia: qz iust⁹ etiā nominat. Hi sūt quattuor fabri qui de-
 terrent quattuor cornua gentiū: id ē quattuor genera vitorū:
 Zach. j. d. Itē in p̄mo cōmendatur prudentia / contra mala
 iminentia. In secūdo: custodia paruulorū. i. matris et pueri:
 nam ad perferēdas molestias / etas paruulorū infirmior: et ad
 illecebras sexus muliebris procliuor ē. In tertio compassio
 mortuorū: qz mortuū iesum sepellit. In quarto cōgratula-
 tio et testimoniū veritatis: qz ille testimoniū p̄hibuit suscitato.
 Ad hęc quattuor tenet ioseph spiritualis: id est p̄latos. i. ad
 prudentiā futuroz / ad curā infirmoz: ad luctum mortuoz /
 ad testimoniū suscitatoz: id est vere p̄nitētis. Sequitur. c

De domo dauid. Quid necesse fuit euāgelistā ioseph iu-
 stū virū marię de domo dauid adulteri et homicidę fuisse di-
 cere? Tres sūt ad h̄ rationes. Prima: vt ostēdat q̄ dñs pecca-
 tores nō respuit: sed recipit p̄nitētes. Matth. ix. b. Mō ve-
 ni vocare iustos: sed peccatores. Secūda: vt ostēdat q̄ p̄-
 missio cuiuslibet ē implenda: Displicet em̄ deo stulta p̄missio:
 Eccl. v. a. Tertia: vt ostēdat marię nobilitatē non carnis: s̄
 magis animi. Maria em̄ h̄eres fuit humilitatē dauid. Dicit
 em̄ dauid: Ego sum vermis et non homo. Dicit maria: Ecce
 ancilla dñi. Quid ergo vobis videt de ch̄risto cui⁹ filius est:
 Respōderūt: dauid: vere: qz Esaias attestat. ix. b. Sup̄ solū
 dauid et super regnū eius sedebit. Sic p̄glatus debet esse de
 domo dauid. i. de familia dauid: id est humilis et mansuetus.
 Eccl. x. a. Scdm̄ iudicem populi et. **E**t nomē virgi-
 nis maria: stella / domina / amarum mare. Sella fuit in filij
 natiuitate: Tūc em̄ emisit radium totum mūdum illumina-
 tem. De quo dicit Beat⁹ Berni. Nec sideri radius suam mi-
 nuit claritatē: nec virgini fili⁹ suā integritatē. Item propter Maria virgo
 alla quattuor stelle assimilatur. Primo: quia cū magna esset
 ad modum stelle: modica apparebat per humilitatem. Secū-
 do: quia sicut stella de nocte lucet: sic beata virgo his lucet q̄
 v sunt in tenebris

De quattuor ioseph

Ps. 21.

Matth. 22. b.

Matth. 22. b.

Matth. 22. b.

Euangelij scdm Lucam

Sunt in tenebris peccatorum. Tertio in hoc qd naufragantes huius mundi ad portu salutis dirigit. Unde ipsa dicit Eccl. xxiiij. c. In me ois spes vite z virtutis. Quarto qz ad modu stelle radios ex se pfert. s. bonoru exmplozu. Et in presenti euagelio possumus qnqz radios reperire. Primus e amor solitudinis: q habet ex hoc verbo: Ingressus angelus ad maria. Et ingressus angelus ad eam dixit: Ave gratia plena ne leui saltem maculare vita fame possit. Sed qre sine angeli misterio noluit dei filius incarnari: Duplex e sup hoc ratio. Una est vt modus nostre reparationis responderet modo pditionis. Val bonus angelus assumpto corpore eua sermocinatio decepit: Sic bonus angelus assumpto corpore maria saluatio edocuit. Eccl. xxiiij. b. Contra malu bonum e: z ptra vita mors. Proverb. xvij. d. Mors z vita in manibz lingue. In manu. i. in ministerio lingue gabriel vita. ij. Cor. xj. a. Timeo ne sic serpens decepit eua astutia sua: ita corru paf sensus vri. Eua voluit fieri dea z facta e ancilla: Maria voluit fieri ancilla: z facta e ma de. Secunda ratio e: vt inter hoies z angelos par reformaret factis ambobus seruis vni dñi. i. cristi. Apoc. xix. b. Tunc ne feceris dixit angelus ad iohanne: cõseru em tuus sum z fratru tuoz habentiu testimoniũ iesu. Tertia ratio est: vt ostenderet dignitas pueri nascituri: cui angelus famulaf. Malach. iij. a. Ecce ego mitto angelũ meũ añ te zc. Quarta ratio e: qz celestis regẽ celestis nunci debuit puenire: q regẽ mãdaret veru rũ. Mõ em decuit rãtũ dñz venire sine magno pcursoze z euidẽti: q et hospitũ faceret pparari. Primo qdẽ pmissit patriarchas ante legẽ: q factis suis regẽ vtruz significauerit. Secundo moysen z pphetas: q verbis regẽ venturũ clamauerũt. Tertio pmissit gabrielẽ: q etiã iam venturũ pdixit: z dominũ hospitũ ex parte dñi saluauit: dicẽs: Ave gratia plena. Et vere plena gratia: qz iam habebis in vtero plenu gratie z veritatis. Quis salutationis forma: tãto pciusior est: quanto rarior. Nusq em in scripturis inuenit antea nec ab alio q ab angelo: nec aliq qz marie debebat hęc saluatio. In omni em saluatione fiebat prius aut vite impccatio: vt Dani. ij. a. Rex i gẽnũ viue. Aut salutis: vt. ij. Reg. xvj. c. Salue rex. Aut benedictionis: vt messozes ad booc: Bndicãt tibi dñs: q prius saluatio dixerat eis: Dñs vobiscũ: Ruth. ij. a. Duas vero saluationes delatas ab angelo vtris: Judic. vj. c. Dñs tecũ viroz fortissime: Et Tob. v. c. Gaudiũ sit tibi sp. Hęc saluatio beatę virginis ex oibz e cõflata: z iõ e dignior. Ave sine ve. i. sine dolore. Ecce saluatio tobie: Gaudiũ sit tibi. qz hęc saluatio ad gedeonẽ facta: z booc ad ruth. Bndicta tu a dño: Ecce saluatio booc ad ruth. iij. b. Bene aut pmit: Ave: qz prius erat ve omnibz habitãtibz in terra: nec salu locũ habere poterat: nisi pũs sublato ve. Nec benedictio nisi pũs sublata maledictioe. Un gedeon elidẽs saluationẽ ageli dixit: Si dñs nobiscũ: qre apprehederũt nos tot mala: Et Tobias: Quale gaudiũ erit mibi q i tenebris sedeo z lumẽ celi nã vido: Verito iuenerũt eos tũc mala: qz nõdũ venerat q gratia iuenerit. Un beat? Verũ. Fluẽta gfax multo tpe defuerũt: qz nõdũ intercesserat aqueductus. Unde nõdũ recte dñs emanuel dicebat. i. nobiscũ deus. In hoc nomie Ave: sit nominis eũ conuersio. Triplicem qdẽ habuit eua maledictionẽ: Corruptionis in cõceptu: grauitatis post cõceptũ: doloris in partu. Contrario maria triplicẽ in hac saluatione recepit benedictionem. Fuit enim sine corruptione secunda: sine grauedine grauida: sine dolore puerpera: Hoc e aue sine ve triplici: corruptionis: grauitatis: doloris: qd incurrit eua per peccatum: qd ab ea omnes mulieres pter mariam quasi iure hereditario cõtraxerunt. Ben. iij. c. Dulieri dixit: Duluplicabo erumnas tuas z conceptus tuos: in dolore paries filios tuos. Et est aliud triplex ve: de quo dicit Apoc. viij. d. Ve ve ve habitantibus in terra. s. ve concupiscẽtijs: ve culpe: ve pene eterne. Primum est in carne: secundum in spiritu: tertiu in vtroq. De primo dicit Eccl. x. c. Ve tibi terra: id e caro cuius rex

i. proposito erat hoim fugere frequentias vitare colloquia: ne v ozatis turbaret silentiũ vt cõtinẽt castitas turbaret. Et Glo. Beda. Solã sine comite agel? reperit: ne q de genere hois deprauaret affatu. Vultũ timẽt illi q habent abundantia grẽ colloquia mala. Un beatus iohãnes baptista deserta perijt:

Et ingressus angelus ad eam dixit: Ave gratia plena

ne leui saltem maculare vita fame possit. Sed qre sine angeli misterio noluit

dei filius incarnari: Duplex e sup hoc ratio. Una est vt modus nostre reparationis responderet modo pditionis. Val bonus angelus assumpto corpore eua sermocinatio decepit: Sic bonus angelus assumpto corpore maria saluatio edocuit. Eccl. xxiiij. b. Contra malu bonum e: z ptra vita mors. Proverb. xvij. d. Mors z vita in manibz lingue. In manu. i. in ministerio lingue gabriel vita. ij. Cor. xj. a. Timeo ne sic serpens decepit eua astutia sua: ita corru paf sensus vri. Eua voluit fieri dea z facta e ancilla: Maria voluit fieri ancilla: z facta e ma de. Secunda ratio e: vt inter hoies z angelos par reformaret factis ambobus seruis vni dñi. i. cristi. Apoc. xix. b. Tunc ne feceris dixit angelus ad iohanne: cõseru em tuus sum z fratru tuoz habentiu testimoniũ iesu. Tertia ratio est: vt ostenderet dignitas pueri nascituri: cui angelus famulaf. Malach. iij. a. Ecce ego mitto angelũ meũ añ te zc. Quarta ratio e: qz celestis regẽ celestis nunci debuit puenire: q regẽ mãdaret veru rũ. Mõ em decuit rãtũ dñz venire sine magno pcursoze z euidẽti: q et hospitũ faceret pparari. Primo qdẽ pmissit patriarchas ante legẽ: q factis suis regẽ vtruz significauerit. Secundo moysen z pphetas: q verbis regẽ venturũ clamauerũt. Tertio pmissit gabrielẽ: q etiã iam venturũ pdixit: z dominũ hospitũ ex parte dñi saluauit: dicẽs: Ave gratia plena. Et vere plena gratia: qz iam habebis in vtero plenu gratie z veritatis. Quis salutationis forma: tãto pciusior est: quanto rarior. Nusq em in scripturis inuenit antea nec ab alio q ab angelo: nec aliq qz marie debebat hęc saluatio. In omni em saluatione fiebat prius aut vite impccatio: vt Dani. ij. a. Rex i gẽnũ viue. Aut salutis: vt. ij. Reg. xvj. c. Salue rex. Aut benedictionis: vt messozes ad booc: Bndicãt tibi dñs: q prius saluatio dixerat eis: Dñs vobiscũ: Ruth. ij. a. Duas vero saluationes delatas ab angelo vtris: Judic. vj. c. Dñs tecũ viroz fortissime: Et Tob. v. c. Gaudiũ sit tibi sp. Hęc saluatio beatę virginis ex oibz e cõflata: z iõ e dignior. Ave sine ve. i. sine dolore. Ecce saluatio tobie: Gaudiũ sit tibi. qz hęc saluatio ad gedeonẽ facta: z booc ad ruth. Bndicta tu a dño: Ecce saluatio booc ad ruth. iij. b. Bene aut pmit: Ave: qz prius erat ve omnibz habitãtibz in terra: nec salu locũ habere poterat: nisi pũs sublato ve. Nec benedictio nisi pũs sublata maledictioe. Un gedeon elidẽs saluationẽ ageli dixit: Si dñs nobiscũ: qre apprehederũt nos tot mala: Et Tobias: Quale gaudiũ erit mibi q i tenebris sedeo z lumẽ celi nã vido: Verito iuenerũt eos tũc mala: qz nõdũ venerat q gratia iuenerit. Un beat? Verũ. Fluẽta gfax multo tpe defuerũt: qz nõdũ intercesserat aqueductus. Unde nõdũ recte dñs emanuel dicebat. i. nobiscũ deus. In hoc nomie Ave: sit nominis eũ conuersio. Triplicem qdẽ habuit eua maledictionẽ: Corruptionis in cõceptu: grauitatis post cõceptũ: doloris in partu. Contrario maria triplicẽ in hac saluatione recepit benedictionem. Fuit enim sine corruptione secunda: sine grauedine grauida: sine dolore puerpera: Hoc e aue sine ve triplici: corruptionis: grauitatis: doloris: qd incurrit eua per peccatum: qd ab ea omnes mulieres pter mariam quasi iure hereditario cõtraxerunt. Ben. iij. c. Dulieri dixit: Duluplicabo erumnas tuas z conceptus tuos: in dolore paries filios tuos. Et est aliud triplex ve: de quo dicit Apoc. viij. d. Ve ve ve habitantibus in terra. s. ve concupiscẽtijs: ve culpe: ve pene eterne. Primum est in carne: secundum in spiritu: tertiu in vtroq. De primo dicit Eccl. x. c. Ve tibi terra: id e caro cuius rex

Matt. 15. a.

Matt. 15. a.

Matt. 15. a.

caro: cuius rex: id est animus / puer e. Gen. iij. c. **D**aledicta terra in opere tuo: spinas et tribulos: id est carnales motus germinabit tibi. De secundo **D**see. vij. d. **U**e eis quoniam recesserunt a me. De tertio dicit **D**see. ix. c. **U**e eis cum recessero ab eis. Hoc erit / cum in inferno detrusi fuerint: Nam modo quantum cumque malus fuerit peccator: tunc nunquam omnino recedit ad eum deus: imo gratiam offert omnibus. **A**poc. iij. d. **E**go sto ad ostium et pulso. Sine hoc triplici vixit virgo gloriosa: Quippe habuit triplex bonum huic triplici vixit e contrario: id est bonum continentie / bonum gratie / bonum perseverantie. Primum excludit concupiscentiam: secundum culpam: tertium penam eternam: quia qui perseveraverit usque in finem hic salvus erit: **M**atth. x. c. Item est aliud tripliciter vixit. scilicet mundi / vixit carnis vixit diaboli: de quo dicit **A**poc. xvij. c. **U**e vixit civitas illa magna babilon. Sine quo fuit omnino maria: Fuit enim pauper / contra primum: virgo / contra secundum: humilis / contra tertium. Ideo digna est salvari / non solum ab angelo: sed etiam ab homine magis: qui pro se perditus per eam salutem invenit. Invenit autem nos ad salutationem marie: **S**abaelis exemplum / qui eam primitus salutavit: etiam antequam esset mater dñi. **J**ohannis tripudium et resalutationis lucrum: Nam si eam salutarimus: non est tam rustica ut nos sine resalutatione dimittat. **E**ccl. xij. d. **E**rubesce a salutaribus de silentio. **Q**uod si fecerit / exultabit in gaudio infans: id est gaudium ineffabile in vtero matris nostrae: ut vere possimus dicere: **E**cce ut facta est vox salutationis tuae in auribus meis: exultavit infans in vtero meo etc. **H**inc dicit apostolus **R**oma. xvj. a. **S**alutate mariam quam multum laboravit in vobis: Pro vobis orando: in egyptum fugiendo / paupertate sustinendo. **S**ed qualiter saluabitur? **F**requenter / fideliter / sapienter. **F**requenter: quia tota pulchra est: **C**an. iij. a. **E**sa. xliij. d. **B**ene cane / frequenter cantu: ut memoria tua sit. **F**ideliter: ut corde / ore / opere salutes: ne merito possit dicere beata virgo illud **E**sa. xxx. d. **P**opulus hic labijs me honorat: cor autem eorum longe est a me. **S**apienter: ut recta intentione salutes. **Q**uidam enim salutat nobiles puellas: ut de illarum familiaritate factare se possint: **S**ic multi salutat frequenter mariam: ut eam diligere videantur. **S**ed tales non resalutat: quia ipsa novit abscondita cordis: sicut dicit ipsa **E**ccl. xxij. d. **P**enetrabo omnes inferiores partes terrae: et inspiciam omnes dormientes. **N**ota: non sunt digni saluari a nobis: **E**xcommunicatus est: homo alterius legis: hostis. **D**iabolus excommunicatus est: quia falsificat bullam summi pontificis: id est formam suam / qui erat signaculum similitudinis dei: ut dicit **E**ccl. xxvij. c. **I**te incendiarius fuit sacrorum locorum: id est illo tempore duorum templorum quae fecerat deus. **A**d adam et eue. **O**mnes enim iusti tripla sunt dei: ut dicit **J**. **C**or. ij. d. et. vj. d. **T**emplum dei sanctum est quod estis vos. **I**te manus violentas iniecit in clericum: immo in ipsum papam: id est christum. **E**t quia non habet superiorem a quo perat absolutionem et ab illo non vult: ideo non potest absolvi. **J**. **R**eg. ij. e. **S**i peccaverit vir in virum placari ei potest deus: si autem in deum peccaverit vir / quod orabit pro eo: **N**ille excommunicatus salutat nos: dum peccata spiritualia suggerit ut interficiat: **S**ic ioab amaram salutando occidit. **J**. **R**eg. xx. c. **H**unc resalutat qui eius suggestioni sensum prestat et fit excommunicatus. **R**o. j. d. **N**on solum qui faciunt / sed qui eis consentiunt digni sunt morte. **N**on est igitur saluandus vel resalutandus excommunicatus. **J**. **J**oh. j. c. **S**i quis venit ad vos et hanc doctrinam non affert etc. **N**on alterius legis est caro: cuius lex contraria est legi spiritus. **R**o. vij. d. **U**ideo aliam legem etc. **H**orum autem qui sunt alterius legis / quidam sunt gentiles idololatrias. **I**. **M**otus luxurie: qui in corde suo faciunt masculinas imagines et femininas: sicut dicit **E**ccl. xvj. b. **F**ecisti tibi imagines masculinas et fornicata es in eis. **A**lij sunt iudei: qui sacrificia et legem carnaliter servant. **I**. **M**otus gulae. **A**lij heretici latent corruptores: id est motus sub virtutis vel necessitatis specie ad peccatum inclinantes. **P**rimi: id est pagani sunt occidendi gladio abstinentie. **P**s. **A**ccingere gladio tuo sup femur tuum poteris / sine. **J**udei non sunt occidendi / sed fame et miseria cruciandi. **H**eretici vero sunt comburendi igne: quia spiritus sanctus committendum est / ut reuertit in talibus vestri spiritus sint ex deo. **H**ic homo alterius legis salutat: dum caro voluptate suggerit. **H**unc resalutat: qui consentit

et excommunicatus efficit. **E**ccl. ix. a. **C**um salatrice ne sis affluens nec audias illam. **H**ostis est mundus. **U**n **J**aco. iij. a. **Q**uicumque voluerit esse amicus mundi huius / inimicus dei constituitur. **H**ic salutat / dum divitias suggerit vel honores / dicens cum tu / da: **A**ue rabbi: et osculatur eum et perdit simul. **S**ed non est resalutandus per consentium. **U**n **P**s. **D**ivitiis si affluant nolite cor apponere. **H**orum trium salutationes non recepit maria: quia humilis et pauper et virgo fuit: ut dictum est: et ideo merito dixit ei angelus: **A**ue: id est sine omni vitiis. **G**ratia plena. **E**sset itan nomen marie tacet angelus: ut ostendat se ei novum nomen imponere. **I**. **G**ratia plena. **E**sa. lxij. a. **V**ocabitur tibi nomen novum quod os domini nominavit / per angelum. **I**. **T**amē postea nomen marie expressit angelus / qui dixit: **N**e timeas maria. **E**t recte primo gratia plena dicitur: et postea maria: quia hoc habet ex gratia: ut marie nomen. **I**. **I**lluminatrix interpretetur in nobis. **E**t vide quod in salutatione virginis angelus primo apposuit: **A**ue gratia plena: **E**ccl. addit: maria. **H**eliasabet scribit: **E**t benedictus fructus venteris tui. **E**t quod significat hoc: nisi quod in salutatione virginis marie / conventus ecclesia triumphans et militans et synagoga quae per heliasabet designatur: **E**t ideo: gratia plena / ad deum per humilitatem: ad angelos / per virginitatem: ad homines / per fecunditatem. **P**rover. xj. c. **V**ulter gratiosa. **I**. gratia plena: invenit gloriam: illam. **I**. de qua dicit **P**rover. x. a. **G**loria patris filius sapientis. **E**t vere hanc gloriam invenit maria: quia eundem filium cum deo patre communicavit: quod fuit singularis gratie plenitudo. **I**n **H** autem quod dicitur plena: interior non exterior gratia commendatur. **E**t exterior enim vana est: ut est pulchritudo / nobilitas et huiusmodi. **U**n **P**rover. vlt. d. **F**allax gratia etc. **H**ec plenitudo gratie est somniti extinctio / veritatis agnitio / virtutis dilectio. **P**rima est fuga vitiis / et parat animus: secundum perficit intellectum: tertium consumat affectum. **E**t ideo gratia plena: sed magis quod stephanus: de quo dicitur **A**ct. vj. b. **S**tephanus plenus gratia et fortitudine etc. **E**t minus quod christus: de quo dicit **J**oh. j. b. **P**lenum gratie et veritatis. **S**tat igitur in medio virgo maria. **U**nde dicit **E**ccl. xxij. c. **I**n me gratia omnis vi et veritatis: hoc cum christo communicat. **I**n me omnis spes vite et virtutis: hoc cum stephano. **S**tephanus fuit plenus plenitudine capta: christus plenitudine cumulata. **M**aria medium eligens: fuit plena plenitudine equa. **P**rima sufficit: secunda effluit. **U**nde **J**oh. j. b. **D**e plenitudine eius omnes accepimus: tertia perfecta est. **I**sta plenitudo gratie / refertur ad quatuor virtutes: quibus nihil melius est mortalibus in hac vita: ut dicitur **S**ap. vij. b. **Q**uae sunt temperantia / prudentia / iustitia / fortitudo. **Q**uas sicut ait quidam sanctus singulas invenimus tripliciter in maria. **E**x temperantia habuit carnis pudicitiam / sermonis modestiam / cordis et corporis mundiciam. **E**x prudentia siluit turbata / intellexit audita / rudit sapienter ad proposita. **E**x iustitia reddidit omnibus quod debebat. **D**uris corde / gessit mozem in sua desponsatione: in filii circuncisione: in legali purificatione. **A**fflictis exhibuit compassionem. **J**oh. ij. a. **F**ili vni non habet. **S**anctis reddidit communionem: quia erat cum mulieribus et discipulis in oratione perseverans: **A**ct. j. b. **E**x fortitudine propositum virginis assumptum / assumptam tenuit / rei tam immense fide exhibuit: **S**icut inquit michi secundum verbum tuum. **H**ec sunt duodecim stellae in corona: de quibus dicit **A**poc. xij. a. **V**ulter amicta sole et luna sub pedibus eius et in capite eius corona duodecim stellarum. **H**as tamen duodecim stellas dicit beatus **H**erennus duodecim prerogativas virginis: propter quas etiam dicitur gratia plena: **Q**uattuor sunt caeli: quattuor carnis: quattuor cordis. **F**ulserunt enim quasi stellae de caelo / marie generatio / angelica saluatio / spiritus sancti suppetio / filii dei venerabilis conceptio. **F**ulserunt in carne quattuor: quod fuit virginitas primiticia / sine corruptione secundum / sine gravitate graviora / sine dolore puerperae. **F**ulserunt in corde quattuor: devotio humilitatis / reverentia pudoris / magnitudo credulitatis / martyrii cordis. **P**ropter primas dicitur dominus tecum: propter secundas benedicta tu in mulieres: propter tertias gratia plena. **P**ropter omnes dicitur **P**rover. vlt. d. **V**ulter filie congregaverunt divitias: tu supergressa es universas. **I**te in **H** quod dicitur gratia plena: notat specialiter marie virginitas / charitas et humilitas. **G**ratia enim balsamum: et

ps. 61.

sunt a beata

sunt a uradi.

44.

Euangelij scdm Lucam

Ideo purum / solidum & profundum vas requirit. Et qd purius marie virginitate: Fuit em virgo ante partu / virgo i partu / virgo post partu. Quid solidi? marie charitate: Dilexit em continue & pseuerant: toto corde / tota aia / tota virtute. Quid pfundi? marie humilitate: Habuit em illos quattuor gradus q taguntur i versib

bti malachie: Sper- nere mudu / spernere nullu / spernere sese:

Spernere se sperni / quattuor: hec bona sut. Primu ptinet ad beati paupes spu: Secudu ad beati mites: Tertiu ad bti q lugent: Qui em nihil nisi lugeda psiderat in se / defacit spernit se. Quartu pertinet ad beati q esurunt & sitiut iusticiam: Qui em vere sitit & amat iusticia / haberi cõreptu sustinet patienter. Prop hęc tria dicitur Can. iij. b. Tota pulchra es amica mea: interius per humilitate / exterius p virginitatem: et macula nõ est i te / ppter perfectã charitate. Si vis ergo ad virginem ingredi & eã salutare / oportet te esse angelu. Ange-

Que facit ho / minẽ angelum.

St. i charitatis

lum aut te facit potissime: puritas / charitas / humilitas. Puritas i carnis mundicia. Unde Hiero. In carne pter carnem viuere angelicum est non humanum. Charitas in cõmunitate vite probatur: qz supernę ciuitatis participatio est eius in idipsum. Humilitas angelica probatur in obedientia & ministerio: Et in his tribus claustralis religio formã angelicã representat: qz per hęc tria de mudo exiit. Puritas abiicit cõcupiscentiam carnis: charitas cõcupiscentiã oculorum: humilitas superbiam vite. Et qui hęc abiicit / iam ingressus ad virginem in cellam vinarã / secure pot dicere: Ave gratia plena. Sequit: a Dominus tecum. Præmisit dñs gabrielem: s puenit ad virginem. Un spõsa Can. ij. a. Ecce iste venit saliens in mōribus trāsiliens colles. Qd attendens gabriel: non dixit dominus venit / ppara ei hospitiu: sicut aliq nūcij solent dicere: s hospitiu pparatu inuenies & dñm puenisse eum / dixit: dominus tecum in mēte: tecum in ventre: tecum vbiq. De alijs sanctis dicit q sint cū dño. Gen. v. c. Ambulauit enoch cum deo: qz obediuit eius voluntati: Sed dñs dicit esse cū maria: qz eius fuit subditus voluntati. Unde j. ij. g. Et erat subditus illis. Beat. Hiero. Quis / quib? deus / hominib? Ecce duo q dicit angel? de maria: Gratia plena: & dñs tecu. Primum meruit humilitas marie. Humilitas em qñ vas vacuũ est: & nõ impleri meruit: maxime cum esset mudu: qz virginitas socia fuit humilitatis. Sic heliseus impleri fecit vasa vacua. iij. Reg. iij. a. Solitudo meruit secũ habere dñm: qz vt soli: Eccl. iij. c. Sicut qñ gra plena / ppter humilitate: dñs tecu / ppter solitudinem. Sequit. b

Ps. 24.

Ps. 108.

Benedicta tu: propter virginitate. Et hoc merito: quia amore virginittatis maledictu legis contempsit. Sic dñs va cuos replet: solitarios comitatur / eis qui maledicta hominũ vilspondunt / reddit benedictionem p maledictione. E contrario plenos euacuabit. Job. xx. b. Diuitias quas deuorauit euomet: & de ventre eius extrahet eas deus. j. eodẽ. e. Esurientes impleuit bonis & c. Comitatos a turbis solitarios facit. Sap. vi. a. Discite iudices finium terre & c. Illos qui hñunt hominum benedictione / maledicit. j. vj. d. Tẽ vobis cũ benedixerint vobis omnes homines. Contra hęc tria elegit sibi dauid solitudinẽ / vacuitate / maledictionem. Unde i Ps. Respice in me & miserere mei quoniam vnicus & pauper sum ego. Vnicus: id est solitarius: pauper. i. vacu. De tertio dicitur alibi. Valedicent illi & tu benedices. q. d. solitarium comitare / vacuum reple / & benedic maledictum. In his tribus tria nobis emulanda pponit angel. Primum vt placeam? dño: secudu vt dirigamur ab eo: tertiu vt vtilis simus proximo. Bene autẽ dñs tecu / ponitur in medio: qz gratia cõseruat ad deũ: & fructificare facit ad proximu. c. In mulieribus: id est supra mulieres: qz omnes altẽ maledictę fuerũt in matre sua eua: Gen. iij. c. Tu sola i mulieribus benedicta: Iudic. v. d. Benedicta inter mulieres iabel: id est super mulieres: qz opera meliora fuerunt in te qz in alijs. Virgo peperisti: patrem tuum genuisti: portantem te portasti: nutriente lactasti: vacua & plena: humilis & sublimis: pauper & diues i

unum fuisti: qd ante i nulla muliere potuit inueniri. Prouer. vii. d. Dulce filie congregauerũt diuitias & c. Vel In mulieribus: id est inter mulieres: sic dicit. j. eodẽ. d. helisaber: vt ante / dicat mediũ participatione. Quẽdã em mulieres sũt benedictę & virgines: s infecunde: quẽdã benedictę & secunde / s non virgines: s fo-

rib. Quẽ cũ audisset: turba-

la maria bñdicta virgo & secunda: & ideo inter mulieres bene-

dicta. Eccl. x. g. Inter benedictos benedice. j. xij. a. Maria optimã partem elegit. i. virginitate & secũditatem: q nũq pacem habuerunt / nunc in virgine concordauerũt. Unde qdã. Partus & integritas discordes tẽpore longo: Virginis i gremio fçdera pacis habet. Sciebat beata virgo omnes maledictas esse in matre sua eua: ideo audiens se in mulierib? benedicti / turbata cogitabat qualis esset ista saluatio: q muliere dicebat & benedictam. Ducusq durat angeli saluatio: decẽ dictionibus cõsumata. Et merito: qz per illam erat angelozũ ordo decimus reparand? & homo habens drachmas decẽ & si pdiderit drachmã vnã: nõne accedit lumẽ & euertit domũ & querit diligenter / donec inueniat? d. Quẽ cũ audisset turbata est in sermone ei? pro insolita & vsq tunc inaudita saluatione. Audierat em angelos frequent locuros mulierib? & viris: Audierat etiam benedictiones legis in Deut. xxvij. a. Sed talẽ saluationẽ / talem bñdictionẽ nũq audiuir: nõ turbata e: s nõ e locuta: vt pote filia & imitatrix dauid: qui dicit: Turbatus sũ & nõ sum locutus. Et nota ordinem. Primo saluat: & secũdo audit: tertio turbat & tamẽ silet. Qz saluat / diuine e dignationis. Qz audit / virtus est mansuetudinis: Iuxta illud Iaco. j. c. In mansuetudine suscipite insũ verbũ. Qz turbat / virginei e pudor: q nõ modica gra e. Eccl. xxvij. c. Sca super gratiã / mulier sancta & pudorata. Qz autẽ tacuit / sapientię fuit: qz etiam stultus si tacuerit sapiens reputabitur: Prouer. xvij. d. Eccl. xxij. b. Audi tacens simul & hñens. Unde & beata virgo postq audiens tacuit & tacẽs au diuit / qñ sicut: Quõ fiet istud. S; ne fatua reputaret ei? qñ stio / subiunxit rationẽ dubitationis sue: Quoniã virũ nõ cognosco. i. me nõ cogniturã proposui / & in proposito plerutes: quẽ in beata virgine singulariter emicuerunt. Verecũdia / cũ turbat: prudẽtia / cũ tacens cogitat qd dicat aut qd respõdeat: Itẽ duẽ cõiungunt: qm vna sine altera sepe & multis occasio fuit mali. Sunt em aliqui ex verecũdia indiscreti: vt audita minus discunt: & ideo indiscrete respõdent. Alij ex prudentia psumentes / & inuerecundi odiosi efficiuntur: Beata virgo vtrũq seruaui. Tertia virtus e modestia fimonis: quẽ notat ibi: Quõ fiet istud. Satis em modesta fuit hęc qñstio. Et recte post prudẽtiã seqt modestia: qz iprudẽtia pperos facit ad loquẽdũ & pliros. Quarta virtus e immobilis / ppositũ castitatis: q notatur ibi: Quõ virũ nõ cognosco. Quinta est humilitas / q notat ibi: Ecce ancilla dñi. Sexta fidei magnanimitas: quẽ notatur ibi: Fiat mihi sũm verbũ tuũ. Et istẽ duẽ similiter recte iungunt: qz sepe humilitas pusillanimes cõsuevit facere / vt magnanimitas arrogantes. Istas virtutes marie significauit salomon. iij. Reg. x. c. vbi dicit: Fecit rex salomon thronum de eboze gradẽ: et vestiuit eũ auro fuluo nimis: qui habebat sex gradus. Anima iusti sedes sapientię. Sed beata virgo qdã singulari p uilegio thronus. i. sedes regia dicit: q regũ regem concepit i vtero & portauit & peperit. Ex eboze fecit: qz in virginis castitate sibi complacuit: Ebur em e os elephantis candidu / carne & cute carens: sic beata virgo cute inaniglorie / & carne carnalis cõcupiscentię carens: tota cãdida fuit per omnimodam castitate: Gradẽ apud deũ: licet apud se modicã. Et vestiuit eum auro fuluo nimis. i. charitate eximia decorauit: Quẽ habebat sex gradus. i. sex pdictas virtutes: Verecundiam / prudentiam / modestiã / immobile ppositũ castitatis / humilitatẽ / fidei magnanimitatẽ. Quattuor primas tangit: Eccl. xxvj. c. Mulier sensata & tacita / nõ est immutatio eruditę animę: gratia sup gratiam / mulier sancta & pudorata. Sensata fuit beata

virgo in discussio

Virgo in discussione salutationis: tacta in dilatione & breuitate responsionis: sancta. i. firma & munda in proposito castitatis: pudorata i motu turbationis. Hic locuta iuenit virgo maria: Sed nunc inuenit: & reuolue libros ipsam locuta nisi angelo & helisabet cognate sue & filio suo & ministris nuptiarum: Job. ij. a. Neque enim cum ioseph viro suo vnquam inuenies fuisse locuta: In quo notat quod puella iuuenis vel sanctimonialis vel quilibet claustralis rarissime debet loqui: & tunc cum deo in oratione & le-

Esa. 7. c.

a ta est in sermone eius: & cogitabat quod esset ista saluatio. **b** Et ait angelus ei: Ne timeas maria: inuenisti enim gratiam apud deum. **c** Ecce concipies

antequam veniret partus eius peperit masculum: quod audiuit vnquam tale: aut quis vidit huic simile? **Et vocabis nomen eius iesum.** Hoc enim est nomen nouum quod os domini nominauit: Esa. lxxij. a. In istius iesu typo duos legimus processisse iesus: quorum vnus populum israel de babilone eduxit: alius in terram promissionis introduxit. Vterque populum suum ab hostibus defendit: sed neuter a peccatis saluauit: Hic autem iesus & de babilone eductus & in terram viuentium introducit: & a peccatis saluat populum suum: quod magnum est: Et ideo sequitur. **Hic erit magnus. Et quod magnus: Ita magnus: quod filius altissimi vocabitur:** id est dei patris. An non magnus: cuius magnitudinis non est finis: Et quod tam magnus sicut deus noster: Et bene dicit: **Hic erit magnus:** quia ille idem qui erat deus magnus: futurus erat homo magnus. Bene ergo **erit magnus:** magnus deus: magnus homo: magnus doctor: magnus propheta: magnus sacerdos: magnus erit: magna faciet: quia potes est et sanctum nomen eius. Et vere sanctum: quia filius altissimi vocabitur. Vel ideo dicit **erit magnus:** quod primo factus est paruus: sicut dicitur Esa. ix. b. **Paruulus natus est nobis:** ut nos magnos efficeret. Et in hoc qualiter possumus magni fieri ostendit. s. si primo fiamus paruuli sicut ipse: Quia qui se humiliat exaltabitur. j. xliij. c. **Et dabit illi dominus deus sedem dauid patris eius.** Beatus Hieronimus. Quomodo dedit deus sedem dauid patris sui cum regnauerit in hierusalem: Quinimo turbis uolentibus eum constituere regem aufugit: Job. vij. b. Et ante partum dicit: **Regnum meum non est de hoc mundo:** Job. xviij. g. Sed nouimus aliam hierusalem multo nobiliorum: multo ditiorum in qua regnauit iesus: De qua dicit Gal. iij. d. **Illa que sursum est hierusalem:** que est mater nostra: Illam puto hic significatam: illo usu loquendi quo solet pontificans pro significato. Sedes ergo dauid: non figuratiua: sed vera: non temporalis: sed eterna: non terrena: sed celestis est ecclesia militans & triumphans: que vtraque dicitur dauid: quia significata per illam. Primam sedem dedit ei deus in gentium et iudeorum conuersione. Unde et in mattheo et luca **Matth. 21. a. j. 19. f. Ps. 131.** **ponam super sedem**

Doraliter: Exprimit hic ordo & progressus hominis a statu culpe vsque ad statum glorie. Primo dicitur marie: id est ante matrem peccatricis: **Ecce concipies in utero:** per conceptionem. **Et paries filium:** per confessionem. **Et vocabis nomen eius iesum:** per satisfactionem. Non enim nomen iesu habere potest: nisi per opera satisfactionis: quibus se & alios saluat. **Hic erit magnus:** per famam & bonam opinionem. **Et filius altissimi vocabitur:** per discordanter pacificationem: per odium dilectionem: per indigentiam subuentionem. In his enim tribus nomen filij altissimi obtinet. In pacificatione discordantium: **Ubi Matth. v. a. Beati pacifici etc.** In amore odierunt: **Ubi Matth. v. g. Diligite inimicos vestros ut sitis filij patris vtri que in celis est.** In subuentione oppressorum: **Ubi Eccl. iij. b. In iudicando esto pupillis misericors ut pater & eris velut filius altissimi.** Et post hec bene sequitur: **Et dabit illi dominus deus sedem dauid patris eius:** Quia nisi per

signa sunt innouata. Olim virga floruit: modo virgo peperit: Olim serpens eneus in palo fixus aspicientes sanabat: nunc christus in cruce affixus credentes sanat. e. In utero dicit: id est ex causa intrinseca: non sicut alie mulieres que recipiunt ab extrinseco vnde concipiunt. f. **Et paries filium:** sine parturitione media. In alijs mulieribus parturitione media est inter conceptum et partum: in virgine vero conceptum sequitur partus immediate. Esa. vlt. c. Ante quod parturiet peperit:

antequam veniret partus eius peperit masculum: quod audiuit vnquam tale: aut quis vidit huic simile? **Et vocabis nomen eius iesum.** Hoc enim est nomen nouum quod os domini nominauit: Esa. lxxij. a. In istius iesu typo duos legimus processisse iesus: quorum vnus populum israel de babilone eduxit: alius in terram promissionis introduxit. Vterque populum suum ab hostibus defendit: sed neuter a peccatis saluauit: Hic autem iesus & de babilone eductus & in terram viuentium introducit: & a peccatis saluat populum suum: quod magnum est: Et ideo sequitur. **Hic erit magnus. Et quod magnus: Ita magnus: quod filius altissimi vocabitur:** id est dei patris. An non magnus: cuius magnitudinis non est finis: Et quod tam magnus sicut deus noster: Et bene dicit: **Hic erit magnus:** quia ille idem qui erat deus magnus: futurus erat homo magnus. Bene ergo **erit magnus:** magnus deus: magnus homo: magnus doctor: magnus propheta: magnus sacerdos: magnus erit: magna faciet: quia potes est et sanctum nomen eius. Et vere sanctum: quia filius altissimi vocabitur. Vel ideo dicit **erit magnus:** quod primo factus est paruus: sicut dicitur Esa. ix. b. **Paruulus natus est nobis:** ut nos magnos efficeret. Et in hoc qualiter possumus magni fieri ostendit. s. si primo fiamus paruuli sicut ipse: Quia qui se humiliat exaltabitur. j. xliij. c. **Et dabit illi dominus deus sedem dauid patris eius.** Beatus Hieronimus. Quomodo dedit deus sedem dauid patris sui cum regnauerit in hierusalem: Quinimo turbis uolentibus eum constituere regem aufugit: Job. vij. b. Et ante partum dicit: **Regnum meum non est de hoc mundo:** Job. xviij. g. Sed nouimus aliam hierusalem multo nobiliorum: multo ditiorum in qua regnauit iesus: De qua dicit Gal. iij. d. **Illa que sursum est hierusalem:** que est mater nostra: Illam puto hic significatam: illo usu loquendi quo solet pontificans pro significato. Sedes ergo dauid: non figuratiua: sed vera: non temporalis: sed eterna: non terrena: sed celestis est ecclesia militans & triumphans: que vtraque dicitur dauid: quia significata per illam. Primam sedem dedit ei deus in gentium et iudeorum conuersione. Unde et in mattheo et luca **Matth. 21. a. j. 19. f. Ps. 131.** **ponam super sedem**

Matth. 21. a. j. 19. f. Ps. 131.

Doraliter: Exprimit hic ordo & progressus hominis a statu culpe vsque ad statum glorie. Primo dicitur marie: id est ante matrem peccatricis: **Ecce concipies in utero:** per conceptionem. **Et paries filium:** per confessionem. **Et vocabis nomen eius iesum:** per satisfactionem. Non enim nomen iesu habere potest: nisi per opera satisfactionis: quibus se & alios saluat. **Hic erit magnus:** per famam & bonam opinionem. **Et filius altissimi vocabitur:** per discordanter pacificationem: per odium dilectionem: per indigentiam subuentionem. In his enim tribus nomen filij altissimi obtinet. In pacificatione discordantium: **Ubi Matth. v. a. Beati pacifici etc.** In amore odierunt: **Ubi Matth. v. g. Diligite inimicos vestros ut sitis filij patris vtri que in celis est.** In subuentione oppressorum: **Ubi Eccl. iij. b. In iudicando esto pupillis misericors ut pater & eris velut filius altissimi.** Et post hec bene sequitur: **Et dabit illi dominus deus sedem dauid patris eius:** Quia nisi per

Doraliter

Euangelij scdm Lucam

pona sup sede tua. De secula dicit Esa. ix. b. Sup soliu dauid & sup regnu ei sedebit. Sed qre poti dicit ecclesia sedes dauid q abraa vel isaac vel iacob: & chris filius dauid poti q abraa vel isaac vel iacob: Credo ppt tria q fuerit i dauid: in qb potissime chrisu respentat. Primu e pietas q suscepit iopes. i. Regl. xxiij.

112. b. 4. c. a. Couenerunt ad dauid oes q erant in angustia constituti & oppressi gre alieno et a et regnabit in domo iacob in b eternu: & regni ei no erit finis.

Ps. 9. amaro aio: et factus e coru princeps: Sic chris. Ps. Tibi derelict est paup &c. Secudu e humilitas. i. Regl. xxiij. c.

Ps. 21. Que psequeris rex israel &c. Et chris. Ps. Ego sum vermis & no ho. Tertiu e mansuetudo qua sustinuit patiete contumelias semel. ij. Regl. xvj. b. Et dñs contumelias & blasphemias iudeoz: Darth. xij. b. In beelcebub &c. Joh. vij. f. Mone bñ dicim nos &c. Quartu e q dauid rex & ppheta: sic chris: qd non alij. a. Et regnabit i domo iacob. i. in familia iacob: que e congregatio electoz: in quibus regnat hic p gratia i futuro p gloria. Per b etia qd dicit i domo: notatur paucitas: qz multi vocati pauci vero electi: & tamē regnu ei manebit i eternu. b. Et regni ei no erit finis. Esa. ix. b. Pacis ei no erit finis. Dan. vij. d. Potestas eius potestas eterna. Beatus Bern. Beati in quib regnabit iesus: qz et ipsi cu eo regnabunt: et regni coru no erit finis. O q gloriosum est regnu illud i quo reges cōgregati cōuenerunt in vnu ad laudandū & glorificandū eū qui super oēs ē: rex regū & dñs dominatū: de ei splēdidissima pteplatiōe fulgebūt iusti sic sol i regno pñs eoz: Darth. xij. f.

Horatiter dicit habuerit qd no debet i plationē pmoueri: Sic illi de qbus Osee. vij. a. Regnauerūt & no ex me. a. Et regnabit in domo iacob i eternu: no sup domū. j. Def. v. a. Mō qñi dominātes i clero. Eccl. xxxij. a. Rectorē te posuerūt &c. Sed quō dicit i eternum: cum omnis prelatio sit cessatura in futuro. Unde. j. Cor. xv. c. Deinde finis cū tradiderit regnum deo & patri: cum euacuauerit omnem principatum & potestātē & virtutē. Sed in prelacione duo sunt: honor & onus. Bonis platis qui onus emulantur no honorē: tollitur onus & remanebit honor eternus. E contrario malis qui emulant honorē & non onus: tollēt honorē & remanebit onus. Unde Eccl. xxj. f. Prophane imple dur israel: cuius venit dies in tempore iniquitatis ptefinita: hec dicit dominus deus: aufer cidarim: tolle coronam. Et ita etiā cessabit & remanebit prelato et bonis et malis. Propter hoc dicit salomon Proverb. xxvij. b. Diligenter agnosce vultū pecoris tui &c. Non em habebis iugiter potestātē: sed corona tribuet tibi i generatione & generationem: Si bonus fuisti: corona glorie et honoris: de q Eccl. xxxij. a. Rectorē te posuerūt &c. Et. j. Curam illozum habe: vt letaris ppter illos: & ornāmētū gratie accipias: coronam: & dignitatē cōsequaris cōgregatiōis. Si malus fuisti: coronā ignominie & tribulationis: de q Esa. xxiij. e. Coronās coronabit te tribulatiōe &c. Sequitur. c. Et regni ei no erit finis. Hic est fructus & finis fidelis administrationis: vt in ppetuū regnet cū dño q sibi fideliter ministravit. Joh. xij. d. Si qd mibi no sibi ministraverit: me sequeatur: & vbi sum ego: illic & minister meus erit. Et notat hic quattuor circa bonū plati. Canonica electio: ibi: Et dabit illi dñs. Electi humilitas: ibi: Sedē dauid. Regiminis dignitas: ibi: Et regnabit in domo iacob. Laboris vtilitas: ibi: Et regni eius no erit finis. Dixit autem maria ad angelum. Sicut dicit auctoritas. B. verecundia soroz e cōtinētie: et adeo fideles sorozes sunt vt plerum qz malit vtralibet damnum proprium incurere qz sorozis sue incōmodū sustinere. Semp tñ verecūdia cedit cōtinētie. Vñ susanna timens pntentie periculū: verecūdia cedente clamauit: Dan. xij. c. Sic & virgo maria audito virginittatis piculo. i. q mater deberet fieri: rupto verecūdie freno pmeditata diu nec modū reperiens quō hoc posset fieri saluo virginittatis pposito: nō de re dubitans: s de modo: dixit ad angelum: Quō fiet istud. Glo. Et concipiā & parīā: q pmanere in

virginitate disposui: Vñ dicit: f. Quō virū nō cognosco. Glo. Liqueo ergo qd faciēdū credit: que quō fieret qrit. Nec dubitabat virginē parturam: Legerat em Esa. vij. c. Ecce virgo concipiet &c. Sciebat qz q ipleri oportebat qd ab āgelo audierat: s quomodo fieret nō legerat: nec ab āgelo au

dierat q ordine impleti debeat: ideo re qrit: qz hoc mysterium a seculis absconditū i a pphetis non

pdicitū/angelo ē referuatū. Et id dicit ad angelū: Quō fiet istud. In quo sbo satis seruauit verecūdiā si qd aduertat: cui quid vbi quātū/quotiens/qñ/ & quō sit locuta. Cui: Mō cullibet/ sed angelo. Vbi: In cōclau: Mō em debet mulier i Quoties: Septies. Quātū: Breuif. His locuta ē āgelo: et vtrobiqz breuiter: Quō fiet istud: Et ecce ancilla dñi &c. His bellisabet. Primo salutādo: postea in laudē dñi pzorūpendo: Magnificat anima mea dñm &c. His filio. Semel in tēplo: Illi qd fecisti &c. Semel in nuptijs: Vinū nō habēt. Septimo locuta est ministris: Facite qcūqz dixerit vobis. In nullo verbo dicit effluxisse nisi in cantico. Sic mulier raro & domi breuiter loquat: nisi in oratione & diuine laudis confessione. Tempus locutionis inuenies si aduertis: tarde: bis interrogata/ diu pmeditata rēdit. Dē inuite pueniret virū loquēdo vel tret ad eum loqui: que nec angelo veniēt ad se & salutanti & bona pmittēt: & ideo bis allocuto eam vix acquieuit loqui vnu verbū. In quo qes & taciturnitas pponit mulieribus emulanda. Eccl. xxxij. b. Audi tacēs & p reuerentia accedet tibi bona gratia. Erubescat igitur mulier salomonis: et ei similes: Barrula & vaga &c. Prover. vij. b. In mō etiam loquendi seruanda ē verecūdia: vt tacite nō clamose loquat mulier: siue respōdens siue querēs. j. Timoth. ij. d. Docere aut mulieri nō pmitto &c. Tolerabile est autē verecūdie detrimētū: tū ppter castitatis periculū/ tū ppter deuotionis affectū/ tum ppter diuini amoris augmentū: Ex quo maria tā āplius nō valēs silere: Dixit ad angelum: quomō fiet istud. Et nota: i firmū animū sic solet ad laudes ppris extollit sic pauo: sic ad magnas promissiones inanit leticia dissoluit vt fara: Beñ. xvij. b. Vel sup infirmitatis pscius: de pmissionis magnitudine dubitare/ vt sacharias. Maria vero sup oēs ē: qz nec ad laudē elata ē/ s turbata: nec ad magnā pmissionē inaniter risit: nec infidelitē hēstituit: s modū & ordinē prudēt iter rogauit. Eccl. xxxij. b. Audi tacēs simul & grēs. Audire fides est: qz ex auditu fides: Ro. x. c. Tacere spei. Esa. xxx. d. In silētio & i spe erit fortitudo vīa. Querere charitatis: qz garrula res amor ē. Sed qz prudēs erat virgo: nō solū qd loqret at rēdit: s cui & qd deceret eā loqz p siderat: Jō bñ dñ: Dixit autē maria ad āgelū: nō illa vñ illi. q. d. vt maria & vt ad angelū locuta ē. Decebat em mariā breuif & tacite loqui: & ppositā pntentiā prestari: maxime vbi ei piculū videbat imminere. Jtē vt ad angelū quē iterrogari breuif qñ sapitē oportebat. Eccl. vij. d. Si videris sēsātū/ eufgila ad eū. Sic mulier samaritana sciens iesū eē pphētā/ qñ fuit Joh. iij. c. Et maria sciēs eē āgelū dñi dixit: Quō fiet istud/ qm virū nō cognosco. Eccl. xix. a. Qui cito credit leuis ē corde. Eua leuis fuit corde: qz cito credit: nec verbū nec loquētē discutiēs facile pscit. Quippe duplici funiculo trahēbat: qz pmittebatur sublimitas/ suadebat voluptas: ad q hoies facile inclināt. S3 maria neutrū voluit: qz humilis & virgo fuit: s vilitatē nō solū ppiā/ s cōmunē desiderās prudēt qñ fuit: quō fiet istud qd tu dicis/ vt virgo concipiā & parīā filiū. Interli. Ecce tāgit q ipsa vouerat castitatē &c. Quō virū nō cognosco: id ē me nō cogniturā pposui & i pposito pleuero. Felix ppositum istud: i q firmitas puenit puritati. Nā quātūlibet pura fuerit deliberatio: min⁹ habet si defuerit fortitudo & p silij firmitas. Vbi nō ē puritas/ nō pntis obtinet gratiā/ s obstinationis i currit offensā. Sed beata virgo vtrūqz habuit & ppositū puritatē & p silij firmitatē. Prover. viij. d. Fortitudo & decor in dūmētū ei⁹. Decoz i pposito pntentiē: fortitudo i cōsilij firmi/ tate. Esa. vij. b.

rate. **Cañ. vij. b.** Collū tuum sicut turris eburnea. Collū e/
desse/caput iungēs corpori ē beata virgo: turris ppter firmi/
tate: eburnea ppter castitate. Nota beata virgo non in p^{ro}to
studio cōmētata ē: quō fieret mater dei: s̄ credens q̄ omnia
possibilia sūt apud deū: q̄r̄t modū. Prouerb. xij. a. Qui cō/
fidit i cogitationib⁹
suis/imple agit. **Itē**
xxvij. d. Qui confi/
dit in corde suo/ stul/
tus est. Sicut em̄ p/
ni sunt sensus homi/
nis in malum: ita cogitationes in errorem. Prouerb. xxv. a.

**Glōria regis ē inuestigare sermonē. i. interrogare nō cōmēta/
ri. Exemplū de heremita q̄ iuit vt interrogaret: et habuit an/
gelū obuiū: q̄ docuit eū qd̄ p̄mo se nō potuit iuente. Eccl̄.
vij. b. Mō te p̄tereat narratio senioꝝ rē. Nota hic tria circa
mariā matrē iesu: q̄ debēt esse in p̄elato: q̄ et debet iesū p̄mo
cōcipere in se bñ viuēdo: et postea parere alijs p̄dicādo. Gal.
iij. c. Filioi mei quos iterū parturio donec christus formet
i vobis. P̄mū ē magnanimitas fidei in credulitate p̄missi:
secūdū prudentia in interrogatione modū: tertium stabilitas
i firmitate p̄positi. **Matth. xxiij. d.** Quis putas ē fidelis ser/
uus et prudens rē. **Paral. xij. b.** Viri fortissimi et optimi
pugnatores tenētes clypeū et hastā: facies eoz̄ q̄i facies leo/
nis: et velociores q̄i caprē i mōtib⁹. In leone magnanimitas:
in caprea prudentia: p̄ fortissimi stabilitas designat. **Ygif**
nec paruuli. i. insipientes: nec senes. i. pusillanimes: nec mulie/
res. i. instabiles sunt apri ad bellū dñi. i. ad p̄lationem. **De p̄/
mo dicit Eccl̄. i. c.** Sancta aīalia erāt plena oculis ante et
retro. **De secūdo Eccl̄. viij. a.** Noli q̄rere fieri iudex nisi rē.
Id ē nisi sis magnanim⁹. **De tertio. q̄. Paral. xx. d.** Cōfident
state: et videbitis auxiliū dñi super vos. Qui q̄ paruulus vel
senex vel mulier fuerit/ si voce ad hoc vt fiat mater iesu. i. ad
p̄lationē vel ministeriū/ dicat secure: Quō fieri istud qm̄ vi/
rū nō cognosco. i. viri p̄prietates nō habeo. i. magnanimitatē
prudētia/ stabilitatē. **Esā. iij. b.** Mō sum medicus/ et i domo
mea nō ē panis neq̄ vestimētū: nolite me cōstituire p̄ncipē
populi. **Sequit. a.** **Et rēdens angelus dixit ei.** Dixe/
rat angelus virginem parituram filiū que sui p̄positi conscia
et diuine potestatis nō ignara/ rem nō dubitans: sed modum
nesciens/ dixit: **Quomodo rē.** Et respōdēs angel⁹ de mo/
do certificauit: et hoc ē: **Respōdēs rē. b.** **Spūs sanctus:**
id ē gratia spiritus sancti. Et idē intelligitur per hoc qd̄ sequit:
Et virtus altissimi rē. Unde dicit **Glō.** Spiritus nomē
est omnis gratiē q̄ a deo ispiratur. Ideo merito querit **Be/
atus Bern.** Superius dicta ē: gr̄a plena: et nūc quomodo di/
citur: Spiritus sanct⁹ superueniet in te: Mō qd̄ potuit impleri
gratia et nōdū habere spiritus sanctū: cū sit ipse dator gr̄arū: Si
aut̄ iam inerat: quō superuēturus nouiter reproimitur: An
forte ideo nō dixit simpliciter/ veniet: s̄ addit/ sup: qz̄ et p̄us
quidē inerat p̄ multā gratiā: sed nunc superuētur⁹ nūctaf p̄
pter abundantioris gratiē plenitudinē quā effusus ē sup illā:
Sed cū plena tā sit: quō illud amplius capere poterit: Sed
p̄or gr̄a mētē eius tm̄ repleuerat/ sequēs etiā ventrē repleuit.**

Spūs sanct⁹. **Chrysostom⁹** exponit de filio dei. **Joh.**
iij. d. Deus spiritus ē. **Chren. iij. d.** Spūs oris nostri rē. **c**
Superueniet in te. Hoc dicit ad differentia mali spūs: q̄
venit de sub. i. vlt. i. Quid turbati estis et cogitationes ascē/
dunt in corda v̄ra: **Esā. xlv. b.** **Rorate celi desuper. d.** **Et**
virtus altissimi. i. spiritus sanctus/ siue gratia spūs sancti.
e. **Obumbrabit tibi. i.** refrigerabit te fomitē extinguēdo.
Uñ Glō. Superueniēs spūs in virginē et mētē illi⁹ a sorde vt
tiorum castificauit. Et nota q̄ potest esse intransitio/ vbi di/
ctum ē: a sorde vitioꝝ: id est a vitijs que sunt sorde: vel tran/
sino/ vt sit sensus: a sorde. i. a fomite vitioꝝ. **Uñ dicit Interliū.**
contra oīa incentiua vitioꝝ. **Itē.** **Obumbrabit/ cōtra omnē**
tribulationē p̄gēdo. **Uñ Glō.** Abicōdet te in egyptū fugi/
endo. Et nō ē adherēdū verbo q̄i eā tm̄ in egypto p̄tererit:
qz̄ positū ē p̄ exēplo: et ē metaphora: qz̄ sicut vmbra cōtra
tur aliq̄s a calore solis ne et noccat: sic gr̄a spūs sancti virginem

proterit ab omni infestatione. **Uñ Interliū.** Dabit tibi vmbra
b̄ra p̄ oēm tribulationē. **Itē.** **Obumbrabit tibi:** nō ledendo:
sic vmbra nec ledit/ nec grauat: s̄ refrigeriū p̄stat. **Ueda.** Vir/
tus vegetans/ vmbra refrigerans/ spūs eā fecundauit/ vir⁹ a
corruptiōe seruauit. **Itē.** **Obumbrabit tibi. i.** de carne tua
corpus q̄i vmbra/
culū sibi p̄tempabit.
Itē. **Obumbrabit**
tibi. i. te vel carnem
sumptam i te in vmbra/
braculū eccl̄ie p̄pa/
rabit. **Itē.** **Obumbrabit tibi. i.** secretam hāc generationē te
sola p̄scia operabit. **Uñ beatus Bern.** Illi soli datū ē nosse:
cui soli datū ē experiri. **Dicit igit: d.** **Et virtus altissi/
mi obumbrabit tibi. i.** illū modū q̄ de spūs sancto cōcipies/ dei
virtus et dei sapiētia christus sic in suo secretissimo p̄silio ob/
umbrando cōteget et occultabit/ quaten⁹ sibi tm̄ nō habea/
tur et tibi. **Itē.** **Obumbrabit tibi. i.** obiectiōe carnis vmbra
faciet tibi: vt possis sustinere lumē diuinitatis. **Glō.** Vir⁹ al/
tissimi obumbrabit tibi: dū incorporea lux diuinitatis corp⁹ in
ea suscepit humanitatis: vt sic posset deum pati. **d. q.** aliter
nō posses. **Uñ nota q̄ vmbra corporis solet fieri aliq̄ corpo/
re in p̄posito luminoso: veluti cū aliq̄ corpus obijct⁹ corpo/
ri luminoso: Sic caro de virgine assūpta obiecta ē q̄i nubes
luci diuine: et hęc obiectio facta ē opere spūs sancti: et ita obum/
bravit virgine: qz̄ sine hac obumbratione nō posset eū susti/
nere. **Uñ Esā. xxij. b.** Quis poterit habitare de vobis cum
igne deuorante: aut quis habitabit ex vobis cum ardoꝝibus
sempiternis: **Deuf. iij. d.** **Deb. xij. g.** Deus noster ignis cō/
sumens est. **Matth. xvij. a.** Pater in nube apparuit: q̄ habet
vmbra p̄ splendorē/ refrigeriū p̄ ardorē. **Sequit. f.** **Deoꝝ**
et qd̄ nascet: vtrāq̄ naturam. i. in vtero in conceptu: et ex
vtero. i. in partu. **g.** **Ex te sola. Uere. xxxj. d.** Mouū crea/
uit dñs sup terrā rē. **h.** **Sanctū. Glō.** Quia nō per virile
coitū. **Itē.** **sanctū:** ad differentia alioꝝ: qui oēs nascunt non
sancti/ s̄ filij irē: **Eph. ij. a.** **Esā. j. b.** Blasphemauerūt sanctū
israel. **Esā. xlvij. a.** Redēptor noster dñs exercitū nomē il/
lius sanctū vel sanct⁹ israel. **Uere. xxiij. a.** Suscitabo dauid
germē iustum. Oēs nbi imundi sūt i germine. **Beat⁹ Bern.**
Artēde q̄ reuerenter dixerit angelus: qd̄ nascet ex te sanctū.
**Uñ qd̄ em̄ ita simpliciē dixit/ sanctū/ absq̄ additamēto: Cre/
do qz̄ nō habuit qd̄ p̄ rie digne vt nominaret illud eximium/
illud magnificū/ illud reuerendum: qd̄ de purissima virginis
carne cū sua aīa vnigenito p̄is erat vnictū. Si diceret: facta
caro/ vel sanctus hō/ vel sanctus ifans: qd̄ tale poneret/ pa/
rū sibi dixisse videre. Posuit q̄ indefinite/ sanctū: quia qd̄
illud sit qd̄ virgo genuit/ sc̄tm̄ p̄culdubio ac singulariter san/
ctū fuit/ et p̄ spiritus sanctificationē/ et per verbi assumptionē/ et
per alioꝝ sanctificationem. **Uñ.** **Vocabitur filius dei:**
et filij tu⁹: vt nō sint duo filij/ s̄ vn⁹ amboꝝ filij. Et hęc ē sin/
gularis p̄rogatiua marie/ q̄ eundē filiū habere meruit cū deo
p̄ie cōmū: vt dicit **beat⁹ Bern.** **Esā. vij. c.** Ecce virgo p̄ci/
piet rē. **Sequit. k.** **Et ecce helisabet.** Dixerat angelus
p̄gini q̄ p̄cipet et pareret et modū pariendi exp̄sserat: Sed ne
virgo de partu. i. de mō partēdi desperaret/ accepit exēplum
sterilis et an⁹ pariturę: vt discat oīa deo possibilia q̄ ordni na/
turę vident p̄traria. **Et b̄ ē q̄ dicit: Ecce helisabet rē. Ec/
ce/ notat tria: admirationē/ festinationē/ manifestationē. Et q̄
rit beatus Bern.** Quare cōceptus helisabet virgini nūctaf:
nūqd̄ vt dubiā adhuc et incredulā oraculo recentioꝝ cōfirma/
ret miraculo: Absit: sed ideo cōcept⁹ sterilis virgini nūctaf:
vt dū miraculū miraculo addit: gaudii gaudio cumulet. Et
hęc eadē ratio ē b̄ti **Ambrosij i Glō.** Dicit em̄: **Credenti q̄**
audierat amplioꝝa replicat intracula rē. Et tenet h̄ amplioꝝa
additiue nō cōparatiue. **Secūda ratio ē:** qz̄ decebat vt p̄bum
mor diuulgādū vbiq̄ p̄us sc̄ret virgo p̄ agelū q̄ audiret ab
hoie: ne mat̄ dei a cōsilijs filij videre amota/ si eoz̄ q̄ tā p̄pe/
gerentē i tris remāssisset ignara. **Beñ. xvij. c.** Mū celare po/
tero abraā rē. **Amos. iij. b.** Mō faciet dñs deus p̄bū nisi p̄us
reuelauerit secretū suū ad seruos suos/ p̄phetas: multo forti⁹****

Esā. 6. d.

Ueda

Euangelij scdm Lucam

Matri sue. Tertia ratio est: vt dñi nūc saluatoris nūc pcurforis edocet aduentum rerum tempus z ordinē tenens / ipsa melius postmodū scriptorib⁹ z p̄dicatorib⁹ euāgelij referet veritate. Un̄. j. ij. c. Marta autē p̄seruabat omnia q̄ba hęc / cōferens in corde suo. Quarta ratio ē: vt audiēs cognatā vetulam grauidam / iuuenula cogitet de obsequio ei impendēdo. In hoc etiā instruit nos angel⁹ q̄ bonū vni⁹ debet alteri nūciari: vt communiter gr̄as agant z cōmuniter gaudeāt z multo se iuuet. Prouer.

Doraliter

P̄. 148. P̄. 32.

Frater q̄ adiuuat a fratre quasi ciuitas firma. Quinta ratio ē: vt non dedignetur maior a minori doceri. Unde. j. Cor. xliij. f. Si aliqd̄ reuelatū fuerit sedenti. i. minori / prior taceat. Sexta ratio Bede ē: vt magis confirmaret exemplo nouo: z h̄ragis i glofa illa: Me virgo desperet de partu zc. a Cognata tua. S; quō cognata cū maria sit d̄ tribu iuda: z helisabet sit vxor sacerdotis: Et ita videt q̄ fuerit de tribu leui: qz Numeri. vii. c. p̄hibet tribuū cōmixtio. Solo. hęc p̄hibitio fuit p̄pter possessionū p̄fusionē: sed tribus leui nō habuit possessionē: ideo poterat cōtrahere matrimoniu cū alijs tribub⁹. Un̄ etiā sic dicit Glo. Bede: legit⁹ Exo. vi. d. q̄ aarō qui erat de tribu leui accepit vxorē de tribu iuda / helisabet filiam amnādad sororem naalon. Et. ij. Paral. xxij. d. Jofabēth erat filia regis israh̄ vxor iohāde p̄tōficis. Doraliter. Helisabet cognata marie. i. timor fidel. Eccl. i. d. Qui addit scientiā addit z dolozē. b. Et ipsa cōcepit filiū in senectute sua: que nō tā numero dierum q̄ maturitate virtutū cōputatur. Sap. liij. b. Senectus venerabilis ē non diuturna: neq; numero annoz cōputata: Cui autē sunt sēsus hominis: z etas senectutis vita immaculata. c. Et hic mēs: id est marcus: d. Est sextus illi. f. a cōceptione illius. e. Que vocat sterilis. Supra videt cōtrariū: z sibi solutū est. f. Quia nō erit impossibile apud deū omne verbū: id est nullum verbū erit impossibile apud deū omne verbū. digna s̄bo. Simile Esa. xxxix. b. Nō fuit res quā nō ostēderim eis i thesauris meis. Quare ergo nō dixit angelus: Nō erit impossibile apud deū oē factū: Beat⁹ Bern. Ut ostēderet: qz soli deo idē est facere qd̄ loqui: idē loqui qd̄ velle. Un̄ P̄. Ipse dixit z facta sunt. Quale igit̄ s̄bū poterit impossibile esse ei qui omnia creauit in verbo? P̄. Verbo dñi celi firmari sunt zc. Merito nō erit impossibile apud deū omne verbū. Beatus Bern. Quia apud eū nec verbū dissidet ab intētio: neq; veritas ē: nec modus a facto: qz sapiētia est: ac per hoc nō erit impossibile apud deū omne verbū. Sen. xvij. b. Nūquid deo quicq; ē difficile: Hier. xxxij. e. Nūquid mihi difficile erit omne verbū: Vel itō dixit: Omne verbū: et nō omnis res: qz non solum res aliqua q̄ fit non est ei impossibilis: sed etiam nec aliqua que possit verbo significari. g. Dixit autem maria / ad angelum. Hucusq; audiuit virgo factū: audituit z modū: vtrūq; mirū / vtrūq; iocūdū: p̄pter qd̄ dicit ei Soph. ij. c. Lauda filia sion / tubila filia hierusalē. Beat⁹ Bern. Quoniam auditui tuo datū ē gaudiū z leticia: audiam⁹ z nos responsum tuum qd̄ desideram⁹ / vt tā exultēt ossa humiliata. Expectat angelus respōsū tuū: tēpus em̄ ē vt reuertat ad deū qui misit eum. Expectam⁹ z nos o dñi verbū miseracionis / quos miserabiliter p̄mit sentētia damnatiōis. Et ecce offerit tibi precium nostrę salutis: statim liberabimur: si cōsentis in sempiterno dei verbo: facti sumus omnes: z ecce morimur: in tuo breui responso sumus reficiendi / vt ad vitā reuocemur. Hoc supplicat ad te / o pia virgo flebilis adam cū misera sobole sua / exul de paradiso: hoc abraā / hoc dauid / h̄ ceteri flagitāt sc̄i p̄tes tui: q̄ z ipsi habitāt in regione vmbz mortis: hoc totus mund⁹ tuis genib⁹ puoluit expectat: hoc angeloz chozi. Un̄ Lan. viij. d. Que habitas i hortis / amici auscultat te: fac me audire vocē tuā. Nec imerito: qm̄ ex ore tuo pender p̄solatio miseroz / redemptio captiuoz / liberatio damnatoz: salus deniq; vniuersoz filioz adam. Da virgo

responsum festinanter: o dñi respōde verbum / qd̄ terra / qd̄ inferi / qd̄ expectant z superi. Ipseq; oim rex z dñs: quātū cōcupiuit decorē tuū: statū desiderat z respōsionis assensum: in qua nimirū p̄posuit saluare mundum: z cui placuist in silētio iam magis placebis i s̄bo: cū ipse clamet e celo: O pulcherrima inter mulieres: fac me audire vocem tuā. Si ergo tu cū facias audire vocem tuā / ipse te faciet videre salutē tuā. Nūquid nō est h̄ qd̄ querbas / qd̄ gemebas / qd̄ diebus ac noctibus orando suspiras: Quid igit̄: Tu es cui hoc p̄missum est / an aliā expectam⁹: Immo tu ipsa es nō alia: tu inq; illa p̄missa / illa expectata / illa desiderata: ex qua sanctus pater tu⁹ iacob mori appropinquās: vitā sperabat eternā: cū dicebat: Expectabo salutē tuā dñe. Quid ab alia speras qd̄ tibi offeri: Rude verbum z suscipe verbū: p̄fer tuū: z p̄cepe diuinū: emitte trāsitoriu / z amplectere sēpitemū: Quid tardas: qd̄ trepidas: Expede: p̄fiteri z suscipe. Sumat humilitas audaciā: verecundia fiduciā. Nullatenus puenit nūc vt virginalis simplicitas obliuiscat prudentiā. In hac sola re ne timeas prudēs virgo p̄sumptionē: qz etsi grata in silētio verecūdia fuit: magis tamē nūc in verbo pietas necessaria ē. Aperi q̄ beata virgo cor: h̄ dei / labia cōfessionis / viscera creatori. Ecce desideratus cūctis genib⁹ foris pulsat ad ostiū: O si te immozante pertrāsierit / z rursus incipias dolens querere quē desiderat aia tua. Surge igitur / curre / aperi. Surge p̄ fidem / curre p̄ deuotionē: aperi per cōfessionē. Ecce inq̄ ancilla tua: fiat mihi s̄m verbū tuum. Ecce humilitas respondet: vt sedes gr̄e p̄paret: qz deus sup̄bis resistit: humilib⁹ autē dat gratiā: Jaco. iij. b. h̄ Ecce ancilla dñi zc. Esa. xlv. b. Rozate celi desup z nubes pluāt iustū: aperiat̄ t̄ra z germinet saluatorē. Ros inuisibilis ē gr̄a: q̄ an̄ angeli missionē mariā illustrauit. S; nubes iustū pluit: qm̄ angel⁹ icarnādū filiū nūciauit. Terra se aperuit: qm̄ maria cōsensit. Et saluatorē germinauit: qm̄ cōcepit. In hoc q̄ dicit: Ecce: notatur prompta obediētia. Ancilla vero p̄fectę humilitatis nota ē. Que em̄ maior humilitas q̄ mater dei eligi / ipsa se ancillā nominat: Beat⁹ Bern. Non est magnū esse humilē in abiectione: magna procius z rara virt⁹ humilitas honorata. Eccl. xliij. a. Luminare qd̄ minuit i cōsumatione. Nota q̄ tuoz sunt in bona ancilla: q̄ fuerit in beata virgine. Prompta / humilis / obediens / prudēs. Prompta fuit virgo beata: vñ dixit: Ecce. In q̄ rephēdit tarditas nostra: qz tota die audim⁹ verbū angeli. i. p̄dicatozis: z nūq; dicimus: Ecce. i. Reg. iij. a. Vocauit dñs samuel: q̄ r̄dens ait: ecce ego. Itē humilis fuit: vñ dixit: Ancilla dñi. In q̄ rephēdit sup̄bia multoz: q̄ de gr̄a sibi data sup̄biūt z inflāt. Jude. j. b. Impij dei n̄i gr̄am trāsferētes i luxuriā. Itē obediēs fuit: Un̄ dixit: Fiat mihi s̄m v̄bū tuū: nō meū. In q̄ multoz iobediētia rephēdit: q̄ i eis q̄ sibi placēt obediunt: i alijs murmurāt: qd̄ oportet dicere sic dñs dixit cęco: Quid tibi vis faciā. Itē prudēs fuit: qd̄ notat p̄ tria. Primo: qz cognouit de verbis angeli illud qd̄ meli⁹ erat. f. dñs tecū. Un̄ dixit: Fiat mihi s̄m verbū tuū: nō meū. Secundo: qz sciuit qd̄ inde sequebaf. f. sua beatificatio. Un̄: Ecce em̄ ex hoc beatā me dicēt zc. Tertio: quia p̄uidit in se totū mūdum gauisurum. Un̄: Oēs generationes: nō vna tm̄. j. Reg. xxv. g. Visit dauid z locur⁹ est ad abigail vt acciperet eam sibi in vxorē: q̄ cōsurgēs adorauit p̄na i t̄ra / z ait: Ecce famula tua sit in ancillā. Fiat mihi s̄m v̄bū tuū: cum magna deuotione angeli p̄missum optat impleri. Aug. in libro de virginitate. Beatior fuit maria p̄cipiēdo fidē christi: q̄ cōcipiēdo carnē christi. Beat⁹ Bern. Fiat mihi s̄m verbū tuū: nō meū desiderū. Nō em̄ auderet hęc virgo petere vt fieret mat̄ dei. Fiat mihi inq̄: nō ad me: Multifarie q̄pe multiq; modis olim de locur⁹ est p̄ib⁹: z alijs qd̄ in aure / alijs in ore / alijs etiā i manu s̄bū dñi factū fuisse memorat: Darig autē etiā factū est i aure p̄ angelicā salutationē: in corde p̄ fidem: in ore

Scm. 49c.

Quare fuit bona ancilla

Marc. 10. 1. 18. 4.

Side: in ore p confessione: in manu p correctatione: i vtre per incarnatione: in gremio p sustentatione: i brachijs p oblatio ne. Jo dicit: Fiat mihi fm verbu tuu: no declamatorie pdicatu: aut figuratiter figuratu: aut imaginarie somniatu: sed simpliciter inspiratu: psonaliter incarnatum: cozporaliter inuisceratu. Fiat qd de generaliter omni mundo: s specialiter fiat mihi fm verbu tuu. Unde Beatus Berni. Fiat verbu e orationis: Memo qpe orat nisi qd credit e sperat. Vult autem a se requiri de

etia qd pollicet: i so forte multa q dari disposuit prius pollicet: vt ex pmissione deuotio excites: sic patet vt qd gtris daturus erat: deuota oio pmereat. Itē beat Berni. Fiat obsecro mihi verbum/no platū qd trāseat: s cōceptū vt maneat: carne indutū/no aere formatū. Fiat inq mihi verbū: non tñ audibile auribus: s etiā visibile oculis: z palpabile manib⁹ z gestabile humeris. Sequitur. **a** Et discessit angelus ab illa: cōsummato officio sibi iniuncto. In quo cōstantiā nobis commendauit angelus z perseueratiā. **Barth. x. c.** Qui perseuerauerit vsq i finem rē. Sequit. **b** Exurgens autē maria in diebus illis: quibus pceperat iesum: z audi erat cognatē cōceptum: z intellectu quare ei angelus nunciauerat conceptum helisabet. **d** Abijt in montana: pluraliter: qz hierusalē ē in montanis. Nec retardat eam asperitas itineris: **f** Cum festinatione. **blo.** Propē gaudium: Vel quia non gaudet diu in publico videri. Unde satis patet q nō gaudet de diurna frequentia: qz sola festinabat in montana. **g** In ciuitate iuda. i. in hierusalē: sic vult Beda i **blo.** super illud: Cū fact⁹ esset iesus annozū duodecim rē. j. ij. f. vbi dicit sic: Derito lucas rē. Et infra: **Baria** cōcepto dño hierosolymā mittit ad domū pontificis. i. cacherie rē. **h**

Et intrauit i domū cacherie. **blo.** Ut grādē pgnāti iuuecula deserueret. **Et salutauit helisabet:** qñ cōgratulus de dono qd ea accepisse didicerat. **Mozaliter.** **Baria** cōcipit iesum/cum anima penitens z dolens cōcipit bonū propositum z salubre. **Esa. xxvj. d.** A facie tua conceptus: qñ parturitus spiritū salutis. **b** Exurgēs: a peccato a torpore. **Esa. li. a.** Consurge: cōsurge. **Eph. v. d.** Surge q dormis: z exurge a mortuis. **Prover. vi. b.** Usqz piger dormis: qñ conurges e somno tuo: **c** In diebus illis: statim post salubris ppositi conceptionē. **j. xxi. d.** De pgnantibus z nutrientibus in illis diebus. **d** Abijt: propositum in opus pducendo. **Joh. v. b.** Surge tolle grabatū tuum z ambula. **f** Cum festinatione. **Prover. liij. b.** Currēs nō habebis offendiculum rē. **Eccl. v. b.** Ne tardes conuerti ad dominū. **Ben. xviij. a.** dicitur sarē: Acceleratiā sata simile commisce: **Et infra:** Ipse cūcurrat et tulit rē. et puer festinauit z corit. **Origenes.** Non est piger in domo sapientis. **e** In montana: ad vitē altitudinē. **Ben. xix. d.** Metes in omni loco circa regione: sed in monte saluum te fac. **g** In ciuitate iuda: id est in claustrum: qd est ciuitas cōfrenium peccata z laudes domino. **Eccl. x. c.** Labor stultozum affliget eos: qui nesciunt in urbem pergere. **h** Et intrauit i domū cacherie: vt seruiret helisabet: mater regis matri militis: In quo dedit nobis humilitatis exemplū. **Barth. xx. d.** Quicumqz voluerit inter vos maior fieri: sit vester minister. **j. Cor. ix. c.** Cū liber essem ex omnibus/omnium me seruum feci: vt plures lucrificerem. **Ob hoc** papa vocat se seruum seruoꝝ dei. Item domus cacherie senis et muti: est domus infirmozū: ad quā debent frē fortiores z sanī fratres: vt infirmis ministrent. **Esa. xl. c.** Fertis ipse portabit. **i** Et salutauit helisabet: bono pposito alteri agaudendo. **Eccl. xij. d.** Erubescere a saluantibus de silentio. **blo.** In inc discant sancte mulieres: quā sedulitatē pgnantibus debeant exhibere cognatis. **U** ergo illis qui pgnan-

tes spiritualiter faciunt abortiri: z prauis consilijs suffocant partum in vtero. **Amos. j. d.** Super tribus sceleribus filioꝝ amon: z super quattuoz non cōuertam eum: eo q dissecuerit pgnantes galaad. **Ero. xxj. c.** Si rixati fuerint viri: z percussit: quis mulierem pgnantem et abortiuū fecerit: ipsa autē superuixerit/subiacebit damno quārū maritus ei⁹ experietur. **Itē/ Saluta uir: intrus in domo: Nam qui extra vasantur/indignū sunt salutatione marie. j. r. a. Memine in via salutauerit. Amos.**

audiuit salutationē marie helisabet/ exultauit ifans i vtero ei⁹. Et repleta ē spūscō helisabet z exclamauit voce magna z dixit: Benedicta tu inter mulieres: z bñdict⁹ fruct⁹ vtrū tui.

v. e. In cūctis que foris sūt dicitur vt vt. **Ambrosio** amant salutationes forenses. **Unde Barth. xxiij. a.** Amant salutationes in foro: z vocari ab hominibus rabbi. **Esa** quia foris erat/ amittit benedictionem paternā: **Ben. xxv. d.** Sequitur. **k** Et factum ē vt audiuit salutationem marie helisabet/ exultauit infans in vtero eius. **blo.** Quia sensit aduentum domini: Quia sicut illa marie: sic iste aduentū domini sensit. **Et** quia lingua non poterat/ animo exultate salutar: z suę pcurfionis officū inchoat. **Uñ** sic factis apparet q angel⁹ dixerat de ipso: Spiritus sancto replebit adhuc ex vte ro matris suę. **Mozaliter:** notat in hoc qd solet dici: **Vir tus laudata crescit.** Quando enim aliquis habet bonum propositum z commēdatur ab aliquo/ ipsum ppropositum roboratur. **Infans** enim in vtero ē bonum propositum in animo: qui tunc exultat: quando ab alio commendatur. **l** Et repleta est spiritu sancto helisabet: ad vocem salutationis marie: Ideo saluanda est frequenter/ vt in eius salutatione gratia repleamur. **De ipsa** enim specialiter dictū ē: **Diffusa est gratia in labijs tuis.** **Unde gratia** ex labijs eius fluit. **m**

Et exclamauit voce magna. **blo.** Non tam clamosa q deuota. **Deuotio** clamor est: **Nam Ero. xliij. d.** moyses: et **Daniel. xij. e.** susanna. et. **j. Regl. j. b.** anna sine voce clamauerunt. **Unde** non clamor sed amor clamat in aure dei. **Exclamauit** autem: id est ex pleno clamauit. **Repleta** enim tacere non potuit. **Barth. xij. c.** Ex abundantia cordis os loquit. **n** Et dixit: sequunt. **o** Benedicta tu in mulieribus: id est inter mulieres z super mulieres. **Inter:** quia mulier sex⁹ fragilitate. **Joh. ij. a.** Quid mihi z tibi ē mulier? **Et. xix. e.** Mulier ecce fili⁹ tu⁹. **Sup:** qz virgo cū fecūditate: z maē cū vgnitate. **Itē** nō solū bñdicta int mulieres: qz b parū videt: sed inter bñdictas maior benedictione i signis. **Eccl. xxiij. a.** In multitudine electozum habebit laudem: et inter bñdictos benedictetur. **Item/ Benedicta tu** singulariter: quia pꝛ omnibus prolis nobilitate glorificata: qz filium dei genuit: z multitudine prolis secundata: quia i vni/ co filio suo mater effecta est specialiter omnium electozum: quozum primogenitus christus. **Unde. j. ij. a.** Deperit filiū suum primogenitū. **Tria** vero fuerunt in ea/ propter que specialiter bñdicta. **Primum** est humilitas: qua se vacuā ostēdit: z iō impleri meruit. **Unde** dictū est ei: **Aue gratia plena.** **Secundum** est solitudo: qua frequentias hominū fugit: propter quod dominum comitem habere meruit. **Unde** dictum est: **Dominus tecum.** **Tertium** est virginitas: cuius amore hominum maledicta contempfit: z ideo dicit sup et hic: **benedicta.** **Benedicitur** ab angelo: quia triumphatē ecclesiam reparauit. **Benedicitur** ab helisabet: quia ecclesiam militantē iam fere mortuam suscitauit. **Mos** etiam si volumus a domino bñdicti hęc tria custodiamus: **Humilitatem** vt gratia repleamur. **j. eodē. e.** Esuriētes impleuit bonis. **Item** solitudinem/ vt dominum comitem habeamus. **Ero. liij. a.** legitur q moyses solus erat quando dominus apparuit ei: **Et** agar **Ben. xvj. b.** **Et** helias. **liij. Regl. xix. a.** **Item** castita/ tem: cuius amore debemus cōtemnere maledicta hominum vt a domino bñdicamur. **P̄. Valedicent illi et tu bñdicta/ ces. p**

Et bñdict⁹ fruct⁹ vtrū tui. **De q P̄. De P̄. 131.**

v 5 **fructu ventris**

gularit

gularit

Et. n. mulierib⁹

s. eodem. b. Mozaliter

P̄. 444

P̄. 108.

P̄. 131.

Euangelij scdm Lucam

Ps. 84. Fructu v̄eris tui ponam super sedem tuam. Et alibi. Domi- nus dabit benignitatem ⁊ terra nostra: id est maria: dabit fru- ctum suum: id est sibi congruum. s. benedicta/benedictum: sic terra maledicta in opere adam fructus parturit maledictos. Gen. iij. c. Maledicta inquit terra in opere tuo: spinas ⁊ tri- bulos germinabit tibi. Et maledicti sunt qui fructus huiusce- modi maledictos p̄- ponunt fructui bene- dicto. Eccontrario bene- dicti sunt illi qui aliam mercedem nõ

Et vnde hoc mihi vt veniat mat̄ dñi mei ad me? Ecce enim vt facta ē vox salutatiois tue i aurib⁹ meis/exultavit i gau-

Ps. 126. querunt nisi esum huius fructus. Unde Ps. Cum dederit dilectis suis somnum/ ecce hereditas domini filij merces fructus ventris. Beatus Bern. Non quia tu benedicta / ideo benedictus fructus ventris tui: sed quia ille te p̄uenit in benedictionibus dulcedinis/ ideo tu benedicta. Et vere benedictus fructus ventris tui: in quo benedictę sunt omnes gentes. Dicitur benedictus vir / benedictus p̄ntis / benedicta mulier / benedicta terra: vel si quid tale in creaturis bene- dictum esse memoratur: Sed singulariter benedictus fru- ctus ventris tui: cum sit super omnia benedictus deus in se- cula: Roma. lx. a. Benedictus ergo fructus ventris tui. Be- nedictus in odore/ benedictus in valore/ benedictus in sapo- re/ benedictus in specie. Et certe huius fructus odoriferi fra- grantiam sentiebat Isaac cum dicebat: Ecce odor filij mei sicut odor agri pleni cui benedixit dominus: Gen. xxvij. d.

Ps. 126. Valorem huius fructus nouerat dauid cum dixit: Filij merces fructus ventris. De sapore gustauerat ⁊ ipse cum dixit:

Ps. 33. Gustate ⁊ videte quoniam suavis est dñs. Et alibi. O magna multitudo dulcedinis tue dñe ⁊c. Et petrus. j. Pet. ij. a. Si tamē gustastis quoniam suavis ē dominus. Et ipse fructus in- uirans ad se de se ait: Qui edunt me adhuc esurient ⁊c. Eccl. xliij. c. Et t̄q̄ propter saporis dulcedinem hoc dicebat: qui gustatus semel magis excitat appetitum. Bonus fructus est qui animarū esurientium ⁊ sitientium iusticiam ⁊ esca ⁊ pot⁹ ē. Audiuim⁹ de odore ⁊ valore ⁊ sapore fruct⁹: audiam⁹ ⁊ de specie. Ex sion species decoris eius. Et alibi. Speciosus for- ma p̄t̄ filijs hominum. Nota: salutationem beatę virginis pro maiori parte angelus/ pro minori helisabet fecit: quia ac- ceptior est illi laus castorum q̄ conjugatorum: ⁊ etiam ipsi fi- lio. Apoc. xliij. a. Et nemo poterat dicere canticū istud nisi illa centū q̄dragintaquattuor milia qui empti sunt de terra: isti sunt qui cum mulieribus nõ sunt coinquinati. Sequitur.

Ps. 49. **Ps. 44.** Et vnde: id est qua mea iusticia: vel quib⁹ meis meritis accidit? **Ps. 44.** Hoc mihi sterili/ seni/ maledictę: **Ps. 44.** Et veniat mater domini mei: virgo secunda / iuuenis/ benedicta: **Ps. 44.** Ad me: non ego ad ipsam / mat̄ regis ad matrem mili- tis: **Ps. 44.** Ecce enim vt facta est vox salutatiois tue i aurib⁹ meis/exultavit i gaudio infans in vte- ro meo: quia sicut dicit Glo. Bedę: ipso momēto quo vox intrat ad aures corporis / virtus spiritualis cor: intrat audiē- tis: ⁊ non solum matrem sed etiam sobolem amore aduenien- tis accendit. Et reuelante spiritu quo impleta erat: intelli- git quid exultatio infantis significet. s. venisse matrem filius culus p̄cursor erat futurus. Sequitur. **Ps. 44.** Et beata q̄ credidisti: sicut dicit Be. et Ambro. Glo. Apparet mari- am non dubitasse sed credidisse: ⁊ ideo fructum consecutam esse. Apparet etiam helisabet ipsa verba angeli ad mariā di- cta per spiritum intellexisse. **Ps. 44.** Quoniam perficientur ea que dicta sunt tibi a domino. Numeri. xliij. c. Di- xit ergo et non faciet/ locutus est et non implebit: **Ps. 44.** Que p̄cedit de labijs meis non faciā irrita. Moraliter: Non solum maria/ sed etiam beati omnes qui crediderunt. Job. xx. g. Beati qui non viderunt et crediderunt. Quoniam ad- huc perficientur in eis que iam audierunt ⁊ credunt. **Ps. 44.** Si- cut audiuimus sic vidimus i ciuitate domini virtutū: Immo plus. iij. Reg. x. a. Non credebam narrantibus mihi/ donec ipsa veni et vidi oculis meis/ et probaui q̄ media pars mihi

Ps. 88. Moraliter: Non solum maria/ sed etiam beati omnes qui crediderunt. Job. xx. g. Beati qui non viderunt et crediderunt. Quoniam ad- huc perficientur in eis que iam audierunt ⁊ credunt. **Ps. 47.** Sicut audiuimus sic vidimus i ciuitate domini virtutū: Immo plus. iij. Reg. x. a. Non credebam narrantibus mihi/ donec ipsa veni et vidi oculis meis/ et probaui q̄ media pars mihi

nunciata non fuerit. Esa. lxiij. b. Qui non vidit deus absq̄ te que p̄parasti expectantib⁹ te. Sequitur. **Ps. 44.** Et ait ma- ria. Veniens maria in domum zacharie/ p̄rior saluauit be- lisabet q̄ resalutauit helisabet beatam p̄dicando / matrem domini appellando/ de fidei fortitudine cõmendando/ benefi- cium sibi impensū ad eius salutationē hu- militer confitendo. Audita igitur respõ- sio cognate sue be- ata virgo/ nõ ampli- us potens reticere dona dei tā percep-

ta: que vsq̄ tunc pudore virginali celauerat: iam cõgruo tẽ- pore patefecit/ ⁊ inde domino canticū decantauit. Unde dicit Be. et Ambro. Glo. Congrue ante iohannem: id est ef- natuitatem/ helisabet: ⁊ ante domini generationē p̄phetat maria: id est laudes decantat: (Simile. j. Reg. x. b. Insilij spiritus domini i saul ⁊ p̄phetauit in medio eor.) vt sicut peccatum in initio a muliere cepit: ita in initio salutis bona a muliere inchoarent. Diuiditur autem canticum istud in tres partes. In prima confitetur beneficia dei sibi specialiter col- lata. In secunda commemorat beneficia dei cõmuniter toti humano generi collata: vt beneficia etiam appelles flagella quibus corripit superbos: ibi: Et misericordia eius. In tertia tangit singulare et inenarrabile donum dei/ quo digna- tus est in mūdum venire: ibi: Suscepit israel ⁊c. Dicit er- go. Magnificat anima mea dominum: non ad- dendo aliquid ad eius magnitudinem: quia immensa est/ nec augeri potest vel minui. Unde Eccl. xviij. a. Quis inuesti- gabat magnitudinem eius: Non est minuere nec addere/ nec inuenire magnalia dei. Magnificat / aut̄ / anima mea dominum.

Seipsum humiliādo. Vñ Ps. Accedet hō ad cor Ps. 6. altū ⁊c. Job. iij. d. De oportet minui / illū autē Eum omnib⁹ p̄ponēdo. Ps. Ex (crecere. Ps. 144. altabo te deus meus rex. Eius magnitudinē nunciando. Ps. Magnifica Ps. 3. te dominum mecum. Corpus ei⁹ mysticū augmentando. Esa. xxxij. a. Magnificat⁹ ē dñs qm̄ habitauit in excelso: re- pleuit sion iudicio et iusticia. Ipsum laudādo. Ps. Magnificabo eū in laude. Ps. 68. Esa. xliij. c. Cū glorificatus fuerit dñs huius de mari. Eccl. xliij. d. Vñ dicētes dñm exaltate illū quantum potestis: maior ē em̄ oī laude: ⁊ quis magnificabit eū sicut est ab initio: Gratias referēdo. Eccl. vlt. c. Danti mihi sapiē- tiam dabo gloriā. Eius inimicos expugnādo. Ero. xv. a. Cantem⁹ dño: gloriose em̄ magnificatus ē. iij. Reg. x. v. et. ij. Paral. ix. c. Magnificatus ē ergo rex salomō. i. pacificus super om- nes reges terrę. Contemptores autem paruificant deum: id ē parui p̄cchj reputant eum. Anima avari/ magnificat aurum: gulosi ⁊ ebriosi vinū: luxuriosi stortū: Sed anima casta virū ap̄rium. Item possumus dicere de christo: qz paruificatus ē qm̄ puer factus est. Beatus Bern. Non laudatur hic magn⁹ domin⁹ ⁊ laudabilis nimis: sed paru⁹ dñs ⁊ amabilis nimis. Item nota q̄ dicitur anima: qz lingua nõ sufficit. Glo. Quia tāto munere dñs me sublimauit vt nullo lingue officio expli- care possim: s̄ totū animi interioris affectū in agēdis grarum laudib⁹ offero ⁊c. **Ps. 44.** Cui debet timor: Malach. j. b. Si ego dñs/ vbi ē timor me⁹? Nota q̄ dicit Ambrosi⁹ i Glo. Magnificat dñs: non q̄ humana vox ei aliqd̄ adisgat: s̄ qz magnificat i nob/ dñ ai a nra q̄ ad imaginē dei ē creata plu- sticiam se christo cõformat q̄ ē imago p̄tis: ⁊ sic dñ ipsū ebri- stū imitādo magnificat/ q̄dā p̄cipariōe magnitudinis ei⁹ sub- limior sit: vt illā imaginē splēdido bonorū colore factor⁹ ⁊ q̄- dam emulacione virtutis i se videatur exprimere. Magnifi- cat ergo de⁹ / non in se/ sed in nobis: sicut dicit sanctificari/ nõ in se sed in nobis

Multi- pliciter.

Ps. 6. altū ⁊c. Job. iij. d. De oportet minui / illū autē Eum omnib⁹ p̄ponēdo. Ps. Ex (crecere. Ps. 144. altabo te deus meus rex. Eius magnitudinē nunciando. Ps. Magnifica Ps. 3. te dominum mecum. Corpus ei⁹ mysticū augmentando. Esa. xxxij. a. Magnificat⁹ ē dñs qm̄ habitauit in excelso: re- pleuit sion iudicio et iusticia. Ipsum laudādo. Ps. Magnificabo eū in laude. Ps. 68. Esa. xliij. c. Cū glorificatus fuerit dñs huius de mari. Eccl. xliij. d. Vñ dicētes dñm exaltate illū quantum potestis: maior ē em̄ oī laude: ⁊ quis magnificabit eū sicut est ab initio: Gratias referēdo. Eccl. vlt. c. Danti mihi sapiē- tiam dabo gloriā. Eius inimicos expugnādo. Ero. xv. a. Cantem⁹ dño: gloriose em̄ magnificatus ē. iij. Reg. x. v. et. ij. Paral. ix. c. Magnificatus ē ergo rex salomō. i. pacificus super om- nes reges terrę. Contemptores autem paruificant deum: id ē parui p̄cchj reputant eum. Anima avari/ magnificat aurum: gulosi ⁊ ebriosi vinū: luxuriosi stortū: Sed anima casta virū ap̄rium. Item possumus dicere de christo: qz paruificatus ē qm̄ puer factus est. Beatus Bern. Non laudatur hic magn⁹ domin⁹ ⁊ laudabilis nimis: sed paru⁹ dñs ⁊ amabilis nimis. Item nota q̄ dicitur anima: qz lingua nõ sufficit. Glo. Quia tāto munere dñs me sublimauit vt nullo lingue officio expli- care possim: s̄ totū animi interioris affectū in agēdis grarum laudib⁹ offero ⁊c. **Ps. 44.** Cui debet timor: Malach. j. b. Si ego dñs/ vbi ē timor me⁹? Nota q̄ dicit Ambrosi⁹ i Glo. Magnificat dñs: non q̄ humana vox ei aliqd̄ adisgat: s̄ qz magnificat i nob/ dñ ai a nra q̄ ad imaginē dei ē creata plu- sticiam se christo cõformat q̄ ē imago p̄tis: ⁊ sic dñ ipsū ebri- stū imitādo magnificat/ q̄dā p̄cipariōe magnitudinis ei⁹ sub- limior sit: vt illā imaginē splēdido bonorū colore factor⁹ ⁊ q̄- dam emulacione virtutis i se videatur exprimere. Magnifi- cat ergo de⁹ / non in se/ sed in nobis: sicut dicit sanctificari/ nõ in se sed in nobis

In se sed in nobis. Unde: Sanctificet nomē tuum. Sequitur.
 a. **Et exultavit spiritus meus in deo salutari meo.**
 Magnificationem dei sequitur necessario mentis exultatio:
 nō em̄ potest q̄s magnificare deū/quin mēte exulter. Uñ cū
 dixerit b̄ta virgo: Magnificat aia mea dñm/ubiūxit:
 a. **Et exultavit spiritus meus.** Idē est anima et sp̄i
 ritus: sed anima di
 cif inquantū animat
 et viuificat corpus:
 Unde hęc bene vi
 uedō magnificat de/
 um q̄ fecit eā: Sp̄i
 ritus autē dicit inquantū
 supercelestia cōtemplatur: cuius p
 p̄te est exultare in deo. Et hęc exultatio multū displicet dia
 bolo. Uñ. j. Regl. iiij. b. Philistiim̄ ingemuerunt dicentes:
 v̄ nobis: nō em̄ fuit tanta exultatio heri et nudiustertius: v̄
 nobis: quis nos saluabit de manibus sublimitū deoz istoz?
 His dicit v̄ nobis: q̄ duplex est exultatio quę displicet eis.
 Una cōtra tristitiā sc̄culi: De qua dicit. ij. Cor. vj. c. Tristi
 tia sc̄culi mortē operat. Alia cōtra tristitiā carnis q̄ spiritum
 deijcit: De q̄ Prouerb. xv. b. In geroze animi: id est animę
 deijctur sp̄s. Propter hoc dicit Phil. iiij. a. Gaudete in
 dño semp̄/iterum dico gaudete. Hęc exultatio siue hoc gau
 diū qd̄ ē i deo: ē p̄tra gaudiū diaboli/p̄tra gaudiū mūdi/p̄tra
 gaudiū carnis. Gaudiū em̄ diaboli est impietas p̄tra deum.
 Prouerb. ij. c. Letant cū mafeecerint rē. Gaudiū mūdi/va
 nitas p̄tra primū. Job. xxi. b. Gaudent ad sonitum organi.
 Gaudium carnis ē voluptas p̄tra seipsum. Prouerb. xli. b.
 Extrema gaudij luci occupat. Et in his nō gaudebat beata
 virgo: s̄ i deo: Unde dicit: **Et exultavit spiritus me^o:** in
 qua nulla simulatio. b. **In deo salutari meo.** i. filio sal
 uatore: non in mūdi bono: non in carnis voluptate /non in
 generis nobilitate/nō in corporis pulchritudine/nō in mundi
 prosperitate: s̄ i deo salutari meo. Ps. Coz meū et caro mea
 exultauerunt in deum viuū. j. Regl. ij. a. Exultavit coz meū
 in dño et exaltatū ē coz meū in deo iesu meo. Scdm̄ Aug.
 exultat in deo q̄ terrena non curat: quę p̄spertitas nō emoluit:
 quę aduersitas temporalis non frangit/ quę sola dei memo
 ria delectat. Thren. iij. c. Memoria memor ero et tabesceat in
 mea aia mea. i. aialitas mea. Ps. Memorabor iusticie tue
 solius. Potest et sic distingi. Et exultavit spiritus me^o
 i deo salutari. Deo dico /meo. i. a me fm̄ carnē cōcepto.
 Uñ ipsa sola et specialit̄ poterat dicere eū suum. Sequit. c

Quia respexit humilitatē ancille suę. i. me humilem
 ancillā suā. i. q̄ et placuit humilitas ancille suę cui displicebat
 supbia euę: Et sic p̄ superbā euę mors intravit in mundū: sic
 p̄ humilitatē marie vite pandaf introitus. Cas. i. d. Cū esset
 rex i acubitu suo rē. Gen. xxi. g. dicit lra: Vidit dñs humili
 tatem meā: nūc amabit me vir meus. Habuit aut̄ humilitatē
 beata virgo a patre suo dauid: qui dixit. ij. Regl. vj. d. Lu
 dam et vilior s̄iā plusq̄ factus sū: et ero humilis i oculis meis:
 et cū ancillis de quibus locuta es/ gloriosior apparebo. Item
 a filio. Matth. xj. d. Discite a me q̄ mitis sū et humilis cor
 de. Moralit. Nota multiplicē respicit de^o hominē. P̄
 mo peccata dimitte: Sic respexit pet̄. j. xxi. g. Respexit
 dñs pet̄: et egressus pet̄^o fleuit amare. Nec mirū si ex re
 spectu dñi pet̄^o fleuit amare: q̄ oculi eius sicut flāma ignis:
 sic dñi Apoc. j. c. Quozū intuitus necessario dissoluit glaciē
 peccatoz. Uñ Ps. Sic fuit cēra a facie ignis rē. Secundo
 respicit pgnā iustificō. Exo. xii. f. Jamq̄ aduenerat vigilia
 matutina et respiciēs dñs sup castra egyptioz interfecit exerci
 tū eoz. Abacuk. j. d. Quare nō respiciēs sup iūq̄ agētes. Ter
 tio respicit occulta cordis p̄siderando. Cas. ij. c. En ipse stat
 post partē n̄m respiciēs p̄ fenestras/ p̄spiciens p̄ cācellos.
 Quarto respicē ei^o opa acceptādo. Gen. iiij. a. Respexit dñs
 ad abel et ad munera ei^o. Quinto respicē grā in spirādo. Ps.
 Respice in me et miserere mei. Sexto approbando. Abacuk.
 j. c. Oculi tui mundi sūt et nō poteris respicere ad iniquitatē. i.
 approbare. Jam em̄ non esset sūme bonus. Itē nota q̄ sicut
 dicitur: q̄ cōtraria cōtrarijs curant: ita humilitatē marie cu
 rata fuit plaga acquisita p̄ superbā euę. Itē fortis claus re
 tundit fortiori clauo: Superbia fuit clausus antīm̄ prime mu
 lieris infixus: s̄ humilitas fuit fortior/ et repulit illū. Sequit.
 d. **Ecce em̄ rē. q. d. magnifico q̄ respexit humilitatē meā.**
 Et merito/ eni: q̄. **Et hoc: id est ex humilitate. Vel ex
 hoc q̄ respexit: f̄. Beatam me dicent. i. beatitudinē me
 am p̄dicando dilata
 bunt. s. Omnes
 generationes: id
 est omnes gentes. s.
 iudeoz et gentium:
 vel viroz et muliez:
 vel diuitum et pauperū/ angeloz et hominū: q̄ omnes p̄ ipsā
 salutare beneficiū acceperunt. Homines recōsilationē: an
 geli reparationē. Christus em̄ dei fili^o operatus ē salutem in
 medio terre. i. in vtero marie: q̄ quadā mirabili terre pp̄rie
 tate mediū appellat. Ad illam em̄ respiciūt et q̄ habitāt in ce
 lo/ et qui habitant in inferno. i. in limbo: et qui habitant in mū
 do. Primi vt reficiantur: secūdi vt explent: tertiū vt recōs
 lient. Et hoc ergo beatam te dicēt omnes generationes
 ob beata virgo: quia omnibus generationibus vitā/ gratiam/ et
 gloriam genuisti: Doctus vitam: peccatozib^o gratiā: mi
 seris gloriā. Itē dicit Iudith. xv. c. Tu gloria hierim̄/ tu leti
 cia isrl̄/ tu honorificētia populi nostri: q̄ fecisti viriliter. Pr
 mū ē vox angeloz/ quoz ruina per eā reparata ē. Secūdu est
 vox hoim̄/ quoz tristitia p̄ eā letificata ē. Tertiu est vox mu
 liez/ quarū infamia per eā delera est. Quartū ē vox mortuo
 rū existentū in limbo/ quoz captiuitas p̄ eā redempta ē et re
 ducta. Itē nota q̄ est quadruplex generatio teporalis. Pri
 ma sine patre et sine matre: qua nat^o est adam: Gen. i. d. Se
 cunda de patre sine matre: q̄ nara ē eua. Gen. ij. d. Tertia de
 patre et matre: qua natus est abel: Gen. iii. a. et alij post eū.
 Quarta de matre sine patre: qua natus ē christ^o: De qua di
 cit Gen. xv. c. Quarta generatiōe reuertent bux. s. filij isrl̄ de
 egypti captiuitate in terram p̄missionis computatione facta
 fm̄ tribum leuiticam. Leui em̄ genuit caath/ caath amram/
 amrā aaron: aarō aut̄ genuit eleazar. Caath cum leui ingres
 sus ē i egyptū: eleazar cū p̄e suo aarō egressus ē de egypto.
 Quattuor igitur generationes sūt a leui exclusiue vsq̄ ad ele
 acar inclusiue. s. caath/ amram/ aaron/ eleazar: q̄ omnes bea
 tificat mariam mystice intellectę. Caath em̄ interpretatur
 dolens vel dolās: et significat penitētes siue incipiētes. Am
 ram interpretatur populus excelsus: et significat p̄ficientes.
 Aaron interpretatur mons robustus: et significat perfectos.
 Eleazar interpretat separatio domini: et significat s̄a beatos.
 Omnes isti beatam dicunt mariam. Vidus aut̄ illos dicit
 beatos q̄ diuites sunt. Uñ Ps. Beati dixerūt p̄lm̄ cui hęc
 sunt. Sed p̄pheta dicit: Beatus p̄ls cuius dñs deus eius.
 Vultio beatiorē virginē/ cuius dñs filius ei^o. Omnes dicit
 beatum illum a quo beneficia recipiunt: Ideo nos omnes de
 bem^o dicere beatā virginē: q̄ ab ea multa recepim^o b̄ficia:
 maxime quattuor. s. p̄ciū n̄rę redēptionis. j. Cor. v. c. De
 dicamētū n̄rę egrotationis: Eccl. xxxviij. a. Statū nō
 n̄rę peregrinationis: Job. vj. e. Prēm̄ n̄rę retributionis.
 Gen. xv. a. Esa. lxiij. d. Sequit. **b. Quia fecit mihi ma
 gna. Glo.** Quia i me carnē assumpsit: et me a peccatis mi
 dault: et dona spiritus sancti mihi contulit. Possumus aut̄ vi
 dere duodecim magna quę fecit ei dominus. Primum fuit
 in vtero matris sanctificatio: Secūdu angeli saluatio: Ter
 tium gratie plenitudo: Quartum filij dei conceptio: Quintū
 secunda virginitas: Sextū virginitalis secunditas: Septimū
 honorata humilitas: Octauū obediētię promptitudo: No
 num fidel deuotio: Decimum ē prudens verecundia: Unde
 cimum verecunda prudentia: Duodecimum dominium cęli.
 Gen. xxx. b. Dixit lra: Hoc pro beatitudine mea: beatā q̄
 pe me dicent omnes mulieres. i. **Qui potens est: et
 sentialiter: quia per se et ex se omnia potest.** Roma. xi. d. Ex
 quo omnia/ per quem omnia/ in quo omnia. Lic vere potēs
 est: quia de paruis et infimis magnos facit et fortes. j.
 Regl. ij. b. Pauperem facit et ditat: humiliat et subleuat.**

Ecce em̄ ex h̄ beatā me dicent omnes generationes. Quia fecit mihi magna q̄ potēs est:

Et sanctū nomē

Ps. 73a

Quadruplex generatio

Ps. 143

Duodecim magna fecit dominus virgini marie matri sue

5.6.b. a.

5.85.

5.70.

5.67.

5.24.

Marginal notes on the left edge, partially obscured.

Et scdm nomen ei. Ps. Scdm et terribile nomen ei. Sa. cu vero dr ab effectu: q; participes sui facti factos. i. firmos / mudos / sanguine tinctos / sine tra. Scdm em fm fido: d; q; si sanguine tincti v; firmi vel mudus vel agros. i. sine terra. Esa. xlvij. a. Redeproz nr dñs exercituum / nomen illi scdm v; sa. et isrl. Et inuocatio hui nominis / sicut dic' glo. participes facit sanctitatis. Jo. bel. ij. g. Omnis q; inuocauerit nomen dñi salu' erit. Seqt:

Al. tin pro / genies

Et misericordia ei. Secunda ps cantic: i q; bta virgo post singulare bñficiu dei sibi singularit ipensu / comemorat generale beneficiu dei / toti generi humano comunif impensu. Et procedit ascendendo fm ordinem charitatis: q; semper bona communia p;rijs anteponit: vt dicit Aug' super illud apli j. Cor. xij. b. Charitas non querit que sua sunt. Dicit ergo. Et misericordia ei: in me inchoata / dilata / et continua / et multiplicatur. A progenie / iudcoru: d; In pgenies / gentiu: id e in omnes pgenies mundi quas credituras q; uidit. Et hoc e q; subdit: e Timentibus eu: no mundu: non diabolu. Darth. x. d. Nolite timere eos q; occidunt corpus. Illis em facta est misericordia in effectu. Balach. vlt. a. Vobis timentibus nomen meum oriet sol iusticie / et sanctas in pennis eius. Act. x. c. In veritate comperi: q; non est acceptor personaru deus / sed in omni gente qui timet deu acceptor est illi. Eccl. xv. a. Qui timet deu faciet bona. Et notat h misericordia dei: continua / multa / et magna. Continua: q; ex quo incepit a beata virgine / non desinit misereri: et hoc notat per geminatione dictionis. Ps. Nūqd obliuiscet misereri de' aut p;inebit i tra misericordias suas: q. d. no. Multa e: q; sepe offe' idulget / et omnib' oia dimittit q; venia perunt. Ps. Misericordie tue multe dñe. Itē. Scdm multitudinem miserationu tuaru. Magna: q; quantumcunq; magna fuerit offensa / indulget si ex corde venia petatur. Ps. Miserere mei deus fm magna misericordia tua. Thren. iij. c. Misericordie dei e / q; no sum' consumpti: q; non defecerunt miserationes ei'. Alia littera habet hic: In progenies et progenies: Et idē erit sensus. Ps. 24. Sequit. Fecit potentia etc. Quonia vniuersę vie do mini misericordia / et veritas: ideo comēdata misericordia dei in timentibus eum: comēdat virgo prudens iusticia in contemptoribus / ostendens quid mereat / et quid fiet illis / dices: Fecit potentiam in brachio suo. i. potenter per filium operatus e: p quem omnia creauit / et recreauit / et glorificabit: potestates aereas debellauit. Dicitur autē filius brachii patris: quia sicut a corpore exit brachium / et a brachio manus: ita a patre filius / et a filio spiritus sanctus. Eccl. xxxvj. a. Glorifica manum / et brachiu dextru. Itē quia per ipsum operat pater: Est autē filius vt brachium figuli q; vasa gloriosa de luto fingit. Eccl. xxxvij. d. Figulus sedens ad opus suu / in brachio suo formabit lutu: et ante pedes suos curuabit virtutem suā. Itē vt brachiu pugilis: q; pugnando brachiu regis egypti: id est diaboli confregit. Eccl. xxx. f. Fili hois brachiu pharaonis regis egypti cofregit etc. Itē vt brachiu nutriticis ad portandum paruulos. Esa. xl. c. In brachio suo congregabit agnos etc. Osee. xj. a. Ego q; si nutriticus ephraim in brachijs meis portaba eos / et nescierunt q; curare eos. Item fecit ipse filius potentiam in brachio suo in cruce extero: quia diabolus superauit / captiuos de inferno liberauit / et electos omnes ad superna leuauit. Ps. Qui percussit egyptum cum primogenitis eorum: et eduxit israel de medio eoru in manu potenti / et brachio excelso. De tertio dicitur Job. xij. e. Cui exaltatus fuero etc. Esa. liij. a. Brachiu dñi cui reuelatum e. Sequit. g. Dispersit superbos: id est dispersi pmissit. i. Metē cordis sui. i. voluntatu ac sensu diuersitate. Sicut em multitudinis credentiū est cor vnu / et aia vna: Act. iij. f. sic superboru cotrarię sunt voluntates / et sensus diuersi. Proverb. xij. b. Inter supbos semp iurgia sunt. Unde recte significant p cinerem / Exo. ix. b. vbi dicit: Tulerunt moyses

et aaron cinerē de camino / et steterunt corā pharaone: et sparsit illū in cęlū moyses: factaq; sūt vlcera vesicaru turgentium in hoibus / et iumentis. Cęlū est dignitas ecclesiastica. Cuius ergo in cęlū spargitur: qñ homo q; cinis est dignitate ambit ecclesiasticā / et inde qñ vesica vento inflat. Vel sic. g. Dispersit dñs: id e ab iuicem separauit: vt dispersit: id e exules a regno diuisit. b. Superbos mēte cordis sui. q. d. no dico superbos in exteriori habitu: sed supbos mēte cordis sui. i. q; habet supbia in voluntate interiori. Sepe em apparet supbia in longis / et p;ctosis vestib' / nec e tñ in mēte: et sepe in curta tunica e longa superbia. Un nota q; e duplex supbia / interior. i. et exterior sic duplex humilitas. Eccl. xix. d. Est q; neqter se humiliat et iteriora ei' plena sūt dolo. Bese. xj. b. Diuisit eos dñs ex illo loco in vniuersas tras / et cessauerunt edificare ciuitate: et idcirco vocatu e nomen loci illi' babel: q; ibi cofusu e labiu vniuersę tpe: et inde dispersit eos dñs sup facie cętra regionu. Itē dñs dispersit luxuriosos. i. luxuria dispersit illos dño pmittente: non tñ mēte cordis: s; etiā passione corporis. Un Ps. Disperserunt in endor: q; interpretat fons generationis. Similiter auaricia dispersit auaros dño pmittēte / et mēte / et corpore. Exo. v. b. Dispersus e ppl's p vniuersā terrā egypti ad colligēdas paleas. Et recte dicit auar' dispersus: q; cui libet rei quā possidet dat vnā pte cordis sui. Eccl. x. b. Auaro nihil e scelestu: i vltā em sua plectit intima sua. i. cor suu. Ps. Effusus sum sic aq; dispersa sūt oia ossa mea. Sic em de aq; nihil remanet cum effundit: ita de corde suo nihil remanet auaro: s; totū effudit exterius sup reb' suis. Sequit. h. Deposuit potētes de sede. i. deponet. j. Sachab. ij. g. Bilia peccatoris steret / et vermis. m. Et exaltauit. i. exaltabit. n. Humiles. Glo. Supbi sūt q; supra modū se extollit. i. potētes: q; no in dei / s; in sua virtute p;fidit: q; deponunt: q; ois q; se exaltat humilia bit etc. Darth. xxij. b. j. xvij. c. Apystice aut exponit sic. k. Deposuit potētes de sede. i. demones eiecit de cęlo. m. Et exaltauit humiles. i. hoies loco eoz sublimauit. Eccl. x. b. Sedes ducū supboru destruxit dñs / et sedere fecit mites p eis. Inde e q; demones ita iudēt hoib' / q; tenēt p humilitate locū eoz quē amiserūt p supbia. Itē k. Deposuit potētes. i. iudeos. De sede / litteralis intelligit in q; hęccebāt no iuestigātes spūalē intelligētā: et qñ magistri docebāt. Un Darth. xxij. a. Sup cathedrā moysi sederūt scribe / et pharisai. m. Et exaltauit humiles. i. gentiles ob humilitatē ad spūalē intelligētā / et p;dicādū fidē euāgelicam sublimauit. Eccl. x. c. Radices gentiu supbaru arefecit de' etc. Darth. xxi. g. Auferet a vobis regnu / et dabit gēti facienti fructu ei'. Hoc significatū e. j. Regl. liij. c. vbi d; q; belli sacerdos non poterat videre lucernā spūalis intelligētę: et cecidit de sella capta arca. i. finito sacerdotio. Heb. viij. b. Trāslato em sacerdotio / necesse e vt / et legi trāslatio fiat. Itē k. Deposuit potētes de sede: sic paulū supbiētē de legali doctrina: m. Et exaltauit humiles. i. ipsū humilē iā factū ad p;dicādū fidem euāgelij sublimauit. Aporalif: Potētes sūt q; no in dei / sed i sua virtute cofidūt: De qb' Esa. lix. a. Cofidūt i nihili / et loquunt vanitates. Humiles sūt q; se nihil reputāt / et i solo deo cofidunt. Illos igitur deponit: id est deicit dñs: hos vero exaltat. Luc. xvij. c. Ois q; se exaltat humiliabit etc. Eccl. liij. d. Veltor e puer paup / et sapiēs rege sene / et stulto q; nescit puidere i posteru: q; de carcere catensq; interdū q; egrediat ad regnu / et alt' nar' i regno iopia psumat. Job. xij. d. Ef fūdēt despectionē sup pncipes / et eos q; oppsi fuerāt releuās. Itē dicit Esa. v. e. Uq; q; potētes est; ad bibēdū vinu. Hoc mō dñs deposuit saul d sede regali / et exaltauit dauid humilē. Un j. Regl. xv. f. Dixit samuel ad saul: scidit dñs regnum isrl' a te hodie / et tradidit illd primo tuo meliori te. Sitr deposuit sobnam ppositū de summo sacerdotio / et exaltauit bellachim. Un Esa. xxij. f. Expellā te de statione tua / et de ministerio tuo de / ponā te etc

terio: habitu: sed supbos mēte cordis sui. i. q; habet supbia in voluntate interiori. Sepe em apparet supbia in longis / et p;ctosis vestib' / nec e tñ in mēte: et sepe in curta tunica e longa superbia. Un nota q; e duplex supbia / interior. i. et exterior sic duplex humilitas. Eccl. xix. d. Est q; neqter se humiliat et iteriora ei' plena sūt dolo. Bese. xj. b. Diuisit eos dñs ex illo loco in vniuersas tras / et cessauerunt edificare ciuitate: et idcirco vocatu e nomen loci illi' babel: q; ibi cofusu e labiu vniuersę tpe: et inde dispersit eos dñs sup facie cętra regionu. Itē dñs dispersit luxuriosos. i. luxuria dispersit illos dño pmittente: non tñ mēte cordis: s; etiā passione corporis. Un Ps. Disperserunt in endor: q; interpretat fons generationis. Similiter auaricia dispersit auaros dño pmittēte / et mēte / et corpore. Exo. v. b. Dispersus e ppl's p vniuersā terrā egypti ad colligēdas paleas. Et recte dicit auar' dispersus: q; cui libet rei quā possidet dat vnā pte cordis sui. Eccl. x. b. Auaro nihil e scelestu: i vltā em sua plectit intima sua. i. cor suu. Ps. Effusus sum sic aq; dispersa sūt oia ossa mea. Sic em de aq; nihil remanet cum effundit: ita de corde suo nihil remanet auaro: s; totū effudit exterius sup reb' suis. Sequit. h. Deposuit potētes de sede. i. deponet. j. Sachab. ij. g. Bilia peccatoris steret / et vermis. m. Et exaltauit. i. exaltabit. n. Humiles. Glo. Supbi sūt q; supra modū se extollit. i. potētes: q; no in dei / s; in sua virtute p;fidit: q; deponunt: q; ois q; se exaltat humilia bit etc. Darth. xxij. b. j. xvij. c. Apystice aut exponit sic. k. Deposuit potētes de sede. i. demones eiecit de cęlo. m. Et exaltauit humiles. i. hoies loco eoz sublimauit. Eccl. x. b. Sedes ducū supboru destruxit dñs / et sedere fecit mites p eis. Inde e q; demones ita iudēt hoib' / q; tenēt p humilitate locū eoz quē amiserūt p supbia. Itē k. Deposuit potētes. i. iudeos. De sede / litteralis intelligit in q; hęccebāt no iuestigātes spūalē intelligētā: et qñ magistri docebāt. Un Darth. xxij. a. Sup cathedrā moysi sederūt scribe / et pharisai. m. Et exaltauit humiles. i. gentiles ob humilitatē ad spūalē intelligētā / et p;dicādū fidē euāgelicam sublimauit. Eccl. x. c. Radices gentiu supbaru arefecit de' etc. Darth. xxi. g. Auferet a vobis regnu / et dabit gēti facienti fructu ei'. Hoc significatū e. j. Regl. liij. c. vbi d; q; belli sacerdos non poterat videre lucernā spūalis intelligētę: et cecidit de sella capta arca. i. finito sacerdotio. Heb. viij. b. Trāslato em sacerdotio / necesse e vt / et legi trāslatio fiat. Itē k. Deposuit potētes de sede: sic paulū supbiētē de legali doctrina: m. Et exaltauit humiles. i. ipsū humilē iā factū ad p;dicādū fidem euāgelij sublimauit. Aporalif: Potētes sūt q; no in dei / sed i sua virtute cofidūt: De qb' Esa. lix. a. Cofidūt i nihili / et loquunt vanitates. Humiles sūt q; se nihil reputāt / et i solo deo cofidunt. Illos igitur deponit: id est deicit dñs: hos vero exaltat. Luc. xvij. c. Ois q; se exaltat humiliabit etc. Eccl. liij. d. Veltor e puer paup / et sapiēs rege sene / et stulto q; nescit puidere i posteru: q; de carcere catensq; interdū q; egrediat ad regnu / et alt' nar' i regno iopia psumat. Job. xij. d. Ef fūdēt despectionē sup pncipes / et eos q; oppsi fuerāt releuās. Itē dicit Esa. v. e. Uq; q; potētes est; ad bibēdū vinu. Hoc mō dñs deposuit saul d sede regali / et exaltauit dauid humilē. Un j. Regl. xv. f. Dixit samuel ad saul: scidit dñs regnum isrl' a te hodie / et tradidit illd primo tuo meliori te. Sitr deposuit sobnam ppositū de summo sacerdotio / et exaltauit bellachim. Un Esa. xxij. f. Expellā te de statione tua / et de ministerio tuo de / ponā te etc

terio: habitu: sed supbos mēte cordis sui. i. q; habet supbia in voluntate interiori. Sepe em apparet supbia in longis / et p;ctosis vestib' / nec e tñ in mēte: et sepe in curta tunica e longa superbia. Un nota q; e duplex supbia / interior. i. et exterior sic duplex humilitas. Eccl. xix. d. Est q; neqter se humiliat et iteriora ei' plena sūt dolo. Bese. xj. b. Diuisit eos dñs ex illo loco in vniuersas tras / et cessauerunt edificare ciuitate: et idcirco vocatu e nomen loci illi' babel: q; ibi cofusu e labiu vniuersę tpe: et inde dispersit eos dñs sup facie cętra regionu. Itē dñs dispersit luxuriosos. i. luxuria dispersit illos dño pmittente: non tñ mēte cordis: s; etiā passione corporis. Un Ps. Disperserunt in endor: q; interpretat fons generationis. Similiter auaricia dispersit auaros dño pmittēte / et mēte / et corpore. Exo. v. b. Dispersus e ppl's p vniuersā terrā egypti ad colligēdas paleas. Et recte dicit auar' dispersus: q; cui libet rei quā possidet dat vnā pte cordis sui. Eccl. x. b. Auaro nihil e scelestu: i vltā em sua plectit intima sua. i. cor suu. Ps. Effusus sum sic aq; dispersa sūt oia ossa mea. Sic em de aq; nihil remanet cum effundit: ita de corde suo nihil remanet auaro: s; totū effudit exterius sup reb' suis. Sequit. h. Deposuit potētes de sede. i. deponet. j. Sachab. ij. g. Bilia peccatoris steret / et vermis. m. Et exaltauit. i. exaltabit. n. Humiles. Glo. Supbi sūt q; supra modū se extollit. i. potētes: q; no in dei / s; in sua virtute p;fidit: q; deponunt: q; ois q; se exaltat humilia bit etc. Darth. xxij. b. j. xvij. c. Apystice aut exponit sic. k. Deposuit potētes de sede. i. demones eiecit de cęlo. m. Et exaltauit humiles. i. hoies loco eoz sublimauit. Eccl. x. b. Sedes ducū supboru destruxit dñs / et sedere fecit mites p eis. Inde e q; demones ita iudēt hoib' / q; tenēt p humilitate locū eoz quē amiserūt p supbia. Itē k. Deposuit potētes. i. iudeos. De sede / litteralis intelligit in q; hęccebāt no iuestigātes spūalē intelligētā: et qñ magistri docebāt. Un Darth. xxij. a. Sup cathedrā moysi sederūt scribe / et pharisai. m. Et exaltauit humiles. i. gentiles ob humilitatē ad spūalē intelligētā / et p;dicādū fidē euāgelicam sublimauit. Eccl. x. c. Radices gentiu supbaru arefecit de' etc. Darth. xxi. g. Auferet a vobis regnu / et dabit gēti facienti fructu ei'. Hoc significatū e. j. Regl. liij. c. vbi d; q; belli sacerdos non poterat videre lucernā spūalis intelligētę: et cecidit de sella capta arca. i. finito sacerdotio. Heb. viij. b. Trāslato em sacerdotio / necesse e vt / et legi trāslatio fiat. Itē k. Deposuit potētes de sede: sic paulū supbiētē de legali doctrina: m. Et exaltauit humiles. i. ipsū humilē iā factū ad p;dicādū fidem euāgelij sublimauit. Aporalif: Potētes sūt q; no in dei / sed i sua virtute cofidūt: De qb' Esa. lix. a. Cofidūt i nihili / et loquunt vanitates. Humiles sūt q; se nihil reputāt / et i solo deo cofidunt. Illos igitur deponit: id est deicit dñs: hos vero exaltat. Luc. xvij. c. Ois q; se exaltat humiliabit etc. Eccl. liij. d. Veltor e puer paup / et sapiēs rege sene / et stulto q; nescit puidere i posteru: q; de carcere catensq; interdū q; egrediat ad regnu / et alt' nar' i regno iopia psumat. Job. xij. d. Ef fūdēt despectionē sup pncipes / et eos q; oppsi fuerāt releuās. Itē dicit Esa. v. e. Uq; q; potētes est; ad bibēdū vinu. Hoc mō dñs deposuit saul d sede regali / et exaltauit dauid humilē. Un j. Regl. xv. f. Dixit samuel ad saul: scidit dñs regnum isrl' a te hodie / et tradidit illd primo tuo meliori te. Sitr deposuit sobnam ppositū de summo sacerdotio / et exaltauit bellachim. Un Esa. xxij. f. Expellā te de statione tua / et de ministerio tuo de / ponā te etc

Handwritten marginal notes on the right side of the page, including references to other biblical passages and commentary.

Ponā te rē. Seqt. a. **E**surientes impleuit bonis rē. **A**by
 stice: Gētilēs vī oēs iusticiā z glā dīderātes. b. **B**onīs
 nō dīc q̄b: vī itelligat oib: / ḡfē / glē / spīritualis intelligētē.
 Matth. v. a. **B**eatī q̄ esurūt z situnt iusticiā. itij. Regl. itij.
 a. **H**elīsēus repleuit vasa vacua nō pauca. j. Regl. ij. a. **R**e/
 plet vīus p panī /
 bus se locauerūt rē.
 Prover. xij. d. **F**u/
 stul comedit z replet
 animā suā: venter
 autē ipīoz isaturabi/
 līs. **U**nde sequit. c
Et diuites. i. sup/
 bos: **H**el diuites ad

Esurientes impleuit bonis:
 et diuites dimisit iānes. **S**u/
 scēpit israel pūez suum: tme/
 mōzari misericordie suę. **S**ic
 locut' ē ad patres n̄os: abra

Duplici' p̄struit. i. b̄s sumit: sic / **M**emorari misericordie
 dico durāt. **I**n secula. i. i. ḡnū. **S**ic locut' rē. i. nē
 pmisit patrib' nostris q̄ haberēt eā in secula. Posset em̄ rē
 iugē habere z nō iugit: z hoc nō esset magnū. **U**nde ē s̄sus:
Memor misericordie suę in secula pmisit eā patrib' nostris
 in secula. i. eternalit.
 Promisit em̄ anti / **H**el. + vsq̄ in se/
 q̄s patribus z semi / **C**ulum.
 nib' eoz. i. successo/
 rib' eoz in fide eter/
 nam hereditatem: z
 p̄missio soluit eis in
 eternum: qz z hic p̄
 fidem z in futuro in

Am z semini ei' i secula. **M**ā
 i sit aut maria cū illa q̄si mētib'
 trib': et reuerfa ē i domū suā.
Helīsabet aut impletū ē tem/
 pus pariēdi z peperit filium.

Re. Sequitur. **M**ansit autem maria rē. **M**aria as/
 cendit in mōrana / vt obsequium cognatę p̄beret pregnāti: z
 mansit cū ea vsq̄dū pareret: z obsecuta est ei. **N**ec fuit causa
 tantę mōzē exhibitio obsequij: sed etiam p̄fectus matris et
 paruuli: vt dicit **B**eda. in **B**lo. **N**am cum in primo aduentu
 vīrginis p̄phetatū spīritus sancti inspiratione / constat eos
 multū p̄fecisse ex diurna eius mansione. **T**unc queritur s̄m
Blo. **N**ūqd̄ creuit charitas iohannis in vtero: **S**olo. **Q**uo
 ad robur aucta est ei vīrtus: et simplicit' merito marie vīr/
 usq̄ charitas creuit. **D**icit ergo: **M**ansit autē maria cū
 illa quasi mētib' tribus. i. vsq̄ ad natiuitatē iohānis.
Sexto enim mense conceptio eius ascendit: z nono mense
 natus est iohannes: quo nato regressa ē in domū suam. **U**n/
 de sequit: **E**t reuerfa est in domū suam: post partū
 eius: **A**d hoc em̄ iuerat vt ministraret helīsabet in partu ei'.
Mystice: **M**aria stella maris: p̄glatus: qui debet cū sub/
 ditis inanere tribus mētibus: documentis imbuedo: exem/
 plis p̄fortādo tēporalib' fouēdo. **U**n petro dicit' ē ter: **P**asce
 oues meas: **J**oh. vlt. c. **P**ostea vero debet reuerti in domū
 suā: ne propter aliena negotia / sua negligere videatur. **B**en.
 xxx. d. **I**ustum ēvt aliquando p̄uideam domū meę. **A**ct.
 xx. f. **A**tēdite vobis z vniuerso gregi. **I**tē marīa in mōranis
 trib' mētib' morari: est animā fidelē in alto contēplationis
 p̄seuerare / quousq̄ i ea omnino defecerit amor mūdi / amor
 sui / z amor hōzū: **S**iquidem mēsis dicitur a mēne q̄b ē de/
 fect' / **E**t hoc ē q̄ dicit' ē abraę. **B**en. xij. a. **E**xi de terra tua
 z de cognatione tua z de domo patris tui: z vade in terram
 quā mōstrauero tibi. **S**equit. **H**elīsabet aut impletū
 ē tēpus pariēdi: et peperit filiū. **P**rosequitur lucas de
 partu helīsabet z natiuitate p̄cursoris: et est helīsabet da/
 tiui casus. **E**t nota vsū scripturę: quę vīr verbo impletōis
 in tribus: in ortu bonozū / in obitu / in actu: vt ex verbo imple/
 tionis notet i bonis esse plenitudinē perfectionis: **E**t hec tria
 distinguūt in **B**lo. **D**e ortu. j. ij. a. **I**mpletū sunt dies ma/
 rię rē. **D**e actu. itij. Regl. vj. b. **I**mpleuit salomon edificare
 domū. **D**e obitu / **B**en. xxv. a. **D**efunctus est abraam plenus
 dierum. **S**ed videt contrarium huic quod dicitur i **B**lo. **I**n
 bonozū t̄m ortu rē. **B**en. xv. d. **N**ondum completa sunt pec/
 cata. **E**sa. j. d. **D**anus vestre plene sunt sanguine. **R**espon/
 sio. **T**̄m in ortu bonozū: id est nō in ortu malozū: **N**on em̄
 vīr scriptura s̄bo impletōis i ortu vel obitu malozū: nec frequē/
 ter i ope: vt p̄ h̄ notet eos iānes z vacuos a fructu boni opis.

Hel. + vsq̄ in se/
 culum.

Mystice

Moraliter

Ps. 16.

Moraliter **H**elīsabet autem impletū est rē. **H**elīsabet
 interpretatur dei mei saturitas: z significat eccle/
 siam: quę interim in p̄senti pane fidei sustentatur / tandem
 pane apertę vīisionis plenus satura: sicut dicitur in **P**s.
Satiabor cum apparuerit gloria tua. **T**empus pariēdi illi
 impletum est in apertōe lateris christi. **A**nte siquidem cona/
 bak ad partū / sed nō erat ei vīrtus pariēdi: sicut dicit **E**sa.
 xxxvij. a. **V**enerit filij vsq̄ ad partū: z vīrtus nō ē pariēdi.
Osee. ix. d. **D**a eis dñe. **Q**uid dabis eis: **D**a eis vuluā sine li/
 beris z vbera arentia: **E**t si q̄s nascebat abortiuus erat: quia
 ad inferos descendebant omnes ante christi aduērum. **U**nde
Joh. itij. b. **Q**uare nō in vulua mortu' sū: **N**ūc em̄ dormiēs
 silerem z somno meo requiescerē cū regib' z consilib' terrę:
 * aut sicut abortiuū

ordat'

95.

22.

Ad

45.

5.118.

Dimisit iānes. i. vacuos omī bono z fraudā
 tos a spe sua. **J**oh. xij. c. **D**ō cū dormierit non resurget rē.
Sap. v. c. **S**pes impij q̄si lanugo est q̄ a vento tollit: z tanq̄
 spuma granilis q̄ a pcella dispergit / z tanq̄ fumus q̄ a vento
 diffusus ē. **A**poē. itij. c. **T**u dicit' qz diues sū z locupletar' et
 null' ego rē. **E**t merito dimittunt iānes: qz terreni sūt. **T**er
 ra autē est inanis z vacua: **B**en. j. a. **D**iere. itij. f. **A**spect' terrā
 z ecce vacua erat. **I**tē qz auarū. **A**uarus aut nō implebit' pe/
 cunia: **E**ccl. v. b. **E**t cōstat qz nec alia re potest impleri: qz nī/
 bil aliud amat z seipsum euiscerat amorē pecunię vt ea reple/
 at arcam. **E**ccl. x. b. **N**ihil est scelest' q̄ amare pecuniā: hic
 em̄ rē. **S**equit. **S**uscipit rē. **H**ęc est tertia pars can/
 tici / in q̄ agit gratias vīrgo de inenarrabili b̄nficio icarnatio/
 nis p̄lo israelitico specialiter / s̄ toti humano generi exhibi/
 to: dicens: **S**uscipit israel. i. popul' iudaicus. **P**ue/
 rū suum. i. iesū sibi p̄missum z sibi exhibitum specialiter.
Matth. xv. c. **N**ō sum missus nisi ad oues q̄ perierūt dom'
 israel. **P**uerū dicit' nō dñm: qz venit ministraturus nō dñā/
 turus. **M**atth. xx. d. **F**ili' hominis nō venit ministrari: s̄ mi/
 nistrare. **E**sa. ix. b. **P**uer natus est nobis rē. **M**emorari
 misericordie suę. i. sibi p̄missę z exhibite. **E**sa. itij. b. **D**ise/
 rationū dñi recordabor. **H**el sic. **S**uscipit isrl' puerū
 suū. i. populū iudaicum: vel magis populū christianū
 fide videntem deum:
Sanādū / vt medicus infirmū. **U**n **E**ccl. xxxvij. a. **D**onora
 medicū p̄t necessitatē: etenim illū creauit altissim'.
Docēdū / vt magister discipulū. **J**oh. xij. b. **D**os vocatis me
 magister: dñe z bñ dicitis: sū etem'. **P**s. **Q**ui docet boies
 sciētā. **E**t alibi. **B**eat' hō quē tu erudieris dñe rē.
Regēdū / vt gubernator regit nauē. **P**s. **D**ñs regit me z nihil
 mihi deerit.
Pascēdū / vt pastor pascit gregē. **J**oh. x. c. **E**go sum pastor
 bonus. **E**sa. xl. c. **S**icut pastor gregē suū pascet rē.
Lauandū pollutū. **A**poē. ij. b. **Q**ui dilexit nos z lauit nos a
 pctis n̄ris in sanguine suo.
Soluēdū vincitū de carcere pcti z inferni z illuminādū cęcū.
Ps. **D**ñs soluit cōpeditos / dñs illuminat cęcos.
Ditādū paupem. **1**. Cor. vij. b. **P**rop̄ nos egen' z pauper
 fact' ē rē. i. Regl. ij. b. **D**ñs pauperē facit z ditat. **P**auperē
 facit pecunia / z ditat grā: pauperē facit spū p̄p̄rio / z ditat
 spūctō: pauperē facit ad modicū / z ditat i ḡnū. **H**is modis
Suscipit dñs isrl' puey suū. i. suū suū. **U**n **P**s. **S**uscipe
 dñe vīū tuū i bonū. **M**emorari misericordie suę. i. p̄mis/
 sionis suę misericordie factę z misericordie adimplete. **A**bacuk.
 itij. a. **T**ū irat' fueris misericordie recordaberis. **S**eqt. **S**ic
 locut' ē ad p̄sē n̄os. i. sic p̄misit misericordiam p̄rib' n̄ris. i.
 sic p̄misit se daturū z missuz filiū. **P**romisit inq̄ z specialit'
 i **A**braā z semini ei'. i. imitatorib' ei'. **R**o. ix. b. **N**ō q̄
 filij carnis rē. **E**t nota qz memorans patres q̄b' facta ē reue/
 latio salutis specialit' z nominatim exprimit abraam: quia el
 specialit' facta ē p̄missio d̄ christo ex eo nascituro. **B**en. xvij.
 b. xxj. a. xxij. c. **I**tē vidit tres z vnū adorauit: quē p̄ sp̄m intel/
 lexit gerere figuram filij dei incarnandi. **I**deo et specialiter
 exprimitur: qz primus aperte p̄dicauit fidē: vñ etiam dicit'
 pater fidei nostrę. **I**n secula: qz glā illa nullo fine clau/
 det: vñ semini duratura i secula. **U**n hoc q̄b' dico in secula:

Euangelij scdm Lucam

Et audierunt vicini et cognati eius / qz magnificauit dñs misericordiam suam cum illa: dando ei filium. Math. xi. b. Lex et prophetę vsq; ad iohāne. Ab eo em cepit sps gratię et misericordię. b. Et gratulabantur ei de tanto dono. Jo hānes gratiā noui testamēti ichoatā significat: z ide ē q tēporalis ei⁹ natiuitas celebratur et nō alteri cuiuslibet sc̄ri.

Moraliter *

aut sicut abortiuum abscōditū n̄ subsistere. Sed cū agrū fuit latus dñi: tūc virtus pariedī filios viuos

a Et audierunt vicini et cognati ei⁹ / qz magnificauit dñs misericordiam suam cum illa et cognati labant ei. Et factū ē i die octauo / uenerunt circūcidere puerū: et uocabāt eū noīe patris sui zachariā. Et rñdēns mat̄ ei⁹ dixit: Nequē h̄ uocabit iohes.

Multiplex est partus ecclesie

data ē ecclē: Mā a sanguine emanāte de latere ch̄risti baptis- mus uirtutē suā habuit: q̄ est q̄si mat̄r ecclēsię in q̄ filij generant. Cū Zach. xij. a. In die illa erit fons patens. i. lat⁹ dñi apertū: domui dauid. i. ecclēsię: i. ablutionē peccōris et mēstruatę. i. actualis et originalis peccati. Et hoc ē qd̄ dicit in eodē xv. a. In die illa erit aquę de hierl̄m: mediū eaz ad mare occidētale et mediū eaz ad mare nouissimū. Ibi ergo virtus pariedī collata ē ecclē: Jō dicit Esa. lx. a. Filij tui de lōge ueniet et filie tue de latere surgēt. Est aut̄ multiplex partus ecclēsię. Prim⁹ p̄ baptismū: secund⁹ p̄ penitentiā: tertio p̄ uotū siue ingressū religionis: quart⁹ p̄ ordinationē: quint⁹ p̄ p̄mōtionē: sext⁹ p̄ martyriū. Hi sunt significati per sex filios lig: Quoz prim⁹ ē ruben: qui interpretat̄ fili⁹ uisidōis: et significat martyres: q̄ de fide ad uisionē p̄ martyriū generāt: a q̄ bus incepit ecclēsiā / sicut ab abel primo martyre. Ruben dedit mandragoras lig. i. martyres cōtulerūt temporalia ecclē. Sed līa dedit rachel. i. ecclēsiā dedit religioni. Anteq; mandragoras haberet līa / tota sollicitudo iacob. i. p̄clatorū erat circa rachelē. i. circa p̄replatiuā. Sz misera rachel p̄ mādragoris lig dedit licentiā iacob intrādī ad līa. Ad impletionē tēporis pariedī baptizatos / tria requirunt: Inuētiō forma s̄borū / z elemētū. Math. vii. d. Itē baptizate: ecce intentio: in nomine patris et filij et sp̄s sancti: ecce forma uerborū. Job. ij. a. Nisi q̄s renatus fuerit ex aq̄ et spiritu sancto rē. ecce elemētū. Itē partus figurat⁹ fuit in transitu maris rubri: Exo. xliij. e. Inchoatus in baptismo iohannis: impletus est in baptismo ch̄risti. Itē ad impletionē tēporis pariedī penitentes / tria requirunt: Cōfessio / cōfessio / satisfactio: De q̄ Job. xvi. e. Dulcer cū parit tristitiā habet: cū aut̄ peperit tā nō meminit p̄surgē: qz nat⁹ ē hō in mūdū. Tristitia dicit p̄ritionē: partus confessionē q̄ p̄ctā latētia p̄ducit in lucē: nat⁹ hō dicit satisfactio. Itē ad impletionē tēporis pariedī claustrales / tria requirunt: Uotū castitatis / uotū paupertatis / abrenunciatio p̄prie uolūtatis. i. uotū obediētę: que significat in trib⁹ factis ioseph. Prim⁹ ē qm̄ mulierē impudicā cōtēpsit: Bēn. xxxix. b. Secundū qm̄ palliū abiecit. i. temporalia. Eodē ca. c. Tertiu qm̄ in carcere reclusus fuit sub alterius p̄tate. Eodē caplo. d. Cū iacob dixit bñdicēs ei / Bēn. xlix. c. Filius accrescens ioseph / fili⁹ accrescens. Ter dicit accrescēs: bis explicite: semel implicite. Ioseph em̄ accrescens interpretat̄. Ter em̄ accrescit aliq̄s qm̄ intrat in claustrū. Primo subiiciēdo carnē p̄ uoluntatē castitatis explicite. Sc̄do p̄tēnendo mūdū explicite. Tertio deponēdo seipsū p̄ abrenūciationē p̄prie uolūtatis: s̄ hoc implicite: qz i uoto obediētę occulte abrenūciat p̄prie uoluntatis. Itē ad impletionē tēporis pariedī ordinaros / tria requirunt. i. gr̄as / sciētia / morū honestas. Et cū hec tria habet ordinandus: tūc impletū ē tēpus pariedī. Contra illos q̄ ante temp⁹ pariant in ordinib⁹ dicit Eccl̄. xvi. a. In die ortus tui nō ē p̄cūsus umbilicus tuus / per gr̄as maturitatē: nec es sale salita / per sciētę sufficientiā: nec inuoluta pannis / p̄ morū honestatē. Itē ad impletionē tēporis pariedī p̄latos / tria requirunt. i. uitę sanctitas / sciētę sublimitas / z iusticię celus. Cū hec tria habuerit q̄s: tūc poterit eū ecclēsiā parere in p̄lationē: ante nō. Ideo multi nascunt abortiuū i mūdū: qz ante tēpus pariant. Alij em̄ nascunt sine manu dextera. i. sine bene operādī uirtute. Alij sine pede dextro. i. sine charitatis affectu. Alij sine lingua. i. sine gr̄a p̄dicandī. Alij sine oculo dextro:

id ē sine cognitione sp̄s illi: De qb⁹ Zach. xj. d. O pastor: et idolū derelinquēs gregē: gladius super brachiū ei⁹ et gladi⁹ up̄ oculū ei⁹ dextrū: brachiū ei⁹ ariditate siccabit et oculus ei⁹ dexter tenebescēs obscurabit. Esa. lvi. d. Speculatores ei⁹ cęci oēs rē. Job. ix. a. Quis peccauit: hic aut̄ parētes ei⁹

tauo / uenerunt circūcidere puerū: et uocabāt eū noīe patris sui zachariā. Et rñdēns mat̄ ei⁹ dixit: Nequē h̄ uocabit iohes.

firmitas fidei / causa. Mō em̄ p̄na: s̄ causa martyriē fac. Heb. xi. f. Sancti p̄ fidē rē. Sic patet moraliter qd̄ dicit: Helisabet impletū ē temp⁹ pariedī et peperit. Sequitur. a

Et audierunt vicini. i. āgeli et alij sc̄ri q̄ cognatū aliquid dicitur modoz. i. xv. a. Quis ex uobis hō habēs centum oues: et si p̄diderit unā ex illis nonne rē. Ruth. iij. d. Dicne aut̄ mulieres cognatū ei dicebāt: nat⁹ ē fili⁹ noemī. Et nota Blo. Dabet sc̄toz p̄ditio leticiā plurimoz: qz cōmune bonū ē: Iusticia em̄ cōmunis uirt⁹ ē: et iō i ortu iusti future uitę in signe. i. iudiciū p̄mittit rē. Simile Bēn. ij. Blo. Iusticia q̄ significat p̄ euphraten: qz circūst̄ oēs uirtutes: non dicit ire p̄ aliquā regionē. Seq̄. Et factū ē i die octauo / uenerunt circūcidere puerū: scdm̄ mādatum dñi / Bēn. xvij. b.

Infans octo diez circūcidet in uobis: oē masculinū i generationib⁹ uis: tā uernaculus: q̄ empticus circūcidet. Fiebat aut̄ circūcisio i remediū p̄ originale p̄ctm̄: sic mō baptism⁹. Cū Heda. Idē salutarē curatiōis remediū p̄ferbat circūcisio suo tpe: qd̄ nūc baptism⁹ tpe gr̄e reuelat. Sz q̄re iohānes fuit circūcisus q̄ fuit i uero sc̄ificat⁹: Rñsio. In exēplū: et qz lex nōdū cessauerat: uñ tenebat adhuc mādato dñi. Itē aut̄ circūcis⁹ fuit: qz uenerat legē implere: Math. v. b. Et si gnū sp̄s illi circūcisidōis: q̄ sit iteri⁹ i corde sp̄s illi et i oī sc̄tu. Deut. x. d. Circūcidite p̄putiū cordis uestri: et ceruicē uis durissimā ne induretis amplius. Diere. iij. a. Circūcidimini uiri iuda rē. Et uocabāt eū noīe patris sui zachariā. Recte aut̄ post circūcisionē imponit nomē: ad innēdum qd̄ oēs q̄ uere circūcisī fuerunt / scripti sūt in libro uitę et nominati apud deū et nō alij. Cū uis nō nominat⁹ s̄ lacar⁹. i. xvi. e. Octo aut̄ dies circūcisionis sūt octo uirtutes q̄bus p̄fecte circūcidit̄ interoz homo. Prima dies est fides: q̄ illuminat. Secūda ē fortitudo: q̄ roborat. Tertia prudētia: q̄ eligit bonū et reprobat malū. Quarta abstinentia: q̄ corpus sollicitat. Quinta patientia: q̄ in aduersitate cōseruat. Sexta pietas: q̄ bona sua alijs cōmunicat. Septima amor fraternitatis: q̄ bonis alijs p̄gaudet. Octaua charitas: q̄ totū p̄sumat: et i hac imponit nomē. De his dicit. ij. P̄f. j. b. Ministrare in fide uestra uirtutē: in uirtute aut̄ sciētis: in sciētia abstinentiā: in abstinentia patientiā: in patientia pietatē: in pietate fraternitatis amorē: in amore fraternitatis charitatē. Abstice sicut dicit Blo. per circūcisionē resurrectionē dñi figurat: qz octaua die. i. post sabbatū facta ē rē. i. post septē diez uitę octaua resurrectionis. Abstice: Per illos q̄ filio nomē patris iponūt / significat illi q̄ iustificationē opib⁹ legis attribūt: nō gr̄e dei: de qb⁹ Ro. x. a. Iusticiā suā statuerē uolētēs rē.

Moralit. Iti q̄ uocāt puerū natū noīe patris sui / significat q̄sdā q̄ uolūt ut filij p̄res suos etiā i illicitis imitent: sic dicit Eccl̄. xvj. e. Sic m̄ / ita et filia ei⁹. i. Reg. xij. d. P̄ me cecidit nos flagell. Et rñdēs m̄ ei⁹ dixit: nequa q̄ h̄ uocabit iohānes: sic ab āgelo erat p̄nūciatū. Esa. xlix. a. De uētre matris meę recordat⁹ ē nois mei. i. dedit mibi rem nois hui⁹ iohānes. i. gratiā. Sed quō sciuit mater p̄nūciatū ab āgelo: Aut̄ em̄ ei⁹ mul⁹ effect⁹ h̄ poterat ei idicare. Solo. i. Blo. Sp̄s p̄betē dicit qd̄ nō didicerat a marito: nō poterat ignorare p̄nūciatū. i. nomē filij sui / acharię ab angelo p̄nūciatū q̄ p̄phabat ch̄ristū. Moralit: Sic boni parētes nō debēt sustinere ut filij eos male imitēt: s̄ debēt eos tradere sc̄is uiris bonis exercitijs imbuedos: et si boni fuerit / nō sibi s̄ gr̄e dei ascribāt.

Octo dies circūcisionis significat

Abstice

Moralit

des ascribat. **Et dixit ad illa:** qz nemo rē. Pleonas. mō ē: vī idioma hebreū. Alia cōtinua. q. d. n. vocabit ita: vī mīz ē qd dicit: **Et nemo ē i cognatiōe tua q̄ vocef hoc noie.** Sic mali vicini vel mali cōsiliarij arguūt bonos parētes si filios suos sancitāt rē religioni studere faciāt: rē nō mādantis lucrif. **Se-**

quit. **Innuē-** bāt aut patri ei: i. quibusdā nutibus et significabant. **Quēvellet voca ri eū.** Ex hoc patet qz cācharias p̄p̄ hē/ sitationē nō solū lo/ quelā s̄ etiā auditū amiserat: Si em̄ au/ dire possēt: hō dice rēt ei nō nutu. **Et postulas pugil/ larē:** a pugno pugil/ lus: An pugillarē lapis tenē pugno: vel tabula parua que pugno capi poterit: rē h̄ videt innuere Blo. Vñ etiā i vulgari romanoꝝ pugillar ē tabula ad scribendū. Dicit etiā aliquan/ do pugillarē calamus q̄ scribimus. **Scripsit dicens:** iohannes est nomē ei: Nō dico erit: qz hoc nomē ei iam ipositiū ē a deo. **Et mirati sūt vniuersi:** de cōueniētia inter p̄c̄m rē matrē. **Eccl̄. xxv. a.** In trib⁹ h̄iplacitū ē spiritui meo: q̄ sūt p̄bata coram deo rē hoīb⁹: Concordia fratrum rē amor p̄ximozū: rē vir rē mulier sibi bene cōsentientes. **Abor/ raliſer** **Gohannes ē nomē ei:** q. d. q̄d boni habet qd ē dignū noie: a gratia dei habet. **Et mirati sūt.** Sic mirant multi qñ filij iducunt ad bonū aliqd̄ i sic ad religionē vel aliqd̄ tale a penit⁹ suis. **Seq̄t:** **Aperitū ē aut ilico os ei.** i. cāchariē: rē lingua ei et loquebat h̄ndicēs deū. **Ambro.** Jā soluit fides linguā quā icredulitas ligauerat. **Be da in originali.** Quī vox clamātis in deserto est nata: merito lingua parētis ē soluta. **Nec em̄ eū silere a laudib⁹ decebat:** q̄ verbi p̄conē sibi narū gaudebat. **Jrē Ambro.** Nemo despe/ ret: nouit dñs mutare sententiā: si tu noueris emēdare delictū. **Uere. xvij. b.** Si penitentiā egerit gens ista a malo suo / agā rē ego penitentiā sup malo qd̄ cogitauit vt facerēt ei. **Aboraliſer** **Aperitū ē ilico os rē.** **Maro iohanne.** i. gratia dei data: vel ope bono facto / aperit os p̄dicatoꝝ: qd̄ ante gratiam rē opa bona clausū est. **Sola em̄ gratia dei vel desiderij grē dei os aperit ad p̄dicādū.** **Vñ Ps̄.** Os meū aperit rē atraxi spi ritū rē. **Sūt autē quinqz q̄ claudūt os p̄dicatoꝝ.** **Primū est peccati conscientia.** **Eccl̄. xvj. g.** Et scies qz ego dñs vt re/ corderis rē confundaris: rē non sit tibi vltra aperire os p̄z cō/ fusionē tuā. **Esa. vj. b.** Uē mibi qz tacui. **Secūdū est ignorā/ tia.** **Eccl̄. xx. a.** Est tacens nō habens sensū loquele. **Esa. lvi. d.** Speculatoꝝ ei⁹ cec̄ omnes: nescierūt vniuersi / canes mu ti non valentes latrare. **Tertiū est timor potestatis.** **Eccl̄. xij. a.** Nō ascendistis ex aduerso / necqz opposuistis murum p̄ domo israel vt staretis in p̄sello in die domini. **Et super hoc factat se diabolus irridens p̄dicatoꝝ huiusmodi.** **Esa. x. d.** Vniuersam terrā ego cōgregauī: rē nō fuit q̄ moueret pen/ nam rē aperiret os rē gāntret. **Quartū est malicia ppli.** **Eccl̄. iij. g.** Lingua tuā adherere faciam palato tuo: rē eris mutus / nec quasi vir oburgās: qz domus exasperās est. **Quintū est immemoria bñficioꝝ dei.** **Ps̄.** Adhereat lingua mea faucib⁹ meis si nō meminerō tui. **Sz hęc oia obstacula remouet gra sue sapiētia cū dat hoi.** **Vñ Sap. x. d.** Sapiētia apouit os mu roz: rē linguas ifatiū fecit desertas. **Seq̄t.** **Et fact⁹ ē ti/ mor sup oēs vicinos eoz:** Timor admirationis p̄p̄ ea q̄ facta sūt i ortu iohānis: Vel timor p̄nalis horroz. **Uidētes em̄ sacerdotē virū religiosū p̄p̄ hēstrationem tā grauitē pu nitū: timebāt sibi oēs: scietes qz nō eēt tutū offēdere deū.** **I**

Et sup oia mōtana iudgē diuulgabāt oia vba hęc: de natiuitate iohannis rē reſtutione loq̄le cāchariē. **Sic im/ racula dñi rē p̄fectus p̄ximoz sūt diuulganda ad dei honorē**

rē fratru edificatiōne. **Tob. xij. b.** Sacramētū regis abscode/ re bonū est: opera autē dei reuelare honorificū ē. **Jrē in codē. xij. a.** Conſitemini domino filij israel: rē in cōspectu gentium laudate eū: quoniā ideo disperſis vos inter gentes q̄ ignorāt eū: vt vos enarretis mirabiliā ei⁹. **m**

Et posuerūt om/ nes q̄ audierant in corde suo: mi/ raculū qd̄ euenerat cōsiderantes: rē euen tum tacite rei p̄sto/ lates. **n** **Dicētes suple intra se vel vn⁹ ad alterum: o** **Quis putat puer iste erit: hęc ē q̄ stio pleb. Cui q̄dru/ pliciter respōdetur.** **Angelus respōdet: h̄c erit magn⁹ co/ ram dño. s̄. eodē. b.** **Jrē pater r̄ndet: Et tu puer propheta altissimi vocaberis. j. eodē. g.** **Jrē ipsemet iohānes r̄ndet: Ego vox clamātis in deserto: ioh. j. c.** **Jrē ipse dñs: Quid existis i deserto videre? Propheā: Etiā dico vobis rē plus q̄ p̄betā: h̄c ē em̄ de q̄ sc̄ptū ē: Ecce ego mitto āgelū meū an facie tuā: **Wartb. xj. b.** In r̄sione āgelū notat i iohāne vitē sanctitudo: i respōsio/ ne patris / sapiētiē p̄fectio: in respōsione p̄p̄ia / p̄fecta humi/ litas rē eloquētiē p̄mptitudo: in respōsioe dñi / testimoniū bo/ nū rē officij celsitudo. **p** **Etenim man⁹ dñi. i. potestas vel virtus siue protectio: q̄ erat cū illo.** **Vñ in p̄sona ei⁹ dicit Esa. xl. a.** Sub vmbra man⁹ suē p̄rexit me. **Dicit ma/ nus dñi quā q̄ potestas: vt Uere. xvij. a.** Sicut ē lutū in manu figulī: sic vos i manu mea estis dom⁹ israel. **Quādoqz p̄ena. Job. x. d.** Man⁹ dñi tetigit me. i. p̄ena. **Quis acci/ pitur p̄ p̄tectione gratiē dei: vt h̄c: Danus dñi erat cū illo. Seq̄it.** **r** **Et cācharias pater ei⁹ implet⁹ est spiri/ ritus sancto et prophetauit dicēs: Benedictus rē. Ecce restituit cāchariē loquela / nō sola sed superaddidit p̄be/ tia. In quo sicut innuit Blo. de p̄benditur immēsitās diuine liberalitatis: que ablata in duplū restituit: loquēdi facultatē reddidit: rē p̄phetiā superaddidit. Sic salomoni petenti sapi/ entia ad regēdū populū suū: dedit illā rē diuitias atqz potē/ tia. ij. Reg. ij. b. Sed quid ē qd̄ dicit Blo. q̄ loquela sola ablata est ei / cū etiā auditus sit ablat⁹: Responſio. Sola dicit respectu p̄phetiē. **Jrē nota qz rē hēssabat iplera spū/ sancto p̄phetauit / sed paucis rē i domo: cācharias vero mul/ tis verbis vsus est p̄phetiā siue p̄dicando: qz ordo discipli/ ne exigit vt mulier pauca loquatur rē magis velit discere q̄ docere. Vñ. j. Cor. xij. g. Mulieres in ecclesia taceāt: non em̄ permittit eis loq̄: Si qd̄ autē volunt discere / domi viros suos interrogēt. j. Timoth. ij. c. Mulier in silentio discat cū omni subiectione rē. Et ē rectus ordo: qz prius replet⁹ est spi/ ritus sancto: postea p̄phetat. Sic apostoli prius replent spiri/ tus sancto: postea mittunt p̄dicare vbicqz. j. vlt. g. Sedete in ciuitate quoad vsqz induamini virtute ex alto. Act. ij. a. Re/ pleti sūt oēs spūsancto rē cęperūt loqui. **B̄ndict⁹ dñs de⁹ israel rē.** **Istud canticū diuidit in duas partes. In p̄/ ma agit de bñficio incarnationis / passionis / resurrectiōis / to/ ti generi humano cōmuniter collato. Pro oibus em̄ natus rē passus est dñs: rē pro oibus resurrexit quātū in se fuit. In se/ cunda parte agit de bñficio p̄cursori specialit̄ illato: ibi: **Et tu puer rē.** **Primo igitur agens gratias de cōmuni benefi/ cio: dicit. **Benedictus dominus deus israel rē: Benedict⁹ est vel sit. i. omni gratiarū actione p̄sequēd⁹. rē dñs / omnium / iure possessionis. v** **Deus / omnium / iure creationis. Sed: Dñs deus israel: iure benefiij specialis.************

Deut. xxxij. a. **Alit̄ legit rē magi specialit̄. **B̄ndict⁹ dñs. i. gr̄arū actiōe p̄sequēd⁹ rē p̄ actis rē p̄ agēdis. Pro actis: qz dū oraret cā/ charias p̄ ppli liberatione / dat⁹ ē ei p̄cursor liberatoꝝ. Pro****

*** agēdis: Quia**

B

Aliter

raliter

raliter

118
sunt q
os pre

136

Euangelij scdm Lucam

Deus. xxxij. a. Nihil nō ipse est pater tuus q̄ possedit te & fecit & creauit te: Possedit vt dñs: fecit et creauit vt deus. Dominus dicit vt timeat: deus vt honorificetur. Malach. j. b. Si ego dñs: vbi timor me? Si ego p̄: vbi honor me? Quia visitauit: mūdum longa infirmitate tabescentē: carnē assumēdo tāq̄ p̄xidem plenā omni genere medicine: quia mundus omni laborabat infirmis: te. Eccl. xliij. c. De dicina omnium in festinatione nebule. b. Et fecit redemptionem plebis sue. Et erexit cornu salutis nob̄ in domo dauid pueri sui. Sic locutus est per os sc̄torū: q̄ a seculo se p̄phaz ei. Salutem ex inimicis nr̄is: & d̄ manu dñi

Ps. 110.

Aliter

Dñs visitauit plebē suā multipliciter

Ps. 88.

Ps. 76.

Ps. 105.

Quattuor pertinent ad officium visitationis

Ps. 64.

stodire ab hoc seculo. Sequit. c. Et erexit. Hic propheta zacharias de resurrectione: sicut sup̄ de incarnatione & passione. Tria siquidē s̄ba ponit: per q̄ hęc tria beneficia tāgit. Incarnationē: passionē: resurrectionē. Mā visitauit nos p̄ incarnationē: fecit redēptionē in passione: erexit cornu salutis nob̄ in resurrectione. Nomine cornu tria significat. Primo: firma celsitudo salutis: secundū ē ch̄istus: Tertio: regnū ch̄isti. An tripliciter exponit. Primo sic. c. Et erexit dñs de israel: cornu salutis. i. firmā celsitudinē salutis: q̄ cornu & solidum ē & in altiori parte animalis positū. c. Nobis. i. ad utilitatē nostrā. In domo dauid pueri sui. i. in iudaea: vbi natus: vbi passus: vbi resurrexit. An. Ps. Op̄at̄ ē salūte in medio fr̄e. Secdo sic. c. Et erexit dñs de israel in carne apparere fecit. Itē erexit i cruce: i resurrectione. c. Nobis creditibus & non alijs. An. j. Pet. ij. b. Nobis honor creditib⁹: nō creditib⁹ aut lapsis offēsiōis & petra scādali. c. Cornu salutis. i. ch̄istū potēt operatē salūte. Dicit aut̄ ch̄ist⁹ cornu: q̄ sic cornu nec caro ē nec os: sed mediū: sic ch̄istus nec hō nec de⁹ tm̄: s̄ mediator dei & hoim. j. Timoth. ij. b. An dicit gigas gemine substantie. i. ver⁹ de⁹ & verus hō. De hoc cornu dicit in Ps. Cornu ei⁹ exaltabit in gloria. In domo dauid pueri sui. i. in familia dauid de cui⁹ stirpe natus est ch̄ist⁹ s̄m carnē. Tertio mō exponit sic: c. Erexit cornu salutis nob̄. i. regnū ch̄isti i et̄nū durable. In domo dauid pueri sui. i. ecclesia. Per cornu intelligit regnū et̄nū: per carnē regnū tpale: q̄ sicut cornu durū ē carne: sic regnū et̄nū durū ē. i. for̄tū tpali. An ad significādā firmitatem et̄nū regni dauid & salomon sunt vncti cornu olei. i. oleo posito in cornu. j. Regl. xvj. c. ij. Regl. j. f. vt ipsa sollicitas vasis exprimat dignitatē & regnū ch̄isti: de ipsa nascitur et̄nū esse. Dan. viij. d. Potestas ei⁹ pt̄as et̄na q̄ non auferet & regnū ei⁹ qd nō corrupet. Itē in eodē. f. Cornua decem sūt decē reges. Saul vero. j. Regl. x. a. sūt vncti lenicula olei. i. oleo posito i lenicula: qd vas ē fragile vitreū vt ipsa fragilitas vasis exprimeret fragilitatē & ruinā regni saulis. Sequit: c. Sicut locutus est per os sanctorū q̄ a seculo sūt p̄phaz ei. In hoc notat fidelitas q̄ p̄missa cōpleuit. Ps. Fidelis dñs in oib⁹ s̄bis suis. Et alibi: Dux p̄cedit de labijs meis nō faciā irrita. Continua sic: Erexit in q̄: sicut locutus est per os p̄phetarū eius q̄ a seculo sūt. i. ab initio mundi ceperūt esse. Per os em̄ adā: abel: noe: abraam: moysi & aliorū locutus ē de⁹. Et dicit per os: nō per ora: ad inuendū q̄ eodē spū & eadē intētiōne loq̄bant oēs. Esa. xxx. a. Os dñi nō interrogauerūt. i. p̄phas. Esa. lvij. d. Os dñi locutus ē. i. p̄phete. Et nō solū p̄ ora eorū locutus ē: s̄ etiā p̄ facta. Osee. xij. c. In manib⁹ p̄phetarū assimilat̄ sūt. i. per opa eorū p̄nūciat̄ vel p̄figurat̄. An et p̄t̄ alit̄ legi. Sic locutus ē rē. i. sic p̄miserat p̄ p̄phas suos: & sic locutus ē p̄ eos q̄ fuerūt: h̄ a seculo. i. seclū iūto: vt ita distinguat inf̄ p̄phas & eos q̄ fuerūt a seculo. Mā neq̄ p̄ph̄ fuerūt a seculi iūto: q̄ de ch̄isto p̄phetauerūt verbis: p̄phetauerūt de eo tamē patres p̄mi factis: Mā in factis eorū p̄figuratū est mysteriū incarnationis & passionis: vt in facto abel. Noe rexit arcam in fluctibus: & ch̄istus ecclesiam in turbationib⁹ seculi. Per p̄phetas ergo intellige quoslibet scriptores veteris testamēti. Sequitur. i. Salutem ex inimicis nostris: Repete i erexit. i. liberationē ex inimicis: vt. i. salubrit̄ nos eripuit ab inimicis nr̄is. i. a demonib⁹ peccatis & malis hominib⁹: siue carne: mūdo: diabolo. Ps. Dñe refugiu factus ē nob̄. Esa. liij. b. Super omnem enim gloriā p̄ctio: et tabernaculum erit in vmbra aculum dicit ab estu. Et de manu: id est potentia: Omnium qui oderunt nos: eripuit nos sup̄le: vel erexit nob̄ salūte. Idē est. Iste aut̄ versiculus: Salutem ex inimicis rē. explanatio est superioris versiculi: in quo breuiter idem promiserat. Et erexit cornu rē. Ad faciendam

Ps. 77.

Ps. 110.

Ps. 144.

Ps. 88.

Ps. 59.

Ad faciendā misericordiā rē. Determinat expressius qd supra dixerat: Sic locut' ē. q. d. locut' ē z erexit salutē nob: ad faciendā misericordiā cū p'rib' n'ris. i. vt face- ret misericordiā suā cū eis: eos. i. a limbo liberādo z secū i gloriā transferēdo. De q' misericordiā dicit Zach. ix. c. Tu q's in san- guine testamētī tui emisisti vincros tuos de lacu in quo nō est aqua. Vel sic: Ad faciendā misericordiā cū p'rib' no- stris: p'missam. i. vt impletet misericordiā p'missionē p'ribus n'ris factā. i. abraam/isaac/et iacob: et alijs de liberatione n'ra p' christū implēda. Titū. iij. b. Mō ex opib' iusticie q' fecimus nos: sed fm suam misericordiā saluos nos fecit. **Et me- morari.** i. vt memorē se ostēderet. **Testamētī sui sc'i** i. firmē p'missionis suę: siue pacti quod pepigit antiquis pa- tribus. **P's** Demor fuit in seculum testamētī sui: verbi quod mandauit in mille generationes. **Ursurandum rē.** Sic p'riua. Et item

104.

qui oderūt nos. **Ad faciendā misericordiā cum patrib' no- stris: et memorari testamētī sui sancti.** **Ursurādū qd iura- uit ad abraā p'iem n'rm datū rū se nob.** Ut sine timore de-

104.

metipsū iurauit dicit dñs: quia fecisti rem hāc z non pepigisti fi- lio tuo vnigenito. p'p' me: bñdicā tibi rē. **Matth. xj. a.** Ego ero vobis in deū vt suscitē turamētū qd iurauit p'rib' v'ris daturū me eis: iuris fluenrē lacte z melle. **Jurauit inq' f' daturū se nobis.** i. q' daret se nobis p' carnē vel per fidem. **Item vt daret se nobis famelicis in cibum.** **Job. vj. f.** Caro mea ve- re est cibus: et sanguis me' vere est potus. Et qualis cib' de- terminat Sap. xvj. c. **Paratū panē de celo p'p'stitisti eis si- ne labore: omne delectamētū in se habentem z omnis sapo- ris suauitatem.** **Item vt daret se nobis p'grotis i medicamē- tum.** **Ecclj. xxiij. d.** Ego quasi fluuius doct'z: qd interpreta- tur medicamentum generationis. **Et dicitur fluuius:** quia san- guis z aqua lachrymę z sudor que fluxerūt de sacro eius cor- pore: quasi quattuor flumina paradisi fuerunt medicina toti- us generis humani. **Ecclj. xxxvij. a.** Altissimus creauit de ter- ra medicinam: et vir prudens non abhorrebit eam. **Item vt daret se nobis captiuis in precū quo redimeremur.** **i. Cor. vj. d.** Empti estis precio magno. **Itē vt se daret nobis pau- peribus in refugium.** **P's.** Factus est dñs refugium pauperū rē. **Item vt daret se nobis electis in p'emiū.** **Beñ. xv. a.** Ego sum merces tua magna nimis. **Esa. lx. b.** Puer natus ē nobis et filius datus est nobis. **Potest et aliter construi.** a **Ad faciendā misericordiā cū patrib' nostris: et memo- rari:** id est ad memorandū z implendū. **Ursurādū testamētī sui sancti: qd iurauit ad abraā patrē no- strū.** **Jurauit dico:** **f' daturū se nobis.** i. qd ipse daret vt qd daturus esset. **Sequit:** **Ut sine timore rē.** Sic p'riua et ordina. **Promisit patribus misericordiā z fecit no- bis implendo:** **Ut nos liberati de manu inimicorū no- stroz sine timore seruiamus illi: i sanctitate rē.** sine timore fuilli vt mūdano vt humano. **ij. Paral. xx. d.** O iuda z bierlm nolite timere. **Alius est timor.** i. filialis: i quo seruien- dum est deo. **P's.** Seruite dño in timore. **Proverb. xvij. c.** **Beat' homo qui semper est pauidus.** **b De manu ini- micorū nostrorū:** id est demonū. **Est autem triplex ma- nus demonū.** **Prima est potestas nocendi eorum:** **De q' Job j. c.** **Ecce in manu tua sunt omnia que possidet.**

105.

Secunda manus est suggestio eorum: **De qua P's.** **Et ma' P's. 35.** **Secunda manus est suggestio eorum: De qua P's. Et ma' P's. 35. nus peccatoris non moueat me rē.**

Leuis et occulta
Leuis z aperta
Grauis z occulta
Grauis et aperta
Quintus oino non temptari: que gratis/ sima est temptatio: vt dicit Aug'.

P's. Non timebis a timore nocturno.

Tertia manus est ceterus malorum: De qua Job. ix. c. Terra data est in manus impij rē.

Digni hui' man' sunt
Paganū.
Iudei
Heretici
Tyranū
Hypocrite

Seruiamus il- li. Quia dignum et iustum est: equum z salutare. **Dignum:** quia pater est. **Ju- stum:** quia deus est. **Equum:** quia nobis seruiuit. **Salutare:** quia bene remune- rat seruitentes sibi. **Seruiamus igitur il- li tanq' filij pat. Itē tanq' fui dño.** **Wa- lach. j. b.** Si ergo p' ego sū rē. Itē quia prior seruiuit nobis

manu inimicorū nostrorū libe- ratu seruiam' illi. **In scitātē z iusticia corā ipso oib' dieb' n'ris.** **Et tū puer p'pheta al- tissimi vocaberis: q'bis enim ante faciē dñi p'are vias eius.**

per suos/ per sua/ et p se. **Per suos angelos quos nobis ad cu- stodiā deputauit.** **Esa. lxij. b.** **Sup muros tuos rē.** **Per sua:** id est cglum/ terrā/ solem/ lunam. **Matth. v. g.** **Qui facit soles rē.** **Per se.** **Esa. xliij. d.** **Seruite me fecistis i pctis v'ris.** **P's. 80.** **Dñs' ei' i cophino seruerunt.** **Itē qz bñ remunerat.** **Job. xvij. d.** **Uolo pater rē.** **Esa. lxv. c.** **Ecce serui mei comedēt rē.** **Sequit:** **In scitātē z iusticia corā ipso oib' die- bus n'ris.** **Ecce mod' seruiēdi deo.** **In sanctitate/ p' mū- dicitā interiorē:** **De qua Iob. xij. d.** **Secūmini pacem cū oib' z scitāntā sine q' nemo videbit deū.** **Et iusticia:** per bo- nā opationē. **P's.** **Ego aut i iusticia apparebo i p'spectu tuo.** **Corā ipso:** per rectam intentionē: non in p'spectu hoim- tm. **Iob. xv. d.** **Rectos facite pedib' v'ris.** **Blō. i. rectā intentionē adhibere opib' v'ris.** **Matth. v. b.** **Sic luceat opa vestra corā hoibus.** **Omniū dieb' n'ris:** per conti- nuationē z p'seueratiā. **Iob. xv. b.** **In disciplina p'feterate.** **Titū. ij. d.** **Sobrie pie/ et iuste viuam' i h' seculo.** **Matth. x. c. et. xxij. b.** **Qui p'seuerauerit rē.** **Et tu puer rē.** **Hec est secūda pars cantici: i qua agit cachtas de bñficijs sibi z filio suo specialit' collat'. Et apostrophat f'monē suū ad filiū.** **Hec mirū si sacerdos z p'pheta sermonē dirigit ad infantem octo dierum: qz qui salutationem virginis intellexit in vtero matris: eodem sp'ritu iā natus potuit intelligere verba p'ris.** **Dicit ergo.** **Et tu/ per angelū nūciat': miraculose p'ceptus: in vtero scificat': cum gaudio vntersarum gentium natus.** **O/ p' puer/ a puritate/ ab hūilitate/ a liberalitate.** **q' p' p'pheta altissimi vocaberis: antonomasice.** **Diere. j. b.** **Prophetā in gentib' dedit te.** **Matth. xj. b.** **Quid existis in desertum videre: Prophetā: Etia dico vobis et plus q' pro- phetam.** **Preibis enī ante faciē dñi: p'us nascēdo/ sic auroza ante solem.** **De q' Job. xxxvij. b.** **Munqd post or- tum tuū p'cepisti diluculo: z ostendisti auroz locum suum: s' parare. i. ad parandū: i. ias ei' / duplicē. Unā per quam ipse venit ad nos. i. misericordiā: Et aliā per quā nos imus ad ipsum. i. p'nitentiā.** **De q'bus P's.** **Vniuersę v'ę do- mini misericordiā z veritas.** **Primā parauit bapticādo: secū- dam p'dicādo.** **Matth. iij. a.** **P'nitentiā agite.** **Walach. iij. a.** **Ecce ego mitto angelū meū z p'pabit viam ante faciē meā.** **Primo ne sit tortuosa p' obliquā intentionē.** **Esa. xxx. e.** **Hec est via: ambulate in ea: et non declinabitis neqz ad dexteram neqz ad sinistrā.** **Secdo ne sit montuosa p' supbiā z ambitionē.** **Esa. lxij. d.** **P'pate viā p'lo: planum facite iter.** **Tertio ne sit lapidosa p' impatientiā vel detractiōnē.** **Diere. i. d.** **Tollite de via lapides.** **Ecclj. xxj. b.** **Via peccantium complantata ē i lapidibus.**

Modus seruī di deo

P's. 16.

P's. 24.

Digni hui' ma- nus sūt potestas

Vira faciendi: vt de vrgis serpentes: Exo. vij. b.
Se transfigurandi. ij. Cor. xj. c.
Corpus affligendi. Job. j. b.
Incautos decipiendi. ij. Reg. xxj. d.
Quis decipiet achab regem israel:
Vias i inferno vradit. Et b' etiā Apoc. xij.

Lapidibus. Quarto ne sit lurosa per luxuriam. Unde Ps. 68. pe me de luto vt non infigar. Abacuk. iij. d. Uiam fecisti eqs tuis in luto aquarum multarum. Quinto ne sit spinosa per auariciam. Prouerb. xxiij. d. Per agrum hois pigri transiit et per vineam viri stult: et ecce totum repleuerat vitice et operuerat supficie eius spinę. Item nota qd ex eo quod hic dicitur: **Magis: p̄cit in profectis diebus yn̄ cereus euangelij in figura iohannis: qui fuit p̄cursor primi aduentus: In festis vero per que signifi-**

Ad dandam scientiam salutis plebi eius in remissionem peccatorum eorum. Per viscera misericordie dei nostri in quibus visitauit nos oriens ex alto. Illuminare his qui

De pe. dñi. 3. c. adubuc

num/ duo cerei p̄cedunt in figura helie et enoch. P̄ueniet enim helias et enoch secundum aduentum: in quo suos recipiet ad festum eternum et indeficiens. De primo Malach. iij. a. Ecce ego mitto angelum meum etc. De secundo Apoc. xi. a. Vbi sunt duo oliuę et duo candelabra lucentia in p̄spectu dñi terre stantes. Sequitur: **Ad dandam scientiam salutis plebi eius in remissionem peccatorum eorum.** Sic continua p̄dit in qua: **Ad dandam** per misericordiam p̄dicatōis: nō vendendam. Bar. x. a. Gratis accepistis: gratis date. **Sci-** entiam: non pecuniam. Prouerb. iij. b. Beatus homo qui inuenit sapientiam. **Scientiam:** non seculi: non carnis: non diaboli: sed: **Salutis.** Iaco. iij. d. Non est ista sapientia desursum descendens etc. Item **Salutis:** non corporis qua docet hi p̄ocrates: sed aie qua docet christus. Eccl. xxx. c. Sal aie i sacitate iusticie: et melior e oi auro et argento. Sap. xij. a. Tantum sunt omnes hoies in qbus nō subest scientia dei. Esa. v. d. Propterea captiuus ductus est populus meus: quia non habuit scientiam etc. Osee. iij. b. Quia tu repulisti scientiam etc. Nota qd ad cōmendationem nois iesu qd interpretatur saluator: ter facit mentionem in cantico suo de salute. Primo: ibi: **Et erexit cornu salutis.** Secundo: ibi: **Salutem ex inimicis nostris.** Tertio hic: **Ad dandam scientiam etc.** Sequit: **Magis plebi eius:** id est electis qui libenter audiunt: nō irrisoribus vel detractoribus: qui p̄temunt. Matth. vij. a. Nolite sanctum dare canibus etc. Eccl. xxxvij. d. Vir sapiens: id est christus: plebem suam erudit: per se et per suos. Et ne putaret forte esse promissum de temporalī salute: ideo addit: **In remissionem peccatorum eorum:** obtinendam. s. per qua sanat anima: et sic habet veram salutem. Esa. xliij. d. Ego sum qd de leo iniquitates tuas p̄t me: Quę remissio fit oibus: nō meritis ip̄or: sed: **Per viscera misericordie:** i. per intinam pietatem et misericordiam: **Dei nostri:** id est filij. Esa. ix. b. Filius datus est nobis. Beatus Bern. Et ideo totus in nostros vsus expensus. Daniel. ix. e. Neq; enī in iustificationibus nostris prosternim: p̄ces ante faciem tuam: sed in miserationibus tuis multas. Esa. lxij. d. Vbi est celus tuus et fortitudo tua: multitudo viscerum tuorum et miserationum tuarum etc. Col. iij. b. Induite vos sicut electi dei viscera misericordie etc. **In quibus:** id est per q viscera: **Visitauit nos:** carne assumpta. **Oriens ex alto:** verbum patris verę lucis aperiens ortum. Zach. vi. c. Ecce vir oriens nomen eius: dicit de filio. Visitauit in qua: **Illuminare:** i. vt illuminaret: quia ipse est lux. Job. viij. b. Ego sum lux mundi. **Magis:** acquisitue. Job. ix. g. Ego in iudicium veni in hunc mundum: vt qui non vident videant: et qui vident ceci fiant. **Qui in tenebris et in umbra mortis sedent.** Sensus est: vt illuminet corda ip̄or qui in longa peccatorum et ignorantie cecitate sunt depressi. Unde in hoc intelligit illuminatio cordium: que illuminatio fit per fidem. Esa. ix. a. Populus qui ambulabat in tenebris vidit lucem magnam etc. Job xxvij. a. Lapidem caliginis et umbram mortis etc. Beg in moral. Triplex est umbra mortis. Prima est obliuio: De q Job. iij. a. Obscurent eum tenebre et umbra mortis. Glo. id est obliuio: que delet memoriam vt mors peccatum. Secunda

mors corporis. Ps. Si ambulauero in medio umbrę mortis etc. Tertia peccatum siue imitatio diaboli: quia sicut de corpe nascitur umbra: sic de imitatione diaboli peccatum. Job. iij. a. Obscurent eum tenebre etc. **Ad dirigendos pedes nostros in viam pacis.** Sic intelligit illuminatio operum. Et est recte ordo. P̄t illuminantur corda: postea dirigunt opera. Exo. xxv. d. Inspice et fac. Esa. xlv. b. Suscitauit eum ad iusticiam: et omnes vias eius dirigam. Esa. xxvj. c. Dñe dabis pacem nobis: Dñe enim opa nra operatus es in nobis. Esa. xxvij. b. Faciet pacem mihi etc. Esa. lvij. d. Creatus fructum labiorum pacem. Job. xxiiij. d. Ip̄o concedente pacem: quis est qui p̄demnet? Mora in laudibus matutinis canit istud canticum de ortu luciferi. s. iohannis: qui p̄uenit solem iusticie. In sexto officio. i. in vesp̄is p̄ter bñficia sextę etatis hymnus beate virginis. In cōpleto: io: p̄ter septimam quietis: simeonis euntes ad quietem. Sequit: **Puer autem** etc. **Duculq; fuerit verba zacharie:** que sequunt verba sunt euangelice. Sic q: **Puer autem crescebat corpe:** **Et confortabatur sp̄u sancto:** quia p̄ficebat i gra sp̄u sancti. **Et erat in desertis vsq; in die ostēsiōis sue ad israel.** Dicit qd viginti quinq; annis fuit heremita. Beda. P̄dicator penitentię futurus aspera solitudinis elegit: vbi primęuam gratiam transegit: vt iuuenis liberius ab amore mundi auditores suos reuocaret. **Expositio Capituli. II.**

Actum est autem etc. In p̄mo capitulo Lucę: Primo agitur de p̄ceptione p̄cursoris. Secundo de p̄ceptione saluatoris. Tertio de ascensu beate virginis in montana et de cantico eius et regressu eius in domum suam. Quarto agitur de ortu p̄cursoris et circūciōe eius et de nois impositione et cantico zacharie. In hoc secundo capitulo incipit lucas narrare per ordinem natiuitatem saluatoris. Et primo ostendit qm et vbi natus est saluator. s. in bethleem: vbi p̄mittitur qua occasiōe venerit beata virgo i bethleem: eo videlicet qd de domo et familia dauid esset ioseph vir marie matris dñi. Secundo de angelica annūciatione pastoribus facta et cantu angelorum audito: et de visitatione pastorum qui dñm visitauerunt: fm qd ab angelis fuerunt edocti: ibi: **Et pastores erant.** Tertio de pueri circūciōe: et matris purificatiōe: ibi: **Et postquam summati sunt.** Quarto de simeonis et anne p̄phetatiōe: ibi: **Hic dimittis seruum tuum.** Quinto de ascensu marie et ioseph i bethleem: vbi puer amiserunt: et post triduum iuenerunt: et de p̄fectu pueri: ibi: **Et cum factus esset annorum duodecim.** Fuit autem natus dñs impante augusto: sub q duodecim annis circa tempus natiuitatis christi videlicet ante et post nata fuit pax i toto orbe: vt ad litteram videtur impleri qd p̄dixit Esa. ij. b. **Constabunt gladios suos in vomeres etc.** Et in hac pace fecit edictum augustus: vt totus orbis describeret: mittens per vniuersas regiones p̄positos: generale promulgans edictum: vt de singulis ciuitatibus et villis et oppidis ad ipsas ciuitates pertinentibus: in qualibet ciuitate p̄sides ad suam p̄sentiam cōuocaret oēs: et vnusquisq; pro capite suo. i. pro inscriptione capituli solueret vnum nummum argenteum: et p̄fiteret ore se esse subditum romano imperio: et nomen vniuscuiusq; et accepta pecunia scriberent: et scripta deferrent romam: et coram augusto legeret scriptura: vt ita sub certo numero posset cōprehendere: primo quotus esset numerus regionum: et per numerum regionum sciret numerum ciuitatum et sic numerum personarum. **Idem qd subiectiōis exhibitio dicitur professio:** quia sic ore et opere profitebatur quilibet se subditum romano imperio. Dicitur etiam descriptio: quia nomina regionum et ciuitatum et personarum profitentium scribebant. Tunc etiam primū sicut dicit Glo. facta est iudga stipendiaria romanis: a tempore autem pompeij fuerat tributaria. Vel forte quia constitutio tributi facta sub

Inter facta sub pompelo nō dīu stetit p̄opt̄ iminens bellū in̄t̄ ipsum et iulium: sed quę fiebat sub augusto. Ideo dicit B̄lo. Tunc primum stipendiaria rē. quia accipiebant̄ tributa a iudeis et dabatur in stipendiū romanis militibus. Voluit autē dñs tempore descriptionis nasci: ad innuendū q̄ appariturus erat in carne: qui suos ascriberet in ḡtermitate: sicut dicit B̄re go. De qua descriptione dicitur .j. x. c. Gaudete: quia nomina vestra scripta sunt in cęlis. Voluit autem dominus tempore pacatissimo nasci: triplici ratione. Primo ad figurandum q̄ ipse erat qui pacem reformaturus erat inter deum et hominē: inter homines et homines: inter iudeū et gentile: in̄t̄ hominē et angelum. Fecerat siquidem pacem in celo: et venit facere eam in terra. Unde Job. xxv. a. Qui facit concordiam in sublimib⁹ suis. Secundo ad ostendendū q̄ ipse erat amator pacis: quam sūmopere quęsiuit etiam vsq̄ ad sanguinis effusionem. Unde. In pace factus est locus eius. Unde in natali dñi nullus debet odium in corde tenere. Tertio ut discipuli quos ad p̄dicandū missurus erat quocunq̄ vellet secure transire possent. Esa. xix. d. Erit in die illa via de egypto in assyrios: et intrabit assyrius egyptum rē. Licet autem tempore p̄dicationis apostolorum tanta pax hō erat: tamen aliqua illius pacis vestigia supererant. Cum autem tanta pax esset: potuit ista descriptio fieri. Nota etiam q̄ saluator noster q̄dragesimo secundo anno augusti cęsar̄is natus est: In principio cui⁹ regni apparuerūt tres soles in oriente: qui paulatim in vnum solare corpus redacti sunt: ad significandū q̄ fides trini et vnius dei toti mundo manifestanda esset. Et in natiuitate domini stella creata est: quę magis apparuit: romę templum pacis corruit: fons olei erupit: cęsar p̄cepit: ne quis eum dñm vocaret: angelus apparuit pastoribus: multitudo angelorū laudantium fuit. His visis accedamus ad litteram. Dicit autem.

Actū est autē (Ca. II. in diebus illis: exiit edictum a cęsare augusto vt describeretur vniuersus orbis.

ult na canis rōne

5.75.

Factum est autem in diebus illis: quibus crescebat iohannes / vlt̄ quibus maria in domū reuerſa est post tres menses quib⁹ cum helisabet mansit. **Exiit edictum a cęsare augusto vt describeretur vniuersus orbis.** Interlī. altam ponit litteram: Ut census p̄fiteretur vniuersus orbis terre. i. dādo censum: vel censu: id est in dādo censum. Quasi hyperbolice videtur esse dictum: vniuersus orbis: quia p̄ maiori parte dictum est: Nunq̄ enim omnes gentes subditę fuerunt romano imperio. Et ad mysticum intellectum referendum est: vt per generale imperium augusti p̄figuraret̄ generale imperium christi. Nulla enim natio est in qua aliquis nō profiteatur christum: Nec de augusto ita fuit verx ad litterā. Omnes etiam descripti sunt in libro dei: sed quidam ad gloriā in pagina p̄destinationis: alij ad gehēnam in pagina reprobationis. Ecclj. xij. b. Quęcunq̄ trades munera et apende: datum vero et acceptum omne describe. **Hęc descriptio prima facta est a p̄siede syrię cirino.** Nota quia ante hanc descriptionem videntur fuisse quędā particulares descriptiones: Nam rex quidam egyptius alexander fecit describere capita hominum in reguo suo. Unde fm̄ iosephum / hęc descriptio dicta est prima non q̄ fuerit prima: sed quia prima generalis: id est p̄ma inter generales: in quibus omnes soluebant denarium. Erant autem alię speciales pertinentes ad allodia: in quibus qui plus tenebant de allodio: plus soluebāt de censu: et p̄ter hoc exigebatur denarius argenteus ab vnoquoq̄ pro capite suo. Alius est sensus fm̄ Bedam: fm̄ quē non dicit hęc descriptio prima in respectu: sed nomen ponitur pro aduerbio: vt sit sensus: **Hęc descriptio prima facta ē a p̄siede syrię cirino.** i. iuc p̄mū facta ē q̄n̄ cirinus missus ē a cęsare in syriā censoz patrimoniorum. B̄lo. Censoz patrimonioꝝ. i. allodioꝝ. Non enī exigebat nisi de allodij: vt si q̄s haberet terrā suā s̄b feudo vlt̄ sub censu diffinito responderet. ei a quo haberet. Si autem

haberet in allodio: cogebatur respondere p̄sidi romano: et sic tñ erat censoz: id est iudex patrimonioꝝ vel allodioꝝ: vt iudicaret quantum tributi singuli iudeozum deberent solvere fm̄ quantitātē patrimonioꝝ. Et est intelligendū de speciali patrimonio iudeꝝ: quia iudea specialiter tunc constituta ē tributaria. Quę enī generaliter exigebatur ab oibus. s. nūmus argenteus nouę monete: exigebat̄ pro professione non pro tributo. s. vt profiterentur se subditos romano impio. Augustus ergo mittēs p̄sides ad describēdum orbem: primo misit cirinū in syriā: in qua est iudea: et p̄cepit vt exigeret tributa a iudeis: et fm̄ quantitātē patrimonioꝝ: maior vlt̄ minor erat exactio tributoꝝ: ita forte vt vnusquisq̄ de singulis libris quas habebat: redderet nūmū: et p̄ter hoc tributum exigebatur a iudeis generalis professio. s. denari⁹. Unde descriptio illa generalis incepit a tributo iudeꝝ: et inde processit per vniuersum orbem. Tertius sensus est: s. parum differens fm̄ B̄lo. quę talis est: Syria in qua iudea est media et quasi vmbilicus totius terre. Censuz ergo in medio terre p̄mū exigitur: vt inde postea vsq̄ ad fines terre exigeretur et redderetur. q. d. ideo inchoata est descriptio a syria: quia est vmbilicus nostre terre habitabilis. Et est quasi alia sententia: vt sit prima quasi: id est primo incepta in medio terre. Unde bene inceptum est in medio: vt inde fieret p̄gressus vndequaq̄. Nota mystice: q̄ quadruplex est descriptio: qua deus describit electos. Prima per p̄destinationem: De qua. j. x. c. Gaudete / quia nomina vestra scripta sunt in cęlis. Esa. liij. a. Et erit omnis qui relictus fuerit in sion et residuus in hierusalem: sanctus vocabit̄ omnis qui scriptus est in vita in hierusalem. Secunda est per gratię infusionem: De qua. ij. Cor. iij. a. Epistola estis christi ministrata a nobis et scripta: non atramento: sed spiritu dei viui. Tertia per p̄dicationē. Mat̄h. xij. g. Omnis scriba doctus in regno cęlorum similis est patrifamilias: qui profert de thesauro suo noua et vetera. Quarta erit per glorificationē. Apoc. xij. a. Vidi supra montem sion agnum stantem et cū eo centum q̄draginta quattuor milia habentes nomen eius: et nomē patris ei⁹ scriptū in frōtib⁹ suis. De his quattuor dicit Roma. viij. f. Quos p̄destinavit / hos et vocauit: et quos vocauit / hos et iustificauit: et quos iustificauit / hos et magnificauit. Hanc quadruplicem descriptionē facit cirinus p̄fes syrię. i. christus rector et iudex ecclesię. Cirin⁹ enī interpretat̄ hęres: vnde significat christum. De quo Mat̄h. xxj. d. Hic est hęres: venite occidamus eum. Roma. viij. c. Adgedes quidem dei: cohęredes autem iesu christi. Syria interpretat̄ sublimis: et significat ecclesiam quę in sublimitate virtutum posita est. Mat̄h. v. b. Non potest abscondi ciuitas supra montē posita. Denarius qui pro censu redditur: significat decalogum legis: in quo vultus regis: id est agnitio dei inuenit̄. Unde P̄s A mandatis tuis intellexi. Ab hoc censu nullus excipitur: qz sine obseruantia decalogi nullus saluatur. Mat̄h. xix. b. Si vis ad vitam ingredi: serua mandata. Sequit̄: **Et ibāt omnes vt profiterent̄ singuli in suam ciuitatez: in q̄ oriund⁹ erat: Aphysice.** i. in suam ecclesiā in qua debet qui libet p̄fiteri. i. p̄fiteri laudes et pet̄ā. Contra clericos q̄ in suis nunq̄ aut raro p̄fiterent̄. **Ascēdit autem: fm̄ situm loci.**

Et ioseph de galilea **Mystice Ascēdit autē rē.** Per hoc significatur vt dicit B̄lo. ascensus p̄latorum: qui debent ascēdere de galilea: id est de mundi volubilitate in bethleem: id est in quietem contemplationis vbi est veri panis relectio. Est autē triplex ascensus p̄lati. Primus est per p̄nitentiā: qd̄ notatur per hoc q̄ ioseph ascēdit cum maria vxore sua: quā debet habere sociā p̄lati vsq̄ ad mortē. Vñ Josue. ij. b. P̄cepit raab exploratoꝝ vt ascenderēt in solariū: et operuit eos stipula. i. p̄nitentiā. ij. Regl. xv. f. Ascēdit dauid diuū oluarū scādens

Mystice

P̄s. 118.

Mystice

Mystice

Triplex ascensus p̄lati

Euangelij scdm Lucam

Et ioseph a galilea de ciuitate nazareth... In iudea ciuitate dauid: vt iudeam sit adiectiuu. Quae ciuitas vocat bethleem: eo qd esset de domo et familia dauid: vt pfiteret cu maria desponsata sibi vxore pregnare. Elegans euageli- sta historio-graphi more pcedit. Qui enim historice describit contractu emptionis / et has oes circumstantias debet describere. s. nomen psalis sub qd emptio facta est: et ipsi qd facta est: et loci et testes: vt hec sint signa et indicia tractu emptionis. Hic euangelista describens christi natiuitates: que emptio fuit / imo redemptio nra / in signu eius et indiciu hec oia definiauit. Blo. Vocabulu siue nomen impatoris et psidis sumam census: potestate gentis. i. multitudinē populi: diem: id est tempus: locu. i. bethleem: causam quare illuc venerat ioseph cum maria. i. vt profiteretur. Testes sunt apostoli. j. ix. a. et. x. a. qui significauerunt euangelium: id est signis et miraculis confirmauerunt

Bystice *

et flets nudis pedibus incedens et operto capite. Secundus est per contemplationem: qd significatu est per ascensum petri. Act. x. b. vbi dicit: Ascendit petrus in supiora domus vt oraret: Et hic dicit qd ioseph ascendit in bethleem. i. in pteplationis refectione. Tertius ascensus est per pdicationes. Esa. xl. b. Ascende tu qui euangelicas sion. Et significatur per ascensum angelorum in scala quam vidit iacob: Gen. xxviii. c. b. De ciuitate nazareth. Nazareth interpretatur flos. Bethleem interpretatur domus panis. De odore floris in refectionem panis: sic de flore ad fructum ascendere debemus: id est de proposito ad opus. j. Regl. xiiij. b. Ascendit ionathas manibus et pedibus reptans: et armiger eius post eum. Amos. ix. b. Qui edificat ascensionē suam in celo etc. Et pfiteret etc. Blo. Ubi profitent iust et ego christi / nisi vbi christus nascit. i. in pacato corde: Prope est verbu in ore tuo et in corde tuo: Deut. xxx. c. q. d. per exteriorē pfessionē quā faciebant ioseph et maria in bethleem vbi christus nat⁹ est cor- poraliter: exprimit spūalis pfessio voti virginialis quā vterq fecerat ibi vbi christus nascit spiritualit. i. in corde pacato: et postea vterq expressit ore: quia prope est verbum in ore tuo et in corde tuo. i. cu verbu dei. i. positu ē in corde tuo: prope est vt sit in ore. Sequit: Factu est autē cū essent ibi impleti sunt dies marie vt pareret. Euagelista temp⁹ et locū in quo peperit / et reclinatoriu in quo pueru editum re- posuit diligenti ad instructionē nostrā psequit: vt exēplo christi et parentū eius de paupertate instruamur. b. Dies ma- rig. i. tempus partus marie. Dies dicit: quia tunc ortus ē sol super terrā. Ps. Ortus est sol et congregati sunt. Or aut sub ce- sare nasci voluit: eius humilitatē cōmendat: qui cum esset dñs omnīū alij subijci nō dedignat⁹ ē. j. eodem. g. Et erat subdi- tus illis. Verū. Quis: qb⁹? deus / hoib⁹. g. Imple- ti / qui prius erant vacui. Job. viij. a. Denses vacuos ego ha- bui et noctes laboriosas enumeravi mihi. Sz p christi adue- tum oia sunt impleta. Gal. iij. a. Ubi venit plenitudo tempo- ris misit deus filiū suū. Tunc fuit lex impleta. Matth. v. b. Nō veni soluere legem sed adimplere. Aterus virginis im- pletur. s. j. c. Que gra plena. Cor humanū repletū est. Job. j. b. Gratia et veritas p iesū christū facta ē. Ps. Misericordia dñi plena ē tra. Sequit: Et peperit filiū suū pmo- genitū. Beda. Nō post quē ali⁹ / sed ante quē nullus: In quo elidit hēresis heluidij. Verū. Considera qd in bethleem iude christus nascit: et sollicit⁹ esto quō bethleem iude inueniaris. Bethleem iude es: si corde credas ad iusticiam: ore autē cōfi- tearis ad salutē. Bethleem / interpretat dom⁹ panis: iudas con- fessio: Iusticia in corde ē panis quē de⁹ esurit. Irē panis iste mūdicia est. Vñ. Beati qd esuriūt et sitiūt iusticiā. Irē Lans.

Ps. 105.

Ps. 32.

Matth. 5. a.

ij. d. Qui pascat inter lilia. Bethleem q se exhibet: q deo prepa- rat mūdiciā in corde. Et panis est inuoluit. Pond⁹ est in verbo: pann⁹ enī villatē et vetustatē norat. Vñ paupes dicim⁹ pannosos: qd multiplicitatē pannoz inuoluit psumunt. Pbil. ij. a. Habitu inuent⁹ vt homo. Job. xxxviii. a. Quis cōcludit ostiū mare qn erūpebat quasi d vulua pcedēs: cum nubē ponerē vesti- mētū ei⁹: et caligine illud qsi pānis infan- tē obuoluerē: Da- re est christ⁹: a q oia flumina gfarū. Eccl. j. b. Oia flumina in- trāt i mare etc. Hoc

gnante. Factu est autē cū esset ibi / impleti sūt dies marie vt pareret: et peperit filium suū primogenitum: et pannis est inuoluit et reclinauit eū i psep- pio / qz nō erat ei loc⁹ i diuer-

mare pclusit ostiū de⁹ p: qz certos terminos pdicādū ei assi- gnauit. Matth. xv. c. Nō sū missus nisi ad oues q pierat do- mus isrl etc. Nubes caro ei⁹. Esa. xli. a. Ascēdit dñs sup nu- bem leuē. Caligo / paupertas et vilitas ei⁹. Esa. liij. a. Nō ē ei species neqz decoz. Et reclinauit eum in psepio: vt cibum iumentoz. Homo enim iumentū fact⁹ est. Ps. Ho- mo cum in honore esset non intellexit etc. Ideo dñs factus est fgnū: qd est cib⁹ iumentoz: id est caro. Esa. xl. b. Omnis ca- ro fgnū. Verū. Si rex est / vbi aula regia: vbi thronus reg⁹: vbi curie regalis frequētia: Harris ptesentia. Nota q non legitur eum tetigisse: et hoc ppter reuerentiam pueri quē scie- bat de spūritusanto conceptū esse. Bystice: Ponit in pse- pio: id est corpus christi super altare. Quia non erat ei locus: suple alius / in diuersorio. Blo. Eget loco: vt nos in cēlis habeamus mansiones. Scdm altam Blo. Ideo in via nascitur: quia viam nobis ostensurus erat. Unde locus natiuitatis conuenit nato: Ipse enī est via: Job. xliij. a. Ter- tio in diuersorio ideo nascitur: vt nos doceat / non palatia sed diuersoria in hoc mundo quēre. Tullius. Cōmorandi no- bis natura diuersorū non habitandi dedit. iij. Regl. iij. b. Diuertebat ad eam vt comederet panem. iij. Regl. xvij. c. Deus vester forsitan loquit⁹ / aut in diuersorio est: aut in itinere. Gen. xli. e. Apertoq vnus sacco vt daret iumento pabu- lum in diuersorio. Fidorus. Diuersorium dicitur: quia ibi di- uersi conueniūt. Scdm Bedam: quia diuersa habet officia: id est ora. Est enim platea vacua inter duos vicos habēs in- troitum et exitum ad vtrunq vicum: et propter intemperiem aeris cooperta: vt in festiuis diebus ciues ibi conuenirent ad confabulandum et colludendum. Et dicit Jobānes Chryf. qd propter multitudinem eorum qui conueniant causa faciē- de professionis / non inuenerūt sibi domū hospitalem / sed no- cte illa in diuersorio manserūt: et ibi peperit: et puerum editū reclinauit in pseppe. Or autem repositus dicitur inter boues et asinum / non multum inquit de auctoritate habetur. Volūt tñ quidam referre ad prohetiam qua dictum est: Vos co- gnouit possessore suū etc. Esa. j. a. Et Abacuk. iij. a. In me- dio duū animalū cognoscetis. Et de asino quidem probabv- le est q adduxerit eum ioseph / super quem federat sponsa pre- gnans: et parauit ei pseppe in alia parte diuersorij. De boue autem non multum probabile est / nisi forte habuerit cum qd vgnalē. Et diuersorium mystice significat ecclesiā: quē quo- dāmodo media est inter mundum et paradisum etc.

Ecclesia. Esa. j. a. Vos. i. iude? cognouit pos- sessorē suū: et asin⁹. i. gentilis puerus ip- sacra scptura. Proverb. (sepe vñ sui etc. xliij. a. Ubi nō sūt boues pseppe vacuū est: id est vbi nō sūt expositores lra vacua est. Crux dñi: in q cib⁹ angeloz fact⁹ est cib⁹ iu- mentoz. Job. xxxix. b. Nunqd volet rbi- noceros seruire tibi. i. christ⁹: aut morabit ad pseppe tuū. i. q pro te subijt: Claustrū. iij. Regl. iij. c. Habebat salomon qdraginta milia psepia equoz curriliū: et duodecim milia equozum equestrium: id est qdraginta milia ecclesias clericoz

Ps. 48.

Bystice

Tull⁹ de senectute

Ecclias clericoꝝ seclariu: et duodeci milia claustra viroꝝ claustraliu ꝛc. a Et pastores erāt i regioe eadem. Abozalis. Ecclj. xxxij. a. Rectorē te posuerūt ꝛc. In turrim quādā int̄ betheleē ⁊ hierlm̄ vbi iacob rediēs a mesopo tamia moratꝝ ē cū grege suo: vbi rachel mortua ē ⁊ sepulta Et dī ruris gregis:

B

Gen. xxxv. c. Et dicitur turris gregis nebulosa filia sio ꝛc. b Uigilantes primo pro se: et postea custodientes ꝛc. Act. xx. f. Attendite vobis et vniuerso gregi ꝛc.

a sorio. Et pastores erant in regione eadem vigilantes et custodientes vigilias noctis supra gregez suum. Et ecce angelus domini stetit

c Et custodientes vigilias noctis super gregem suum: non alienum de quo non requireretur ratio. Hier. xij. d. Ubi est grex qui datus est tibi: pecus inelytrum tuum. j. xvj. a. Redde rationem vili- cationis tue non alienę. Et expone de quadruplici grege tuo: id est animarum virtutum cogitationum operum.

office

Mystice. Per istos pastores significatur boni prelati: qui super grege suo custodiendo perugilant diligenter tanqꝝ reddituri rationem pro grege. Unde Heb. xij. c. Obedite prepositis vestris ⁊ subiacete eis: Ipsi enim pugnant quasi rationem ꝛc. Ubi dicit Chrysostomus. O prelate tanto igni submittis caput tuum: miror si quem contigerit saluari de his qui principant in tantis misis ⁊ tanta pigritia: Uideo in currentes ⁊ sponte se proicientes in pericula. Sap. vi. a. Durissimum iudicium in his qui prestant: fier. Sed hoc de malis pastoribus dicitur. De bonis: Proverb. xij. b. Noluit iustus animas iumentorum suorum: viscera autem impiorum crudelia. Proverb. xxvij. d. Diligenter agnosce vultum pecoris tui: tuosqꝝ greges considera: Non enim habes iugiter potestatem ꝛc. Verito autem illa hora vigilare dicuntur pastores: quia natus erat summus pastor: qui de suis ouibus vsqꝝ ad vltimum exigit rationem: cū venerit greges suos visitare: dicens cuiuslibet pastoris ⁊ dicitur in die iudicii: Ubi est grex qui datus est tibi: pecus inelytrum tuum: Hier. xij. d. iij. Reg. xx. g. Custodi virum istum: qꝝ si lapsus fuerit: erit anima tua pro anima eius. Debent igit vigilare pastores a quibus tam districta ratio requireretur: ⁊ maxime quia lupi insidiantur gregi: id est demones non dormiunt. j. Pet. v. b. Sobrii estote ⁊ vigilate: quia aduersarius vester diabolus tanqꝝ leo rugiens ꝛc. Item quia preceptum est eis Marci. xij. d. Videte: vigilate et orate. Item ibidem. Et tanctorum preceptum vt vigilet. Item quia vigilantibus promittitur merces. j. xij. f. Beatus ille seruus quem cum venerit dominus: inuenit sic facientem: id est vigilantem. Item quia incertum est de aduentu furis vel dñi. De fure j. xij. e. Si sciret paterfamilias qua hora fur veniret vigilaret vsqꝝ ꝛc. De dño: Matth. xxv. a. Vigilate itaqꝝ: quia nescitis diem neqꝝ horam. Sunt autem quattuor vigilie noctis. Contincitū/ intempetum/ gallicantus/ antelucanum. De quibus dicitur Marci. xij. d. Vigilate ergo: nescitis enim quando dominus domus veniat: sero/ an media nocte/ an gallicantu/ an mane. In prima vigilauerunt patriarche super gregem domini vsqꝝ ad moysen. In secunda duces et iudices vsqꝝ ad dauid. In tertia reges ⁊ prophete vsqꝝ ad captiuitatē babilōicā. In quarta sacerdotes vsqꝝ nūc. Sūt similiter quattuor noctes in quibus vigilandum est. Prima est malorum tyrannorum persecutio: De qua Cant. iij. a. In lectulo meo per noctes quesui quem diligit anima mea. Secunda peccatum. Ps. Lauabo per singulas noctes lectum meum: lachrymis meis stratum meum rigabo. Tertia demonum temptatio. Job. xxx. c. Nocte os meum pforatur doloribus: ⁊ qꝝ me comedunt non dormiunt ꝛc. Quarta quolibet tribulatio. Esa. xv. a. Nocte vastata est arnon: que interpretatur arca meroꝝis vel maledictio: id est peccatrix anima. In prima nocte vigilandum est super gregem dñicum: ne diripiatur ab hereticis/ a tyrannis/ a falsis fratribus/ ab au-

tichristo ⁊ antichristantibus. Primum siquidem conantur auferre fidem: secundi substantiam: tertij mores: quarti vitam. In secunda nocte vigilandum est similiter super gregem virtutum: ne diripiatur a quadruplici genere vitioꝝ. Quorum primum est noxia delectatio: secundum ad opus ex-

e iuxta illos: et claritas dei circumfulsit illos: et timuerunt timore magno. Et dixit illis angelus: Nolite timere: Ecce enim euangelio

plendum delibera- tio: tertium tenax consuetudo. Quartum desperatio. Et significatur per erucam/ locustam/ bruchum/ ⁊ rubiginem. De quibus dicitur Iob. i. j. a. Residuum

Al. tamñacio

eruceꝝ comedit locusta: et residuum locuste comedit bruchus: et residuum bruchi comedit rubigo. Eruca est morosa delectatio: locusta volitans deliberatio: bruchus consuetudo: rubigo desperatio. Item in tertia nocte vigilandum est super gregem cogitationum ⁊ affectionum: ne diripiatur a quadruplici genere temptacionum: id est leui ⁊ occulta: leui et aperta: graui ⁊ occulta: graui et aperta. De quibus in Ps. Non timebis a timore nocturno: a sagitta ꝛc. Item in quarta nocte vigilandum est super gregem operum ⁊ locutionum: ne diripiatur a quacumqꝝ tribulatione vel aduersitate: siue inferatur a deo/ siue a proximo/ siue a diabolo/ siue veniat a seipso. Hęc sunt quattuor cornua que ventilauerunt iudam et israel ⁊ hierusalem: vt dicit Zach. j. d.

Ps. 90.

Et ecce angelus dñi stetit iuxta illos. Nota sicut dicit Beda. Et precipiendum/ marie. s. j. c. et ceptum/ ioseph: Matth. j. d. et natum dñm/ hic ciues cogitauerunt: vt ⁊ mortales sufficienter imbuant ⁊ sui auctoris seruitium impendant. Et claritas dei circumfulsit illos: id est ex omni parte illorum fulsit siue radios sui luminis aspersit: vt sit pondus in verbo: nec tale inuenitur in tota serie veteris testamenti. Et nota qꝝ Iob ⁊ luce astruitur ortus dñi: quia ipse est et verbum et lux. Job. j. b. Verbum caro factum est ꝛc. Job. viij. b. Ego sum lux mundi. Et nota quia dupliciter honoratur pastores vigilantes: consortio ⁊ allocutione angelorum: ⁊ claritatis diuine illustratione. Unde Beda. Vigilantibus pastoribus apparet angelus et eos claritas circumfulget: quia illi pre ceteris sublimia videre merentur: qui fidelibus sollicite prestunt/ super quos diuina gratia largius coruscet. j. c. v. c. Qui bene prestunt presbyteri/ duplici honore digni habeantur. Daniel. xij. b. Qui docti fuerint fulgebunt quasi splendor firmamenti ꝛc. Tunc claritas aliquę circumfulget: cum retro per iusticiam punit mala preterita: ante per prudentiam cauet futura: a dextris per temperantiam non dissoluitur per prospera: a sinistris per fortitudinem non frangitur per aduersa. Vel claritas illum circumfulget: qui non solum videt pericula que habet ante oculos: sed etiam ea que habet ad dorsum: nec solum ea que habet a sinistris/ sed etiam ea que habet a dextris. Quidam vident solum pericula que habent ante oculos: Dorsum habet ante oculos senex vel infirmus: sed sanus ⁊ iuuenis habet post dorsum quasi in insidijs. Unde Seneca. Iuuenes habet mortem a tergo ⁊ senes ante oculos. Quidam timet pericula solum a sinistris. i. ab aduersitate: cum tñ maior sit periculum in prosperitate. Uñ. Cadet a latere tuo mille ⁊ de cem milia a dextris tuis. Et timuerunt timore magno. Sic manue exterrit ad visionem angeli dicit: Dorsum moriemur qꝝ vidimus dñm: Iudic. xij. d. Sic mulieres Marci. vlt. b. In quo apparet liquet quatuor sit diminuta dignitas hois per peccatum/ qui creatus est ad dei visionem et non potest sustinere angelicam. Et dixit illis angelus: nolite timere. Hic est mos boni angeli perterritos consolari. Marci. vlt. b. Nolite expauescere. Contra mos mali angeli est terrores magis terrore. Uñ in aduentu mali semper crescit timor: in aduentu boni semper decrescit: sicut dicit Greg. b. Ecce enim euangelio vobis ꝛc. Triplid

Ps. 90.

x 3 B ratione. Primum

Lucan... (marginal notes on the left edge)

ratione primo nunciatur pastoribus natiuitas saluatoris.

Prima est: qz paupes erant: et ppter paupes venit ipse in mundu: et ipsoz est regnu cglor: Matth. v. a. Ps. Propf miseria inopu z gemitu pauperu nuc exurgam dicit dñs. Esa. lxj. a. Ad euagelizandu paupib' misit me. Scda: qz simplices erant z innocentes: et tales facilliter obediunt z credunt qd dicit eis. Pro uerb. xliij. b. Inno: ces credit oi verbo. Et hic dicit: Et uenerunt festinantes zc.

Al. 7 nobis f. eodem. c.

Ps. 71. Sandi magni qdruplici rone

Tertia ratio e mystica: ad innuendū q p̄latis z doctorib' ecclesie quoz typū gerūt isti pastores/ vigilantib' sup gregem suū: reuelat dñs p̄mo se z secreta sua/ vt ipsi alijs reuelent: sicut montes p̄mo rapit radios solis orientis. Ps. Suscipiat mōtes pacē populo. a. Gaudiu magnū: dicit quadruplici rone. Prima: qz nat' e heres i regno ecclēsię. Dichę. i. d. Adhuc herede adducā tibi q habitas in maresa. i. in amaritudine: Loquit toti ecclesie. Sic abraam et sara letati sunt de ortu isaac. Gen. xxj. a. dixit sara: Rñu fecit mibi dñs. Scda: qz nat' e ecclesie p̄pugnator: qui deuictio hoste abstulit opprobriū de israel. Esa. xxv. c. Opprobriū populi sui auferet de vniuersa terra. j. Reg. xvij. e. dixit dauid: Nūc vadā z auferā opprobriū populi. Vñ angelis q̄rentib': Quis e iste q̄ uenit de edom tinctus uestib' de bostra: Rñdit: Ego q̄ loquor iusticiā z p̄pugnator sum ad saluādū: Esa. lxij. a. Tertia ratio e: qz nat' est saluator perditoz: sicut dicit hic angelus: Et Zach. ix. b. Exulta fatis filia sion: iubilā filia hierusalē: ecce rex tuus uenit tibi iust' z saluator. Quarta ratio e: qz salus uenit oi populo: Vñ sequit: b. Uerit oi pp̄lo: non solum multis/ vt in natiuitate iohānis. s. j. a. Et multi zc. Uel omni pp̄lo. i. ecclesie de omnibus populis colligendę.

Ps. 118.

Quia nat' e uobis hodie saluator: uel nobis: qz portio hominū implēdus e numer' angeloz. Hodie dicit/ cū nox esset: qz gaudiū uenerat nūciare. Vñ nō pro q̄litate tempis dictū est h: sed pro q̄litate rei: qz enī rem lē tam nūciabat/ conuenienti' dicit hodie q̄ nocte: cū sit vna dies naturalis dies z nox. Vñ enī de tristib' agit: solet fieri mētio de nocte: vt in negatione petri z egressu iude: Et Matth. xxvj. c. Oēs scandalū patremini i me i hac nocte. Alia ratio e: qz sol iā ort' erat sup terrā: vñ erat vere dies: ideo in nocte illa celebrat ecclesia solennit missam. Ps. Et nox sicut dies illumiabit. Itē. Et nox illumiatio mea i delectis meis. d. Qui e christ' dñs i ciuitate dauid. Sic ordina lram. c. Nat' e nob saluator i ciuitate dauid. i. in bethleē: vñ dauid nat' e. d. Qui. i. saluator e. Est christ' dñs. i. vnus dñs: māsuēt. i. et benignus. Per hēni q̄ christ' sonat vnus/ notat dignitas ei': qz solū vngebant reges z sacerdotes. Ipse e q̄ rex siue messias d quo p̄phetatū fuerat. f. Et hoc uob signū/ q nat' sit: g. Inueniet infantē p̄anis inuolutū z positū in p̄sepio. Glo. Be. Signū salutis e fidelib' humilitas saluatoris: q̄ est opposita sup̄bie/ per quā mors i mūdū intrauit. q. d. aliq̄s: quare tota die facis mētionē de humilitate christi: qz signū est salutis ad p̄scēdē vel acq̄rēdē. Tanta enī christi humilitatio/ argumētū est dādē nobis ab eo salutis: signū est salutis nobis acq̄rēdē. i. exēplū est nobis z iudiciū/ qua uia debeam' q̄rere salutē. Nā p̄ sup̄biā salutem amissim': ideo necesse e vt si redire uolum' / p̄ oppositā uia redeam'. i. p̄ humilitatē. Et huic sentētię mag' p̄gruit finis Glo. Nota qz tria signa dat angelus pastorib' p̄ q̄ possent dñm inuenire. i. puritatē/ paupertatē/ humilitatem. Puritas intelligit p̄ infantē. Paupertas p̄ p̄anoz inuolutionē. Humilitas p̄ p̄sepis reclinationē. Berni. In signū sūt positi panni tui dñe iesu: sed in signū cui a multis hodie dicit. Dulci quippe uocati/ sed nō multi electi: et iō nec signati. Certum signū e qz aliq̄s sit de pp̄lo saluatoris: cū christi humi-

Tria signa dat angel' pastorib'

litate imitat. Vñ: Tu populū humilē saluū facies. Tria p̄d̄icta signa querit populus in uicarijs christi: sed non inuenit. Unde Ps. Signa nostra non uidim' zc. Hęc signa terribilia sunt multis: cū tñ per hęc inueniat dñs. Vñ Ps. Turbabit gentes z timebit qui habitāt terram a signis tuis. Job. iij. d. Testimoniū eius nemo accipit. i. pauci: qui aut acceperit signauit: id est signo ostēdit: quia de' uerus est: qui hęc signa dedit per angelū.

Ps. 17.

Ps. 71.

Ps. 64.

nus in ciuitate dauid. Et hoc uob signū: Inuenietis infantem pannis inuolutū et positū in p̄sepio.

signis tuis. Job. iij. d. Testimoniū eius nemo accipit. i. pauci: qui aut acceperit signauit: id est signo ostēdit: quia de' uerus est: qui hęc signa dedit per angelū.

Al. p̄sepio

De his signis dicit Eccl. xxxvj. b. Innouata signa z imitata mirabilia. Innouata fuerūt hęc signa natiuitatis i passione: quia in natiuitate fuit infans: in passione clamās. In natiuitate pannis inuolut' an passione uestib' nudat'. In natiuitate reclinatus in p̄sepio: in passione affixus in parabulo. Immutata fuerūt z mirabilia: qz ibi ortus est sol in media nocte: hic occidit sol in meridie. Amos. viij. c. Occidit sol in meridie. Ibi ioseph deum pannis inuolutū reclinauit in p̄sepio: hic ioseph alius deū syndone inuolutū posuit in sepulchro. Ibi etern' nascit' hic eternus morit'. Multifarie multisqz modis olim deus loquens p̄ntibus in p̄phetis: nouissime locut' e nobis in filio. Locut' e aut in eo non loquēte: cum adhuc infans esset: quinqz uerba. i. uerba p̄solationis/ increpationis/ exhortationis/ p̄sili/ eruditionis. Verbis p̄solationis locutus est: quia sicut dicit Aug' magna p̄solatio est membris ex capite. Unde i die natalis legitur illud Esa. xl. a. Consolamini p̄solamini popule meus: dicit deus vester. Sed non oēs p̄solat christi natiuitas. Unde Berni. Non consolat christi infantia garulos: nō p̄solant christi lachrymę cachinnātes: non p̄solantur pannis eius ambulātes in stolis: non p̄solatur stabulum z p̄sepe amātes p̄mas cathedras i synagogis. Berni. Agnosco certe agnosco iesum magnū sacerdotē: sordidus opertum uestib': pannosus z laborantes christi natiuitas p̄solat. Vñ multa hodie auro z gemmis fulget altaria. Et subiungit: Putas ad hoc diuertent angeli: et pannosos homines declinabūt: Si ita: cur magis pastorib' ouium apparuere q̄ regibus terrę q̄ sacerdotib' templi: Idem. Sane ad consolationē accedit ipsa quę pastoribus uigiliis exhibita e uisitatio z allocutio angeloz. Agnoscant omnes quantum placeat supernis ciuib' labor cui' sp̄ritualis intentio est: quādo quidē z eos qui pro uictu corporis corporali eos uigente necessitate laborat: suo dignantur eloquio z alloquio tam felici: Mimirū humanū in eis cognoscūt ordinem/ quo p̄stituit de' vt in sudore uultus sui uescatur adam pane suo. Increpat autē christi natiuitas: se laudātes z se ostentare cupiētes. Unde Berni. Nocte uoluit christus nasci: ubi sunt qui tam impudent' ostentare gestiunt semetipfos: Deniqz tacet christus: et ecce annūciat angelus: laudat multitudo cęlestis exercit'. Laudet te os alienū/ sileat tui. Exhortat christi natiuitas ad penitentiā. Unde Berni. Age penitentiā: hoc tibi p̄dicat stabulū illud: hoc p̄sepe clamat: hoc mēbra illa infantilia alloquunt: hoc lachrymę z uagitus euagelizant. Berni. Duricia cordis mei: utinā dñe sicut uerbum caro factum est: ita z cor meū carneū fiat. Plozet quę christus sicut ceteri: at non queritur sicut ceteri: illi ex passione lugent: christus ex compassione. Ideo lachrymę christi mibi et pudorem parit z dolorem. Ludebam ego foris in platęa/ z in secreto regalis cubiculi super me ferebat iudiciū mortis: audiuit h' uigenti' ei' / exiit se porro dia demate/ sacco uestit': aspersus cinere caput: nud' pedes: stens z etulans qz morte damnat' esset seruulus. Inuocor illū subito p̄cedentē: stupeo nouitate: causam p̄contoz: z audio quid factus sit: adhuc ne ludā z deludā lachrymas eius: Plane si infans sum z mentis inops non sequar eū: nec simul cū lugēte lugebo: eris ideo pudor/ dolor/ z timor.

Dec. 12.

Unde: Vñ qz

Utriusque ex consideratione remedij periculi mei estimo qua-
 titatem. Filius dei iubet occidi: vt vulnerib' meis precioso
 sanguinis illius balsamo medeat. Agnosce homo: q' graua
 sunt illa vulnera/pro quib' necesse e christum deū vulnerari.
 Sic medicinę estimatio et timoris et doloris exaggeratio est.
 Idem. Compatif

dei fili' et plorat: ho-
 mo patit' et ridebit:
 Consultat etia' chri-
 stus factu vt mole-
 stie p'eligerent deli-
 ctis. Unde Berni.
 Elegit fili' dei tem-

Et subito facta est cum ange-
 lo multitudo militię celestis /
 b laudantium deum et dicenti-
 um: Gloria in altissimis deo:

pus qd molestius est: p'fertim paruulo et paupis matris filio
 que vix panos haberet ad inuoluendū / et p'sepe ad reclinādū:
 et cū tanta esset necessitas nullam audīo fieri pellisū mentio-
 nem. Idem. Nō est tale iudiciū mūdi: aut iste fallit: aut mū-
 dus errat: sed diuinā falli impossibile ē sapiētia. Idē. Chri-
 st' utiq' qd non fallit elegit qd carni ē molesti'. Id ergo meli': id
 vitiosus: id magis eligēdū: et quisq's altitud docet vel suadet / ab
 eo tanq' a seductore cauendū est. Docuit etiā chri-
 st' in nati-
 uitate p'ciosum esse qd a mundo p'temptibile iudicat. Unde
 Berni. Forte aliq's arbitret filio dei sublimita esse grēda pa-
 laritā: vt cū gloria rex glorię susciperet: sed nō p'pter hā regal-
 bus sedibus venit ille: hōz oim' eterna in celis affluētia sup'e-
 tebat: sed paupitas nō inuentebat in eis. Hanc itaq' dei filius
 p'cupiscēs / descēdit: vt eā sibi eligeret / et nobis quoq' sua est
 maritōe faceret p'ciosam. Adorna thalamum tuū sion: sed hu-
 militate: sed paupitate.

Et subito facta ē cū angelo
 multitudo militię celestis / exercit': Duplici ratione sic
 dicit Beda. s. ne parua videat' vni' angel' auctoritas. Item
 vno euāgelicāte multitudo in p'sonā laudē p'umpt: vt et offi-
 cū suū deo impendat et nos instruat: vt quonitēs sacrā erudi-
 tionē s'ris ore audim' / deo laudes corde / ore et ope reddam'.
 Itē exercit' noīat qui sequebant' militię ducē: qui p'tra mali-
 gnos spūs ad tutelā nostram angelozum ordinat exercitum.

Laudantium deū et dicentiū: gloria in altissimis deo
 et in terra pax hominib' bonę voluntatis. In grę-
 co textu ē bona volūtās. Mora qd sequit' i hymno hoc ange-
 lico: bilaris dicitur composuisse et auctoritate celestari pa-
 p'is solis episcopis licebat incipere: qd adhuc i die cęnę obser-
 uatur alicubi. Symmachus hō papa attendens q' sacerdos
 angelus dñi est: vt dicit' Malach. ij. b. et. j. Cor. xi. b. statu-
 it vt oēs sacerdotes canerēt hūc hymnū in festis: Gloria i al-
 tissimis deo. Hic innuit qualis sit celestis ciuiū opatio. Eoz
 enī opatio ē assidua dei laudatio: in quo verbo inhabitantes
 terrā ad dei glorificationē admonent. Deū autē glorificat: q'
 eum naturalit' laudat: q' opib' suis eū honorat / ea p'pter ipsuz
 faciēdo: et q' p'rimo suo materiā glorificādū deū mīstrat / dan-
 do ei bonū exemplū: Juxta illud. Sic luceat opavīa corā ho-

8. 5. b.
 8. 11.
 8. 33.
 8. 116.
 8. 31.

minib' rē. Et q' gloriā sibi oblatā recusat. p'p' deū dicens: Nō
 nobis dñe nō nobis rē. Et h' valde difficile. H' Greg'. Diffi-
 cile est humanā gloriā non appetere: sed difficilimū est obla-
 tam respuere. Deum etiā glorificat: qui frequēter eum bo-
 norum suozum auctorem recogitat / non seipsum. Ideo chri-
 sto nato hoc cantāt angeli: quia ipse erat patrem glorificatu-
 rus. Unde Joh. xvij. a. Pater glorifica filium tuum: vt fili-
 us tuus glorificet te. Verito canitur ei: Gloria in altissimis:
 id est ab altissimis: id est ab angelis: id est merito glorificatur
 ab angelis per reparationem angelicę ruīnē: et canitur: id est
 nunciatur: pax hominibus cum ipsis angelis. **A**byssice. Al-
 tissimi sunt qui in vltimo gradu humilitat' sunt: et in his sedēs
 est dñs: et ab his laudat'. Ps. Ex ore infantū rē.
 Alticius magnificet late patē p'conū. s. j. e. **D**a-
 gnificat anima mea dñm.
 Frequens fama cum laude. Tullius. Ps. Bene-
 dīcam dñm in omni tempore rē.
 Ore multozum celebrata laudatio. Ps. Laudate
 dñm omnes gentes rē.
 Clara cum laude leticia. Ps. Letamini in dño rē.

Et in terra pax hominibus bonę voluntatis: qui
 suscipiūt natum christum: non his qui audita eius natiuitate
 sūt turbati et eū p'secuti: vt herodes: Matth. ij. c. Quia nō ē
 pax impijs dñs: Esa. xlvij. d. et. lvij. d. Berni. Angelus
 sic distinguit: vt deo sit gloria: hoib' pax. Sed qz filij adē cu-
 piūt qd dei ē. s. glā:
 pacem perdūt et glo-
 riam. Esa. xlvj. b.
 Gloriā meā alii nō
 dabo. Insinuantur
 autē nobis duo in h'
 verbo. s. q's sit fruct'
 bonę voluntatis et

Et in terra pax hominibus bo-
 nę voluntat'. Et factū ē vt dis-
 cesserūt ab eis angeli i celum:
 s pastores loq'bant ad iuicem:

fructus autē bonę volun-
 tatis est pax. Nec est paru' iste fruct'. Unde Glo. sup illud
 Pax sup israel: Uno verbo dicit omnia bona. Ecōtrario nō
 est pax impijs: nō est impius qn ad minus habeat bellū inter-
 stinū / supiore parte rōnis inferiorē accusate et p'demnate. Fa-
 cile etiā habet iam pax: cū sola bona voluntat' ad hoc sufficiat.
 Unde Aug'. Nihil tam facile ē bonę voluntati q' ipsa sibi: et
 hęc sufficit deo. Verissime igit' angeli clamauerūt: **P**ax
 hoibus bonę voluntat'. Et nota qz q'druplex pax datur
 hoibus q' indigebāt: p'pter q'druplicē discordiā sive guerram
 quā habebāt. Prima erat inter deū et hoies: p'pter p'cepti trās-
 gressionē. Secūda int' angelos et hoies: p'pter adē et euę elec-
 tionē. T'cia dicit Greg'. Quā extranei erant' a deo / extraneos
 nos angeli deputabāt rē. Unde quodāmodo naturā huma-
 nā despiciēbāt. Quā antea se p'mittebāt adorari ab hoib': sed
 post incarnationē non: vt Apoc. vlt. b. et. xix. b. Tertia guer-
 ra erat inter hoies et hoies: p'pter diuersarū legū emulacionē.
 Quarta int' carnē et spiritū: p'pter mutuā altercationē. Pri-
 mo enī spūs corrupit carnē: et nūc caro corrupit spm. Venit
 ergo dei filius et satisfecit patri pro hoie: fact' obediens vsq'
 ad mortem: Phil. ij. a. Et facta ē pax int' deū et hoies. De q'
 dicit Esa. xxvij. b. Faciet pacē mibi: pacē faciet mibi. Et fm
 hoc dicit: mediator dei et hoim. j. Timoth. ij. b. Guerrā inter
 angelos et hoies pacificauit: qz de ipsis hoib' ruinā angeli-
 cam repauit: qd ipsi rogant in Ps. Benigne fac dñe in bona
 voluntate tua sion: vt edificent' muri hierusalē. De hac dicit
 Esa. lvij. a. Veniat pax / req'iescat in cubili suo rē. Vos autem
 accedite buc. i. in celum filij auguratrice. i. hoies. Item i eo-
 dem. d. Creauit fructū labioz pacē: pacem ei q' p'pe est. i. ange-
 lo: et q' longe est. i. hoī dixit dñs. Scdm hoc dicit salomon. i.
 pacificus. Et dicit Glo. He. quia deus et homo nascit: hoī-
 bus pax cum ipsis angelis canitur. i. cum gaudio nunciat: et
 gloria deo qui ab angelis pro nostra redemptiōe et pro sua re-
 paratione glorificat. Item guerrā inter hoies et hoies paci-
 ficauit: quia omnes in vnā ecclesiā et fidem vnīcam vno cauit.
 Joh. x. c. Alias oues habeo q' nō sūt ex h' ouil: et illas oportet
 me adducere et fiet vnū ouile et vn' pastor. Eph. ij. c. Ipse
 est pax nostra q' fecit vtrāq' vnū. Scdm h' dicit lapis angula-
 ris. Ecce ego mittam in fundamentis sion lapidem angulare.
 Item guerram inter spiritū et carnem pacificauit in se vtrūq'
 p'corditer assumens et pacifice gerens. Unde Ps. Simul in
 vnū dñes et pauper: id est spiritus et caro in christo concor-
 des. De hac pace dicit in Ps. In pace fact' est locus eius.
 Eph. ij. c. Medium parietem macerē soluens inimicitias i
 carne sua: legem mandatorū decretis euacuās vt condar duos
 id est spm et carnem: in semetipsum in vnū hoīem facitēs pacē.
 Scdm hoc dicitur emanuel: Esa. vij. c. Sic plene reforma-
 ta est pax hominū per christum: Ideo dicit Ps. Pax mul-
 ta diligentib' legem tuam. **E**t factū est vt discesserūt
 ab eis angeli. i. postq' eoz aspectib' se subtraxerūt ascen-
 dentes s' **I**n celū / consummato negocio sibi iniūcto: in quo
 instruitur homo vt non cesset donec impleuerit qd sibi iniun-
 ctum est. Ps. Exiuit homo: id est christus / ad opus suū et ad
 operationem suam vsq' ad vesperam. **P**astores loq'
 bant' ad iuicē: credentes verbis angeli. Hū congruit q'
 pastores p'ebent testimoniū de christo: quia ipse ē agn'. Ad
 pastores autem pertinet de agnis et ouibus et huiusmodi.
 r 4 **T**ranscamus vsq'

C

Ps. 124

Quadruplex pax

Ps. 50

Esa. 28. 9.

Ps. 48.

Ps. 75.

Ps. 118.

Ps. 103.

Transeamus vsq; bethleem z videam' hoc verbum qd factum est: qd videre est vita eterna. Joh. xvij. a. etc e vita eterna etc. c. Qd fecit dñs z ostendit nobis. Nota q' hęc dictio (verbum) in sacra scriptura interdū accipitur pro re digna recitatioe. Cui: Mō fuit verbū i domo qd non oniderim eis: id ē res preciosa / dixit ezechias: Esa. xxxix. b. Et ita potest exponi ad litteram: b. Videamus hoc verbū qd factum est: id est rem que facta est. c. Quod: id ē quā rem: c. Dñs fecit z ostendit nobis per angelos. Et de hoc non habetur aliqua Blo. Baruch. iij. d. In terris visus est. Alii. b. Videamus hoc verbū qd factum est: id est verbum dei qd incarnatū est. c. Qd dñs: id est tota trinitas d. Fecit: incarnari: id est cuius incarnationē tota trinitas operata est. f. Et ostendit nobis. Blo. Bede. Qd in principio erat apud patrē factū ē caro: z sic ostensū est nobis qd in deitate non poterat videri. j. Joh. iij. c. Deū nemo vidit vnq;. Sed nunqd potest videri verbum qd incarnatū est: Potest vnq;. Blo. Amb. quia cū caro vñi videtur / verbum videtur qd est filius dei. c. Qd dñs: pater z filius z spūsanctus: d. Fecit: id est incarnari constituit: et sic factum ostēdit. Nota etiam: quia per factum est: et fecit duplex insinuat in christo natura. Spirituales. f. et corporales: id est anima z corp' vitruq; factum. a. Transeamus vsq; bethleem etc.

Abstice

Dozaliter et anagogice

P. 8.

P. 135.

P. 6.

Instruunt hic p'lati ecclesie qui significant per pastores: nā sicut pastores ad verbum angeli festinātes iuerunt bethleem: et postea redierunt ad greges suos: ita p'lati aliquādo debent ire in requiem p'templationis: vt ibi pane cęlesti reficiantur: et postea redire ad subditoz p'uisionē. Hoc iacob demonstrauit de lia / transiens ad amplexus rachel: et iterū reuertens ad liam: Et ideo duplici noie. i. iacob z israel appellatur. Abozaliter aut et anagogice simul / per bethleem designat cęlestis patria: que ē dom' patris: dom' refectionis: qz ibi panis vitę plene comedit vsq; ad satietatē: Sicut dicit Eccl. xv. a. Cibauit illum pane vitę z intellectus: z aqua sapientię salutaris potauit illum. j. xliij. d. Beatus qui manducabit panē i regno dei. Ps. Beati q' habitant in domo tua dñe in secula seculoz laudabunt te. Etiam ipsum laudare deum: est comedere panem vel gratias reddere post comestionem. Esa. lxx. c. Serui mei comedent etc. Ad hanc bethleem triplici transitu peruenitur. Primus transitus est de vitis ad virtutes: secundus de virtute in virtutem: tertius de mundo ad patrem. Et est significatus hic triplex transit' / per triplicem transitum filioz israel. Quoz primus fuit de egypto in desertum per medium maris rubri. Secundus fuit per desertum de loco ad locum. Tertius fuit de deserto in terrā promissionis per mediū iordanis. Primus est transitus de statu peccati ad p'nitentiā per contritionem z confessionē. Mare enim rubrum significat contritionē z confessionē: per que trāsitur ad satisfactionē. Mare enim est amaritudo que est in contritione. Rubor est erubescētia que est in confessione. Et de isto mari rubro dicit i Ps. Qui diuisit mare rubrū in diuisiones: quia tam cōtritio q̄ confessio debet discrete z singillatim fieri: non in vniuersali: sed in singulari sicut fuerunt peccata. Unde Ps. Lauabo per singulas noctes lectum meū. De isto trāsitū dicitur Cant. iij. c. Que est ista que ascendit per desertum: id est in desertum p'nitentię: sicut virgula fumi: id ē humiliter z deuote: ex aromatib' myrrhę z thuris: id est cum cordis amaritudine z orationis deuotione. Secundus transit' est per desertum p'nitentię: id est profectus de virtute in virtutem. Hic est transitus de mari rubro vsq; ad iordanem: vbi occurrerūt multa impedimēta: sic patet in libro Numeroz. Sed specialiter ibi trīs ponunt: que matoru fuerūt. i. tres reges qui transitum filioz israel volebant impedire. Primus fuit edom / a quo transitum requirentes satis rationabiliter dicebant: Obsecram' vt liceat nobis etc. Cui respondit edom: Mō transibitis me: Numeri. xx. c. Secundus rex fuit seon amorreus. Cui mādauit moyses: Obsecro vt trāfire mibi liceat etc. Numeri. xxxi. e. Tertius rex ē og / rex basan. Cui moyses nullo mō mīsit nunciū: qz ille occurrerat ei pugnaturus cōtra eum: Numeri. xxxi. g. Cōtra p'ntū non pugnaverunt filij israel: sed declinauerunt et circumuēdo terram eius transierūt / sicut mandauit dñs. Secūdu aut z tertiu occiderunt. Edom / interpretatur sanguineus: et significat carnem: que licet transitum per se denegat: non est tñ occidenda: sed prudenter declinanda. Item per edom significat constantem: qui in multis p'imo impediunt ingressum in terrā promissionis: et hi prudenter sunt declinādi z per exempla sanctorum patrum. Seon / interpretatur germen inutile vel allocutio inutilis: et significat mūdum: qui z transitum per se negat sicut z caro. Og / interpretatur congregans seu absconditus: et significat diabolū qui abscondita congregat: id est peccata. De quibus dicitur in Ps. De absconditis tuis adimpletus est venter eozum. Istos duos precipit dñs penit' expugnari z occidi. Et tunc sequit' tertius transitus: quo transitio deserto transitur iordanis z intratur in terram promissionis: id est in eternam patriam: que est vere dom' refectionis. Jordanis: id est humilis descensus / significat mortem per quam oportet transire anteq; veniat in bethleē. De secundo trāsitū dicitur Cant. vi. d. Que est ista que progreditur quasi auro / ra consurgens. De tertio dicit Cant. viij. a. Que est ista que ascendit de deserto delicias affluens. Sequitur: g. Et venerūt festinātes: pastores suppl. b. Et iuenerūt mariam z ioseph / ministros natiuitatis. c. Et infantem christū tam hominē natū: positū in p'sepio. k. Videntes aut cognouerūt de verbo etc. Dupliciter potest hoc cōstrui. Primo sic. k. Videtes aut hoc de puero cognouerūt de v'bo qd dictū erat illis. i. cognouerūt illud qd dictū erat eis: de verbo esse dictum: id est de filio dei. Et est summa. Videntes circa puerū impleta que dicta erant ab angelis: intellexerunt puerum esse filiū dei. Et hęc distinctio z sententia satis competens elicit ex illa Blo. Bede. Recto ordine per cognitionē natiuitatis. i. humanitatis venerūt ad cognitionē dñi. i. deitatis. Aliter potest p'strui. k. Videtes / carnem: qz Blo. supplet qd minus ē in littera. Videntes inq; carnē: i. Cognouerūt de verbo. i. intellexerūt de filio dei: qd dictū erat illis de puero hoc: m. Et oēs qui audierāt / ab angelis. n. Admirati sūt: z de his dicta erāt a pastorib' ad ipsos. Mirant' z de mysterio incarnationis z de tanta pastoz attestatioe qui fingere inaudita nescirent: sed simplici faciūdia vera p'edicarent. Abstice g. Et venerūt festinātes etc. Beda. Non cum desidia christi querēda est p'sentia. Heb. iij. c. Festinem' ingredi in illam requiem. Mate. xlvij. b. Benedictus qui facit op' dei negligēter. b. Et inuenerunt mariam etc. Maria / p'nitentiā: ioseph / augmētū. i. p'fectus virtutum. Cum his z per hęc inuenit iesus infans in p'sepio: deus in carne que inuenire est vitā inuenire. Vel iesus in p'sepio / est salus i sacro cloquio. Joh. v. f. Scrutamini scripturas: vbi vos putatis vitā habere. k. Videtes aut etc. Videtes in patria cognoscimus de puero iesu qd modo audim' de eo. Ps. Sicut audivim' sic vidim' in ciuitate dei nostri. Immo videbim' qd dicat nobis. iij. Reg. x. a. Verus est sermo que audiui i terra mea sup sermōib' tuis z sup sapiētia tua: z nō credebā narrātib' mibi donec ipsa veni z vidi oculis meis: z pbauit q' me dicit ps mibi nūciata nō fuerit n. Admirati sūt. iij. Reg. x. a. Videns regina saba

tem positum in p'sepio. Videtes aut cognouerūt de verbo quod dictū erat illis d' puero hoc: et omnes q' audierāt mirati sunt: et de his que dicta erant a pastorib' ad ipsos.

gēs qui transitum filioz israel volebant impedire. Primus fuit edom / a quo transitum requirentes satis rationabiliter dicebant: Obsecram' vt liceat nobis etc. Cui respondit edom: Mō transibitis me: Numeri. xx. c. Secundus rex fuit seon amorreus. Cui mādauit moyses: Obsecro vt trāfire mibi liceat etc. Numeri. xxxi. e. Tertius rex ē og / rex basan. Cui moyses nullo mō mīsit nunciū: qz ille occurrerat ei pugnaturus cōtra eum: Numeri. xxxi. g. Cōtra p'ntū non pugnaverunt filij israel: sed declinauerunt et circumuēdo terram eius transierūt / sicut mandauit dñs. Secūdu aut z tertiu occiderunt. Edom / interpretatur sanguineus: et significat carnem: que licet transitum per se denegat: non est tñ occidenda: sed prudenter declinanda. Item per edom significat constantem: qui in multis p'imo impediunt ingressum in terrā promissionis: et hi prudenter sunt declinādi z per exempla sanctorum patrum. Seon / interpretatur germen inutile vel allocutio inutilis: et significat mūdum: qui z transitum per se negat sicut z caro. Og / interpretatur congregans seu absconditus: et significat diabolū qui abscondita congregat: id est peccata. De quibus dicitur in Ps. De absconditis tuis adimpletus est venter eozum. Istos duos precipit dñs penit' expugnari z occidi. Et tunc sequit' tertius transitus: quo transitio deserto transitur iordanis z intratur in terram promissionis: id est in eternam patriam: que est vere dom' refectionis. Jordanis: id est humilis descensus / significat mortem per quam oportet transire anteq; veniat in bethleē. De secundo trāsitū dicitur Cant. vi. d. Que est ista que progreditur quasi auro / ra consurgens. De tertio dicit Cant. viij. a. Que est ista que ascendit de deserto delicias affluens. Sequitur: g. Et venerūt festinātes: pastores suppl. b. Et iuenerūt mariam z ioseph / ministros natiuitatis. c. Et infantem christū tam hominē natū: positū in p'sepio. k. Videntes aut cognouerūt de verbo etc. Dupliciter potest hoc cōstrui. Primo sic. k. Videtes aut hoc de puero cognouerūt de v'bo qd dictū erat illis. i. cognouerūt illud qd dictū erat eis: de verbo esse dictum: id est de filio dei. Et est summa. Videntes circa puerū impleta que dicta erant ab angelis: intellexerunt puerum esse filiū dei. Et hęc distinctio z sententia satis competens elicit ex illa Blo. Bede. Recto ordine per cognitionē natiuitatis. i. humanitatis venerūt ad cognitionē dñi. i. deitatis. Aliter potest p'strui. k. Videtes / carnem: qz Blo. supplet qd minus ē in littera. Videntes inq; carnē: i. Cognouerūt de verbo. i. intellexerūt de filio dei: qd dictū erat illis de puero hoc: m. Et oēs qui audierāt / ab angelis. n. Admirati sūt: z de his dicta erāt a pastorib' ad ipsos. Mirant' z de mysterio incarnationis z de tanta pastoz attestatioe qui fingere inaudita nescirent: sed simplici faciūdia vera p'edicarent. Abstice g. Et venerūt festinātes etc. Beda. Non cum desidia christi querēda est p'sentia. Heb. iij. c. Festinem' ingredi in illam requiem. Mate. xlvij. b. Benedictus qui facit op' dei negligēter. b. Et inuenerunt mariam etc. Maria / p'nitentiā: ioseph / augmētū. i. p'fectus virtutum. Cum his z per hęc inuenit iesus infans in p'sepio: deus in carne que inuenire est vitā inuenire. Vel iesus in p'sepio / est salus i sacro cloquio. Joh. v. f. Scrutamini scripturas: vbi vos putatis vitā habere. k. Videtes aut etc. Videtes in patria cognoscimus de puero iesu qd modo audim' de eo. Ps. Sicut audivim' sic vidim' in ciuitate dei nostri. Immo videbim' qd dicat nobis. iij. Reg. x. a. Verus est sermo que audiui i terra mea sup sermōib' tuis z sup sapiētia tua: z nō credebā narrātib' mibi donec ipsa veni z vidi oculis meis: z pbauit q' me dicit ps mibi nūciata nō fuerit n. Admirati sūt. iij. Reg. x. a. Videns regina saba

Ab. tp. p. 10.

P. 16.

Abstice

P. 47.

videns regina faba omnem sapientiam salomonis et domum quam edificavit et cibos mese eius et habitacula servorum eius et ordines ministrantium vestesque eorum et pincernas etc. non habebat ultra spiritum. Sequitur: a Maria autem conservabat omnia verba hec conferens in corde suo. In hoc verbo magna notatur discretio beate virginis.

co. 6. Blo. Amb. Maria non minus ore quam corde pudica secreta que novenerat nulli divulgarat sed tacito corde scrutans congruum tempus quo deus hec vellet divulgari reuerenter expectat.

a Maria autem conservabat omnia verba hec conferens in corde suo. Et reueresi sunt pastores glorificantes et laudantes deum in omnibus que audierant ab angelis. Et viderant in bethleem: et sicut dictum est ad illos. Blo. In hoc glorificat quod non aliter inveniuntur dictum erat: Vel sicut dictum erat ab angelis ad illos: referunt laudes et gloriam deo.

Juxta illud Ecclesiastici. Tempus tacendi et tempus loquendi. Homo sapiens tacebit usque ad tempus: lascivus autem et impudens non servabit tempus. Sicut enim sibi dictum erat ab angelo: Ecce concipies in utero et paries filium. Sicut et perierat Esaia. Ecce virgo concipiet et pariet filium. Videbat se de stirpe david ortam: Et hoc concordat cum prophetis. Esaia. Egre dietur virga de radice iesse.

137. Esaia. Egre dietur virga de radice iesse. Item de fructu vestris tui ponam super sedem tuam. Item in nazareth de spiritu sancto concepit: Et hoc concordat cum illo: Nazareus vocabitur. Esaia. Finis aliam litteram. Item in bethleem peperisse. Dichem. Et tu bethleem ephrata parvulus es in milibus iuda. Unde hec testimonia in diversis prophetis legerat. Comparat ergo verba prophetarum factis: et in omnibus habet argumenta fidei. Sed si maria a pastoribus dicitur: debemus a sacerdotibus discere. In multitudine presbyterorum prudentium ista: sapientie eorum ex corde communi: ut omnem narrationem dei possis audire. Item si maria ante apostoli preceptum tacet: debemus post preceptum apostoli magis doceri quam docere. Timotheo. dicitur. Et oratione sequitur: c. Et reueresi sunt pastores glorificantes et laudantes deum in omnibus que audierant ab angelis: d. Et viderant in bethleem: e. Sicut dictum est ad illos. Blo. In hoc glorificat quod non aliter inveniuntur dictum erat: Vel sicut dictum erat ab angelis ad illos: referunt laudes et gloriam deo. Non quod angeli imperassent laudare sed ipsi laudando offerunt formam deuotionis sue: dum dicunt: Gloria in altissimis deo etc.

138. Moraliter: Sic pastores animarum debent transire usque bethleem: id est parisius: ut ibi pane celestis doctrine reficiantur: et postea reueresi ad propria: ut oves suas reficiant pane quem parisius emerunt: sicut columba que emissam ab arca rediit ad arcam portans in ore ramum virentis oliue: Genesim. Sed multi sunt sicut corvus: qui emissus adhuc non rediit: forte quia non inuenerunt mariam stellam maris: et ioseph augmentum virtutum: et ideo necesse est: et ideo si quando redeunt vacui redeunt. Hiere. et dicitur: a. Pastores miserunt minores suos ad aquam et venerunt ad hauriendum et non inuenerunt aquam et reportauerunt vasa sua vacua. Nota Blo. Hede. Sic spirituales etc. Sequitur: f. Et postquam consummati sunt dies octo etc. Tertia pars capituli: in qua agit Lucas de circumcissione pueri: qui licet non indigeret / voluit tamen circumcidi multiplici ratione. Prima est propter hereticorum confutationem et legis defensionem: Sciebat enim futuros hereticos qui legem damnarent: ideo voluit eam adimplere. Matth. v. b. Non veni solvere legem sed adimplere. Gal. iii. a. Visisti deum filium suum natum de muliere factum sub lege. Notandum autem quod secundum Bernonem. duas leges dedit dominus. Unam adam: aliam abraham. scilicet circumcissionem. Prima siquidem fuit ad cautelam: hec ad medellam. Ibi de ligno scientie boni et mali ne comedas: prohibitio facta est ad ne superfluitas subintraret: hec autem iam inducitur est abscissio ut sacramenti remedio etiam quod subintraret tolleretur. Secunda ratio quare voluit circumcidi est

propter nostram instructionem: ut sicut ipse primo circumcissus est et postea baptizatus: ita a minoribus ad maiora ascendamus. Circumcisio enim fit in parte: baptismus in toto. Cor. i. c. Cum venerit quod perfectum est euacuabitur quod ex parte est. Gal. iii. d. Lex pedagogus noster fuit in christo. Tertia ratio est propter humilitatis sue ostensionem. Unde dicit beatus Bernonius. Quod dominus in incarnatione minoratus est paulo minus ab angelis: sicut puer in circumcissione minus: quia latronis cautus signatus. Unde Bernonius. Propter verba labiorum tuorum ego custo huius vias latronum: alia littera. Bernonius. Vestigium nullum vulneris habens: alligaturam vulneris non refugit. Non sic impij: non sic agit pueritas elationis humane: Nos erubescimus vulnerum ligaturam que de vulneribus interdum etiam gloriamur: qui sine peccato est: non dedignatur esse peccatorem reputari: nos et esse volumus et nolumus estimari. Quarta ratio est exemplum prouocans nos ad spirituale circumcissionem. Deuter. x. d. Circumcidite preputium cordis vestri etc. Quinta ratio est: ut nobis communitatem ostenderet. Unde Bernonius. Amator communitatis et commendator: quod illam desereret? Deuter. ij. d. Qui debuit fratribus per omnia assimilari. Sexta ratio est figura generalis circumcissionis: que erit in die iudicij: De qua. i. Cor. xv. g. Cum mortale hoc induerit immortalitatem tunc fiet sermo que scriptum est: Absorpta est mors in victoria. Unde secundum sacros expositores: circumcisio figura fuit circumcissionis que fiet cum in resurrectione circumcidemur ab omni culpa et pena: et circumcissionis spiritualis que habet fieri in presenti. Que duplex est. Una interior et alia exterior. Insinuant aures nobis hec duplex species circumcissionis: Ezechiel. xliij. b. ubi sic legitur: Sufficiat vobis omnia scelera vestra domus israel: eo quod inducitis filios alienos in circumcisos corde et in circumcisos carne: ut sint in sanctuario meo. Et post. Omnis alienigena in circumcisos corde etc. Item moraliter triplex est circumcisio. Prima est noctuorum: id est peccatorum que partim est interior: partim exterior: secundum diuersitatem peccatorum: secunda superfluatorum: tertia necessariorum: que pertinent ad exteriorem circumcissionem. Prima est penitentium: qui se a peccatis et circumstantijs peccatorum circumcidunt. Diere. liij. a. Circumcidimini domino et auferet preputia cordium vestrorum viri iuda et habitatores iherusalem. Ad hanc etiam circumcissionem pertinet circumcisio aurium: marium: oculorum: manuum: et omnium membrorum. De hac circumcissione habetur Esaia. xxxij. c. Quis poterit habitare cum igne deuorante: id est cum deo: Deus enim ignis consumens est. Consumens inquam malicie rubiginem. Et subiungitur: Qui ambulat in iusticijs: ecce circumcisio pedum: et loquitur veritatem: ecce circumcisio lingue: qui proicit auariciam ex calumnia et excutit manus suas ab omni munere. In iherusalem: oris: manus: et officij. Qui obturat aures suas ne audiat sanguinem et claudit oculos suos ne videat malum: ille in excelsis habitabit. Hanc circumcissionem significat circumcisio precepta abraham: que se et filios et familiam circumcidit. Genesim. xvij. d. Ad commendationem vero istius spiritualis circumcissionis facit quod dominus ita districte voluit preceptum de circumcissione obseruari. Unde ibidem dicitur: Vasculum cuius preputium caro circumcisa non fuerit: delebitur anima illa de populo suo. Ideo masculos circumcidi voluit: ad ostendendum quod bona opera nostra indigent circumcissione cum non sint pure bona. Unde Gregorius. Bona nostra non sunt pure bona: sed mala nostra sunt pure mala. Unde opera mala non sunt circumcidenda sed abscondenda. Unde Iob. xv. a. Omne palmitem in me non ferentem fructum tollit eum

tes deum in omnibus que audierant et viderant: sicut dictum est ad illos. Et postquam consummati sunt dies octo ut circumcideret puer: ratio est propter humilitatis sue ostensionem. Unde dicit beatus Bernonius. Quod dominus in incarnatione minoratus est paulo minus ab angelis: sicut puer in circumcissione minus: quia latronis cautus signatus. Unde Bernonius. Propter verba labiorum tuorum ego custo huius vias latronum: alia littera. Bernonius. Vestigium nullum vulneris habens: alligaturam vulneris non refugit. Non sic impij: non sic agit pueritas elationis humane: Nos erubescimus vulnerum ligaturam que de vulneribus interdum etiam gloriamur: qui sine peccato est: non dedignatur esse peccatorem reputari: nos et esse volumus et nolumus estimari. Quarta ratio est exemplum prouocans nos ad spirituale circumcissionem. Deuter. x. d. Circumcidite preputium cordis vestri etc. Quinta ratio est: ut nobis communitatem ostenderet. Unde Bernonius. Amator communitatis et commendator: quod illam desereret? Deuter. ij. d. Qui debuit fratribus per omnia assimilari. Sexta ratio est figura generalis circumcissionis: que erit in die iudicij: De qua. i. Cor. xv. g. Cum mortale hoc induerit immortalitatem tunc fiet sermo que scriptum est: Absorpta est mors in victoria. Unde secundum sacros expositores: circumcisio figura fuit circumcissionis que fiet cum in resurrectione circumcidemur ab omni culpa et pena: et circumcissionis spiritualis que habet fieri in presenti. Que duplex est. Una interior et alia exterior. Insinuant aures nobis hec duplex species circumcissionis: Ezechiel. xliij. b. ubi sic legitur: Sufficiat vobis omnia scelera vestra domus israel: eo quod inducitis filios alienos in circumcisos corde et in circumcisos carne: ut sint in sanctuario meo. Et post. Omnis alienigena in circumcisos corde etc. Item moraliter triplex est circumcisio. Prima est noctuorum: id est peccatorum que partim est interior: partim exterior: secundum diuersitatem peccatorum: secunda superfluatorum: tertia necessariorum: que pertinent ad exteriorem circumcissionem. Prima est penitentium: qui se a peccatis et circumstantijs peccatorum circumcidunt. Diere. liij. a. Circumcidimini domino et auferet preputia cordium vestrorum viri iuda et habitatores iherusalem. Ad hanc etiam circumcissionem pertinet circumcisio aurium: marium: oculorum: manuum: et omnium membrorum. De hac circumcissione habetur Esaia. xxxij. c. Quis poterit habitare cum igne deuorante: id est cum deo: Deus enim ignis consumens est. Consumens inquam malicie rubiginem. Et subiungitur: Qui ambulat in iusticijs: ecce circumcisio pedum: et loquitur veritatem: ecce circumcisio lingue: qui proicit auariciam ex calumnia et excutit manus suas ab omni munere. In iherusalem: oris: manus: et officij. Qui obturat aures suas ne audiat sanguinem et claudit oculos suos ne videat malum: ille in excelsis habitabit. Hanc circumcissionem significat circumcisio precepta abraham: que se et filios et familiam circumcidit. Genesim. xvij. d. Ad commendationem vero istius spiritualis circumcissionis facit quod dominus ita districte voluit preceptum de circumcissione obseruari. Unde ibidem dicitur: Vasculum cuius preputium caro circumcisa non fuerit: delebitur anima illa de populo suo. Ideo masculos circumcidi voluit: ad ostendendum quod bona opera nostra indigent circumcissione cum non sint pure bona. Unde Gregorius. Bona nostra non sunt pure bona: sed mala nostra sunt pure mala. Unde opera mala non sunt circumcidenda sed abscondenda. Unde Iob. xv. a. Omne palmitem in me non ferentem fructum tollit eum

Et non debet minus ab angelis: sicut puer in circumcissione

Unde Bernonius. Propter verba labiorum tuorum ego custo huius vias latronum: alia littera. Bernonius. Vestigium nullum vulneris habens: alligaturam vulneris non refugit.

Triplex circumcisio

Deuter. 4. d.

Expositio lre

to minus: quia latronis cautus signatus. Unde Bernonius. Propter verba labiorum tuorum ego custo huius vias latronum: alia littera. Bernonius. Vestigium nullum vulneris habens: alligaturam vulneris non refugit. Non sic impij: non sic agit pueritas elationis humane: Nos erubescimus vulnerum ligaturam que de vulneribus interdum etiam gloriamur: qui sine peccato est: non dedignatur esse peccatorem reputari: nos et esse volumus et nolumus estimari. Quarta ratio est exemplum prouocans nos ad spirituale circumcissionem. Deuter. x. d. Circumcidite preputium cordis vestri etc. Quinta ratio est: ut nobis communitatem ostenderet. Unde Bernonius. Amator communitatis et commendator: quod illam desereret? Deuter. ij. d. Qui debuit fratribus per omnia assimilari. Sexta ratio est figura generalis circumcissionis: que erit in die iudicij: De qua. i. Cor. xv. g. Cum mortale hoc induerit immortalitatem tunc fiet sermo que scriptum est: Absorpta est mors in victoria. Unde secundum sacros expositores: circumcisio figura fuit circumcissionis que fiet cum in resurrectione circumcidemur ab omni culpa et pena: et circumcissionis spiritualis que habet fieri in presenti. Que duplex est. Una interior et alia exterior. Insinuant aures nobis hec duplex species circumcissionis: Ezechiel. xliij. b. ubi sic legitur: Sufficiat vobis omnia scelera vestra domus israel: eo quod inducitis filios alienos in circumcisos corde et in circumcisos carne: ut sint in sanctuario meo. Et post. Omnis alienigena in circumcisos corde etc. Item moraliter triplex est circumcisio. Prima est noctuorum: id est peccatorum que partim est interior: partim exterior: secundum diuersitatem peccatorum: secunda superfluatorum: tertia necessariorum: que pertinent ad exteriorem circumcissionem. Prima est penitentium: qui se a peccatis et circumstantijs peccatorum circumcidunt. Diere. liij. a. Circumcidimini domino et auferet preputia cordium vestrorum viri iuda et habitatores iherusalem. Ad hanc etiam circumcissionem pertinet circumcisio aurium: marium: oculorum: manuum: et omnium membrorum. De hac circumcissione habetur Esaia. xxxij. c. Quis poterit habitare cum igne deuorante: id est cum deo: Deus enim ignis consumens est. Consumens inquam malicie rubiginem. Et subiungitur: Qui ambulat in iusticijs: ecce circumcisio pedum: et loquitur veritatem: ecce circumcisio lingue: qui proicit auariciam ex calumnia et excutit manus suas ab omni munere. In iherusalem: oris: manus: et officij. Qui obturat aures suas ne audiat sanguinem et claudit oculos suos ne videat malum: ille in excelsis habitabit. Hanc circumcissionem significat circumcisio precepta abraham: que se et filios et familiam circumcidit. Genesim. xvij. d. Ad commendationem vero istius spiritualis circumcissionis facit quod dominus ita districte voluit preceptum de circumcissione obseruari. Unde ibidem dicitur: Vasculum cuius preputium caro circumcisa non fuerit: delebitur anima illa de populo suo. Ideo masculos circumcidi voluit: ad ostendendum quod bona opera nostra indigent circumcissione cum non sint pure bona. Unde Gregorius. Bona nostra non sunt pure bona: sed mala nostra sunt pure mala. Unde opera mala non sunt circumcidenda sed abscondenda. Unde Iob. xv. a. Omne palmitem in me non ferentem fructum tollit eum

voluit circumcidi multiplici ratione. Prima est propter hereticorum confutationem et legis defensionem: Sciebat enim futuros hereticos qui legem damnarent: ideo voluit eam adimplere. Matth. v. b. Non veni solvere legem sed adimplere. Gal. iii. a. Visisti deum filium suum natum de muliere factum sub lege. Notandum autem quod secundum Bernonem. duas leges dedit dominus. Unam adam: aliam abraham. scilicet circumcissionem. Prima siquidem fuit ad cautelam: hec ad medellam. Ibi de ligno scientie boni et mali ne comedas: prohibitio facta est ad ne superfluitas subintraret: hec autem iam inducitur est abscissio ut sacramenti remedio etiam quod subintraret tolleretur. Secunda ratio quare voluit circumcidi est

Et postquam consummati sunt dies octo ut circumcideret puer. In natalitate dictum est: Impleti sunt dies matris ut pareret: In circumcissione dicitur: Consummati sunt: quia in octava resurrectionis erit consummata circumcisio ab omni corruptione et miseria: que significatur per hanc carnalem circumcissionem. Vocatur est nomen

* cum tollet eum: et omne qui fert fructum purgabit eum ut fructum plus afferat. Secunda circumcisio. i. superfluoꝝ est claustratum: qui omnia temporalia a se abijciunt nihil proprium retinentes. De qua. i. Timoth. vj. b. Habentes alimenta et quibus tegamur his contenti simus. Deut. xxi. b. Si egressus fueris ad pugnam contra inimicos tuos et tradiderit eos dominus manus tuas: et videris in numero captiuoꝝ mulierem pulchram et adamaueris eam: voluerisq; habere uxorem / introduces eam in domum tuam: que radet cesariem et circumcidet ungues et deponet vestem in qua capta est. Tria tanguntur hic que in ingressu templi abijciuntur. Primum est cesaries que capiti adhaeret: id est sensus proprius et propria voluntas: que in mente sunt: hec abijcit vorum obedientie. Secundum est ungues: que magis carni adherent: id est concupiscentie carnales: quas abijcit vorum continentie. Tertium est vestis: id est amor: siue possessio temporalium: quod abijcit vorum paupertatis. Hanc circumcisionem prohibet fieri antiochus: id est silentium paupertatis: j. Machab. j. f. Et multi credunt ei: qui hanc circumcisionem vertunt in preputium: pauperes sunt in seculo: et circumcisi ab omnibus diuitijs: et intrant claustrum ut diuites: id est preputiati fiunt. Quorum figuram gerit sicheus. Gen. xxxiij. c. qui circumcidit se ut libertus frueretur amplexibus domine: que interpretatur causa hec. Contra hos et omnes claustrales preteritos dicit apostolus. i. Cor. vij. d. Circumcisus aliquis vocatur non adducat preputium. Etiam abbas debet esse circumcisus. Unde et timotheus antequam fieret presbyter circumcisus fuit: Act. xvi. a. Tertia circumcisio est martyr: qui propter deum non solum nocua: non solum superflua: sed etiam necessaria a se amputat: id est corpora sua morti exponit. De qua Roma. vij. d. Insuper ego homo: quod me liberabit de corpore mortis huius etc. Machab. vij. d. sic fuerunt circumcisi septem fratres. Hec triplex circumcisio significata fuit Exo. xliij. f. vbi dicitur: Tulit sephora acutissimam petram etc. Petra acuta est penitentia: acutior: vorum claustrum: acutissima martyr: cuius amore abiecerunt a se martyres preputium carnis sue. Duplex autem ratione voluit dominus circumcisionem fieri in membro generationi deputato. Primo: quia in illo membro concupiscentia amplius sequebatur. Secundo ad insinuandum quod illud membrum quod spirituali generationi deputatum est: multum indigebat circumcisioe. Membrum deputatum spirituali generationi est lingua: Nam spirituali generationi que mundissima est: non bile membrum oportuit deputari. Membrum vero deputatum carnali generationi que est immunda: immundum est. Lingua autem multum indiget circumcisioe: quia sicut legit Proverb. xviij. d. Dors et vita in manibus lingue. Unde Hieronimus. Si sola vita a lingua esset: non esset circumcisio facienda: si sola mors: non circumcisioe sed abscissione opus esset. Item Eccl. xxij. d. Quis dabit os meo custodiam et super labia mea signaculum certum: Hieronimus. Bene dicit signaculum certum: ut nec vitalem edificationem clausura damnet eterna: nec rursus letalis pernicies liberum sortitatur egressum. Octava autem die voluit dominus circumcidi. Primo propter obedientiam: quia sic preceperat dominus abrahe. Gen. xvij. b. Infans octo dierum circumcidetur in vobis. Secundo propter figuram: quia octava etate fiet generalis et vniuersalis resurrectio: que per hanc circumcisionem figuratur. Tertio in signum quod spiritualis circumcisio habet fieri per octo virtutes. De quibus dicitur. ij. Pet. j. b. Ministrate in fide virtutem etc. Quarto propter doctrinam nostram. In hoc enim docuit quod in principio vite sue debet quilibet circumcidi et omnis moribus informari. Et hoc triplici ratione. Prima quia bona assuefactio utilis est. Tertij. d. Non est viro cum portauerit iugum domini ab adolescentia sua. Secunda: quia homo ab eo quod didicit in infantia sua defacili non recedit. Proverb. xxij. a. Adolescents iuxta viam suam etc. Tertia: quia sicut cera mollis figurabilis est: ita infantilis gras disciplinabilis est. Eccl. vij. c. Filij tibi sunt erudi illos et curua illos a puericia illorum. Item xxx. b. Curua teruicem eius in iuuentute etc. Dies finem beatum Hieronimus. sunt octo. Primum est dies iusticie: in qua nascitur homo: quando sol iusticie ortus in anima peccatorum tenebras illuminat: horrendumque dei iudicium internis obrutibus offert: addens ad terram breuem dierum numerum et finem incertum. Hec plane vespere est ad quam demorabitur. Sed necesse est addi matutinam letitiam: ut audiat faciat nobis dominus mane misericordiam suam. Sic enim fit vespere et mane dies vnus. Est autem dies ista dies iusticie: reddens vnicuique quod sibi est: nobis misericordiam: deo misericordiam: In hac die puer nascitur. Secunda dies est prudentie: In hac aduertit et de presenti seculo nequam fugere eligit dicitur cum propheta: O diu ecclesiam malignantium etc. Sed nondum sufficit hoc: forte enim vult eligere solitudinem non satis attendens propriam infirmitatem: Ideo necessaria est tertia dies: que est fortitudinis. In hac die eligit congregationem que pro fortitudine sua terribilis est ut castrorum actus ordinata. Ut autem sol: quia si ceciderit non habet subleuantem se: Ideo post hanc diu ecclesiam etc. subiungit dauid: Lauabo inter nocentes manus meas. Illucelcat inde dies temptantie: ut querat quod refrenari possunt incontinentes motus voluptatis / ceruicofitas elatiois. Deinde necesse est ut eluceat dies patientie: per que oia dura et aspera tacita amplexantis patientie in cogitatione tua semper partem magistri quantum potes aduersum temetipsum iuuaues: et te quidem in omnibus accusare / illum magis excusare laboras. Porro iam in hoc cauendum tibi arbitror a superbia. Ps. Verbum tuum deo subiecta esto anima mea: quoniam ab ipso patientia mea. Nonne tibi videtur occasione patientie temptatione surrexisset superbie: Ideo necessarius est dies humilitatis: Deinde dies deuotionis: in qua nihil est laboriosum / sed totum suauitate: Et hic dies est paucorum. Si quis videtur hanc habere non continuo credat sibi: necesse est: maxime si nouus est: nec per presatos ascendit gradus. Pius enim dominus pusillos corde sollet blanditijs allicere. Sed nouerunt qui huiusmodi sunt gratiam hanc presitam esse non datam. Hoc autem timendum est ei qui tanta deuotione omnia facit: ne dum sequitur affectionem: corpus destruat per imoderatam exercitationem. Ergo necessarium est lumine discretionis: que mater est virtutum et consummatio perfectionis. Hec est octaua dies: in qua circumcidit puer: ut non plus nec minus fiat. Et hoc quod rara ista autem in istis est: huius discretionis locum fratres in vobis suppleat virtus obedientie: ut nec plus nec minus nec aliter quam impatum sit faciat.

Et postquam impleti sunt dies purgationis eius. Interlin. Partem vel domini: id est ut intelligatur purgatio per ipsum et ipsam paupertatem. Moraliter Et postquam impleti sunt etc. Partem significat vitam actiuam simul et preplariuam. Dicit enim stella maris. Stella ad preplariuam pertinet: mare ad actiuam. Purgari autem debet actiuam a sordibus operum: ab imundicia affectionum: a turpitudine cogitationum. Que tria dicitur Esa. j. e. Lauamini: supple ab imundicia affectionum: et cum hoc mundi estote: id est in ea per seuerate: auferre malum cogitationum vitarum: quo ad turpitudinem cogitationum: quiescite agere quiesce: id est ad sordes operum. Et significat ista

Dns octava die voluit circumcidi apud plures rationes

Ps. 29

Ps. 25

Eccl. 44

Ps. 25

Ps. 61

Expositio

Expositio

Dotaliter

* **P**retermittit qz fugam dñi in egyptu: que facta est post purificatione: postqz herodes intellexit se illatum a magis. Prosequitur autē de purificatione matris: non q aliqd esset purificatione in ea: sed vt faceret fm legis consuetudinē: q pcepit Leuit. xij. a. vt mulier que suscepto semine peperit masculum: immūda sit septem diebus a consortio hominū separata: et die octauo circumcidatur infantulus: et postea trigintatribus diebus maneat mulier in sanguine purificationis sue: abstinens non a consortio hominū s ab ingressu templi: et sic qdragesimo die offerrebat puer in templo et munera pro eo. Si autē feminā peperisset: immūda erat quatuordecim diebus et octogesimo die purificabatur simili oblatioe. Patet ergo q beata virgo nō tenebat lege ista: quia non peperit suscepto semine. Vñ Berni. Puras qz dicitur moyses mulierē que pepisset filiū immūda esse: nō timuerit sup matre dñi blasphemie crimē incurrere: et idcirco pmissit: Suscepto semine. Licet q beata virgo necesse nō habuit: voluit tñ purificari: sicut lex pcepit multiplici ratioe.

Primo in exēplū vere humilitatis. Hec enī est vera humilitas q nō vult humilis pdicari: sed vult reputari: vt dicit Berni. Scdo in cumulū obediētē: q plus facit qz teneat face re. Matth. v. g. Qui petit a te da ei: et volēti mutuari a te nō auertaris. Hñs Berni. Vere brā virgo non habes causam: nec tibi opus est purificatione: sed nunqd filio tuo opus erat circumcisioe: Esto inter mulieres tanqz vna illarū: nā et filius tuus sic est in numero pueror. Tertio in exēplū societatis q voluit alijs morē gerere in licitis et honestis. Quarto in signū futuri et faciēdi. Cōceptus enī marie significat ceptū fidei: hñs aīe: cui? sponfus ē christus. Joh. iij. d. Qui habet sponfam sponfus ē. Dece. ij. d. Sponsabo te mihi in fide. Semē spōsi ē grā: q impgnabilē aīa. Esa. vi. d. Semē scīm erit id qd steterit i ea. Ex hoc semine nascunt filij. i. scā desideria: pposita bona opa bona. Ps. Et videas filios filiorū tuor. Et sicut maria voluit purificari: licet nō idigeret: ita post partū bonor operū debet se aīa reputare immūda. Job. ix. d. Verebar oīa opa mea: scīs q nō parceres delinquenti. Et. j. Si lor? fuero qñi aqz nius: et fulserint velut mundissimę manus meę: tñ sordibus intinges me.

Scdm legē moysi: Leuit. xij. **Tulerunt illum in hierusalē vt susteret eū dño. i. offerret vel psecrarent.** **Sicut scriptum est i lege dñi: Leuit. xij. Cōtra hereticos q legē dñat. d. Quia oē masculinū adaperiens vuluā. Ero. xij. b. Omne qd apit vuluā dño. Nume xvij. c. Quicqd p̄mū erūpet e vulua. Vñ. c. Ad aperiens vuluā. i. p̄mo aperies vel alijs aperiens. Deut. xv. d. Nō opaberis. Berni. xxxvij. g. Quare pp̄ te diuisa ē maceria? Heda. Cōsuetu natiuitatis moze loqf euāgelista: nō qz dñs vētris hospitij ingrediēs vel egrediens de uirginasset. Ecceh. xlij. a. Porta hec clausa erit et nō apiet et vir nō trāsibit p eā: qm dñs deus israel ingressus est p eam: eritqz clausa pncipi. **Quia oē masculinū rē. Glo. Omne p̄mogenitū tam bois qz pecoris rē. Et erāt oblationes ad vsus sacerdotū qui faciebāt redimī p̄mogenitū hoīs: et sic oē aīal immūdū faciebāt redimī. i. aliud ab eo cōmutari. Et intellige de illo tm qd erat immūdū ad edendū nō ad offerendū. Sed q i Glo. Ut sacerdos p̄mogenitū hoīs supple nisi eēt de tribu leui redimī faceret: et sic oē aīal immūdū rē. Cōtra Deut. xxij. d. Nō offeres mercedē p̄stibuli nec p̄cū cantis. Rñsio. Intelligit qd h dē de immūdo ad edendū: s nō ad offerendū. **Scīm dño vocabit. i. dño offeret et scīm erit. Vñ oē p̄mogenitū aīalū sacerdoti erat: p̄mogenitū immūdoꝝ aīalū mutabat i aliū v̄l occidebat: p̄mogenitū aut leuitar erat dñi i p̄peruū: qz reportabat ad p̄pā et postqz ad adultā puenit eratē fūiebat dño et ex ipsa oblatioe fiebant dñi: s redimebāt qnqz siclis: Ero. xij. c. et Numeri. xvij. c. Utz aut sola p̄genita offerēbāt. nō habet exp̄ssum.******

Potest esse q et

* **E**t significat ista triplex purgatio trisū mortuor suscitatioe. Quorū prim⁹ i domo suscitaf: Marc. v. d. Scds i via j. vij. c. Tertius in sepulchro: Joh. xi. f. Hanc triplicē suscitatioe facit iesus quotidie cum a trib⁹ pctis mūdāt. Sit autē hec purgatio per cōfessionē. Vñ. j. Nachab. iij. e. purgaf

Scriptum est in lege domini: **Quia omne masculinum adaperiens vuluā sanctū dño**

nē. j. xi. f. Date elemosynā: et omnia mūda sunt vobis. Item fit p timorē. Eccl. j. c. Timor dñi expellit peccatū. Item cōtēplatiua purgaf in affectionib⁹ et cogitationib⁹ tm. Vñ Ps. **Sedebit p̄mans rē. Itēz sit p cōpassionē suę elemosynarū largitio /** templū p iudā et so- cios eius. Itē sit per tribulationem. Da- lach. iij. a. Sedebit p̄mans rē. Itēz sit p cōpassionē suę elemosynarū largitio / nē. j. xi. f. Date elemosynā: et omnia mūda sunt vobis. Item fit p timorē. Eccl. j. c. Timor dñi expellit peccatū. Item cōtēplatiua purgaf in affectionib⁹ et cogitationib⁹ tm. Vñ Ps. **Sedebit p̄mans rē. Itēz sit p cōpassionē suę elemosynarū largitio /** notaf purgatio affectionū et cogitationū. Josue. xvij. d. Nō habebis sortē vnā sed ascendes in montē contēplationis. i. et succides tibi atqz purgabis ad habitandū spatia: fugiēdo omnia mūdāna. **Tulerunt eum in hierusalē rē. In q datur forma parentibus vt offerant filios suos dño eos religiose educando. i. in fide instruendo et moribus informando. Eccl. j. c. Filij tibi sunt: erudi illos rē. Leuit. xv. d. Docebitis filios israel vt caueant inuidias et nō moriantur in sordibus suis: cū polluerint tabernaculū meum qd inter eos est. Proverb. iij. a. Nam et ego filius sui patris mei tenellus: et vnigenitus coram matre mea et docebat me. Sed multi pot⁹ offerunt eos diabolo orando: et p̄vitijs studijs imbuendo. Unde Ps. Immolauerūt filios suos et filias suas demōis. Nota hic portatur iesus in hierusalē: Et Matth. ij. c. portatur in egyptum. Matth. iij. a. ductur in desertū. Eodem iij. b. portatur in montē excelsum. Item eodem. iij. a. portatur super templū pinnaculū. Hierusalē est vita cōtemplatiua: vbi est vere pacis visio: Egypt⁹ ē vita actiua: vbi ē mgroz et turbatio. Unde Joh. xvi. g. In mūdo pressuram habebitis: in me autē pacem. Et. j. x. g. sedet maria secus pedes domini et audit eum: martha aut sollicita est et turbatur circa plurima. Desertum ē claustrū: vbi teūat et diabolus superatur. Mons excelsum est fastigiū platonis. Pinnaculū templi est sedes mḡralis. Inde enī docebat populū sacerdotes. In his igitur qnqz locis est iesus. i. salus. Unde in his locis quereudus ē iesus. Sed vide quis portauit iesum in hierusalē et in egyptum et in desertum et quis in montem et i pinnaculum. Certe maria et ioseph tulerunt illum in hierusalē et in egyptum: id est stella maris et augmētum: id est fides et charitas. Spirit⁹ autem sanctus duxit eū in desertū. In montem vero et super pinnaculū tulit eū diabol⁹: Ideo timēdū ē tam p̄latib⁹ qz magistris: ne eos diabolus in montem p̄latiōis portauerit: et istos in sedem magistralē. Unde maria fens et dolens dixit ad dñm: Tulerunt dñm meum et nescio vbi porterunt eum: Joh. xx. c. i. an super montem: an super pinnaculum. Quis autem etiam dñs portat super montem et super pinnaculū: quia aliquos facit p̄latos et aliquos magistros. Unde. iij. Reg. ij. a. dicunt filij prophetarum ad helisum: **Quid nōstī q dñs hodie tollet dominū tuum a te: Et ait: Ego noui: silere. Sz certe pauci possūt hoc scire. Unde et ip̄simet filij prophetarū sublato helisio dixerunt heliso: Ecce cū seruis tuis sūt quinquaginta fortes q possūt ire et querere dñm tuum: ne forte tulerit eum spiritus domini et proiecerit eum i vno montium aut in vna vallium. c. Sicut scriptum ē in lege domini: Cōtra sciolos: qui non legem sed sensum suum sibi ducem et magistrum faciunt. Gal. iij. d. Lex pedagog⁹ noster fuit in christo: vt ex fide iustificemur. Et Matth. ij. b. Stella duxit magos vsqz ad iesum. d. Omne masculinū rē. sanctū dño vocabit. Primogenita sūt initia bonor oper: que p̄mo a vulua mēt. i. libero arbitrio erūt p̄t: que debēt dño sanctificari: id est ei⁹ gr̄e deputari: In cuius rei signū offerunt ei p̄mitig: Numeri. xvij. c. Pbil. ij. b. De⁹ est q opat in nob et velle et perficere p bona voluntate: * Ero. xij. a. Scificata****

Doraliter

B Ero. 13. a. et. 34. c.

Ps. 76.

Ps. 105.

Potest esse qd et posterius genita offererant et fiebat quedam al- teriusmodi oblatioes pro eis qd et pro pmo genitu. a Et supple tulerunt eum in hierusalem: vt darer hostia fm qd dictu est i lege dñi: Leuit. xij. b Dar turturum aut duos pullos colubaru. Hec erat oblatio pauperu qd no poterat hie ag nu/ qui erat oblatio diuitu: vt dz Leuit. xij. Erat autē vnus turtur in holocaustu et ali' p pctō: qui ce debat in grē sacerdotis q orabat p multe re z sic mūdabat. Sed qre nō dicit: pullos turturu sicut pullos colubaru: Bern. Mō pullos turturu sed iubet pullos offerri colubaru: qz lasciuā auē in tali grate offerri decuit p saluatore/ in qua luxu apta nō fuit.

Moralit * Exo. xlij. a. Scificia mihi oē pmo genitu qd apit vuluā i filiis isrl' tā de boib' qd de lumētis: mea enī sūt oia. Un' Esa. xxvj. b. Dia opa nra opat' es i nobis. b Dar turturu aut duos pullos colubaru. Hec erat oblatio pauper: qui nō sufficeret offerre agnū: qui erat oblatio diuitu. Mora qd qdā Glo. Colūba zc. plane dicit vtrūq oblatū fuisse simul. i. turturem et colūbā. Itē alia Glo. Moraliter: siue qd zc. videt velle qd nō legit qd scim' pntarent i tēplo. Sz moralitas laras habet habenas z excedit historiā. Bern. Quis mihi tribuat vt oblationē meā dignet' matestas tāra suscipere: Duo minuta habeo dñe: corpus z aiā dico: vt hęc tibi perfecte possim i sacris laudis offerre. Bonū enī mihi longe qz glorioz' atqz vtili' vt tibi magis offerar qd deserar mihi ipsi: Mā ad metipsum aiā mea p'urbat. Idē. Morituro dño iudeus mortuas hostias offerbat: sed nunc viuo ego dicit dñs: nolo mortem pctōis: sed magis vt puertat z viuat. Mō vult de' mortem meā z nō libent' offero ei vitā meā: Et nota qd trib' de causis debem' libent' offerre vitā nram. Prima ē: qz nō vult mortē nras quā meruim': quā iuste posset adiudicat' mortē corā aliq' pncipe scclari libent' velle dare vitā suā. Scda causa ē: qz ipse intulit nobis vitā suā. Un' Bern. Qui iust' viuendū est qd ei qd si nō moreret nō viueret: Iuste sibi vendicat vitā meā qd p mea posuit suā. Tertia: qz p hac misera vita dabit nobis bea tam vitā. Ab ystice: Per agnū qui offererbat/ significat innocentia: quā qui offerre pōt deo/ reuera diues ē: nō vanis s' veris diuitijs. De qb' dz Prouerb. xij. b. Redēptio aīę v' r' p'zē diuitie. Per colūbā que gregatim volat/ significat vita actiua. Per turturē solitū ag' / significat vita ptemplatiua. Das duas ponit lucas ad inuendū/ qd de vtralibet vita oblati deo accepti sūt ei. Distictiue aut' ponit eos/ nō copulatiue: ad inuendū qd vtralibet sufficit ad salutē: et vt ostēderet eas gēlit' placere deo. Un' Beda. Consulte lucas vtras aues ob tulerint non determinat/ ne alterā vitā alteri pferat. Vtraqz auis. i. turtur et colūba gemitum habet p cantu. Igitur per duos turtures significat duplex gemit' ptemplatiuoz: Quoz p'm' est gemit' amoris. Cant. ij. b. Fulcite me florib': stipa te me malis: qz amore languet. Secūd' gemit' ē deuotiōis. Roma. viij. e. Spūs postulat p nobis gemitib' inenarrabilib'. Per duas colūbas significat duplex gemit' actiuozum: Ps. 37. Quoz p'm' est gemit' doloris pro pctis. p'rijs. Ps. Afflic tus sū z humiliat' sū nimis: rugiebā a gemitu cordis mei. Itē Ps. 6. alibi. Laboraui in gemitu meo zc. Scds ē gemit' cōpassiōis pro pctis z miserijs alienis. Lbreñ. j. b. Oēs portē ei' destru ctę. i. hierusalē: et ideo sacerdotes ei' gemētes. Job. xxvj. b. Ecce gigantes. i. plati gemitū sub aquis. i. sub curis z sollicitu dimib' temporalib' / quib' opprimunt' actiu' z maxime plati. Hunc qd duplicē gemitū debent offerre pauperes qui innocē tiam offerre non possunt. Sequitur: c Et ecce hō erat in hierusalem cui nomen erat simeon. Dñs sciens multos se habere p'adictozes/ multos adhibuit sup' incarna tionis testes. Primo mariam et ioseph: secundo angelos: ter tio pastozes: deinde reges: quinto simeonem z annam senes.

Libent' debem' deo offerre vitā nostrā trib' de causis

Dystice

Oēs isti nato testimoniu reddiderūt. Jobānes hō et helisa- bet nondū nato sed pcepto testimoniu suū dedert. Prophe- te hō et p'iarche ab initio mūdi factis z dictis: nec pceptum nec natū sed concipiendū z nasciturū et passurum p'fagati sūt. Apostoli hō natū/ passū z glorificatū vbiqz p'dicauerūt. Oēs isti testes fuerūt dñice dispensationis. Un' de omnib' dicit Esa. xlij. b. Vere vos testes mei estis dicit dñs. c Et homo iste iust' et timorāt'. Difficile sic dicit Beda/ iusticia sine timore custodit': nō seruil' sed filia/ li: qz iust' quāto plus diligit deū: tāto sollerti' offēdere cauet. Eccl. j. c. Qui sine timore ē nō poterit iustificari. Et merito dicit' est iustus: qd pot' p vidēda populū sui liberatiōe deside rabat vitā suā prolongari qz pro se. Ipse enī si ad salutē p/ p'iam tm respiceret/ cuperet dissolui/ et esse cū christo: sed op tabat videre p'solationē populū iudaei: vt p christū liberaret a dño herodis. Un' subdit: c Expectās p'solationem israel: sup angustijs z angarijs quibus opprimebat' p's ab herode. Et spūscctus erat in eo. In trib' cōmendat hic simeon: Quātū ad p'ximū dicit iustus: quātū ad deū ti morat': quātū ad se dicit: et spūscctus erat i eo. In ipso au- tem datur forma cuiuslibet sacerdoti: qualis debeat esse. Debet enī esse homo per māuetudinē. Matth. v. a. Vri mites: qm ipsi possidebūt terrā. i. ecclēsiā. Gal. vj. a. Si p'occupat' fue rit homo in aliquo delicto zc. Ps. Supuenit mansuetudo et corripimur. Scdo debet esse simeon. i. audiens mērozē per compassionē. Unde sponsus Cant. vj. b. dicit sponsē suę. i. ecclēsię: Oculi tui. i. sacerdotes: sicut piscinę in ezebon. i. in tin gulo mērozis: qd sunt in porta filię multitudinis. Eccl. ij. d. Veni ad trāsmigrationem z sed' vbi illi sedebāt: z māsi ibi se/ ptem dieb' mēzēs in medio eoz. Tertio debet esse iust': alio/ qn māuetudo z cōpassio remissionē parerēt. Sap. j. a. Dil- gite iusticiā qui iudicant' terrā. Sed qz iusticia sine timore dif ficile custoditur: vt dicit Beda: ideo quarto debet esse timo- ratus. Eccl. xxvij. a. Si nō in timore dñi tenueris te instāter esto subuertet' dom' tua. Quinto debet esse sollicit' pro com- muni vtilitate. Un' dz h: Expectās p'solationē isrl'. Act. xx. f. Attendite vobis z vniuerso gregi. Tāto fuit paulus. j. Cor. ix. c. Cū essem liber ex oib' / omniū me seruū feci vt plu res lucrificerē. Et alibi. Mō qd mihi vtile est: sed qd multis. Sexto debet esse habitaculū spūsccti p humilitatē: qz bu/ milib' dat grām deus: Jaco. iij. b. Un' dicit: Et spūscctus erat i eo. Esa. vlt. a. Sup quē respiciat' nisi sup humilem et

mo erat in hierusalem cui no- men simeon: et hōmo iste ius- tus et timoratus expectans p'solationē israel: et spūscctus

Et ecce hō erat i hierusalē zc. Hierusalē que inter- pra/ visio pacis: significat eminētā vitę claustralis: ex q' vt deri pōt pulchritudo pacis ecclēstis: in quam ascēdit' p's del. Qui aut' sunt in imo vitę secularis: nō possūt q' remota sūt vi- dere. Simeon hō figurā tenet bonoz claustraliū. Et dicitur sex hic de eo q' in bono claustrali debet esse. Prīmū est: vt sit auditis tristitiā: qd h' nomē simeō sonat: q' ad lucrū p'nitētia/ lem excitāt libent' debet audire z nō que ad risū excitāt. Vri enī sunt non qui ridēt sed q' lugent. In h' g' noie simeon/ insi- nuat nobis amor disciplinę. Secūdū est amor obediētie: qd notat' ibi: Iust'. Vulgarit' dz ille iust': q' nihil vult de alieno hie. Iust' ē est ille q' de se que a se alienauit cū claustrū intra- uit nihil vult hie. Un' Bern. Qui vestri curā semel nobis cō- misisti: qd rursus de vobis vos intromittitis: Tertiu est ti- mor: vnde: Timorāt'. Ille timoratus est: quē timor dñi oc cupauit: vt legit' de christo: Et repleuit eū spūs timoris dñi. Sequit': c Expectās p'solationē isrl'. i. quā debet expe ctare fidelis q' deū videt p fidē. Mō enī videt credere q' deus sit de' toti' p'solatiōis: qui de p'solatiōe ei' non curat z vana cōsolationes g'rit: cū be duę simul nō habeant. Bern. Delu- cata ē diuina p'solatio/ nec dat admittētib' allenā. c Et spū ritusctus erat i eo. Hic notat' desideriu p'ficiendi: qz fm

* Bern. testis in habitaculo

Nota in trib' cōmendat hic simeon: Quātū ad p'ximū dicit iustus: quātū ad deū timorāt': quātū ad se dicit: et spūscctus erat i eo. In ipso au- tem datur forma cuiuslibet sacerdoti: qualis debeat esse. Debet enī esse homo per māuetudinē. Matth. v. a. Vri mites: qm ipsi possidebūt terrā. i. ecclēsiā. Gal. vj. a. Si p'occupat' fue rit homo in aliquo delicto zc. Ps. Supuenit mansuetudo et corripimur. Scdo debet esse simeon. i. audiens mērozē per compassionē. Unde sponsus Cant. vj. b. dicit sponsē suę. i. ecclēsię: Oculi tui. i. sacerdotes: sicut piscinę in ezebon. i. in tin gulo mērozis: qd sunt in porta filię multitudinis. Eccl. ij. d. Veni ad trāsmigrationem z sed' vbi illi sedebāt: z māsi ibi se/ ptem dieb' mēzēs in medio eoz. Tertio debet esse iust': alio/ qn māuetudo z cōpassio remissionē parerēt. Sap. j. a. Dil- gite iusticiā qui iudicant' terrā. Sed qz iusticia sine timore dif ficile custoditur: vt dicit Beda: ideo quarto debet esse timo- ratus. Eccl. xxvij. a. Si nō in timore dñi tenueris te instāter esto subuertet' dom' tua. Quinto debet esse sollicit' pro com- muni vtilitate. Un' dz h: Expectās p'solationē isrl'. Act. xx. f. Attendite vobis z vniuerso gregi. Tāto fuit paulus. j. Cor. ix. c. Cū essem liber ex oib' / omniū me seruū feci vt plu res lucrificerē. Et alibi. Mō qd mihi vtile est: sed qd multis. Sexto debet esse habitaculū spūsccti p humilitatē: qz bu/ milib' dat grām deus: Jaco. iij. b. Un' dicit: Et spūscctus erat i eo. Esa. vlt. a. Sup quē respiciat' nisi sup humilem et

Quiescentem: Sequitur: **a** **Et responsū accepit a spiri-**
tusco: id est occultam inspirationē habuit: quę certificavit
 eum sup eo qđ orādo petebat. s. non visurū se mortē rē. **Et q̄**
rit hic Beda: Quō videt illud quibusve oculis: qđ cuiuslibet
 oculos claudit. i. mors: **Responso.** Videt oculis cordis p in/
 telligētā: oculis car
 nis p experientā. **Un-**
de videre mortē: est
 sentire siue experiri
 mortē. **Unde sic ex-**
ponit: **b** **Ad vi-**
surū se. i. nō exper-
turū. **c** **Ad mortē**
carnis. **d** **Ad p-**
us videret oculis
cordis r oculis car-
nis. **e** **Christum**
dñi/ messiam in le-
ge promissum. **Unde patet q̄ aliud vidit oculis carnis. s. ho-**
minē: aliud vidit oculis mentis. s. deum.

Heri. testis inhabitantis r trahentis spūs sancti bona volun-
tas est: sicut apparet in vellis cum ventis ferunt: sic bene appa-
 ret cū ventus spūs sancti cor hoīs pcurit. **Unde Ps. Spiritus**
tuus bonus deducet me in terrā rectā. **a** **Et responsū ac-**
cepit rē. Verisimile ē qđ desideraret videre christū ante
 mortē suam: sic quilibet claustralis desiderare debet vt chri-
 stum videat ante mortē suam: illa visio: de qua dicit in Ps
 5.105. **Visita nos in salutari tuo/ ad videndū in bonitate electorum**
tuorū. Sicut in iudicio electis dñs videbit blandus: malis ter-
 ribilis: ita i presenti qñ cogitat cū tremore magno. **Un:** Quis
 nouit potestātē frē tuę r prę timore tuo irā tuā dinumerare?
 Quis p̄o electis suis videt per fidē cū tāta fiducia: vt qñ sint
 certi de salute sua. **Unde Heri. loquens de hac visione di-**
cit: Subito tanta mihi de me suborta est fiducia r infusa leti-
 cia: quantus certe i loco horrozis non p̄cesserat timor: **S** i du-
 rasser: **I**terū visita me dñe. **T**ūc dñs dicit anīme fideli: **S**a-
 lus tua ego sum. **A**bsq̄ hac visione nō exit aīa oīno secura d
 carcere huius corpis: cū nesciat vtrū erit inde ad damnatio-
 nem vel ad liberationē. **f** **Et venit in spū. i. instinctu spi-**
ritus sancti: **g** **In templū.** **E**sa. lxiij. b. **O**ccurristi leti-
 ti r facienti iusticiā. **S**ic debet iri i ecclesiā: nō spū cupidita-
 tis: sicut illi qui tm̄ propter denarios ad ecclesias vadunt.
h **Et cū induceret puerū iesum. i. infantem.** **I**nfantia
 enī vsq̄ ad septē annos prendit. **F**requent tm̄ in dieb⁹ infan-
 tię censet christ⁹ nose puericię. s. eodē. c. **D**e puero b: qđ hoc
 nomen puer nō tm̄ congruit etati: sed humilitati/ puritati/ et
 seruitio. **P**uer enī quasi a puritate dicit: r pueri seruitētes di-
 cunt. **H**ñ ergo puer dicit: qđ humiliavit seipsum. **I**ñ qđ pu-
 ritatē habuit. i. pcti immunitatē: r ineffabilē deo exhibuit ser-
 uitutē: quia fuit obediēs p̄i vsq̄ ad mortē. **E**sa. xliij. a. **E**cce
 seruus meus suscipiā eū. **A**lia fra: **E**cce puer me⁹. **i** **Pa-**
rentes eius: maria et ioseph pater putat⁹. **j. lū. e.** **E**t pu-
 tabat filius ioseph. **k** **Et facerent fm̄ suetudinem**
legis p eo. i. vt offerret eū r redimeret qñq̄ sictis: qđ p̄mo-
genit⁹ erat: **Numeri. xviij. c.** **l** **Et ipse simeon. m** **A**c-
cepit eū in vlnas suas. i. i brachia sua: ad innuendū qđ p
opa bona veni ad salutē. **N**ō enī sufficit fides habēti temp⁹
 opandi. **Jaco. ij. c.** **Q**uid pderit fratres si fidem dicat quis
 se h̄re: opa aut non habeat: nunqđ poterit saluare eū: q. d. nō.
Un infra. d. dicit. **S**ic corpus sine spū mortuū ē: ita fides sine
 opib⁹ rē. **J. Cor. lū. b.** **U**nusq̄sq̄ p̄riā mercedē accipiet fm̄
 suū laborē. **I**n Glo. sup istud verbū/ triplex mysteriū distin-
 guitur. **P**er h̄nī qđ sener accepit infantē/ istruimur qđ depo-
 sita veritate debem⁹ induere nouitatem. **I**tem per b qđ vlnę
 susti sentis corporeę suscepti pueri teguntur/ significatur qđ lex
 opienda est ḡfa euāgelica. **I**ñ per hoc significat qđ mūdus in
 pctō inueterat⁹/ christianę infantie nouitate erat induendus.
Iñ qđ simeon iesum in vlnis portauit: r tenet figurā bonorū
 actiuorū. **M**aria in vtero: et tenet figurā bonorū p̄replatiuorū
 qđ in corde christū gestant. **J**oseph credidit eū portasse in bu-

meris in egyptū: et tenet figurā p̄relatorū qđ magis p christo
 laborant r min⁹ eius visione fruunt. **n** **Et bñdixit deū:**
 id est ḡfas reddidit de impletōe p̄missi r exhibitōe saluato-
 ris. **Ps.** **B**ndic aīa mea dño rē. **Et** **Bñdixit deū. i. carī/**
 cū carauit dño: qđ hęc erat bñdictio antiquorū pat̄. **o** **Et di-**
 xit: nūc dimittis
 seruum tuū dñe:
 fm̄ verbū tuū in
 pace. **N**ūc dimit-
 tis. i. dimittes siue
 nūc potes dimittere
 in pace. i. nexib⁹ cor/
 porū absoluerē: r mit-
 tere in requiē cū p̄i-
 bus meis in limbo.
 Sicut enī a spūsco
 accepit se non prius
 qđ christum videret

ipse accepit eum in vlnas su-
 as: et benedixit deū/ et dixit:
 Nūc dimittis seruum tuū do-
 mine: fm̄ verbū tuū i pace.
 Quia viderunt oculi mei sa-
 lutare tuū. Quod parasti an-
 te faciē oīm pp̄lorū. Lumē ad
 reuelationē gentiū: et gl̄iā ple-
 moriturū: ita forte ab eodē spū accepit postq̄ eū viderat
 se nō diu vicurū: qđ si nūc potes dimittere: **q** **Scdm̄ ver-**
bū tuū. i. respōsū quod a spūs sancto accepit: qđ tā impletū ē.
Al p̄t legi de p̄cartiue: **p** **Nūc dimittis. i. dimitte. q. d.**
oro dñe vt dimittas seruum tuū vt quiescat. **r** **In pace. i. vt**
soluas de carcere carnis miserū spm̄ diuti⁹ captiuatū. Et ex-
q̄site dicitū est: dimittis. Dimitti enī p̄cie captiuorū est.
q **Scdm̄ verbū tuū. Hoc nō mutat. Tertio modo legit**
assertiue. p **Nūc dimittit seruum tuū i pace/ fm̄ vlnis**
tuū: qđ cōplesti ei⁹ desideriuū. Prover. xij. b. **S**pes qđ differē
 affligit aīam: lignū vitę desideriuū veniens. **Et** infra. d. **D**esi-
 deriuū si cōpleat delectat. **H**oc dicere puenit sanctis: qui dicit
Phil. j. c. **L**upio dissolut r esse cum christo. **r** **In pace.**
Eccl. xliij. c. **C**orpa sanctorū in pace sepulta sūt. **Et** **Job. iij**
b. **Q**uare nō in vulua mortuus sū: nūc enī dormiens rē. **Ps.**
In pace in idipsum: dormiā r requiescā. **s** **Quia vide-**
rūt rē. Sic p̄tinua. Vere responsū impletū ē: Quia vide-
rūt oculi mei/ interiores r exteriores. Interiores deū: exte-
rioros hoīem: qđ ipsum quē tenebat in brachijs/ verū deum r
verū hoīem credidit: r tandē visurū se faciē ad faciē sperauit.
Job. viij. g. **A**braā pater vester exultauit vt videret diē meū.
j. r. d. **B**eati oculi qui vident qđ vos videtis rē. **r** **Saluta-**
re tuū. i. christū saluatore tuū. Matth. j. d. **I**pse enī saluum
 faciet populū suū a pctis eorū. **j. r. g.** **F**ilius hominis nō venit
 pdere aīas sed saluare. **v** **Quod. i. salutare: r** **Para-**
sti: sicut miles parat ad bellū. i. carne quasi armis induisti ad
debellandū aduersariū n̄m. Unde Ps. **A**pp̄bende arma et
 securū rē. **E**t sicut parat lucerna ad dom⁹ illuminationē. **Job**
xij. a. **D**eridet iusti simplicitas: lampas p̄tempra apud cogi-
 tatiōes diuitū/ parata ad tempus statutū. **Et** nota qđ exqu-
 site dicitū ē: **parasti: nō paras. Si enī vsus fuisset p̄bo p̄sen-**
tis tempis/ videret non intelligere de p̄mo aduētu in quo de-
us pater parauit filiū ante faciē oīm pp̄lorū. Et aut de vtroq̄
aduētu intelligat/ conueniēt⁹ dicitū est parasti. Parasti inq̄
ante faciē oīm pp̄lorū. i. in p̄spectu oīm pp̄lorū: qđ om-
nes populi desiderabāt r expectabāt. De iudejs/ Esa. lxiij. a.
Utinā dirumpes cęlos r descēderes. **D**e gentib⁹. **B**eni. xliij. b.
Ipse erit expectatio gentiū. **Aggel. ij. b.** **V**eniet desideratus
 cūctis gentib⁹. **I**n vtroq̄ aduētu parat⁹ est ante faciē oīm
 pp̄lorū. i. innotuit populis per fidei cognitionē r dilectionem.
In sc̄bo aduētu parabit p̄ manifestā visionē/ vt eū videat oīs
 oculus: **A**poc. j. b. **E**sa. lū. c. **P**arauit dñs brachiū sanctū
 suū in p̄spectu oīm gentiū: r videbūt oēs fines terrę salutare
 dei. **3** **Lumē ad reuelationē. Ita iuge: qđ salutare pa-**
raisti/ lumē. i. vt eēt lumē: qđ nō ē tm̄ salutare s̄ etiā lumē: a
Ad reuelationē. i. ad illuminationē/ gentium. Esa. lx. a.
Populus gentiū qđ ābulabat i tenebris vidit lucē magnā. **b**
Et parasti vt eēt ad gloriā plebis tue isrl. i. ad gloriifica-
tionē. i. vt plebs isrlinca de eo gloriaret. Ps. Susceptor me⁹
es gl̄ia mea. Qđ dixerat lucas cōmunit/ diuidit p partes. Pa-
ratū dixerat christū ante faciē oīm pp̄lorū/ videlicet i lumē gē-
tū r in gloriā iudęorū: Et recte diuidit/ dās lumē gentibus: et
γ gloriā iudęis:

Ps. 102. et. 103.

E

Ps. 4.

Ps. 34.

Ps. 35.

Euangelij scdm Lucam

gloriam iudeis: quia gentes erant in tenebris infidelitatis / et in lumine indigebat: Esa. lx. a. Et iudei erant in confusione / et omnimoda abiectione / propter legis transgressionem / et ideo gloria indigebat. Unde Roma. lxx. d. Omnes peccaverunt / et egere gloria dei. Vel ideo dicitur / in lumen gentium / et gloria israel christum esse paratum: quia ad hoc venit in mundum / ut oculis cecis gentium / veritas ignota reuelaretur / et israel promissum / et desideratum excipiens gloriaretur. Aggel. ij. b. Veniet desideratus cunctis gentibus: / et implebo domum istam gloria.

Preponit autem reuelatio gentium glorie israel: quia plenitudo gentium prius introducebat / quae reliquiae israel salutem fiant. Unde Roma. xi. d. Cum plenitudo gentium intraverit: tunc omnis israel salvus fiet. Nota istud est tertium canticorum euangelij: cetera a prophetis edita sunt / et ab alijs in veteri testamento. Quia propter reverentiam euangelij sola haec tria cantica stando decantantur. Sed non videtur in decantandis huiusmodi canticis ordo ab ecclesia servari: Precessit enim canticum beate virginis canticum zacharie: quod tamen ante illud cantatur. Si ergo queris rationem ordinis in decantando / considera quid in singulis canticis contineatur. Unde nota quod in canticum zacharie dicitur: Exerit cornu salutis. Erectio autem christi facta est in resurrectione. Ante enim iacuerat in infirmitate carnis: sed in resurrectione erectus est: Et ideo in matutinis laudibus quas in memoriam matutinae resurrectionis mane celebramus / canticum zacharie decantamus. In canticum autem beate virginis merito habetur de respectu ancillae: quod sexta hora factum est: ideo sexta hora canticum illud decantatur. In vespertinis. Sexta namque hora respectus dicitur misericordiae factus est super ancillam. i. ecclesiam. Unde ita exponitur: Ancilla super: id est marie et ecclesie. In canticum autem simeonis fit mentio de pace: et petebat dimittere ut requiesceret in pace: quae pax et requies habetur in septima hora: quia spiritus sanctorum requiescunt: de quorum corporibus etiam dicitur: quia in pace sepulta sunt / in spe. s. future pacis: Mundum enim habent illam pacem. Quia ergo in canticum illud mentio fit de pace quae dabitur in septima hora: ideo cantatur in septima hora. s. in completorio. Septem namque sunt hae in quibus ecclesia praesens psallere instituit in die: Iuxta illud ps. Septies in die laudem dixi tibi. s. mane: quoniam matutinae laudes decantantur: prima / tertia / sexta / nona / vespere: completorio. Quatuor versus istius canticum / significant quatuor dotes corporis quae dantur electis in fine temporis: in cuius signum cantatur canticum istud in fine diei. Lumen ad reuelationem etc. Nota ab hoc verbo habuit occasionem ecclesia ut cum luminibus faceret processione. Et est candela quasi quidam liber laicorum eis ostendens ista sex. s. et qualiter signis charitatis christum in nostrum servitium expendit: Unde debemus ad hoc accendi / ut ei vicem rependam. Item christus illa die oblatus est: quod est lumen: quod representat ceteris illa die gestatus et oblatus. Et quia de bethleem venerunt maria et ioseph cum parentibus et cognatis / representantes faciem processionem ea die. Sequitur a. Et erat pater eius / ioseph. s. qui nutritus pater dicitur: sicut nutrit solet dici mater. b. Et mater / maria. c. Admirantes super his quae dicebantur / a pastozibus / a simeone / ab angelis. d. De illo / iesu. s. e. Et benedixit illis simeon / ioseph. s. et marie. Huius benedictionis non habemus formam expressam: sed benedictio potest intelligi gratiarum actio. Sic enim benedicit creatura creatori / ipsum gratiarum actione persequendo. f. Et dixit ad mariam matrem eius. Post benedictionem revertens sermonem ad matrem / prophetavit de puero dicens: g. Ecce positus est hic in ruinam / et resurrectionem multorum in israel. h. Hic. i. christus / non in se tamen etiam in membris suis: h. Positus est / per occasionem. k. In ruinam / non credentium. Qui enim eius resurrectioni et predicationi invidentes detraxerunt / ex hoc ruinae occasione habuerunt. Qui vero crediderunt / et a peccatis se mundaverunt / in anima resurrexerunt. Unde. l. Et in resurrectionem multorum / credentium / in israel. Esa. viij. c. Dominus erit vobis in sanctificationem: in lapidem autem offensionis / et petram scandali / duabus domibus israel. Vel. k. In ruinam / stantium: id est stare se reputantium: ut scribarum et pharisaeorum et ceteris similibus. l. Et in resurrectionem / cadentium. i. se cecidisse reputantium. Job. ix. g. In iudicium ego in hunc mundum veni: ut qui non vident videant / et qui vident ceci fiant. Dat. ix. b. Non veni vocare iustos. i. illos qui se reputant iustos: sed

ad mariam matrem eius: Ecce positus est hic in ruinam / et in resurrectionem multorum in israel: et in signum cui dicitur.

peccatores: id est illos qui se recognoscunt peccatores. Vel. k. In ruinam / veteris hominis: l. Et in resurrectionem / novum. i. Regl. ij. b. Dominus mortificat et vivificat / deducit ad inferos / et reducit. Dominus pauperem facit / veterem hominem et dicit novum: humiliat veterem / et subleuat novum. Item. k. In ruinam / veterum. l. Et in resurrectionem / virtutum. Ab adam enim usque ad christum regnavit peccatum: sed veniente christo destructum est regnum peccati / et renovatum regnum virtutum. Roma. v. d. Sic per unum hominem inobedientiam peccatores constituti sunt multi: ita per unius obedientiam iusti constituentur multi. Et sicut regnavit peccatum in morte: ita et gratia regnet per iustitiam in vitam aeternam. Esa. lv. d. Pro saluacione ascendet abies. i. pro abiectione terrenorum / contemplantio et exemplum bonae vitae: quo transiret ab eis per mare huius mundi: et pro virtute crescat myrtus. i. pro ardore luxurie / virtus temperantiae. Zach. vlt. c. Erit ruina equi et muli et camelus et asinus. Per equum significatur luxuria. Hiere. v. c. Equi amatores in seminas et emissarii facti sunt. Per mulum superbia quae sterilis est ut mulus. Item sicut mulus natus est ex equo et asina: ita homo ex nobilitate et vili natura. i. ex corpore et anima. Unde sicut mulus non dicit se filium asinae sed equi: ita superbus homo se dicit natum de genere dei. Et verum dicit: quia creatus est ad imaginem dei quantum ad animam. Unde Act. xvij. f. Venus cum simus dei etc. Sed dominus ridet ei: Existimasti inique. i. superbe quod ero tui similis. i. quod facies ad mei similitudinem: arguam te et statuam contra faciem tuam. i. ostendam tibi quod es filius asinae: id est carnis immunde. ij. Regl. xvij. b. Absalon sedens super mulum. i. quiescens in superbia: suspensus est per capillos: et interfectus est a ioab. Per camelum significatur avarum gibbosum: plebus burfus et hinc inde: qui non potest intrare per angustam portam. Unde Barcl. x. c. Facilius est camelum intrare etc. Per asinum qui est animal stolidum et pigrum: significatur stulticia et pigritia. Vbi Prover. xxij. d. Per agrum hominis pigri transiit et per vineam viri stulti. De resurrectione autem virtutum dicit Job. xi. c. Ego sum resurrectio et vita. m. Et in signum cui tradidit. Istud secundum Beza. tripliciter exponitur: secundum triplicem acceptionem huius nominis signum. Aliquando enim accipitur signum pro significatione: ut circulus dicitur signum vini. i. significatio vernalitatis vini. Aliquando accipitur pro miraculo / ut ibi: Faciebant prodigia et signa magna in populo. i. miracula. Aliquando pro vexillo: Nam huiusmodi vexilla quae afferuntur in cunctis bellis / gerantur signa dicuntur: quia signant. i. discernunt milites unius partis a militibus adversae partis. De prima acceptione dicit Beza. In signum. i. in euangelium. Euangelium enim dicitur signum. i. significatio: quia doctrina euangelica signum est mercedibus ut fugiant a facie arcus. i. irae dei. Unde ps. Dediti mercedem tibi / te significationem etc. Illud autem quod sequitur in Beza. In quod dicit: Dat. x. d. Veni hominem separe adversus matrem etc. non est glosa eius quod dicitur in signum: sed eius quod dicitur est contradictio: quasi in euangelio hoc dicitur: Veni homines separe adversus matrem: et huic verbo tradidit a multis / et adhuc tradidit: quia durum videtur. De secunda acceptione dicit Beza. Omnia quae de christo narrantur sunt signa quae natus est de virgine / et resurrexit / et clausis sanis intravit: cui signo tradidit ab infidelibus. De tertia acceptione dicit Beza. Specialiter signum est fides dicitur crucis: cui vobis tradidit ab infidelibus. Barcl. vlt. c. dicit paulo: Dulce scilicet vobis contradidit. Praeter haec

Eccl. 44. c.

Ps. 118.

Ps. 49.

Barcl. 6. b.

Ps. 59.

triplicem acceptionem

triplicem acceptione signi qua glose distinguit multipliciter positus est nobis christus in signu. Posit' est eni in p'septo i signu paupertatis et humilitatis. Uti. s. eodē. b. Et hoc vobis signum: inuentis infantē p'ntis inuolutu et positu in presepio. Item positus est in cruce in signu patētie et obediētie. Numeri. xxi. c. Fac serpentem pneum et pone eum p signo.

Job. iij. b. Sic moy ses exaltravit serpentem i deserto: ita ex-

altari oportet filium hominis. Esa. v. f. Eleuabit dñs signum in nationib' procul. Thren. iij. b. Posuit me quasi signu ad sagittam. Item positus ē in sepulchro in signu quietis et cōtemplationis. Matth. xij. c. Generatio mala et adultera signum querit: et signu non dabit ei nisi signum ionē prophete: Sicut eni tē. Item positus est in inferno i signu charitatis. Esa. vii. b. Pete tibi signu a dño in profundum inferni siue i excelsum supra. Item positus est in celo in signum victorie. Apoc. iij. d. Qui vicerit dabo ei sedere mecum in throno meo: sicut et ego vici et sedi cum patre meo. Item Esa. lv. d. Et erit dominus in signu eternu qd non auferet. Item positus est in signu: id est i sigillu vt in eo imp'mamur per meditationem cordis et imitationē operis. Cant. viij. b. Pone me vt signaculu super cor tuu: vt signaculu sup brachium tuu. Aggei. vii. d. Ponam te quasi signaculu: quia te elegi dicit dñs exercituu. Huic signo multiplici et vtili tradidit hodie a multis. Unde Hier. xv. c. Qe mihi mater mea: quare genuisti me virum rixę: virum discordie in vniuersa terra: omēs maledicunt mihi dicit dñs. Item posit' est in signu miraculo- rum. Unde Job. iij. a. Nemo potest hec signa facere que tu facis: nisi fuerit deus cum eo. Sed huic signo tradidit fuit a iudeis. Uti dixerunt Matth. xij. b. In beelzebub principe demonioy eijcit demonia. Item positus est in signu similitu-

dinis quo distinguit familia dei a familia non dei. Ps. Sig- natum est super nos lumen vultus tui dñe. Sed huic signo cō tradidit omnes qui i se similitudine dei destruit. Job. xliij. b. Ipsi fuerunt rebelles lumini. Item positus est in signum cautele. Ps. Dediti meruentib' te significatōne vt fugiant a facie arcus. Item posit' est in signu recte vige: sicut crux ponitur in bluijs: sic ponitur crux in ecclesia. Esa. xj. c. In die illa radix Jesse qui stat in signu populoy. Sequit: a **Et tuā ipsius animam pertransibit gladius.** Hoc multiplicat exponitur. **Gladius:** id est verborum cōtumelia. Ps.

Lingua eorum gladius acutus. **Pertransibit tuam ipsius animā:** id est que est ipsi animā. Item **Gladius:** id est passio. Sed tūc dicēdū est: **Tuā ipsi animā:** id est animā ipsius christi quā reputas et diligis vt tuam. Et sic ex- ponit Chrys. animā. Tertio modo exponit hoc de beata virgine sic: **Gladius:** id est dolor dñice passionis. **Pertransibit tuam ipsius:** id est tu ipsius animā: vt possessiū resoluatur i primitiuū. Quia sicut dicit Beda: nō potuit videre filiū crucifigi sine affectu materni doloris: itē speraret resurrecturū et mortem superaturū. Et dicit Dama- scenus: Dolores quos effugit pariens: hos tempore passio- nis christi sustinuit. Quarto modo moralit' sic: **Gladi' ē s'bu dei.** Eph. vi. c. Et gladium spiritus qd est verbum dei: qd debet pertransire animā audientis: ita q faciat diuisionem carnis et spiritus. Heb. iij. c. Viuus est sermo dei: et penetra- bilis: omni gladio ancipiti ptingens vsq; ad diuisionē anime ac spiritus. Sed corpus diaboli ita durum est q penetrari nō potest: aut vix potest. Uti Job. xij. b. Corpus eius qsi scura fusilia et compactum squaminis sese prementib'. Ana vni cō- iungit et nec spiraculu quidē incedit per eas. Debet aut esse iste gladius ralis: qualis dicitur Apoc. j. d. De ore eius gla- dius ex vtraq; parte acutus egrediebaf. i. bis acutus. Acut' s. cōminādo: vt incutiat timorem qui reuocet a malo: Acut' s. promittēdo: vt amorem accendat qui prouocet ad bonum. Hier. xxiij. f. Nonne verba mea quasi ignis ardens tē. De

gladio terroris dicitur in Ps. Gladiū suū vibrauit. De gla-

dio amoris dicitur Matth. x. d. Non veni mittere pacem in terram sed gladiū. **Ut reuelent ex multis cordib' cogitationes.** Juxta secundā et tertiā expositionē: vt po- nitur consecutiue. Crucifixo enim dño patuerunt inique cogi- tationes iudeoy: que vsq; tunc latuerūt in cordibus eoy.

Ante natiuitatē enī christi omnes messi- am expectabant: sed ipso nato: qdā ei' ma- gisterio adheferunt: quidam respuerūt: et

ita prauę cogitationes eoy in passione reuelatę sūt. Juxta quartam expositionē ponitur vt finaliter. Ad hoc enim sit verbum ad animā: vt cogitationes et peccata que in corde la- tent reuelentur per cōfessionē. Cant. ij. c. Tempus putatio- nis aduenit tē. Revela dño viam tuam. Potest autem et sic continuari. **Ut reuelentur tē.** Repetit: Et positus ē vt sit in ruinam et resurrectionē multoy: et positus est in si- gnum et etiam positus est vt reuelent cogitationes ex multis cordibus: id est multoy que prius erant occultę tē. Idem erit sensus semper. Sequitur: **Et erat anna** Post p'coniu vtri: ponitur p'coniu mulieris. Nec po- nitur verba p'conij mulieris sed viri: in signu q mulieres magis debēt tacere q loqui et doceri q docere. Uti. j. Cor. xij. g. Mulieres in ecclesia taceant: Non enim permittitur eis loqui. Et recte i p'conijs christi per que vita reddita est contūgitur anna simeoni: quia per virum et mulierem vita to- tius mundi perditā est. Quinq; autem fuerunt anne. Prima mater samuelis. j. Reg. j. c. Secunda vxor ragueis: Tob. vij. b. Tertia vxor vel mater robie: Tob. j. b. Quarta filia phanuel: vt hic. Quinta mater marię matris dñi: Hęc nō est in canone. A multis autem cōmendat lucas annam quam in- ducit dñi laudatricem: in quo ostēdit q laudabilis debet esse qui vult laudare dñm. Unde Eccl. xv. c. Nō ē spectosa laus i ore peccatois. Primo ergo cōmēdat eā a gratiositate: cū dicit: **Et erat anna:** q interpretat gra dei. Prover. xj. c. Mulier gratiosa inueniet gloriā. Secundo a sapientia: cū dicit: **Prophetissa.** Sap. vij. d. Sapientia in animas san- ctas se transfert et amicos dei facit et p'betas constituit. Ter- tio a bouitate parentum: cum dicit: **Silia phanuel.** Eccl. xvi. f. Qualis mater: talis filia. Quarto a nobilitate generis: cū dicit: **De tribu aser.** Hiero. Hoc solū vi- deo i nobilitate generis appetendum qd quasi quadam neces- sitate astringunt me a maioy nobilitate degenerēt. Quinto a

prudētia: cū dicit: **Et erat anna prophetissa.** Nota q quattuor inueni- untur p'phetisse in sacra scriptura. Prima fuit maria soror moy si: Ero. xv. c. Secda delbora: Judic. iij. a. Tertia olda. iij. Reg. xxi. c. Quarta ē hec anna. Prima legit cātaffe. Ero. xv. c. Sūpsit maria p'phetissa tympanū in manu sua: egres- seq; sūt oēs mulieres post eā cū tympanis et choris: qd p'ci- nebat dices: Cantem' dño tē. Secda legit iudicasse. Judic. iij. a. Erat delbora p'betes vxor lapidiorh: q iudicabat po- pulū tpe illo. Tertia legit indulgentiam pmississe. iij. Reg. xxij. d. Dicite regi iuda q misit vos: Colligeris ad sepulchru tuū in pace. Quarta legit deū laudasse: hic: Cōstebaf dño. Per istas quattuor p'phetissas significant quattuor virtu- tes cardinales. Maria enī interpretat dñatrix: Hęc ē fortitu- do. Delbora apis: Hęc ē tempantia: q in pncipio pligit: sed i fine mel. i. dulcedine gerit. Heb. xij. c. Dis disciplina in p'senti qdē videt nō esse gaudij sed mētoris: postea aut fructū pa- catissimū exercitat: p eā reddet iusticie. Olda interpretat discre- tio mea: Hęc ē prudētia q discernit bonū a malo cū electioe vni' et fuga alteri'. Anna interpretat rñdēs: Hęc ē iusticia q re- sponder cullibet reddēs qd suū est. De istis qttuor p'phetissis dicit Act. xxi. b. Huic. i. philippo erāt qttuor filie p'betantes. Egdē virtutes sūt significatę per qttuor p'onas q legunt in- fuisse p'sentatiōi dñi. Ioseph/maria/simeon/āna. **Silia phanuel de tribu aser:** q bñs interpretat: et significat bñm dinē noui testamēti: q fuit octau' filioy iacob: natus. i. de zel- y 2 * pha: Scilicet. xxx. b.

Ps. 36.

Quinq; fue- runt anne

Quattuor pro- p'hetisse reperit unē i sacra scri- ptura

Moraliter

Euangelij scdm Lucam

Prudentia est dicitur: a. Hec pcesserat in diebus multis. Job. xij. b. In antiquis est sapientia z in multo tempore prudentia. Sexto a continentia / cu dicit: b. Et vixerat cum viro suo annis septem zc. qd donu dei est non modicum. Sap. viij. d. Sicut qm aliter non possem esse continens nisi deus dederit: et b

Ipsum erat sapientia scire cuius esset hoc donum. Septimo a viduitate: que etia donu dei est / cum dicit: a. Hec vidua vscq ad annos octoginta quatuor / que non discedebat de templo: i. e. unius z obsecrationib seruiens nocte ac die. Et hec ipsa b hora superueniens confiteba

tu dno / et loquebatur de illo omnibus qui expectabant redemptionem hierim. Et vt per fecerunt omnia fm legem domini / reuersi sunt in galileam in ciuitatem suam naçareth. Puer autem crescebat et confortabatur plenus sapientia: et gratia dei erat in illo.

bu afer. Hec pcesserat i diebus multis: et vixerat cum viro suo annis septem a virginitate sua. Et hec vidua vscq ad annos octoginta quatuor / que non discedebat de templo: i. e. unius z obsecrationib seruiens nocte ac die. Et hec ipsa b hora superueniens confiteba

na. Qui hec habet potest laudare deum. * pha: Beh. xxx. b. Per octo aut nouu testamentum intelligitur. a. Hec procellerat in diebus multis: id est pro ueritate et gratia erat. Contrario in multis procedunt dies q no mouent se de loco suo. De quibus Esa. lxxv. d. Puer centu annorum maledictus erit. Tobel. ij. d. Computruerunt iumenta in stercore suo. b. Et vixerat cu viro suo annis septem a virginitate sua. i. a tempore amisse virginitatis. c. Et hec vidua erat vscq ad annos octoginta quatuor / que non discedebat de templo: Quia circa tempu freques erat / eam non discedere dicit: non quia ad horam non discesserit: i. quo datur exemplū viduis / ne sint vage sicut meretrices. Proverb. vij. b. Ecce mulier occurrit ei ornatu meretricio pparata ad decipiendas animas: garrula / vaga zc. iij. Reg. ij. f. Edifica tibi domu in hierusalem et habita ibi zc. e. Geunij z obsecrationib. Obsecratio est petitio cum aduratione. i. Timoth. ij. a. Obsecro primu omniu obsecrationes fieri. f. Seruiens nocte ac die. Nocte oras: et die ieiunans. Et probabile est q z elemosynas faciebat. Ps. In die madauit dñs misericordiā suā z nocte canticū ei. g. Et hec ipsa hora q simeon accepit puer: b. Superueniens confitebat dno. i. laudabat dñm. Ps. Confitebor tibi dñe i toto corde meo: qm audisti oia vba oris mei. Glo. Prophe tauerat simeon: pphetauerat copulata coniugio. i. helisabet: pphetauerat sgo: pphetauerat et vidua: ne q aut pfectio de esset aut ser. Professio die quatu ad anna q fecerat pfectio nem viduitatis: z maria que fecerat professionē virginitatis: et helisabet que erat in professione coniugij. Sexus dicit: qz mulieres z viri de eo pphetauerunt. Sequitur i Glo. Stipendijs viduitatis zc. i. milita: quia diu militauerat i viduitate: Stipendia em pte militū sūt. i. Et loquebat de illo. Et io meruit ipsū videre. Infra. xxiij. c. apparuit discipulis in via de se loquentib. k. Omnib qui expectabat redemptionem hierim. Glo. Omnib fidelib qui iugo herodis alienigenę grauari / liberationē populi z ciuitatis expectabant / promittebat per aduentum christi in proximo redemptionem a tyrannide alieni. Hoc quod dicitur in hac Glo. non intelligendū est ad litteram / sed magis referēdū est ad spiritalē intelligentiā. l. Et vt perfecerunt oia fm legē dñi zc. Perfecerunt oia: et supple ad monitionē angeli fugerunt i egyptū: ibi manserunt septem annis: et tandē mortuo herode / reuersi sunt in galileam: et sic in naçareth. Et nota quia sicut euangeliste quedam ptermittūt que ab alijs plene dicta sunt: sic tñ eleganter narrationē suam continuant / vt nulla ptermittere videantur. Darthe? eni plenius de fuga pueri in egyptum z de reditu narrat. ij. ca. a. Porali. Tre i hierusalem / est ire in cęlestiu contemplationē. Reuert i ciuitatem suā / est reuersio ad sui considerationē. Que fit duob modis. Primo per beneficior dei cōsiderationē. Act. xij. b. Et petrus ad se reuersus ait: Nunc scio vere zc. Secundo per

amissor inspectionē. j. xv. d. de filio prodigo: Ipse autem ad se reuersus ait: Quanti mercennarij zc. m. Naçareth. Omnes pfecti debent habitare in naçareth: id est in flore: qz semper debent reputare se esse i principio. Ecclj. xvij. a. Lū cōsumauerit hō tūc incipiet. Ps. Et dixi nūc cepti. n. Du

er autem zc. Huc usq agit lucas de laudib pueri ab angelis z hoib con corditer z celebriter ob gaudium natiuitatis eius decātatis: hic incipit agere de gestis ipsi pueri. Et quia pmissit de his que gesta sunt in infantia: subiūgit pauca de his que gesta sunt in puericia: vt

paucis de puericia p libat / trāseat ad illa q fecit in virili etate. i. ad miracula que fecit postq baptizat fuit. Narrat autē primo quō cum parentib suis ascēdit in hierusalē iam duodēnis: quib repatriantib remansit in templo in hierusalem: quem post triduū redeuntes in hierusalē inuenerunt: et hoc ē de ppris luce. In quo facto instruit nos dñs in trib. Primo vt in ipsa puericia ecclesiam frequentem z laudibus diuinis intendamus. Thren. ij. d. Bonū est viro cum portauerit iugum dñi ab adolescentia sua. Secūdo vt temporalib spiritalia pponamus. Unde dicit: Nesciebatis: quia in his que pīs mei sunt oportet me esse. Phil. ij. c. Posterior oblitus in anteriora me extēdo. Tertio q dies festos debeamus celebrare / z i illis ad ecclesiam ire. Et h triplici ratione. Primo ppter legis iussionem. Exo. xx. b. Memēto vt dñs sabbati sanctifices. Leuit. xxij. a. Hęc sunt ferie dñi sanctę quas celebrare debetis zc. Secūdo ppter dñi pmissionē. Esa. lvi. b. Qui custodierint sabbata mea z elegerint que ego volui z tenuerint sgdus meus / dabo eis i domo mea z in muris meis locum z nomen melius a filijs z filiabus. Tertio ppter legis cōminationē. Numeri. xv. d. pcepit dñs colligentem ligna in sabbato lapidari. Quarta etiā ratione voluit z vult dñs festa celebrari / vt meli tūc vacare possim oioni z pteplationi / nō comedationi z potationi. Sicut multi faciūt q putant festoz dñi celebratē consistere in comedatione z ebrietatē amplifi catioe: qd ē magis festa violare. An Thren. j. c. Uiderūt eā hostes z deriserūt sabbata eius. Amos. v. f. Odi z proteci stituitates vestras. q. d. non meas. Malach. ij. a. Dispergam super vultū vestrum stercus solennitatu viaru. Ideo dicit q iesus amissus fuit in die festo: qz multi in festiuis dieb q debent se magis pūgere deo p pteplationē z oionē / amittūt iestū. i. salutē. Qd satis bñ significatū ē Darth. xij. a. vbi legit: q in festo herodis iohānes ē decapitat. Tre Beh. xl. d. legitur q in festo pharaonis pistoz suspēsus est. i. p dicator vel doctor qui facit panes dñi. Dicit aut chris? puer pncipaliter ppter quattuor. Primo ppter vitę puritatē. j. Pet. ij. d. Qui peccatū nō fecit zc. Secūdo ppter humilitatē. Dar. xj. d. Discite a me qz mitis sum z humilis corde. Tertio ppter obedientię pmpitudinē. Phil. ij. a. Fact? est obediens patri vscq ad mortē. Quarto ppter ministerij seruitutes. Dar. xx. d. Non venit ministrari sed ministrare. n. Puer autē grate dicit Glo. Et videt hęc Glo. quasi rñdere Glo. superi positę: in qua dicebat: puer non pro grate cum adhuc esset in infantia / sed pro puritate: hic aut puer dicit pro grate: qz iam exccsserat metas infantie. o. Crescebat. Glo. corpore. p. Et confortabat / spūsancto: vel etiā spū suo / sicut alibi legit. Et assistit angelus dñi pfortās eū: christum hoiem. f. q. Plen? sapia: qz in eo habitat ois plenitudo diuinitatis corporalis. Col. ij. b. Et qd Joh. j. b. dicit: Plenū grę z veritat: hic dicit: Plen? sapia. Et ē sensus: Chris? inquantū puer vel inquantū homo / nō inquantū deus / erat plen? sapia. r. Et gratia dei erat in illo: fm q homo: qz sicut dicit Beda: eidē homini chriso:

Ps. 131. Et forationib benedictes bndicam.

Octauo a gratia te / funadi z oradi / cum dicit: o. Que n discedebat de te plo zc. Tob. xij. b. Bona est oratio cum ieiunio z elemosy / na. Qui hec habet potest laudare deum.

Pha: Beh. xxx. b. Per octo aut nouu testamentum intelligitur. a. Hec procellerat in diebus multis: id est pro ueritate et gratia erat. Contrario in multis procedunt dies q no mouent se de loco suo. De quibus Esa. lxxv. d. Puer centu annorum maledictus erit. Tobel. ij. d. Computruerunt iumenta in stercore suo. b. Et vixerat cu viro suo annis septem a virginitate sua. i. a tempore amisse virginitatis. c. Et hec vidua erat vscq ad annos octoginta quatuor / que non discedebat de templo: Quia circa tempu freques erat / eam non discedere dicit: non quia ad horam non discesserit: i. quo datur exemplū viduis / ne sint vage sicut meretrices. Proverb. vij. b. Ecce mulier occurrit ei ornatu meretricio pparata ad decipiendas animas: garrula / vaga zc. iij. Reg. ij. f. Edifica tibi domu in hierusalem et habita ibi zc. e. Geunij z obsecrationib. Obsecratio est petitio cum aduratione. i. Timoth. ij. a. Obsecro primu omniu obsecrationes fieri. f. Seruiens nocte ac die. Nocte oras: et die ieiunans. Et probabile est q z elemosynas faciebat. Ps. In die madauit dñs misericordiā suā z nocte canticū ei. g. Et hec ipsa hora q simeon accepit puer: b. Superueniens confitebat dno. i. laudabat dñm. Ps. Confitebor tibi dñe i toto corde meo: qm audisti oia vba oris mei. Glo. Prophe tauerat simeon: pphetauerat copulata coniugio. i. helisabet: pphetauerat sgo: pphetauerat et vidua: ne q aut pfectio de esset aut ser. Professio die quatu ad anna q fecerat pfectio nem viduitatis: z maria que fecerat professionē virginitatis: et helisabet que erat in professione coniugij. Sexus dicit: qz mulieres z viri de eo pphetauerunt. Sequitur i Glo. Stipendijs viduitatis zc. i. milita: quia diu militauerat i viduitate: Stipendia em pte militū sūt. i. Et loquebat de illo. Et io meruit ipsū videre. Infra. xxiij. c. apparuit discipulis in via de se loquentib. k. Omnib qui expectabat redemptionem hierim. Glo. Omnib fidelib qui iugo herodis alienigenę grauari / liberationē populi z ciuitatis expectabant / promittebat per aduentum christi in proximo redemptionem a tyrannide alieni. Hoc quod dicitur in hac Glo. non intelligendū est ad litteram / sed magis referēdū est ad spiritalē intelligentiā. l. Et vt perfecerunt oia fm legē dñi zc. Perfecerunt oia: et supple ad monitionē angeli fugerunt i egyptū: ibi manserunt septem annis: et tandē mortuo herode / reuersi sunt in galileam: et sic in naçareth. Et nota quia sicut euangeliste quedam ptermittūt que ab alijs plene dicta sunt: sic tñ eleganter narrationē suam continuant / vt nulla ptermittere videantur. Darthe? eni plenius de fuga pueri in egyptum z de reditu narrat. ij. ca. a. Porali. Tre i hierusalem / est ire in cęlestiu contemplationē. Reuert i ciuitatem suā / est reuersio ad sui considerationē. Que fit duob modis. Primo per beneficior dei cōsiderationē. Act. xij. b. Et petrus ad se reuersus ait: Nunc scio vere zc. Secundo per

die madauit dñs misericordiā suā z nocte canticū ei. g. Et hec ipsa hora q simeon accepit puer: b. Superueniens confitebat dno. i. laudabat dñm. Ps. Confitebor tibi dñe i toto corde meo: qm audisti oia vba oris mei. Glo. Prophe tauerat simeon: pphetauerat copulata coniugio. i. helisabet: pphetauerat sgo: pphetauerat et vidua: ne q aut pfectio de esset aut ser. Professio die quatu ad anna q fecerat pfectio nem viduitatis: z maria que fecerat professionē virginitatis: et helisabet que erat in professione coniugij. Sexus dicit: qz mulieres z viri de eo pphetauerunt. Sequitur i Glo. Stipendijs viduitatis zc. i. milita: quia diu militauerat i viduitate: Stipendia em pte militū sūt. i. Et loquebat de illo. Et io meruit ipsū videre. Infra. xxiij. c. apparuit discipulis in via de se loquentib. k. Omnib qui expectabat redemptionem hierim. Glo. Omnib fidelib qui iugo herodis alienigenę grauari / liberationē populi z ciuitatis expectabant / promittebat per aduentum christi in proximo redemptionem a tyrannide alieni. Hoc quod dicitur in hac Glo. non intelligendū est ad litteram / sed magis referēdū est ad spiritalē intelligentiā. l. Et vt perfecerunt oia fm legē dñi zc. Perfecerunt oia: et supple ad monitionē angeli fugerunt i egyptū: ibi manserunt septem annis: et tandē mortuo herode / reuersi sunt in galileam: et sic in naçareth. Et nota quia sicut euangeliste quedam ptermittūt que ab alijs plene dicta sunt: sic tñ eleganter narrationē suam continuant / vt nulla ptermittere videantur. Darthe? eni plenius de fuga pueri in egyptum z de reditu narrat. ij. ca. a. Porali. Tre i hierusalem / est ire in cęlestiu contemplationē. Reuert i ciuitatem suā / est reuersio ad sui considerationē. Que fit duob modis. Primo per beneficior dei cōsiderationē. Act. xij. b. Et petrus ad se reuersus ait: Nunc scio vere zc. Secundo per

re reuersus ait: Nunc scio vere zc. Secundo per

re reuersus ait: Nunc scio vere zc. Secundo per

re reuersus ait: Nunc scio vere zc. Secundo per

re reuersus ait: Nunc scio vere zc. Secundo per

re reuersus ait: Nunc scio vere zc. Secundo per

Ps. 76.

Et. Titrat

De factis

Nota de festo celebrando

Christi die puer ppi

7. rod. 1. 1.

eidem homini christo magna gratia donatus est: ut ex quo ho-
 mo fieri coepit: perfectus esset et deus: In illa enim gloriosa unio-
 ne collatum est ei per gratiam ut sit homo deus: que unio sum-
 ma gratia fuit: et sic in quantum homo plenus est gratia: in qua-
 tum enim deus est: dator gratiarum. **Et ibant paren-
 tes eius.** Aug. La-
 tenter propter metum
 archelai. **Per**
omnes annos in
hierusalem: ad im-
 molandas hostias.
 Malach. ij. a. Stra-
 tum veniet ad templum
 suum etc. Preceptum
 enim erat a domino ut ois
 masculus de uniuersis
 finibus israel: ter in
 anno. scilicet in tribus solennitatibus se presertim in hierusalem: et offerret ho-
 stias determinatas in lege. De mulieribus non est preceptum: sed si co-
 mitabant viros suos: bonum erat. Et ideo remota iteruenerunt ne-
 cessitatis articulo: de duabus solennitatibus se poterat excusare:
 scilicet de solennitate pasche non poterat se excusare nisi per infirmitatem:
 Ideo hic specialiter dictum est: **In die solenni pa-
 sche:** quoniam in pascha veniebatur singulis annis. Et nota si-
 cur dicit Beda: quia lucas frequenter facit mentionem de pri-
 ventibus ad sacerdotium. scilicet de hostijs et huiusmodi: ideo in
 figura quattuor animalium congrue aptatur ei forma vituli: quia
 vitulus est animal hostijs deputatum. Glo. Verito etc. Et no-
 ta: quia non dicitur coherari circa templum: maxime respectu alio-
 rum de quibus tractat: quia magis versetur eius intentio circa
 templum et sacrificia quam circa alia tractanda: sed respectu alio-
 rum evangelistarum qui pauca de his dicunt. Nota: paren-
 tes domini spiritualiter possunt dici vel a patre pares vel a patre
 paris. Primo modo sunt parentes domini: omnes qui eius faciunt
 voluntatem. Unde Mattheus. xij. d. Quicumque fecerit volunta-
 tem patris mei qui in celis est: ipse meus frater: soror et mater
 est. Secundo modo dicuntur parentes domini predicatorum et do-
 ctorum: qui generant eum in cordibus auditorum. Unde. i. Corin-
 thios. ij. c. Et si decem milia pedagogy habeatis in christo: sed non
 multos patres: Nam in christo iesu per euangelium ego vos
 genui. Mater eius est: qui concipit eum in corde per timorem
 et parit in opere per amorem. Esa. xxvij. d. alia littera: A timore
 tuo concepimus et quasi parturimus et peperimus spiritum
 salutis. Sola mater sustinet dolorem in partu: non pater: non
 frater: non soror. Job. xvj. e. Mulier cum parit tristitia ha-
 bet: quia venit hora eius: Ideo proprie mater christi: sunt pe-
 nitentes: pater: doctores et predicatorum: frater et soror: contem-
 platiui in quibus est solus affectus amoris sine dolore et labo-
 re. Sequitur: **Et cum factus esset annorum duo-
 decim: ascendit illis hierosolymam secundum consue-
 tudinem diei festi: consummatisque diebus.** Glo. quia octo-
 nis protelabatur diebus. Hoc videtur esse falsum: quia tamen per
 septem dies protelabatur. Deut. xvj. a. Septem diebus co-
 medes absque fermento. Sol. In quattadecima luna conuen-
 bant ad vesperum et comedebant agnum paschalem: postea pro-
 agebant septem integros dies. **Et cum redirent: reman-
 sit puer iesus in hierusalem: et non cognouerunt pa-
 rentes eius.** Beda. Si queris quomodo potuit a parentibus
 obliuiscendo relinquit: qui tanta parentum providentia nutrie-
 batur: respondendum est: quia filius israel ad festa confluenti-
 bus: vel ad propria redeuntibus: mos erat seorsum viros: se-
 orsum feminas choros ducetes incedere: (Zach. xij. d. Fa-
 milie et familie seorsum et mulieres eorum seorsum) pueri cum
 quolibet parente indifferenter ire poterant: ideo mariam et
 ioseph vicissim putasse puerum iesum quem secum non cerne-
 bant: cum altero parente reuersum. Nota: christus dimisit hic
 parentes propter scholas et postea scholas propter obedi-
 tiam: Preponendus est ergo amor scripturarum amor paren-
 tum: et amor studij obedientia prelatorum. Eccl. iij. d. Dul-
 to melior est obedientia quam stultorum victimis: qui nesciunt

quid faciunt mali. **Existimantes autem illum esse
 in comitatu:** id est inter eos qui similitur comitabant: **Et
 nerunt iter diei.** Hoc factum est ea die qua redierunt a hieru-
 rusalem. **Et requirebant eum inter cognatos et
 notos:** id est vicinos. Hoc factum est secunda die post illam.
 Sed ad quod ita solliciti
 requirebant: De-
 tuebatur enim ne quod be-
 rodes in infantia eius
 gesserat parasse: tunc
 iam in puericia posi-
 tum inuenta oportu-
 nitate alij interfice-
 rent: id est archelaus:
 et ipsi proditores eius
 inuentrentur: id est
 rei mortis eius essent
 redirent: remansit puer iesus
 in hierusalem: et non cognoue-
 runt parentes eius. Existiman-
 tes autem illum esse in comi-
 tatu: venerunt iter diei: et re-
 querebant eum inter cognatos et no-
 tos. Et non inuenientes: regressi
 propter negligentiam si custodendo puero non tantam diligen-
 tiam adhiberent: quantum oporteret. **Et non inuenie-
 tes: tertia die:** **Regressi sunt in hierusalem requi-
 rentes eum:** et inveniunt. **Et dolenter existiman-
 tes autem illum esse in comitatu etc.** Redarguunt hic quodam
 glossa: qui de fratrum sanctitate nimium confidentes: circa se negli-
 gentes: alijs orantibus et vigilantibus vadunt dormire: bibere et co-
 fabulari: dicentes: fratres orant pro me. Item redarguunt qui-
 dam prelati: qui in multitudine comitum et equorum putant co-
 sistere honorem dignitatis: putantes se peccare contra honorem
 dignitatis sue nisi in multitudine comitum et equorum vel currum am-
 bularent. De quo dicitur in Ps. lxi. i. currus et hi equi etc. Contra hoc
 dicitur Deut. xvij. d. Cum fuerit constitutus rex: non etc. Hi
 requirunt iesum inter cognatos et notos: sed non inveniunt. Pa-
 rentes domini sunt prelati. Cognati eorum sunt nepotes eorum: fratres
 et consanguinei: inter quos reuera non inuenit iesus: quia non
 propter iesum sed propter carnis cognationem introducunt
 in ecclesiam: quasi iure hereditario possidere volentes. Unde
 dicunt in Ps. hereditate possideamus sanctuarium dei. Et
 alibi de eisdem dicitur: Populum inu humiliauerunt et heredita-
 tem tuam vexauerunt. Nullus debet habere hereditatem christi
 nisi heredes eius. Heredes autem non sunt nisi qui attinent
 et ex illa parte unde habet hereditatem. Videamus igitur unde
 de christus habeat hereditatem istam: id est bona temporalia.
 Certe hec sunt patrimonium crucifixi. Dicentes igitur se esse he-
 redes: et ebent et attinere ex parte crucifixionis: Alloquin non
 sunt heredes. Unde Mattheus. xx. c. Cum mater iohannis et sa-
 cobi peteret a domino ut filij eius qui erant cognati domini sederent in
 regno eius: vnus ad dexteram et alius ad sinistram: respondit
 eis dominus: Potestis bibere calicem quem ego bibitur sum: quia
 d. nisi attineatis mihi ex parte crucis: non potestis habere he-
 reditatem meam quam in cruce acquisiui. Unde Gen. xlvij.
 d. dicit iacob ioseph filio suo: Do tibi partem vnam extra fra-
 tres tuos: quam tuli de manu amoris et gladio et arcu meo. scilicet
 in cruce. Qui igitur non attinent christo ex parte crucis: qua-
 les sunt qui in diuitijs et delictis viuunt: quo iure volunt esse
 participes hereditatis. ij. Timoth. ij. c. Fidelis sermo: si como-
 rimur et consueuimus: si sustinebimus et conregnabimus. Luce. iij.
 v. a. Hereditas nostra versa est ad alienos. j. Esdr. ij. d. Legit
 de quibusdam qui volebant habere partem in iure leuitico: hi
 quesierunt scripturam genealogie sue et non inuenierunt: et elec-
 ti sunt de sacerdotio. Vult tales inuenirent hodie in sacer-
 dotes: quorum genealogie si haberent scriptura non inuenire-
 tur: et tamen de sacerdotio non eijciuntur. Sed timendum est ne eijciantur
 in tenebras exteriores: vbi erit fletus et stridor dentium: sicut
 legitur Mattheus. xxij. b. de illo qui inuentus est in nuptijs inter
 conuiuas sine veste nuptiali. Voti sunt theologij: qui noscunt
 dominum per scripturam. Sed neque inter eos inuenitur dominus. Cuius
 Job. xix. b. Voti mei quasi alieni recesserunt a me. **Regressi
 sunt etc.** Sic non inuenientes iesum prelati in seculo debent redire
 in hierusalem: id est ad contemplationem: et ibi eum requirere per
 orationem et desiderium: donec inueniant per aliquam pregu-
 stationem: et dicant cum sponsa Cant. ij. b. Paululum cum
 3 3 3 pransissem inueni quem

Dolenter

Ps. 19.

Ps. 82.

Ps. 93.

Euangelij scdm Lucam

prafiffic iuent que dilligit aia mea: tenui z no dimittit eu. Sic claustrales ex claustru i domo paratu no iueneres iesu/ debet redire ad claustru: vbi reuera iuenit. Ps. Audiuim' ea i ephra ta: iuenim' ea i capis silue. i. i claustru q' sut i siluis ad fram: vt st cistercienses/ carthusienses et gradimontenses. Seqt: a factu est post triduu/ inuenerut illu in teplo seden tem zc. z fa plana e. Dystice fin q' dicit Beda: Post tri duu repit in teplo/ vt esset indicu/ qz post triduu illi' triu pha lis passiois i sede celesti z honore diuino fidei nre se ostederet resurgens q' mortuus credebaf. Tre p triduu/ significat triplex star' setoz. i. p'iarcharu ante lege/ a qb' aduet' chasti expec tatus/ no est inuent'. Tre star' pphetaru z alioz iustoz sub le ge/ a qb' nec e inuent'. Tre gentiliu z alioz venietu ad fidem chasti tpe g'ra qb' inuent' e. j. x. d. Vult reges z p'he vo luerit videre q' vos videtis: z no viderit. Tre p triduum/ tri plex lex itelligit. Glo. Pater. i. ecclesia: mat. i. synagoga: p tres leges q'rut chistu: z no inuenit nisi p euageliu. i. p tertiam.

Horatiter Horatit. Post triduu pnie. i. p'ntione/ p'fessione/ satisfactio nem/ inuenit iesus. Exo. viij. g. Dia tri um dieru ibim' i so litudine zc. Tre tri duu e triplex cogni tio que p'cedit ad co t'platione/ post q' i uenit iesus i t'plati one. Prima dies e cognitio sensibiliu: scda cognitio imagi nabilitu: tertia cogni tio intelligibilium.

Post hac triplice cognitione/ sup oia sensibilia/ imaginabilia/ intelligibilia inuenit iesus i t'platiode: Sic paul' i extasi rap tus vsqz ad tertiu celu. ij. Cor. xij. a. Tre est alia triplex co gnitio/ post q' inuenit iesus i teplo. i. in corde pprio. Prima co gnitio q' mudus nihil e: Sic dicit Biere. iij. f. Asperit terra et ecce vacua erat z nihil. Scda e cognitio q' ipsemet nihil e.

Ps. 8. Eccl. xviij. a. Quid e ho: z qd e glia ei? q. d. nihil. Ps. Quid h e q' memor es ei? q. d. nihil. Tertia e cognitio q' ho cogno scit se esse min' q' nihil. Scriptu e em Job. viij. d. Qui facit pctm/ sero e pcti. Sed pstat q' sero' minor e dno suo: z pctm nihil: vt dic Aug'. Ergo q'cuqz facit pctm: min' est q' nihil. Qui p h triduu querit iesu: sine dubio inueniet. Esa. xvi. d. In trib' anis q' si ani mercenarij auferet glia moab. i. diabol. Et sic inuenit iesus i teplo. Nota magi iuenerit dnm i domo. Matth. ij. b. Et intrates domu zc. Pastores inueniunt in p'cepto. s. eode. b. Inueniet infante panis inuolutu z positu in p'cepto. Parates ei' inuenerut eu in teplo. Dic p pastores intelligunt pzelati: q' se z alios debet pascere pabulo s'bi dei.

Job. 6. a. Ibi inuenit iesu in p'cepto sacre scripture. Nunqd mugiet bos cu ante p'fesepe plenu steterit: Per magos itelligit claustra les siue t'platiu: q' mudu/ carne/ z diabolu incitare sapient nouert. Et hi inuenit iesu i domo pprie sciencie: De q' Sap. viij. c. Intras i domu mea p'fesa cu illa. Per parates iesu itelligunt p'ntetes: q' p timore p'cipit iesu: p bona opatio ne parit. Esa. xxvi. d. A facie tua dne cocepim' z q' si pturi uim' z peperim' spm salut. Ibi inuenit iesu in teplo pozo ne: qz scriptu e: Dom' mea dom' ozonis vocabit: Esa. lvi. c. Audient' zc. Qui audit/ postea inrogat: In quo nob dat ex'plu vt pus audiam' discedo/ q' loq' p'fsumam' docedo. In q' etiā ex'plu humilitat' cu ctis ostendit. Sū Glo. Be/ de. Quasi fons medi' doctoz sedet: s' q' si ex'plar humilitatis pus inrogat z audit q' istruat/ ne puuli a sentozib' doceri eru bescat: ne infirmus docere audeat. Roma. xv. d. Non audeo aliqd loq' eoz q' p me no efficit chist'. Tre p h q' dicit/ in me dio: notatur q' mediū dilligat dñs: qz ibi securitas/ i extremi tatib' p'culu: infans nascēs i medio duoz aialiu reponit: pu er adolescēs in medio doctoz repit: iuuenis moriēs in medio duoz suspēdit: immortalis resurgēs in medio discipuloz pa cem offert: et iusto i medio ecclesie sapientia dat. Eccl. xv. b.

In medio ecclesie aperuit os eius: z impleuit eu dñs spiritu sapientie z intellectus.

- Legis { Naturalis
- { Scripte moisi
- { Gratie
- Fidei { Articulorum
- { Sacramentorum
- { Miraculorum
- Est triduu { Contritio
- { Confessio
- { Satisfactio
- Pcti { Cordis
- { Ois
- { Operis
- Pacis { Temporis
- { Dectoris
- { Eternitatis

Seqt d' Stu pebat autem oes q' eum au diebat. Esa. liij. d. Sic obstupue rut sup eu mlti: sic inglorius erit inf viros aspect' ei'. Stupebat i qua' e' sup prudētia z re/ sponlis eius. i. sup prudētia re/ spōsoz ei'. Esa. liij. d. Ille asper get gentes multas z sup eu continebūt reges os suū. f. Et videtes admira ti sūt. Glo. Maria et ioseph/ vt q'cuqz aliq' hvidetes. Mat. viij. d. Factum est cu psumasset iesus ver ba hęc/ admirat' sūt turbe sup doctrina ei': erat eni docens eos sicut p'ates ha bens/ no sicut scribe et pharisei. Sed cu vterqz. s. maria et io/

ad illu: Fili qd fecisti nob sic? b Ecce pater tu' z ego dolentes q'rebamus te. Et ait ad illos: Quid est q' me querebatis? Nesciebatis quia in his que patris mei sūt oportet me es se? Et ipsi non intellexerunt verbum qd locut' e ad illos.

seph sciret ipsu eē deu: quō admirati sūt de prudētia ei? Sol. De ei' potētia vel prudētia mime dubitabāt: nesciebant tū q' vel quot miracula eēt factu: qz nō dū instructa erat brā i ego de miraculis. Nota Glo. Ecce signum diuinitatis zc. g

Et dixit mater eius ad illu: fili qd fecisti nobis sic: vt remaneres nobis ignoratib' z b' Ecce p' tu' putatioe iesu. Sz heu mlti hodie p' dolēt de amissione denarij. i. Et ait ad illos: qd e q' me q'rebat? nesciebat q' i his q' p'ris mei sūt oportet me eē. i. i loc' z i teplo z i opib'. Te/ plū eni nō min' ad se q' ad p'iem ptinet. Hic docuit dñs spūa lia tpalib' debere p'poni: licet mlti ecōtrario faciāt. Esa. lviij. a. Just' perit z nō e q' recogitet i corde suo. B'ūs Bern. Ca dit asina z est q' subleuet: perit aia z nō est q' curret. P'bil. ij. c. Omnes que sua sūt querūt: non que iesu chisti. h' Et ipsi nō intellexerūt vbu qd locut' est ad illos. i. qd vellet inuere per hoc verbum. Solebat enim inuere q' sicut ad pa trem/ ita ad ipsum pertinet templi cura z spiritualium guber/ natio. Unde Beda. Quoru est vna maiestas / e z vna sedes z vna domus: nō solum materialis sed z spiritualis. Job. xvij. b. Omnia mea tua sunt: z tua mea sunt zc.

Sacerdos/ ordo dat eē p'iem. Judic. xvij. d. Esto mibi parēs ac sacerdos. Nutritio. Matth. vi. d. Scit p' vester qz his oib' indigetis zc. Regla. s. abbas. Esa. li. a. Arredite ad abra am p'iem v'fm. i. ad beatu b'ndictu/ vt bea Dogma. s. mgr. j. Cor. (tū augustinu. liij. d. Mā si decē milia p'edagogozū ha beat' i chisto: s' nō mltos p'ies. (ris zc. Etas. j. Timoth. v. a. Seniozē ne increpau/ Natura. Exo. xx. b. Honora patrem zc. Adoptio: sic dauid fuit pater natban. Fabula. i. putatio: vt hic: Ego z p' tu' zc. Vir: boni viri. s. Job. viij. c. P'iem habe Deus miserās est pater. (mus abraā. Barcl. ij. a. Fili remittant tibi pctā tua. Deus creās est p'z. De his duob' vltimis. Matth. vj. b. Pater noster qui es in celis zc.

Et descendit cu eis

36. dñs. c. q' eccle/ uasticis

Et descendit cum eis. Congruè dicitur descendit: congruit enim et quantum ad loci situm / et quantum ad mysticum intellectum: Verbo enim descensiois exprimitur modus humilitationis. **Et venit nazareth / et erat subditus illis.** In quo magister virtutis officium implet pietatis. Et nota ex hoc verbo Blo. q. pietas tribus modis accipitur. Dicitur enim pietas religio siue cultus dei: q. grece theosebia dicitur. Item pietas misericordia i. egenos. i. Timoth. iij. c. Pietas ad omnia valet. Item dicitur pietas reuerentia et obsequium quod impendimus parentibus: et hoc modo accipitur hic. Et dicitur magister virtutis: id est virtutis: quod doctor et dator est omnium virtutum: ut virtutum. i. angelorum. Ut melius potest dici: ut distinguatur inter virtutem et officium: ut virtus dicatur subiectio interior. i. affectus subiiciendi parentibus: officium est exhibitio obsequii exterioris. Unde magister virtutis: id est interioris deuotionis qua debemus nos subiicere parentibus: implet obsequium pietatis: id est obsequium parentibus in effectu: ut cuius magister est verbo: sit magister exemplo. **Et erat subditus illis.** Beatus Hieronimus. Quis: quibus? De hominibus. In quo confundunt quidam maxime in claustris: quod prelati suis: eo quod minus perit vident eis subesse dedignant. Petrus enim seruo pontificis amputat auresculam. i. scientia clerico vel monacho aufert obedientiam. **Et mater eius conseruabat omnia verba hec in corde suo.** conseruans: id est in arca memorie reponere omnia: non solum verba sed etiam facta. Verbum enim interdum ponit pro re. Vide ergo ne restringas demonstrationem tantum ad verba que hic dicitur: sed ad omnia facta et dicta quecumque in euangelica historia continentur: sciens quod aliqui scriberentur et scriptores ad eam recurrerent. Ambrosius. Maria non minus ore quam corpore pudica secreta que nouerat nulli diuulgat: sed tacito corde scrutans congruum tempus quo deus hec vellet diuulgari reuerens expectat. Et hoc est quod dicitur Eccl. xx. a. Verbo sapiens tacebit usque ad tempus. **Et iesus proficiebat etate.** Gregorius. Iuxta naturam hominis de infantia ad iuuentutem procedendo. **Et proficiebat sapientia et gratia apud deum et homines.** Contra hoc quod hic dicitur videtur illud Eccl. ij. b. Sapientia perseverauit mecum. Alia littera: Sapientia mea stetit mihi. Et dicit Hieronimus: Stetit sapientiam est: quod etiam in carne posito sibi permansit sapientia. Qui habet profectum in sapientia non ei stat sapientia: qui autem non recipit profectum nec per momenta succrescit sed semper in plenitudine est: iste dicere potest: Stetit mihi sapientia: Quod ergo dicit dominus proficisse in sapientia: Solus Gregorius. Proficiebat sapientia et gratia non per accessum temporis quod non habebat accipiendo sed dona gratie que habebat ceteris pandendo ad dei laudem et hominum utilitatem: et ideo proficiebat apud deum et homines: id est et deo et hominibus. Deo: id est ad honorem dei: hominibus: id est ad utilitatem hominum. Proficiebat enim in subditis qui per eius doctrinam proficiebant: et tanto amplius exultabantur ad laudes dei: quod ad honorem ipsius erat: et ita proficiebat deo: id est ad honorem dei. Unde nota quod sapientie profectus consistit in vera predicacione: profectus gratie in sancta conuersatione. Ista duo requiruntur in doctore et predicatore et prelato. Sapientia: ut proficiat verbo: bona vita: ut proficiat exemplo. Mystice autem proficere etate est crescere in virtute perfectum in mensura etatis plenitudinis christi: ut dicitur Eph. iij. c. quod est dilatarum per charitatem: exaltari per contemplationem: profundari per humilitatem. Impeditur autem profectus sapientie propter tria. Primum est voluntas vel negligentia addiscendi in iuuentute. Eccl. vi. c. Inaspera est nimium indoctis hominibus sapientia: et non permanebit illa excors. Augustinus. Ad discendum quod opus est nulli

la mihi gratia sera videtur: quod etsi senes magis decet docere quam discere: magis tamen discere quam quod doceat ignorare decet. Secundum est curiositas addiscendi: quod multi subtilia et inutilia magis quam communia et utilia et discere et docere laborant. Unde Act. xvij. e. Athenienses omnes et adueniens hospites ad nihil aliud vacabant nisi aut discere aut audire aliquid nouum. i. Timoth. iij. b. Semper discetes et hunc ad scientiam peruenientes. Ps. Abominabile facti sunt in studiis suis. Tertium est defectus gratie. Eccl. xxv. a. Tres species odit anima mea et aggrauor valde anime illorum: pauperem superbum: diuitem mendacem: senem fatuum et insensatum. **Apud deum et homines.** Ro. xij. d. Prouidentes bona non tantum coram deo: sed etiam coram hominibus. Matth. v. b. Sic luceat lux vestra coram hominibus ut videant opera vestra bona: et glorificent patrem vestrum qui in celis est etc. **Expositio Capi. III.** **Anno autem quinto decimo imperij tyberij cesaris procurante pontio pilato iudeam: tetrarcha autem galilee herode:** uis anima mea et aggrauor valde anime illorum: pauperem superbum: diuitem mendacem: senem fatuum et insensatum. **Apud deum et homines.** Ro. xij. d. Prouidentes bona non tantum coram deo: sed etiam coram hominibus. Matth. v. b. Sic luceat lux vestra coram hominibus ut videant opera vestra bona: et glorificent patrem vestrum qui in celis est etc. **Anno autem quinto decimo etc.** Tertium capitulum est: in quo lucas permixtis omnibus gestis christi a duodecimo usque ad tricesimum annum transit ad narrationem eorum que fecit in tribus ultimis annis vite sue: permittens de predicacione et incarceratione percursoris: Non enim dominus aperte legit predicasse aut miracula publice fecisse quousque iohannes fuit incarceratione. Diuidit autem istud capitulum in tres partes. In prima determinat lucas tempus et principes sub quibus iohannes cepit predicare. In secunda persequitur lucas predicacionem iohannis usque ad incarcerationem: ibi: **Et venit.** In tertia agit de baptismo christi et eius genealogia ascendendo a ioseph viro marie usque ad deum: ibi: **Factum est autem cum baptizaretur.** Ad euentum autem primae partis huius capituli notandum quod herodes ascalonita cum regnasset in iudea triginta septem annis mortuus est: sub quo natus est dominus: qui pueros interfecit. Idcirco habuit sex filios. Antipatrem ex doside: quem ipse adhuc viuens occidit. Alexandrum et aristobolum ex marianne: et hos simul ad huc viuens occidit. Archelaum ex mathaca: herodem antipatrem et philippum ex cleopatra. Tamen quidam dicunt quod philippus fuit ex marianne. Mortuus est herodes ascalonita: dissidio fuit inter filios eius de regno habendo. Archelaus dicebat sibi regnum debere et gratia merito et secundi testamenti voto. Antipas e contra dicebat: primum testamentum debere seruari: quod illud fecerat mater sue compos: secundum vero fecerat alienarum: et multa alia hinc et inde allegabat. Sed tandem cesar de philo senatus monarchiam herodis ascalonite distribuit in quatuor tetrarchias. Duas dedit archelao. i. iudeam et idumeam: tertiam dedit herodi antipatris filio galileam: quartam dedit philippo. i. ituream et traconitide regionem. Et ita archelaus nunquam fuit monarcha nisi opinione vulgi et presumptione sua: sed tetrarchus. Qui nono anno principatus sui propter tyrannidem suam missus est viennam in exilium: et ibi mortuus est. Et deinde iudea procurata est per preces fides romanos: quorum primus fuit componus: secundus marcus: tertius annius rufus: quartus valerius: quintus pontius pilatus: de quo hic fit mentio: quod tandem viennam exulauit: et ibidem mortuus est. De lisania vero de quo hic fit mentio: quidam dicunt ipsam filiam fuisse herodis ascalonite: quidam vero filium ptolomei de libano ex alexandra sorore antigoni filij aristoboli filij alexandri filij iohannis. Sed cuiuscumque filius sit: non mutatur veritas historie. Et potuit esse quod duo fuerunt lisanie: quorum alter fuit filius herodis magni: et de isto hic agitur: alter nepos byrcanti: de quo agit iosephus. Lucas ergo more historiogra perhibet tempus et regem et principes sue narrationis determinat dicit: **Anno autem quinto decimo imperij tyberij cesaris: qui successit augustus.** Procurante pontio pilato iudeam: qui fuit quintus post mortem archelau. **Tetrarcha autem galilee herode:** qui iohannem baptistam occidit: Matth. xij. a. Et sub quo dominus crucifixus fuit. i. xij. b.

A

175.15.

Effusus fuit. j. xliij. b. Nota tetrarchia est quarta pars regni: a tetras qd est quattuor: et archos quod est principatus. a **Philippo** autem fratre eius tetrarcha iure et traconitidis regionis. Isti philippi uxorem abstulerat herodes irater suus: Matth. xliij. a. **Et** **lufania** abiling tetrarcha. Abilina regio est. Et dicit Beda in Glo. Inter quos et ipse archelaus decē annis regnavit etc. Sed videt qd hoc sit falsum qd dicitur hic. **Et** dicitur enim qd dominus natus fuit quadragesimo secundo anno regni augusti: et statim delatus in egyptum propter herodem: ubi fuit septē annis: et ita habes quadragesimā tanouē annos. Porro tuo herode statim regnavit archelaus: quinquagesimo octavo anno regni augusti dicitur in exilium lugduni: et ita non regnavit nisi novē annis. Forte ultra novē annos regnavit aliquot menses quod pro anno computant: Sicut dicitur quod dominus predicavit tribus annis et dimidio: ibi dimidius annus dicitur illud tempus quod est ab epiphania usque ad pascha. Et de tali computatione annorum sepe turbamur in historiis. Et dicit Beda: quod archelaus propter superbiam remota regnum in quatuor tetrarchias divisit: ut sic minueret superbiam iudeorum. Proverbia. xvij. a. Propter peccata terre multi principes eius. Et nota quod Beda tetrarchiam large accipit: ut sub ea purificationem includat: Dilatus enim procurator erat non tetrarcha. Et hoc est iter purificationem et tetrarchiam: quod tetrarchia iure hereditario princeps filii tetrarche: procuratio non. **Sub principibus** sacerdotum anna et caipha: qui sibi in sacerdotio succedebant: non tamen alternatim per annos singulos: sed fuerunt aliqui modicum tempore: quod hic tacent: de quibus habet in historiis. Isti autem ambitiose victi: sacerdotum pecunia emerant a romanis. Et erat anna sacerdos caiphe: ut dicit Job. xvij. c. De his duobus specialiter fit mentio: quia ad dominum pertinent passionem. Sed quomodo pertinet anna ad dominum passionem: qui tamen tempore quo iohannes cepit predicare sacerdotium administrabat: Rudeo: quod tunc per occasionem incepit dominum passio: Ex eo enim quod iohannes predicabat eum esse filium dei: precipue concitatus fuerunt iudei contra Iesum: et ita tempore administrationis annę incepit dominum passio: et presumata fuit tempore administrationis caiphe. Momentaneus autem reges et sacerdotes: quia christus de quo principaliter intendit lucas: fuit rex et sacerdos. Sub his inquit tetrarchis et sacerdotibus: **Factum est** verbum domini: istud. scilicet. vade et predicabatur baptismum: **Super iohannem**. I. ad iohannem: scilicet. zacharie filium. Sed quare non dicitur ad: cum super ponatur per ad: Ideo potest dicitur super quod ad: ut notaret illud verbum esse de super. i. a deo. Job. ij. d. Qui desuper venit: super omnes est. **In deserto**: in quo manebat. Unde. s. j. g. Et erat in desertis usque ad diem ostensionis sue ad israel. **Et venit in omnem regionem iordanis**. I. que erat circa iordanem: ubi erat aquarum copia: iuxta salim: ut dicit Job. l. c. **Predicans baptismum penitentie in remissionem peccatorum**: baptismum christi: in quo peccata dimittuntur: que predicabat iohannes. Et dicitur baptismum penitentie: quod tamen penitentibus dabatur. **Baptismum penitentie**. I. penitentia ad baptismum: vel que est baptismus in remissionem peccatorum. Tamen nota quod baptismus iohannis dicitur baptismus penitentie simpliciter: hunc baptismum iohannes predicavit et dedit: Baptismus christi dicitur baptismus penitentie in remissionem peccatorum: hunc iohannes predicavit: sed non dedit. In Glo. tamen dicitur baptismus christi baptismum penitentie simpliciter: sed tu supple in remissionem peccatorum. **Sicut scriptum est in libro sermonum esaię prophete**. Comendat iohannis predicatio prophete testimonio: ut magis autentica habeatur. Et nota quod liber esaię dicitur liber sermonum: quod moralis est: et quod procedit sicut in sermonibus: modo solatorie: modo cominatorie. Item quod loquitur ad presentes. I. ad contribules suos: vel quod certitudinaliter loquebatur.

Vox clamantis in deserto. q. d. iohannes est vel erit vox verbi. I. christi qui clamavit per iohannem in deserto: ad litteram: vel in iudea deserta: quod tunc erat pueria medietas. Nota verbum dicitur exterior: platio: interdum mentis conceptus: hoc modo dicitur dei filius verbum. I. mens patris. Iohannes ergo dicitur vox verbi. I. procedens verbum. I. dei filium. Precessit enim christus nascendo: predicando: baptizando: moriendo: sed non resurgendo. Dicit ergo vox verbi quasi preambulum verbi. Vox dicens: **Parate viam domini**. Vel verbi dico dicitur: **Parate viam domini**. **Vox clamantis in deserto**. **Parate viam domini**.

Et venit in omnem regionem iordanis predicans baptismum penitentie in remissionem peccatorum: sicut scriptum est in libro sermonum esaię prophete: **Vox clamantis in deserto: parate viam domini**: **trē suū**. I. diaboli qui est genuerit in peccatum. Job. viij. f. Vos ex parte diaboli estis. **Et carnale appetitum**. **Et cecē**. xvj. a. **Pater tuus amorem etc.** **De cuius clamore dicit Job. xxxix. a. Clamorem exactoris non audit.** **Hęc est vox domini super aquas**. I. super carnis concupiscentias: Sic fuit vox christi iohannis annunciatio. Item fuit vox christi sui nominis scriptio: quod scriptum fuit in pugillari: Sic timor ut stilus in cera: facit in corde incisionem doloris: et tunc fit vox domini in virtute. **Tunc enim fortis armatus fortiore superueniente expellit foras.** Nam timor domini expellit peccatum: **Et cetera**. j. c. **De hac voce dicit Job. v. d. Uenit hora et nunc est quasi moriturus audient vocem filii dei: et qui audierint venient.** Item fuit vox christi iohannis natiuitas. I. penitentis exortio foras per confessionem. **Ad cuius auditum multi gaudent.** Unde. j. xv. b. **Gaudium est in celo angelis dei super vno peccatore penitentem agere.** Et hęc est vox domini in magnificentia: de qua **Lanc.** viij. d. **Quę habitas in hortis: amicum aufcultat te: fac me audire vocem tuam.** Item puerfario iohannis. I. cuiuslibet iusti fuit vox christi pfringentis oēs superbos et delictis affluentes: quod si iustus homo tanta pfringentia affligitur hic ut saluetur: quid faciet peccator. **Item viridi hęc facit: in arido quod fiet. I. peccatore.** j. **Per. iij. d. Si iustus vix saluabitur: ipse et peccator ubi parebitur.** **Item recte dicit Bar. xj. b. Usque ad iohannem regnum dei vim patitur et violenti raptum illud.** **Hęc est vox domini pfringentis cedros. I. superbos.** Quis enim non humiliabit qui recordatur penitentem iohannis: **Abacuk. iij. a. Dñe audiui audicionem tuam et timui.** Item baptismus iohannis fuit vox christi interioris baptizantis. **Ubi Matth. iij. c. Ego baptizo vos in aqua in penitentia: ipse vos baptizabit in spiritu et igne.** **Hęc est vox domini intercedentis flammam ignis. I. fomitem debilitantis non penitentem extinguetis.** Item predicatio iohannis fuit vox christi satis terribilis: quod terribilia predicavit: que valde pterrent peccatores. I. mortis incertitudinem: iudicij seueritatem: eternam damnationem. **Primum cum dixit: Jam securis ad radicem arboris posita est:** **Matth. iij. c. Iudicij seueritatem: cum dixit: Omnis arbor que non facit fructum bonum excidet et in ignem mittetur.** **Eternam damnationem: cum dixit: Paleas autem comburet ignis inextinguibili.** **Hęc est vox domini penitentis desertum. I. peccatores desertos a gratia.** Item passio iohannis fuit vox christi aiantis alios ad passionem. Ipse enim iohannes pro transitu vadum martyrum: ut alij sequerentur securi. **Hęc est vox domini preparat: ceruos ad fallendum.** **Ideo recte dicitur est iohannes puellę saltatricis decolanda:** **Barc. vj. d. Ecce quod iohannes in omnibus fuit vox clamantis: in peccatore: in iusti nominis scriptio: in baptismo: in puerfario: in pfringentia: in passione.** **Bene ergo dicitur: Vox clamantis in deserto: non in palatio: ubi non clamat christus: sed iustitiam: vel etiam galienus bene audit ibi vel etiam minus: sed christo indicatum est silentium: Immo quod petus est legit **Matth. xxxvj. e. quod cum volumine hieremie allatum esset in palatio coram rege scidit istud et ptecit in ignem.** **Sequitur: Parate viam domini.** **Continua sic super. Et sic. Vox clamantis: illud. I. parate viam domini****

[Marginal notes in a smaller hand, including references to other biblical passages and commentary.]

Mantis: quia hic est sensus: Licet christus hec verba non protulerit: idem tamen predicavit. **U**n deo. **B**atth. ij. a. **H**oc p[re]co n[un]ciat: q[uo]d post se ipsa veritas. **S**. **A**gite p[er]niam. **E**x q[uo] plurim[us] m[an]u firmat ei[us] p[re]dicatio. **N**ota iohannes dicit: vox: quia p[re]cessit iohannes. **I**te q[uo] cito t[ra]nsit gloria ei[us] sive opinio populi de ipso. **I**te q[uo] toru[m] q[uo]d i[n] ipso fuit fuit p[re]dicatio: sic q[uo]d q[uo]d est vocis vox est. **I**te q[uo] vox e[st] via verbi ad cor: et iohannes fuit via christi ad p[er]t[ur] corda. **I**te q[uo] vox significat intellectum: et iohannes no[n] rificavit christu[m]. **I**n h[oc] aut[em] q[uo] iohannes dicit vox christi clamantis: comendat i[n] duob[us]. **P**rimo i[n] humilitate: **N**ihil eni[m] e[st] humil[is] voce q[uam] simul incipit et desinit esse. **S**ecundo i[n] christi familiaritate: **N**ihil eni[m] verbo vicini[us] q[uam] vox. **I**te vox christi dicitur iohannes: q[uo]d q[uo]d de ipso dicitur significat aliquid i[n] christo. **V**erbis q[ui]a. **A**nnunciatio iohannis fuit vox christi ita fortit[er] clamantis q[uo]d fecit obmutescere c[on]suetudinem: q[uo]d lex p[er] euangelium obmutuit. **B**atth. xj. b. **L**ex et p[ro]phete[rum] vsq[ue] ad iohanne[m]. **E**uangelio clamare: lex p[er]didit loquelam: **S**ic q[ui] aliq[ui]s pot[er]it alte clamare: ille q[ui] submisit loq[ui] no[n] audiat. **E**ccl[esi]a. xij. d. **D**ives. i. christus: loq[ui]t[ur] euangelium p[re]dicando: et o[mn]es tacuerunt: et s[er]v[us] ill[us] vsq[ue] ad nubes p[ro]ducit: paup[er] i. moyses locut[us] e[st] et dicit[ur]: q[ui]s e[st] hic?

Rate via d[omi]ni: ad corda v[est]ra p[er]t[ur] abijciendo: s[er]v[us] d[omi]ni libent[er] audiendo: bona opa faciendo: curas m[un]di fugiendo. **J**. **R**eg[ul]a. vj. a. **P**repare corda v[est]ra d[omi]no r[ati]o[n]e. **V**ia d[omi]ni. i. p[er] qua[m] d[omi]nus venit ad p[er]t[ur] corda: est misericordia et iusticia. **P**rouerb. iij. c. **U**l[ter]ior vsq[ue] p[er]t[ur] corda. **I**tem via d[omi]ni. i. p[er] qua[m] venit ad d[omi]nu[m] est p[en]it[ent]ia et innocetia. **E**sa. xxx. e. **H**ec via d[omi]ni ambulare i[n] ea. **R**ectas facite semitas ei[us]. i. no[n] distortas. i. caute ne i[n]t[er]i[us] nes v[est]re ad terrena inclinent. **S**emite d[omi]ni s[un]t p[er]silia: q[ui] recte fiunt: cu[m] recta i[n]t[er]i[us] implent. **P**s. **U**as tuas d[omi]ne demonstra mihi et semitas tuas edoce me. **D**is vallis. **A**d littera[m] p[ro]pheta est de secundo aduentu. **U**nde **D**iero[n]i[m] i[n] lib. de. xv. signis: ponit p[ro] vno signo montu[m] humilitatione. **M**ystice de p[ri]mo aduentu: **D**is vallis. i. p[er]silia g[er]itilis vsq[ue] q[ui]libet humilis. **I**mplebit[ur] g[ra]tia et sapia. **S**ia i[n] affectu: et sapia i[n] intellectu: q[uo]d hec duo vasa habet q[ui]libet humilis vacua: **N**ihil eni[m] se reputat scire: nihil se reputat valere: et ideo i[m]pleri debuerunt: q[uo]d mulier helisei. i. diuina sapia implet omnia vasa vacua. **iij. Reg[ul]a. iij. a.** **E**t ois mons et collis. i. p[er]silia iudaica vel q[ui]libet sup[er]bus: **Q**u[m] humiliabit[ur]. i. euacuabit[ur]: quia amittet g[ra]m et sapietia[m] si qua[m] habet. **J**aco. iij. b. **D**e sup[er]bis resistit humilib[us] aut[em] dat g[ra]m. **j. xvij. c.** **Q**ui se humiliat exaltabit[ur]. **J**oh. it. g. **I**n iudicio ego veni i[n] m[un]du[m]: vt q[ui] si videt videat et q[ui] videt ceci fiat. **E**t erunt praua. i. corda prauo[rum] distorta et incuruata ad terrena. **I**n directa. i. dirigent[ur] ad celu[m] p[er] desideriu[m] eterno[rum]. **E**t aspera i[n] vias planas: i. i[n]iustas et iracunde[m] m[en]tes p[er] g[ra]t[i]am i[n]fusionem ad mansuetudinem conuertent: ita vt i[n] eis de[us] vel p[re]dicato[rum] via planam inueniat vbi de[us] no[n] potuit figere gressu[m] p[ro]pter asperitates. **E**ccl[esi]a. xxxvj. e. **E**ffusa sup[er] vos aqua[m] munda[m] et munda[m] i[n]t[er]i[us]. **U**t **A**spera erunt i[n] vias planas. i. ea que p[ri]us erat[is] aspa[ra] erunt plana et leuia ad faciendu[m]. **E**ccl[esi]a. xxj. b. **V**ia peccantiu[m] co[m]plata lapidib[us]. **S**ed i[n] aduentu christi fuit i[m]p[er]s colligendi lapides: **E**ccl[esi]a. iij. a. **U**n **D**iere. i. d. **T**ollite de via lapides et redigite i[n] acruos: et sic aspa facta s[un]t plana. **E**t videbit ois caro. **H**oc exponit de p[ri]mo et de secundo aduentu. **E**t s[un]t exp[er]tione de p[ri]mo aduentu colligit o[mn]ia genera: **U**n **D**is caro. i. ois ho[m]o iudex et gentilis: vsq[ue] et mulier: iuuenis et senex. **E**t d[omi]n[us] ho[m]o caro p[ro]pter fragilitate[m]. **B**en. vj. a. **N**o[m]o manebit sp[irit]us me[us] i[n] boie q[uo]d caro est. **V**idebit i[n] q[ui] **S**alutare dei: id e[st] christu[m]: **S**ic exponit de p[ri]mo aduentu. **D**e secundo dicit **B**e. **I**n hac vita ois ho[m]o christu[m] videre no[n] potuit: sed i[n] die iudicij i[n] sede maiestatis et electi et reprobi parit[er] videbunt[ur]. **S**ed co[n]tra r[ati]o[n]e[m] vide[re] **E**sa. xxvj. b. **T**ollat[ur] i[m]p[er] ne videat gloria dei. **S**ol. **V**idebunt i[m]p[er]ij christi humanitate[m] sed no[n] videbunt diuinitate[m] que e[st] gloria dei. **E**sa. lxvj. g. **V**eniet omis caro vt adoret cora[m] facie mea. **M** **D**icebat g[ra]t[i]a. **D**ic loq[ui] duplici[ter] exponit. **S**ec[un]do **B**eda e[st] increpatio i[m]p[er]nitentiu[m]. i. scribar[um] et pharisaeo[rum] et saduceo[rum]. **S**ec[un]do **A**mb[rosius] e[st] comendatio p[en]it[ent]iu[m]. **I**llos eni[m] increpat: q[uo]d sine p[en]it[ent]ia ad baptisimu[m] accedebat. **A**lios ho[m]o comendat: q[uo]d p[en]it[ent]ia[m] ageres accedebant ad baptisimu[m]. **E**t h[ec] e[st] q[uo]d h[ic] dicit: **D**icebat g[ra]t[i]a ad turbas. **B**eda: pharisaeo[rum] et saduceo[rum] q[ui] p[en]it[ent]ia[m] et correctione[m] maxie idigebat.

Et videbit o[mn]is caro salutare dei. **D**icebat ergo ad turbas que exibant vt baptizarentur ab eo: **B**enimina viperarum: quis ostendit vobis

Et nota q[uo]d dicit turbas. i. ad turbatos et turbatos: vt sit p[ro]d[um] i[n] verbo. **N** **Q**ue exibant: de ciuitatib[us] et villis. **O** **A**d baptizarent ab eo: baptisimo ip[s]i[us] quo nec p[er]t[ur]ta dimittebant nec g[ra]t[i]a p[re]ferebat: sed erat t[ame]n quedam p[re]paratio ad baptisimu[m] christi. **P** **B**enimina viperarum. **S**ec[un]do **B**eda: iuehit[ur] pharisaeos q[ui] sine p[en]it[ent]ia accedebat ad baptisimu[m]. **U**n dicit: **B**enimina viperarum. i. q[ui] nati estis de viperis et estis vipers. i. habetes corda plena veneno neq[ue]t[is]. **C**h[ristus] **P**ullu[m] serpenti statura breuior[is] s[un]t: venenu[m] aut[em] habet e[qu]ale. **Q** **U**is ostendit vobis fugere a v[est]ra ira. i. quod putatis euadere se ueritate[m] futuri iudicij: **V**estura eni[m] ira aduersio est vltionis extreme: qua[m] tunc p[er]t[ur]ta fugere non valet qui n[un]c ad lamenta p[en]it[ent]ie non recurrit. **U**el **Q**uis ostendit vobis r[ati]o[n]e. q. d. nemo: cu[m] no[n] p[en]it[ent]et. **S**ed ego vobis via euadendi ira ostendo: **F**acite g[ra]t[i]a dignos fruct[us] p[en]it[ent]ie. **V**ocat aut[em] eos viperas. **P**rimo p[ro]pter hypocrisim: q[uo]d maculosa. **B**atth. xxij. d. **S**i fuisset[is] i[n] t[em]p[or]e patru[m] n[ost]ro[rum] non essem[us] socij eor[um] i[n] sanguine p[ro]phetaru[m]: itaq[ue] testimonio estis vobis i[n]t[er]p[er]s: q[uo]d filij estis eor[um] q[ui] occiderunt p[ro]phetas: et vos implete r[ati]o[n]e. **S**ec[un]do p[ro]pter iudi[ci]am. **S**ap. ij. d. **I**nuidia diaboli mors intravit i[n] orbe terraru[m] r[ati]o[n]e. **T**ertio p[ro]pter detractionis venenu[m]. **D**euf. xxij. e. **F**el draconu[m] vniu[er]su[m] eor[um] et venenu[m] aspidu[m] insanabile. **Q**uarto p[ro]pter aduentum eor[um] ad aquas non euomito veneno: vt hic. **Q**uinto p[ro]pter sacerdotes p[er]s turbatu[m]: q[ui] sibilat vt susurrone. **A**poel. xij. c. **L**oquebat[ur] sicut draco. **S**exto p[ro]pter terra[m] qua[m] m[an]ducant: **B**en. iij. c. **E**sa. lxvj. d. **S**erpenti puluis panis eius. **S**ec[un]do **A**mb[rosius] aliter exponit: **E**t est comendatio p[en]it[ent]iu[m] quos comendat iohannes: **E**t sit comp[ar]atio viperarum ad patres eor[um] q[ui] fuerunt mali: no[n] ad filios q[ui] p[en]itentes ad baptisimu[m] veniebant: vt sit sensus: **P** **B**enimina viperaru[m]. i. genti[us] de viperis. i. de parentib[us] iniq[ui]s: **Q** **U**is ostendit r[ati]o[n]e. i. quis illustravit corda v[est]ra ad p[en]it[ent]ia[m] p[er] qua[m] futura[m] vindictam effugiatis: q. d. sola gratia dei. **B**lo. **U**is ostendit nisi prudentia[m] miseratio[n]e dei infusa r[ati]o[n]e. **V**iperas vi parit: sic et peccator. **E**sa. xxxvj. a. **F**ilij venerunt vsq[ue] ad partu[m]: et non erat virtus pariendi. **F**i. **B**lo. **Q**ua[m] ad gentes transferenda[m] p[ro]pheta. **J**. **i**bi. **P**otens est deus de lapidib[us] istis r[ati]o[n]e. **U**el ideo serp[en]tibus co[m]parat eos. i. filios vt ostendat eos habere naturalem prudentiam p[ro]uidendi futura i[n] hoc. i. q[uo]d p[en]itebant et ad baptisimu[m] veniebant. **N**am serpens sicut leo/aliquando i[n] bono/aliquando i[n] malo accipitur i[n] sacra scriptura. **B**atth. x. b. **E**stote prudetes sicut serpentes r[ati]o[n]e. **B**atth. xj. c. **P**rogenies viperarum quomodo potestis bona loqui cu[m] sitis mali: **C**ontra p[re]dicatores blanditores. **M**ystice. **P** **B**enimina viperarum: sunt ambitiosi: qui vt volunt i[n] ecclesia p[ro]moueri. **U**nde i[n] eor[um] partu[m] mater eor[um]. i. ecclesia moritur significati p[er] beniamin: i[n] cuius partu[m] mater eius mortua est: **B**en. xxxv. c. **P**er pharisaeos qui interpretantur diuisi: significantur quidam nobiles: qui semper schismata faciunt i[n] capitulis dicentes illud. **iij. Reg[ul]a. xj. d.** **N**o[m]o est nobis ps i[n] domo dauid: neq[ue] hereditas i[n] filio isat. **P**er saduceos qui interpretantur iusti: significantur hypocrite: q[ui] se iusti ficut exteri[m] simulat. **E**trosq[ue] vocat iohannes vipers q[uo]d vtriq[ue] pacem eccle[si]e turbat: et correctione[m] audire noluit: q[uo]d p[er] e[st]. **P**s. **F**uroz illis s[un]t similitudine[m] serpenti[s]: sicut aspidis surd[us] r[ati]o[n]e. **I**te nota q[uo]d e[st] triplex fuga christi: que nobis proponit i[n] ex[er]c[iti]o **T**riplex fuga **y 5** **B** plum. **L**egit eni[m] christi

Batth. 3. b.

Mystice

Ps. 57.

Triplex fuga

Euangelij scdm Lucam

Plum. Legitur enim in euangelio ter fugisse. Primo cum ab berode quereret vt occideret. Matth. ij. c. Surge et accipe puerum et matrem eius et fuge in egyptum etc. Secundo cum a populo quereret vt rex efficeretur. Job. vij. b. Iesus autē cum cognouisset qz venturi essent vt raperent eum et facerēt eum regem: fugit iterum solus in montē. Tertio cum a cōcilio iudeorum quere retur vt lapidaret.

Mat. 9. e.

Ps. 6. et. 37.

Job. viij. g. Tulerunt lapides vt facerent in eum: ipse autem abscondit se et exiit de templo. In primo docet nos fugere mortem: vt nos reseruem⁹ ad maiorem nostri et fratrum vtilitatem. In secūdo docet nos fugere seculares dignitates: vt liberiozem habeamus deo vacationem. In tertio docet nos fugere mala cōsortia: vt auferamus peccādi occasionē. Primam fugam fecit paulus per fenestram in sporta per murum dimissus. ij. Cor. xj. g. Et dominus. ij. iij. e. fugit cum uellent eum p̄cipitare de monte. Unde et discipulis suis dixit Matth. x. c. Si persecuti vos fuerint etc. Secundā fugam fecit iohannes baptista: cum fugit in desertum: ne leui saltē maculare vitam fame possēt. Et marcus qui sibi pollicem amputauit. Iaco. ij. a. Nolite fieri plures magistri fratres/sciētes etc. Tertiam fugam fecit et docuit paulus. j. Cor. v. c. Scripsi uobis in epistola: ne cōmiscamini fornicarijs. ij. Thessal. ij. b. Denunciamus uobis fratres i nomine dñi nostri iesu christi vt subtrahatis uos ab omni fratre ambulante inordinatē. Qui hanc triplicem fugam habet/poterit effugere iram. Et ita dñs exemplo suo ostendit nobis: **Fugere a ventura ira:** id est futuri iudicij vindicta/quando nemini parceretur: sed omnib⁹ iuxta merita sua reddetur. Ab hac ira fugere bonū est. Unde Job. xix. d. Fugite a facie gladij quoniam vltor iniquitatuū gladius est. Ps. Dñe ne in furore tuo arguas me etc. Qui autem vult fugere ab hac ira/oportet fugere p̄paratoria ad eam: id est mūdi vanitatē: In cui⁹ rei faciendē figuram iacob fugit laban: Gen. xxxj. c. Biere. ij. a. Fugite de medio babilōis vt saluet vnusquisqz animam suā. Item carnis voluptatem: In cuius rei faciendē figuram ioseph derelicto pallio fugit egyptiam: Gen. xxxix. c. Eccl. ix. b. Auerte faciem tuam a muliere compta. Item mūdi honores: In cui⁹ rei faciendē figuram dñs fugit in montem: Job. vij. b. Item omne peccatum. Eccl. xxj. a. Quasi a facie colubri fuge peccata: et si accesserit ad ea apprehendēt te. Itē peccatorum occasiones: In cuius rei faciendē figurā dixit angelus ad loth: Gen. xix. d. Noli respicere post tergum tuū: nec stes in omni circa regione. Sed quia multi differunt arripere has fugas: Ideo dicit dñs Matth. xxij. b. Videte ne fuga vĩa sit hyeme: id est in lenocute vel sabbato: id ē in morte: Et qz aliqui erant qui fugere volebant iram venturam: modū fugiē dī docet/ inferendo: quasi si vultis fugere/ **Facite ergo fructus dignos penitentij:** id est penitentia fructuosa: vt fiat in charitate. Cuius enim nō facit fructus nisi p̄us putref: sic nec anima nisi prius a vitijs purget. Cant. ij. c. Tēp⁹ putatiōis aduenit: ficus protulit grossos suos: vineę flores odorem dederunt. Et non solum fructuosam/ sed et dignam p̄ qualitate culpe. Non enim debet esse par fructus boni operi eius qui parum peccauit/ et ei⁹ qui graui⁹ cecidit. Deut. xxv. a. Pro mēsurā peccati erit et plagarum modus. Apoc. xvij. b. Quantum gloriificauit se etc. Ex hoc patet qz penitentia arbor est vel vinea: aliter enim non faceret fructū. Cui⁹ arboris radix est cordis contritio: folia/oris cōfessio: flores/ fama bonę opinionis: fructus/ opera satisfactiōis. Quidam igitur faciunt penitentia/ sed non fructus penitentij: quia sine charitate. Quidā faciunt fructus penitentij/ sed non dignos: quia non faciunt pro culpe qualitate/ aut virtutum quantitate. Roma. vj. d. Humanū dico propter infirmitatē carnis vestre: si cut exhibuistis membra vestra seruire iniquitatē et iniquitati ad iniquitatem: ita nunc etc. Sequitur: **Et ne ceperit**

etc. Sic cōtina. Et qz peccatores estis: Ne ceperitis dicere/ patrem habeam⁹ abraam. q. d. nolite confidere in iusticia patris vestri abraę: vel ne reputeris vos iustos: quia filij abraę estis: quia nō reputantur filij abraę/ nisi qui fidem eius imitantur. An de Roma. ix. b. Nō enim qui semen sunt abraę/ omnes hi filij sunt: sed in isaac vocabitur tibi semen. i. non omnes qui filij carnis/ hi filij dei: s

qui filij sunt p̄missionis estimant in semine. Idē erat special⁹ gloriatio iudeorum: Semē abraę sumus: et nemini seruum⁹ vnqz. Similiter gloriantur inaniter quidam religiosi de beato benedicto vel augustino. Sed illis dicit: Si filij abraę estis opera abraę facite: Job. viij. e. Esa. lj. a. Attendite ad abraā patrem vestrum et ad saram quę peperit vos: id est ad regulā quā dimisistis. **Dico enim vobis: quia potest deus de lapidibus istis suscitare filios abraę.** q. d. non debetis gloriari de parentela abraę: quia non qui nascunt⁹ ex eo carnaliter/ sed qui imitant⁹ eum spiritualiter: hi filij abraę sūt. Et dicitur iohannes tunc ostendisse duodecim lapides: quos ioseph fecit asportari de iordane in sicum: per quos bene significant gentiles: quia sicut lapides illi de fluxu fluminis eluati sunt ad soliditatē terre: sic gentiles de fluxu et varietate idolorum surrexerunt ad cultum vnius dei et stabilitatē fidei. Vel ideo comparant⁹ lapidibus: quia adorantes idola lapidea quasi lapidei facti sunt: id est insensibiles: aliquādo tñ de tenebris ad lumen gratię educendi. Est igit⁹ sensus: **potest deus de lapidibus istis: id est de gentilibus per istos lapides designatos: suscitare filios abraę:** id est imitatores fidei eius. Lapidēs etiam sunt laici/ dicti a laos qd ē lapis: qui fuerunt aliquādo filij abraę: id est imitatores beati benedicti vel augustini naturalib⁹ filijs degenerantib⁹. Unde possunt dicere illud Roma. xj. c. Fracti sunt rami vt ego inserar. **Iam enim securis ad radicem arboris posita ē.** Sic p̄tinua. Ideo agite penitentia et nolite dicere: patrem habem⁹ abraam: qz securis ad radicē arboris iā posita ē. Secur⁹ ē mors: arbor gen⁹ humanū: radix arboris ē adam. Jam ergo securis ad radicē arboris posita est: quia iam adam mortuus est: et nos omnes mortales fecit. Roma. v. c. Antius delicto multi mortui sunt. Eccl. ix. a. Ecce sex viri veniebāt de vĩa porte supioris quę respicit ad aquilonē: et vnus cuiusqz vas interitus in manu eius. Isti sex viri sūt sex necessitates p̄nitię mortis. i. sitis/ fames/ frigus/ calor/ lassitudo/ egritudo: qui tenēt in manu sua vas interitus. i. securim. i. mortē ad sciendā arborē. De sūt sagitte dñi: Job. vj. a. Itē Job. v. c. In sex tribulationib⁹ etc. et in septima. i. in morte etc. Itē securis est vita hoīs: arbor est ipse hō: radix arboris natiuitas hoīs. Jam ergo securis ad radicē arboris posita est: qz ab ipsa natiuitate incipit homo viuēdo tendere ad occasum. Unde Aug⁹ in li. de ciuit. dei. Quid aliud est vt uere qz de vita trāsire: Job. vij. b. Dies mei velociores etc. Daniel. ij. b. Succidite arborē et p̄scidite ramos eius. Itē securis est christ⁹: qui velut securis tenet⁹ ex manubrio humanitatis/ et incidit ferro diuinitatis. Arbor est gen⁹ humanum: radix ē finis vitę. Cū igit⁹ quotidie aliqz moriunt⁹: qd aliud est qz rami arboris abscedunt: Sed cū rota p̄genies cū parente tollit: tūc arbor radicit⁹ abscedit. Itē securis ē seueritas iudicialia: arbor ē hō culuscuqz p̄ditōis/ siue religiosus/ siue secularis/ siue p̄lat⁹/ siue subdit⁹: radix arboris vita hoīs. Secur⁹ ergo est ad radicē posita: qz sententia iudicis ad extirpandos infructuosos funditus est p̄parata. iij. Regl. vj. a. legit qz ferum de securi cecidit in aquam. i. duritia iudicij in mollietatem misericordię. Sed belliscus. i. christ⁹ extraxit ferp⁹ de aq: quia iudiciū sine miscdia fiet ei qz nō fac miscdia: Iaco. ij. c. Eccl. xj. b. Si ceciderit lignum ad austrum. i. celum: aut ad aquilonem. i. ad infernū: i quocūqz loco ceciderit/ ibi erit. Berni. Si vis scire quo casura sit arbor: ramos attēde: vbi maior et ponderosior ramoz

Matth. 9. e.
Job. 8. d.

ponderosior ramorum copia / illic casuram non dubites / si tñ succidatur. Rami desideria sunt: spiritalia ad austrum tra- hunt: carnalia ad aquilonem. Item nota q dicitur posita / nō vibrata vel incussa: In hoc enim terret de mortis incertitudi- ne / et consequenter de iudicii severitate / dicens: a Om- nis ergo arbor

zē. Sic continua:

Jam securis posita est: Ergo ut effugia- tis securim / facite fru- ctū bonū. Enim / qz omnis arbor: id est omnis homo si-

gnis ergo arbor nōn faci- ens fructū bonū excidet / et in ignē mittet. Et interrogabāt eum turbę dicentes: Quid er-

ne personarum acceptio: Tunc enim non accipiet personā dñs: nec parceret alicui propter nobilitatē / aut divitias / aut for- titudinem / aut scientiam. Sap. vi. a. Potentes potenter tor- menta patientur: Non enim zē. Proverb. vi. d. Zelus et fu- ros viri non parceret in die vindictę. b Non faciens fru- ctum bonū: id est opus bonum. c Excidetur / a vita. d Et in ignem / gehennę: e Abditetur / in morte. Job. xv. a. Omnem palmitem in me non ferentem fructum tollet eum. Potest etiam distingui s̄m Blo. vt dicatur: a Om- nis arbor non faciens fructum bonum. Beda. Be- niles et hypocrite: qui nullum fructum faciunt: et heretici qui malum. Sed tunc queritur: quare potius gentiles et hy- pocrite dicuntur facere nullum fructum q̄ heretici: vel qua- re potius heretici malum q̄ gentiles et hypocrite. Non sa- tis est perspicuum distinguere. Potest tamē solui / vt dicatur gētilēs ideo nullum fructum facere: quia etsi faciant qd sit de genere bonorum: nō tñ faciunt opus meritorū: z hypocrite similiter. Heretici s̄o non dicuntur fructum nullum facere sed malum. Et dicitur h̄ aggrauatio esse prauitatis: quia longe grauior est error hereticorū: quia aperte impugnant ecclesiā q̄ gentilium vel hypocritarum. Quid autem talibus arbori- bus faciat dñs / dicitur Esa. v. b. Nunc ostēdam vobis quid faciam ego vineę meę: Auferam sepem eius / et erit in direp- tionem: diruam maceriam eius / et erit in conculcationē z po- nam eam desertam. Wtere. ij. d. Ego te plantaui vineam ele- ctam / omne semē verū: quomodo puerfa es mihi i prauū vi- nea aliena: Nota ergo tria genera arborum: quia quedam arbores faciunt fructum nullum: quedam malum: quedam bonum / et hęc non mittuntur in ignem. Moraliter: Tres sunt arbores speciales: quarum vna habet fructū dulcissimos .f. ficus: alia habet fructus amarissimos .f. oliua: tertia fructū mixtos .f. vinea. De his tribus dicitur Judic. ix. b. Bene- runt ligna saltus ad ficum / ad oliuam / ad vitem vt facerent aliquam earum regem: sed noluerunt. Per ficum cuius fructū oīno dulcis est: significant viri religiosi ac cōtemplatiui: qui si non fecerint fructū iuxta genus suū excidētur. Unde. j. xij. b. Arbozem fici habebat quidam .f. beatus benedictus / vel bea- tus augustinus: plantatā in vinea sua: id est in regula sua: z ve- nit querens fructum in illa z non inuenit. Dixit autem ad cul- torem vineę: id est ad abbatē: Ecce tres anni sunt ex quo ve- ni querens fructum in ficulnea hac z non inuenio: succide er- go illam. Tres anni sunt illa tria que sunt in voto: in quorum quolibet debet fructificare religiosus. Et dicit Barth. xxi. b. q. veniens ad ficum / non inuenit nisi folia z maledixit ei: z statim aruit: Et tamen dicit Bar. xj. b. q. nō erat tempus fici: in quo significat q̄ omni tempore requirit dñs fru- ctum a religiosis: Non enim decet tantū dñm z tam diuitem comedere sine fructu. Wtere. xxiij. b. Quid tu vides btere / mia: Et dixit: Ficus bonas / bonas valde: z ficus malas / ma- las valde: Quia religiosi optimi sūt quando boni sunt: z pes- simi sunt quando mali sunt. Unde Aug. Sicut nō inueni me- liores q̄ qui in monasterijs profecerūt: ita non inueni dete- riores q̄ qui in monasterijs defecerunt. Ficus prius facit fru- ctum q̄ folia: quia religiosi cum silentio operātur. Sed adā et filij eius de folijs ficū faciunt sibi pericomata: id est habi- tu religionis z verbis bonis suas operis turpitudines. Per oliuam / cuius fructus amarus est: sed oleum medicinale: signi-

ficantur actus / operibus misericordię intēti: quorū cura z sol- licitudo amara est propter laborē: sed tñ medicinalis est pro- pter pauperū z miserorū refectionē. Wtere. xj. c. Oliuam vbe- rem / pulchram / fructiferam / speciosam vocauit dñs nomē tu- um. De amaritudine sollicitudinis dicitur. j. r. g. Martha /

go faciem? Respondens au- tem dicebat illis: Qui habet duas tunicas det nō habēti: et q̄ hz escas / similiter faciat.

martha sollicita es: z turbas erga plu- rima. De suauitate refectionis dicitur Bar. xxv. d. Quod vni ex minimis fratrib' me- is fecistis mihi feci- stis. Et qd suauis:

qd dulcius q̄ desu pauisse: Per vitem: cui fructus mixtus est in parte dulcis / in parte amar: significant p̄lati: qui et sua- uitatem p̄tēplatię z laborem atqz amaritudinē actiue p̄ci- pat. Eccl. xxiij. c. Ego q̄si vitis fructificauit suauitatē odorif. Et mirum videtur q̄ dicit: Fructificauit odorē: sed hoc dicit ab effectu. Odor enī bonę fame p̄lati fructus est z reffectio populi. Uñ. ij. Cor. ij. d. Christi bonus odor sumus deo: in his qui salui fiunt / et in his qui pereūt: alijs qdem zē. Vitis sterilis deterior est oī ligno: ad nihil enī utilis est nisi ad ignē. Sic p̄latus malus. Eccl. xv. a. Fili hominis qd fiet de lig- no vitis ex omnibus lignis nemoz zē. W tres sunt: Moe / da- niel / z iob. Eccl. xxiij. e.

Et interrogabāt eū turbę: runc: s̄ dicētes: quid ergo faciem? ne excidamur z in ignem mittamur: Nota q̄ turbę mouent ex verbis iohan- nis ad querendū consiliū de salute sua: sed nō scribe vel pha- risei. Uñ Joh. viij. g. Nunqd ex p̄ncipib' credidit aliquis in eum aut ex phariseis: Sed turba hęc que nō nouit leges ma- ledicti sunt. Simile Act. ij. f. p̄dicāte petro dixerūt: Quid faciem? viri fratres: Petrus s̄o ait: penitentia agite z bap- tizetur vnusqz vestrū in nomine dñi n̄ri iesu christi. Sequitur:

Respondēs aut dicebat illis: q̄ habet duas tu- nicas: id est sup̄fluas: det vnā nō habenti. Interrogā- tus iohānes de salute obtinēda: ab opib' misericordię incho- at responsum suū. Nam z de illis solis fiet i iudicio discepta- tio. j. Timoth. iij. c. Pietas ad oīa utilis est / p̄missionē ha- bens vite que nunc est et futurę. j. r. f. Date elemosynam: et ecce oīa mūda sūt vobis. Dicit aut Wiero: Quicqd huma- no vsui necessariū ē / pro vna tunica habendū ē: totū residuū sup̄fluū ē z paupib' largiēdū. j. Timoth. vj. b. Habētes ali- menta z quibus regamur / his contenti simus. Quia s̄o tuni- ca inter oīa indumēta magis necessaria est z ardu' adheret cor- pori: innuit iohānes q̄ etiam de necessarijs est elemosyna fa- cienda. Proverb. iij. b. Honora dñm de tua substantia: z de primitijs oīm frugū tuarū da paupib'. Blo. Bede. Mō solū extertoza z min' necessaria / sed etiā valde necessaria cū p̄ximis diuidam: vt escā q̄ vltim' z tunicā q̄ vestimur. Esa. lvij. c.

Frāge esurienti panē tuū zē. Itē Esa. xxxij. d. Vri q̄ seminatis sup oēs aqs. Eccl. xj. a. Mitte panē tuū sup trāsēntes aqs: qz p' mltā tpa iuenies illū. Prover. xxiij. c. Qui credit i dño misericordia diligit. Itē Proverb. xix. c. Fenerat dño q̄ mī fereat paupis. zē. Itē notat discretio i b q̄ dicit: Qui habet duas tunicas det vnā nō habēti. Wētura enī pietat' seruāda ē p̄ possibilitate humane p̄ditionis. Uñ Beda. De duab' tunicis diuidēdis dat p̄ceptū: qz etsi vna diuidat ne- mo inde vestit. ij. Cor. viij. c. Mō vt alijs sit remissio / vobis aut tribulatio. Notat etiā p̄ b q̄ dicit: Det nō habēti: q̄ idi- gēti dāda ē elemosyna. j. xliij. c. Eū faci' puluū / voca paupes / debiles / claudos / cecos: z btūs eris. Itē notat q̄ grat' debet dari: p̄ b q̄ dicit: Det. Barth. x. a. Grat' accepisti / grat' date. Sen. Nihil cari' emit: q̄ qd p̄tib' emptū ē. Itē sup p̄dictū s̄ b̄ Jobānis dicit Blo Bede. Ecce quātū valēt opa misericō- dię q̄ ad dignū p̄nē fructū p̄z ceteri p̄cipiunt. Argumētū q̄ p̄- ceptū ē de tunicis i Et q̄ habet escas similis faciat.

Job. xxxj. b. Si comedi buccellā meā sol' / z nō comedit ex ea pupill' / qz ab ifātia mea creuit mecum miseratio. Job. xx. c. Mō remāsit de cibo ei' / z p̄pterea nihil p̄manebit de bonis ei'. Venerunt autem et

Venerunt autem et

13 a Venerunt autem et publicani ut baptizarentur. Alii qui publica tractabant negotia: et qui regis reddere capiebant. Publicani enim sunt: ut dicit Beda: qui publica vectigalia exigebant: vel rerum publicarum vectigalia producebant. Et in hoc notat magna virtus in predicatione iohannis: qui etiam publicanos et alios milites ad querendum consilium salutis sue traherebat: et ab iniuria coercebat et ad pietatis opera compellebat. b Et dixerunt ad illum: magister quid faciemus? Non dicunt: quid dicemus: vel quid intelligemus? Contra clericos qui totam curam ad vendendam et intelligendam applicat: sed neque discere neque intelligere ad salutem adducit: sed facere: Ideo dicit Esa. i. e. Discite bene facere: non dicit: discite bene dicere vel bene intelligere: quod licet bonum sit: non tamen sufficit. Eccl. iij. c. Quae deus praecepit tibi cogita illa semper: ad faciendum supple. Unde Ps. Demozes sunt mandatorum dei ad faciendum ea. Similem questionem facit alii? Matth. xix. b. Magister bone: quid boni faciam ut habeam vitam aeternam? Et respondit dominus: Si vis ad vitam ingredi: serua mandata. Istos autem. s. publicanos non dicitur hortari ad sua cum proximis communienda: sed prius debetatur de iniuria proximis irroganda. Unde sequitur: c Et ille dixit ad eos: nihil amplius quam quod constitutum est vobis faciamus: id est quantum constitutum est vobis ab imperatore accipiatis: et non amplius exigatis. Sic quilibet non debet excedere fines mandati. Proverb. xxij. d. Ne transgrediaris terminos ante quos quos posuerunt patres tui. Multi vero hoc male custodiunt: immo vix inveniuntur aliqui qui custodiant. Job. xxij. a. Alii terminos transulerunt: diripuerunt greges et pauperunt eos. Esa. x. b. Mandabo illi ut auferat spolia et diuidat praedam: Ipse autem non sic arbitrabitur: et cor eius non ita estimabit: sed ad conterendum erit cor eius: et ad internitionem gentium non paucarum. d Interrogabant autem eum et milites: sub romanis militantes et patriam defendentes. e Dicentes: quid faciemus et nos: ut salui simus? f Et ait illis: neminem concutatis neque caluniam faciamus: timore vel amore. i Et contenti estote stipendiis vestris. Istud est expositio precedentis. s. Memine concutatis etc. Non est damnabilis militia: alioquin non permitteret eam iohannes. Milites enim debent tueri patriam: ideo etiam institutum est ut de publico debeant accipere salarium: ne impotenter exigerent quam oporteret. Mora quae triplex consilium dat iohannes militibus: contra triplex peccatum eorum. Quorum primum est oppressio pauperum: Contra quod dicit: g Meminem concutatis: vel opprimendo. Esa. iij. c. Rapina pauperis in domo vestra: quare atteritis populum meum: et facies pauperum commolitis: Secundum est falsi criminis impositio: quod sepe faciunt praepositi et officiales ad emulgendam pecuniam a diuitibus: Contra quod dicit: h Neque caluniam faciamus. Osee. v. c. Caluniam patiens est ephraim: quoniam cepit abire post fordes. Leuit. xix. c. Non facies caluniam proximo tuo: nec vi opprimes eum. Esa. xxij. b. Quis ex vobis poterit habitare cum ardoibus sempiternis: Qui proicit auariciam ex calumnia: et excutit manus suas ab omni munere. Tertium est exactio: Contra quod dicit: i Et contenti estote stipendiis vestris: quae statuta erant eis pro defensione reipublicae. Esa. iij. b. Populum meum exactores sui spoliauerunt. Et si hoc praecipitur militibus: quid clericis qui gratis stipendia recipiunt de patrimonio crucifixi: Diches. ij. a. Violenter tulerunt agros et rapuerunt domos: et caluniantur virum et domum eius. Sequitur: k Existimante

autem populo et cogitantibus omnibus in cordibus suis de iohanne: ne: id est an forte ipse esset christus: promissus in lege: praefiguratus a patriarchis: praenunciatus a prophetis. Et in hoc patet iudicis fuisse notum: secundum scripturas dicitur incarnationis tempus adesse. l Respondit iohannes dicens omnibus: non tamen vni. Ex virtute enim praedicationis et vite asperitate et miraculosa natiuitate: credebant multi iohannem esse christum. Sed cum dicitur Lucas quod haec cogitabant in cordibus suis: quomodo sciuit hoc iohannes: cum solus dei sit cognoscere cogitationes: Sed dicimus quod hoc sciuit ex

23. q. 1. c. parat. et. c. qd culpa. et. c. militare

Ps. 102.

Mar. 1. 1. 1. 1. 1.

Ps. 107.

k pendijs vestris. Existimante autem populo et cogitantibus omnibus in cordibus suis de iohanne: ne forte ipse esset christus: l respondit iohannes dicens omnibus: Ego quidem aqua baptizo vos: veniet autem fortior me post me: cuius non sum dignus soluere corrigiam calciamentorum eius: ipse vos baptizabit in spiritu sancto et igni:

dit iohannes dicens omnibus: non tamen vni. Ex virtute enim praedicationis et vite asperitate et miraculosa natiuitate: credebant multi iohannem esse christum. Sed cum dicitur Lucas quod haec cogitabant in cordibus suis: quomodo sciuit hoc iohannes: cum solus dei sit cognoscere cogitationes: Sed dicimus quod hoc sciuit ex

spiritu sancti reuelatione. Item Joh. j. b. dicitur quod missus ad eum sacerdotibus et leuitis querentibus an ipse esset christus: respondit ad interrogationem eorum: hic vero ad cogitationem. Et utrunque esse potuit. s. q. respondit ad cogitata et interrogata. m Ego quidem baptizo vos aqua: tamen. Glo. Anb. id est tingo corpora aqua et instituo usum baptizandi: donec veniat qui abluit animas per spiritum. n Veniet autem fortior me post me: quia etsi humilis et magnus ego reputor: ille tamen fortior: quod ille deus. In hoc apparet humilitas et veritas iohannis: qui cum posset credi christus: noluit de se veritatem celare. Joh. iij. d. Ne oportet minui illum autem crescere. o Cuius non sum dignus soluere corrigiam calciamentorum eius: id est ligaturam mysteriorum. Pleonasmus est: Et est idioma hebraicum. Consuetudo quidem locutionis modo iohannes humilitatem suam exprimit. p Hic tamen a sanctis exponitur: et tribus modis. Primo sic: p Non sum dignus soluere corrigiam calciamentorum eius: id est explicare mysterium incarnationis. Calciamentum enim est humanitas christi. Ps. In idum extendam calciamentum meum. Des intus latens et calciamentum sustinens est diuinitas. Heb. j. a. Portans omnia verbo virtutis suae. Esa. xlv. c. Vere tu es deus absconditus. Corrigia est unio diuinitatis et humanitatis: quam explicare nemo sufficit. Esa. liij. c. Generationem eius quis enarrabit: Secundo modo sic: p Non sum dignus: illud discalciare et sponsas et mihi usurpare. Et tangit hic legis consuetudinem: quae iubet quod si quis decederet non relicto semine: propinquior eius suscitaret ei semen: quod si nolleret alii propinquior post illum discalciaret illum et duceret relictam mortui in uxorem: Deut. xxv. b. Est ergo sensus secundum istam expositionem: Nolo sponsas crediti sed amicus sponsi. Joh. iij. d. Qui habet sponsam sponsus est: amicus autem sponsi qui stat et audit eum: gaudium gaudet propter vocem sponsi. Tertio modo sic: p Non sum dignus etc. id est non habeo officium referendi scripturam et portandi per mundum: quia non est mihi intinctum officium praedicationis sed baptizandi. Contra dicit apostolus. j. Cor. j. c. Non misit me christus baptizare sed euangelizare. Beda. Calciamentum nuptiale: est euangelica praedicatione: qua calcantur sunt apostoli. Unde Eph. vj. c. State g succincti etc. Est igit sensus secundum tertiam expositionem: p Non sum dignus. i. non sum aptus. Sequitur: q Ipse vos baptizabit: id est interius mundabit: r In spiritu sancto et igni: id est in spiritu sancto et igni qui est ignis: omnem peccatorum rubiginem consumens. Deut. iij. d. Deus noster ignis consumens est. Vel: r In spiritu sancto: id est per gratiam spiritus sancti in presenti. s Et in purgatorio in futuro. De quo. j. Cor. iij. c. Unusquisque opus quod quae fuerit: ignis probabit. Vel: r In spiritu sancto: quantum ad baptismum. Et igne: tribulationis: quantum ad penam. Greg. Ignem tribulationis admouet: ut ei rubiginem peccatorum purget. l Cuius ventitibus in

Marginal notes on the right side of the page, including references to other biblical passages and commentary.

Cuius ventilabrum in manu eius. Duplex potest fieri constructio. Primo sic. Vere ipse fortior me est: quia ipse est in cuius manu est ventilabrum: id est discretio iusti examinis faciendi. Scriptum est enim / Job. v. d. Pater non iudicat quemquam. Sic est ibi pleonasmus: id est supfluitas dictionis. Secundo sic sine pleo-

nasimo: Vere ipse est fortior me: quia ipse est: cuius ventilabrum: id est iudicandi officium sibi a patre traditum est. **In manu eius:** id est in potestate eius. q. d. et officium et potestatem habet discernendi bonos a malis: et malos a bonis: hic merito: in futuro etiam loco: quando constituet herodes a sinistris et agnos a dextris: Matth. xxv. c. Et illis dicit: Ite etc. Iste dicit: Venite etc. De hoc ventilabro dicitur Mat. xxv. b. Dispergam eos et ventilabo in portis terre. **Et pmudabit:** id est purgabit a paleis. **Area suam:** id est presentem ecclesiam: in qua sunt grana mixta cum paleis: id est boni cum malis. Hac mudat dñs in presenti crebris tribulationibus ventilando. Grana siquidem manent in area et palee vèto tollunt. Sed in futuro pmudabit: id est perfecte mudabit: quando oino tollentur impij ne videant gloriam dei: Esa. xxvi. b. Nec etiam bonorum consortio perfruant. Tunc triticum: id est corpus sanctorum in horreum dñi reponetur: id est in paradysum: Unde sequitur: **Et congregabit triticum in horreum suum / paleas autem comburet igni inextinguibili.** Potest intelligi active et passive: ut sensus sit. **Palee:** id est mali: igni inextinguibili: id est qui nec extinguere poterit nec extinguatur perpetuo cruciandi. Ignis enim ille nec terminabitur nec oino terminabit illos: nec comburet: **Herodes enim erit finis ardoris eorum.** Unde dictum est in Ps. **Herodes depascet eos: non deozabit.** Verba enim que depascit non radicitus euellit: sed semper ad corrodam relinquit. **Mat. xxvi. f. Quid paleis ad triticum dicit dñs: Aug. Si paleas sequeris / palea efficeris.** Est autem et alia triplex area. Prima est conscientia: in qua est mixta palea: id est vanitas cogitationum cum tritico: id est cum veritate virtutum. Hac pmudabit dñs in futuro: quando permanente tritico virtutum exurabit paleas cogitationum. **Ps. In illa die peribunt omnes cogitationes eorum.** **Secundo autem dicit Rebecca: id est anima: Palearum et feni apud nos multum est: Gen. xxv. c. Secunda area est sacra scriptura: in qua est mixta palea cum tritico: id est litteralis intelligentia cum sensu mystico. Esa. xxx. e. **Edumixtum migma comedent sicut i area ventilatum est.** Hec area permudatur: cum sensus mysticus a littera fideliter separatur: quod est officium presbiterorum vel doctorum. **Ubi Matth. xij. a. Discipuli vellebat spicas et manibus confricabant: et grana comdebant et paleam reiecebant.** **Dee. ix. a. Area et torcular non pascet eos.** Tertia area est uterus beate virginis: in qua fuit triticum: id est christus sine palea peccati. De quo Job. xij. d. **Nisi granum frumenti etc. Et licet istud triticum nati fuerit sine palea peccati: fuit tamen acerrime ventilatum.** Unde Esa. liij. b. **Ipsa vulnerata est propter iniquitates nostras: attritus est propter scelera nostra.** De hac area dicit **Judic. vj. g. a. Pona hoc vellus lanam in area.** **Lant. vj. a. Disiectus meus descendit in horreum suum ad areolam aromatum.** Ista area pmundata fuit in die assumptionis beate virginis: quando omnis mortalitas et corruptio ab ea separata fuit. **Alia quidem et alia exhortas euageliabat populo: ad salutem ipsorum eos instruendo.** **Herodes autem tetrarcha etc.** Sicut ait apostolus. **ij. Cor. ij. d. Christi bonus odor sumus deo: et in his qui pereunt: et in his qui salui fiunt: Aliis quidem odor vite in vitam: aliis vero odor mortis in mortem: Ita fuit iohannis predicatio. Publicanis et militibus fuit odor vite in vitam: pharisais et scribis et saduceis et herodi et herodiadi fuit odor mortis in mortem. Ubi hec clausula sic continuatur. **Publicani correpti ad io-******

hannis predicacionem / salutis consilium quesierunt: **Herodes autem tetrarcha cum corripere ab illo de herodiade uxore fratris sui: et de omnibus malis que fecit herodes: dum corripere supra: adiecit et hoc supra omnia / alia peccata.** **Et incluit iohannem in carcerem.** Anticipatio est hic: quia post dicitur quod iohannes baptizavit dominum / quod fuit ante incarcerationem: sed hoc facit ad exaggerationem nequitie herodis. In proximo enim dicitur quanta fuit religio iohannis: ut etiam publicani ad eius predicacionem veniret: et statim subiungit de incarceratione eius ab herode facta: quia corripiebat eum de scelere eius. **Amos v. c. Odio habuerunt corripientem in porta: et loquentem per secte abominati sunt.** Potest hic queri: quare post predicacionem iohannis non subiungit de predicacione christi et miraculis: Sicut enim post natiuitatem iohannis subiungit de natiuitate christi: sic post eius predicacionem debuit primo subiungere de predicacione christi: quare ergo interfert de incarceratione iohannis ante miracula christi? **Solutio:** ut ostendat se non descripturum miracula christi nisi que facta sunt post incarcerationem iohannis. Quod enim dictum est de his que fecit cum esset duodenis: non fuerat ibi aliqua miracula: sed gesta et miracula prioris anni. **Iohannes dixit murationem aque in vinum et alia.** Et nota **Blo. Antequam lucas aliquid narret etc. ij. ca. In qua Blo. reddit causam quare incarcerationem iohannis permittit miraculis christi: Et e summa / quod ideo permittit: ut ostendat se descripturum miracula tamen eo anno gesta: quo iohannes captus est vel punitus: id est decollatus: quia in principio anni captus est in fine decollatus. Sed hoc videtur esse falsum: non enim tamen describit miracula illius anni in cuius principio iohannes est incarceratus: et in fine decollatus: sed etiam sequentis post illum in quo dominus est crucifixus. Ad quod potest dici: quod tres euangeliste illius anni miracula precipue et plenius prosequuntur: in quo iohannes et incarceratus est et decollatus: ideo supple in Blo. precipue. Vel aliter ut completatur in Blo. vtrunque annum: ut intelligas quando iohannes captus est iam aliquot dies fluxisse de aprilis qui est initium anni secundum legem. Annus enim legitime incipiebat ab aprilis. Unde iudicis dictum est: **Venistis sicut vobis principium mensium. Exo. 12. 2.** demum modo anno reuoluto quoniam decollatus est iam aliquot dies defluerat de anno sequenti: et ita non eodem anno captus est et punitus: et ita lucas describit miracula vtriusque anni. Item queritur quare solus iohannes describit facta ante incarcerationem iohannis: alij autem ab incarceratione iohannis inceperunt? **Causa mystica assignatur in Blo. hec. f. quia iohannes est figura legis: et iohannes incarceratus est lex incarcerationata. Bene ergo iohannes de deitate agens: principaliter incipit ante incarcerationem: ut ostendat christum fuisse deum ante legem incarcerationatam: alij autem tres qui de humanitate agunt bene post incarcerationem incipiunt: quia non intendunt describere nisi miracula facta post legis incarcerationem. Et nota quia legis incarcerationatio nihil aliud intelligit quam corruptio per sinistram interpretationem: Est enim lex a iudicis incarcerationata. In cecitate erroris quasi tenebroso carcere inclusa. Et hec legis incarcerationatio significata est per incarcerationem iohannis. Bene tres humanitate exprimentes: post incarcerationem iohannis incipiunt: quia post predictam legis incarcerationem que significat per incarcerationem iohannis: dominus euidenter in carne apparuit et miracula fecit qui ante laterat. Unde in Blo. habes: **Apparetis: id est publice se manifestantis.** **Iohannes qui de deitate intendit: incipit ante incarcerationem iohannis que est figura legis: ut ostendat christum******

Et de omnibus malis que fecit herodes: dum corripere supra: adiecit et hoc supra omnia / alia peccata. **Et incluit iohannem in carcerem.** Anticipatio est hic: quia post dicitur quod iohannes baptizavit dominum / quod fuit ante incarcerationem: sed hoc facit ad exaggerationem nequitie herodis. In proximo enim dicitur quanta fuit religio iohannis: ut etiam publicani ad eius predicacionem veniret: et statim subiungit de incarceratione eius ab herode facta: quia corripiebat eum de scelere eius. **Amos v. c. Odio habuerunt corripientem in porta: et loquentem per secte abominati sunt.** Potest hic queri: quare post predicacionem iohannis non subiungit de predicacione christi et miraculis: Sicut enim post natiuitatem iohannis subiungit de natiuitate christi: sic post eius predicacionem debuit primo subiungere de predicacione christi: quare ergo interfert de incarceratione iohannis ante miracula christi? **Solutio:** ut ostendat se non descripturum miracula christi nisi que facta sunt post incarcerationem iohannis. Quod enim dictum est de his que fecit cum esset duodenis: non fuerat ibi aliqua miracula: sed gesta et miracula prioris anni. **Iohannes dixit murationem aque in vinum et alia.** Et nota **Blo. Antequam lucas aliquid narret etc. ij. ca. In qua Blo. reddit causam quare incarcerationem iohannis permittit miraculis christi: Et e summa / quod ideo permittit: ut ostendat se descripturum miracula tamen eo anno gesta: quo iohannes captus est vel punitus: id est decollatus: quia in principio anni captus est in fine decollatus. Sed hoc videtur esse falsum: non enim tamen describit miracula illius anni in cuius principio iohannes est incarceratus: et in fine decollatus: sed etiam sequentis post illum in quo dominus est crucifixus. Ad quod potest dici: quod tres euangeliste illius anni miracula precipue et plenius prosequuntur: in quo iohannes et incarceratus est et decollatus: ideo supple in Blo. precipue. Vel aliter ut completatur in Blo. vtrunque annum: ut intelligas quando iohannes captus est iam aliquot dies fluxisse de aprilis qui est initium anni secundum legem. Annus enim legitime incipiebat ab aprilis. Unde iudicis dictum est: **Venistis sicut vobis principium mensium. Exo. 12. 2.****

Et de omnibus malis que fecit herodes: dum corripere supra: adiecit et hoc supra omnia / alia peccata. **Et incluit iohannem in carcerem.** Anticipatio est hic: quia post dicitur quod iohannes baptizavit dominum / quod fuit ante incarcerationem: sed hoc facit ad exaggerationem nequitie herodis. In proximo enim dicitur quanta fuit religio iohannis: ut etiam publicani ad eius predicacionem veniret: et statim subiungit de incarceratione eius ab herode facta: quia corripiebat eum de scelere eius. **Amos v. c. Odio habuerunt corripientem in porta: et loquentem per secte abominati sunt.** Potest hic queri: quare post predicacionem iohannis non subiungit de predicacione christi et miraculis: Sicut enim post natiuitatem iohannis subiungit de natiuitate christi: sic post eius predicacionem debuit primo subiungere de predicacione christi: quare ergo interfert de incarceratione iohannis ante miracula christi? **Solutio:** ut ostendat se non descripturum miracula christi nisi que facta sunt post incarcerationem iohannis. Quod enim dictum est de his que fecit cum esset duodenis: non fuerat ibi aliqua miracula: sed gesta et miracula prioris anni. **Iohannes dixit murationem aque in vinum et alia.** Et nota **Blo. Antequam lucas aliquid narret etc. ij. ca. In qua Blo. reddit causam quare incarcerationem iohannis permittit miraculis christi: Et e summa / quod ideo permittit: ut ostendat se descripturum miracula tamen eo anno gesta: quo iohannes captus est vel punitus: id est decollatus: quia in principio anni captus est in fine decollatus. Sed hoc videtur esse falsum: non enim tamen describit miracula illius anni in cuius principio iohannes est incarceratus: et in fine decollatus: sed etiam sequentis post illum in quo dominus est crucifixus. Ad quod potest dici: quod tres euangeliste illius anni miracula precipue et plenius prosequuntur: in quo iohannes et incarceratus est et decollatus: ideo supple in Blo. precipue. Vel aliter ut completatur in Blo. vtrunque annum: ut intelligas quando iohannes captus est iam aliquot dies fluxisse de aprilis qui est initium anni secundum legem. Annus enim legitime incipiebat ab aprilis. Unde iudicis dictum est: **Venistis sicut vobis principium mensium. Exo. 12. 2.****

geliçabat populo. **Herodes autem tetrarcha cum corripere ab illo de herodiade uxore fratris sui: et de omnibus malis que fecit herodes: dum corripere supra: adiecit et hoc supra omnia / alia peccata.** **Et incluit iohannem in car-**

cerem. Anticipatio est hic: quia post dicitur quod iohannes baptizavit dominum / quod fuit ante incarcerationem: sed hoc facit ad exaggerationem nequitie herodis. In proximo enim dicitur quanta fuit religio iohannis: ut etiam publicani ad eius predicacionem veniret: et statim subiungit de incarceratione eius ab herode facta: quia corripiebat eum de scelere eius. **Amos v. c. Odio habuerunt corripientem in porta: et loquentem per secte abominati sunt.** Potest hic queri: quare post predicacionem iohannis non subiungit de predicacione christi et miraculis: Sicut enim post natiuitatem iohannis subiungit de natiuitate christi: sic post eius predicacionem debuit primo subiungere de predicacione christi: quare ergo interfert de incarceratione iohannis ante miracula christi? **Solutio:** ut ostendat se non descripturum miracula christi nisi que facta sunt post incarcerationem iohannis. Quod enim dictum est de his que fecit cum esset duodenis: non fuerat ibi aliqua miracula: sed gesta et miracula prioris anni. **Iohannes dixit murationem aque in vinum et alia.** Et nota **Blo. Antequam lucas aliquid narret etc. ij. ca. In qua Blo. reddit causam quare incarcerationem iohannis permittit miraculis christi: Et e summa / quod ideo permittit: ut ostendat se descripturum miracula tamen eo anno gesta: quo iohannes captus est vel punitus: id est decollatus: quia in principio anni captus est in fine decollatus. Sed hoc videtur esse falsum: non enim tamen describit miracula illius anni in cuius principio iohannes est incarceratus: et in fine decollatus: sed etiam sequentis post illum in quo dominus est crucifixus. Ad quod potest dici: quod tres euangeliste illius anni miracula precipue et plenius prosequuntur: in quo iohannes et incarceratus est et decollatus: ideo supple in Blo. precipue. Vel aliter ut completatur in Blo. vtrunque annum: ut intelligas quando iohannes captus est iam aliquot dies fluxisse de aprilis qui est initium anni secundum legem. Annus enim legitime incipiebat ab aprilis. Unde iudicis dictum est: **Venistis sicut vobis principium mensium. Exo. 12. 2.****

Et de omnibus malis que fecit herodes: dum corripere supra: adiecit et hoc supra omnia / alia peccata. **Et incluit iohannem in carcerem.** Anticipatio est hic: quia post dicitur quod iohannes baptizavit dominum / quod fuit ante incarcerationem: sed hoc facit ad exaggerationem nequitie herodis. In proximo enim dicitur quanta fuit religio iohannis: ut etiam publicani ad eius predicacionem veniret: et statim subiungit de incarceratione eius ab herode facta: quia corripiebat eum de scelere eius. **Amos v. c. Odio habuerunt corripientem in porta: et loquentem per secte abominati sunt.** Potest hic queri: quare post predicacionem iohannis non subiungit de predicacione christi et miraculis: Sicut enim post natiuitatem iohannis subiungit de natiuitate christi: sic post eius predicacionem debuit primo subiungere de predicacione christi: quare ergo interfert de incarceratione iohannis ante miracula christi? **Solutio:** ut ostendat se non descripturum miracula christi nisi que facta sunt post incarcerationem iohannis. Quod enim dictum est de his que fecit cum esset duodenis: non fuerat ibi aliqua miracula: sed gesta et miracula prioris anni. **Iohannes dixit murationem aque in vinum et alia.** Et nota **Blo. Antequam lucas aliquid narret etc. ij. ca. In qua Blo. reddit causam quare incarcerationem iohannis permittit miraculis christi: Et e summa / quod ideo permittit: ut ostendat se descripturum miracula tamen eo anno gesta: quo iohannes captus est vel punitus: id est decollatus: quia in principio anni captus est in fine decollatus. Sed hoc videtur esse falsum: non enim tamen describit miracula illius anni in cuius principio iohannes est incarceratus: et in fine decollatus: sed etiam sequentis post illum in quo dominus est crucifixus. Ad quod potest dici: quod tres euangeliste illius anni miracula precipue et plenius prosequuntur: in quo iohannes et incarceratus est et decollatus: ideo supple in Blo. precipue. Vel aliter ut completatur in Blo. vtrunque annum: ut intelligas quando iohannes captus est iam aliquot dies fluxisse de aprilis qui est initium anni secundum legem. Annus enim legitime incipiebat ab aprilis. Unde iudicis dictum est: **Venistis sicut vobis principium mensium. Exo. 12. 2.****

Et de omnibus malis que fecit herodes: dum corripere supra: adiecit et hoc supra omnia / alia peccata. **Et incluit iohannem in carcerem.** Anticipatio est hic: quia post dicitur quod iohannes baptizavit dominum / quod fuit ante incarcerationem: sed hoc facit ad exaggerationem nequitie herodis. In proximo enim dicitur quanta fuit religio iohannis: ut etiam publicani ad eius predicacionem veniret: et statim subiungit de incarceratione eius ab herode facta: quia corripiebat eum de scelere eius. **Amos v. c. Odio habuerunt corripientem in porta: et loquentem per secte abominati sunt.** Potest hic queri: quare post predicacionem iohannis non subiungit de predicacione christi et miraculis: Sicut enim post natiuitatem iohannis subiungit de natiuitate christi: sic post eius predicacionem debuit primo subiungere de predicacione christi: quare ergo interfert de incarceratione iohannis ante miracula christi? **Solutio:** ut ostendat se non descripturum miracula christi nisi que facta sunt post incarcerationem iohannis. Quod enim dictum est de his que fecit cum esset duodenis: non fuerat ibi aliqua miracula: sed gesta et miracula prioris anni. **Iohannes dixit murationem aque in vinum et alia.** Et nota **Blo. Antequam lucas aliquid narret etc. ij. ca. In qua Blo. reddit causam quare incarcerationem iohannis permittit miraculis christi: Et e summa / quod ideo permittit: ut ostendat se descripturum miracula tamen eo anno gesta: quo iohannes captus est vel punitus: id est decollatus: quia in principio anni captus est in fine decollatus. Sed hoc videtur esse falsum: non enim tamen describit miracula illius anni in cuius principio iohannes est incarceratus: et in fine decollatus: sed etiam sequentis post illum in quo dominus est crucifixus. Ad quod potest dici: quod tres euangeliste illius anni miracula precipue et plenius prosequuntur: in quo iohannes et incarceratus est et decollatus: ideo supple in Blo. precipue. Vel aliter ut completatur in Blo. vtrunque annum: ut intelligas quando iohannes captus est iam aliquot dies fluxisse de aprilis qui est initium anni secundum legem. Annus enim legitime incipiebat ab aprilis. Unde iudicis dictum est: **Venistis sicut vobis principium mensium. Exo. 12. 2.****

Matth. 14. 8.
Marci. 6. 6.

Et teum

Exo. 12. 2.

vt ostendat christu fuisse deum ante lege qz gtern. Sequitur: a Factu est aut zc. Hec est tertia pars capituli: in q agitur de baptismo christi et ei genealogia. Ubi questio multiplex oritur. Prima: quare lucas in principio libri sui non posuit genealogia christi sicut mattheus. Secunda: quare lucas terit genealogia christi ascendendo cum mattheo eam texuerat descendendo. Tertia: quare lucas protedit genealogia christi vsq ad adam: cum mattheus incipiat eam texere ab abraam.

Matth. 3. d. Marci. 1. a. Job. 1. d.

Quarta: quare lucas vitur verbo essendi cum mattheus vitatur verbo generandi. Quinta: quare dñs voluit baptizari cum nihil in eo purgandum fuerit. Sexta: quare celum apertu fuerit dum christus baptizaret. Septima: quare coluba apparuerit super eu. Octaua: quare in baptismo tm et in transfiguratione audita fuerit super eum vox patris dicens: Hic est: vel tu es filius meus dilectus. Sol. Ad primu dicim q lucas ideo post baptismu incipit genealogia christi et non ante: ad innuendu q per baptismu fiunt homines de genealogia iesu christi: mattheo autem in principio ponit eam: vt ostenso de qua stirpe natus est christus pateficeret legem et prophetas impletas esse i eo. Unde Eccl. xxxvj. c. Suscita pccationes quas locuti sunt in noie tuo pphete priores: da mercedē dñe sustinentib te: vt pphete tui fideles iuentant. Ad secudu dicim q lucas textuit spiritali genealogia christi que incipit a baptismo que est ascensus in deum: mattheus ho textit carnalem christi generatione que est descensus. Ad tertium dicim q lucas vsq ad adam extendit generatione christi: ad innuendu q non solum filij abrae: id est iudei: immo et omnes filij adam: id est tam iudei q gentiles possunt fieri filij dei et ascendere cum christo ad deum per baptismu. Unde Job. j. a. Quotquot receperunt est dedit eis potestate filios dei fieri: Mattheus ho qui carnale christi generatione textit et iudeis pdicabat vsq ad abraam tm extendit generatione christi: a quo incepit discerni generatio iudeorum. Ad quartum dicimus q per spiritalē generationem que incipit a baptismo ducimur ad verum esse: et ideo lucas vitur verbo essendi: sed per generatione carnalem descēdimus a vero esse: et ideo mattheus vitur verbo generandi. Ad qntum dicimus q dñs voluit baptizari qdruplici causa. Prima vt tactus sue carnis mundissime daret aquis vim generandi: sicut dicit Amb. Secudo vt exemplū oimode humilitatis in se ostenderet. Unde Matth. iij. d. Sic decet nos implere omnē iusticiam. i. oimoda humilitatem. Tertia vt figurar legis et prophetas in se impletas ostenderet. j. Cor. x. a. Omnes in moyse baptizati sunt in nube et i mari. Quarta vt alios ad baptismu inuitaret: sicut dicit Job. xij. b. Exēplū dedi vobis zc. Non enim tm de lotionē pedum intelligitur: immo et de alijs factis suis: quia omnis christi actio nostra fit lectio. Ad sextum dicim q ideo in baptismo christi celum apertum est: vt palam fieret baptizatis aperiri ianuam paradisi que clausa fuerat per peccatu adē. Ad septimū dicim q ideo columba super christu apparuit in baptismo: vt ostenderet baptizatos accipere spiritū sanctū: qd etiā significat cereus ardens demissus in aquam et in manū paruuli baptizati. Itē ad ostendendū q ipse erat qui baptizat in spū. Unde Job. j. e. Testimoniu perhibuit iohānes dicens: quia vidi spiritū descendente quasi columbam de celo et ego nesciebā. Ad octauum dicimus q ideo in baptismo audita ē vox patris et in transfiguratione: ad significandū q nos omnes qui nascimur filij ire: in baptismo simus filij dei per gratiam: et tandem in generali resurrectione stemus filij dei per gloriam. Dis visis ventiamus ad litterā. a Factum est autē cū baptizaretur omnis populus: id est multi de populo ante iohānis incarcerationem. Unde patet q per anticipationem egit superius lucas de iohānis incarceratione. b Et iesu baptizato a iohāne: qd alij pleni dicūt. Matth. iij. d. Marci. j. b. c Et orante: Prius est baptizari et postea orare: qz peccatores non exaudit deus: Job. ix. f. Eccl. xv. c. Non est

Dñs voluit baptizari quadruplici ratione

speciosa latis in ore peccatoris. d Apertu est celum: id est tantus fulgor apparuit q videbat celū esse apertū. Factus est enī circa eum splendor inestimabilis: tanq referatiōe aeris et firmamēti illuce sceret splendor empyrei celi et infunderetur terris. Et in hoc notat q mudi hois oratio celos penetrat. Eccl. xxxv. c. Oratio humiliantis se zc. Nota in baptismo apertu est celum per impedimēta ablationes: in passione per precij solutionē: in ascensione per relevationē. Mystice: Per apertiones

celi significat apertio sacre scripture: que per gratia et per penitentia et per contemplatione aperit. Proverb. xxvij. d. Aperta sunt prata et apparuerunt herbe virentes zc.

Verbo. Job. xv. a. Et vos mudi estis ppter sermonē que locut' sū vob zc. Aqua. Job. iij. a. Nisi qs renat' fuerit spiritu. s. eodē. c. Act. j. a. (rit zc. Iohānes baptizauit aq zc. j. Cor. x. a. Dēs in moyse baptizati sunt zc. Igne tribulationis. Esa. liij. b. Auferā sordes filioꝝ israel in spū iudicij et corde: id est (bustionis: alta littera.

Chryf. Est baptism' martyrio. j. xij. f. Baptismo habeo baptizari et quō coartoz zc. Ibidē Chryf. Quale pctm i morte dimittit' scit q inteligit pro qli pctō introducta est mors. c Et descēdit spiritū sanctū. i. signū spū sancti. i. colūba. Ab instāti enī pceptionis habuit plenitudinē gratiarū. Unde motus verbi colūbe tm puenit. Nota spūs descēdens septē facit. Dentē renouat. Dñs. Emitte spiritū tuū et creabunt. i. renouabunt. Itē a seruitute liberat. j. Cor. iij. d. Ubi spūs dñi ibi libertas. Itē infirmū adiuuat. Roma. vij. e. Spūs adiuuat infirmitatem nostrā. Itē deo reconciliat. Unde Bese. vij. b. Colūba reposita ad arcā ramū oliuē. Item gemitū suscitāt. Roma. vij. e. Spūs postulat pro nobis gemitū inenarrabilē. Itē ad celum eleuat. Ps. Quis dabit mihi pēnas sicut colūbe zc. Itē cor mūdāt. Ps. Cor mūdū crea in me deus zc. Ideo dicit Apoc. j. b. Bīa vobis et par ab eo qui est et q erat et q venturus est: et a septē spiritib' q in p̄spectu throni eius sunt. Nota statutu est vt nullus baptizet in die epiphantie nisi in necessitate: ppter hereticos q dicebāt tunc solū venire spū sanctum. f Corporali specie. Chryf. Hō in natura sed in specie columbe. Non enī fuit incolūbat' nec aliter fuit spū sanctus in illa colūba q in quibet alia creatura sed ad aliud: fuit vera colūba non ficta. Unde Interlū. Quia spū sanctus disciplina effugiet fictū zc. Sap. j. b. Sicut colūba in ipsū. In natura enī diuinitatis a mortalib' non potest videri. Et nota q in apostolos descēdit spū sanctus in linguis igneis: in christum autē in specie colūbe: qz in apostolis erat aliqd purgandū et illuminandū: sed in christo nihil fellis aut defectus erat. Querit etiā quid factū sit de illa colūba vt vndererit. Et dicim q tūc de nouo creata fuit et expleto ministerio suo in p̄sacētē materiā redacta: sicut stella que duxit magos. Sed quare hoc: Et dicim q duplici ratione fuit redacta in p̄sacētē materiā. Prima ne ab hoib' adoraret: sicut iudei serpente enē adorabāt: ppter qd ezechias fregit illū. liij. Regl. xvij. a. Secūda ad ostendendū q ad h solū creata fuit: et fuit vera colūba: nō phāstica: ad significandū q nihil fictū fuit i christo. Moralit': In isto significat q in illos descendit: immo est spū sanctus qui habent colūbe p̄prietates. Quarum prima est q caret felle: secūda q non legit ore: tertia q non nocet vngue: quarta q puro grano pascitur: quinta q alios nos nutrit pullos vt suos: sexta quia gemitum habet p cātu: septima qz residet sup aq̄s: vt vmbra visa fugiat accipitrem: octaua qz gregatim volat: nona qz in petra nidificat: decima quia cito volat. In primo cōmendatur mansuetudo: que omnem amaritudinem pellit a corde. Heb. xij. d. Ne qua radix amaritudinis sursum germinās ipediat. Seruat etiā cor i sua dignitate. Unde Greg'. Mansuetudo imaginē dei i nob' fuit: quā iracūdia dissipat.

Dythe

Quid spūs

Ps. 109.

Ps. 54.

Ps. 50.

Docalior

Iracundia dissipat. Job. v. a. Tirum stultu interficit iracundia: Et ibi in Glo. Greg. In secunda comendat modestia: que est oris custodia / z omne verbu malu intrare vel exire non sinit. Eph. liij. g. Omnis sermo malus de ore vno non procedat. In tertia comendat innocetia: que custodit manus ab oi in iuria z nocumento.

36. Ps. Custodi inno- ceta z vide equita- tem. De his trib' di- citur in Ps. Quis ascendet in montem dñi: aut quis rē. In quarta comendatur fragilitas siue parsi- monia. Eccl. xxxj. b. Utere vt homo fru- gi his que tibi appo- nunt. In quinta com- mendatur charitas que aliena bona dili- git tāq̄ sua. Leuit.

37. d. Diliges proximum tuum sicut teipsum. In sexta co- mendatur luctus pro peccatis tam proprijs q̄ alienis / qui murabitur in gaudium. Proverb. xiiij. b. Cor quod nouit amaritudinem anime sue rē. Matth. v. a. Beati qui lugent. In septima comendatur studium siue meditatio scripturaz. Cant. v. c. Oculi eius sicut colūbe sup riuos aquaru. Pro- uer. iij. a. Fili mi ne obliuiscaris legis meę. In octaua comē- datur focalitas siue concordia. Eccl. xxv. a. In tribus bñplacitum est spiritui meo: que probata sūt coram deo z hoib': co- cordia fratrum z amor proximoz rē. In nona comendatur memoria dñice passiois. Utere. xlvij. e. Estote sicut colum- ba nidificans in sicco ore foraminis. Esa. ij. c. Abscondere in fossa humo a facie timoris dñi. In decima comēdat p̄platio z desideriu eternoz. Ps. Quis dabit mihi pennas sicut columbe rē.

38. Et vox de celo facta ē: Tu es filius meus dilectus: i tēcō- placuit mihi. Et ip̄e iesus erat incipiens quasi annoz triginta: vt putabatur filius ioseph qui fuit heli / qui fuit mathat / qui fuit leui / qui fuit melchi / q̄ fuit iamne / qui fuit ioseph / q̄ fuit mathathie / q̄ fuit amos / qui fuit naum / qui fuit hesi / q̄ fuit nage / qui fuit maath / qui

39. Et vox de celo facta ē: Tu es filius meus / cōsubstantialis. d. i. lectus. Ps. Dñs dixit ad me: filius me' es tu rē. e. In te cōplacuit mihi. i. in quo placitū meū homib' ostendit. Beda. i. placitū meū cōstitui. i. per te facere cōstitui qd mi- hi placet. Heli / Cōplacuit mihi. i. oino placuit mihi quia nihil mali in eo fuit. Et dicit hoc ad differentia alioz qui non oino placēt: quia etiā in angelis suis reperit prauitātē: Job liij. d. Alia littera ē: Cōplacui. Et hoc videtur velle Glo. Amb. Nō aliena in filio sed sua laudar. q. d. quecunq̄ habes tu mea sūt: Job. xvij. b. Et loq̄r hec Glo. ad similitudinē arti- ficis: qui sibi placet vel displicet i imagine bene vel male cō- posita. Irē i te cōplacuit mihi / sed i adam displicuit. Vñ postea dicit: Penitet me fecisse hoīem. Sequit: f. Et ip̄e iesus erat incipiens q̄si annoz triginta. i. erat triginta annoz: quasi incipiens tricesimū primū annū: qd dicit: qz de tricesimoz mo anno iam habebat tredecim dies: ita expo- nit Aug' et Chryz. Alij expositores dicit qz erat incipiens q̄si triginta annoz: id est q̄si incipiens tricesimū annū: qz ha- bebat viginouē annos plenos z de tricesimo tredecim dies. Scdm p̄mā opinionē p̄dicauit christus duob' annis z di- midio: vt dicit dimidi' ann' illud tēpus qd est ab epiphania vsq̄ ad pascha. Voluit autē dñs anno tricesimo baptizari: miracula opari: p̄dicatiois officiu inchoare / duplici ratione. Prima prop̄ mysterij significationē. In triginta enim sunt decem: in ternario significat fides z noticia trinitatis: in decem denari' mandatoz. In hoc ergo ostendit qz ille q̄ ni- titur p̄dicare debet habere noticiā trinitatis z decalogi opa- tionē. Unde et ioseph tricesimo anno recepit egypti guber- naculū: z ezechiel p̄dicatiois officium: z dauid regnū. Secū- da ratio est p̄pter nram instructionē: vt. s. ante virilem etatem nemo audeat assumere officiu p̄dicatiois. Vñ Deut. xv. d. Non opaberis in p̄mogenito bouis. Vñ ergo numer' ad nostram instructionē ponit: vt infra / docēdi cathedrā ascēde- re non p̄sumam'. Vñ eni numer' obseruat' est iu leuitis: post

legē in p̄betis: nisi forte aliq̄ infra hūc numerū p̄betaueris dū p̄betatorie: vt Hieremias. j. b. Et Daniel. xij. e. Obseruat' ē etiā i tpe grē i filio dei: q̄ ante hūc numerū noluit baptizari. s. Et putabat' / vñ putaret' fili' ioseph. Sic p̄strue lit- terā. Iesus erat incipiens quasi annoz triginta. Iesus dico

fuit mathathie / qui fuit semei / qui fuit ioseph / qui fuit iuda / qui fuit iohanna / qui fuit reza / qui fuit corobabel / qui fuit sa- lathiel / qui fuit neri / qui fuit melchi / qui fuit addi / qui fuit cosan / qui fuit belmadan / qui fuit her / qui fuit iesu / qui fuit eliezer / q̄ fuit iozim / q̄ fuit ma- thar / qui fuit leui / q̄ fuit sime- on / q̄ fuit iuda / q̄ fuit ioseph /

Filius ioseph vt putabat'. i. s. m. opi- nionē hoim. Amb. Qz natura non erat sed putabat: qz ma- ria eum genuit q̄ de- spōsata erat ioseph. Et dicit Beda: Nō p̄ mariā que vere ge- nuit: sed p̄ ioseph q̄ alien' ē a generatiōe terit' ordo generatio- nis. Alien' suple s. m. rectā lineā. Sed qre non terit' p̄ ioachim p̄ez marię q̄ nō erat

alien' ab ei' generatiōe: Qz sic p̄ s. m. nā tereret: qd nō ē p̄sue- tū. Vñ Amb. In generatiōib' nomē vtri z p̄sona q̄rit: q̄ etiā in senatu z i reliqs curijs ciuitatū generis asserit dignitatem. b. Qui fuit heli: q̄. s. ioseph fuit fili' heli. Qui. s. he- li: k. Qui fuit heli: q̄. s. ioseph fuit fili' heli. Ita p̄cedendū z intelligendū vbiq̄. Mystice autē sicut dicit Aug' de p̄cor. euāg'. Qui fuit rē. Istud qui: sp̄ referit ad christū: s. m. interpretatiōes no- minū. b. Qui fuit heli. i. de' me': et sic de alijs. Interp- tationes ḡ nominū nō sūt ibi positę qz ibi aliqd opent' quātū ad s. m. s. ne ignozent' z vt mystice exponat' de christo. Quā- tū autē ad litterā nota qz duo euangelię terit' genealogiā: lucas et matthę. Vñ verbo generatiōis. s. h. ver- bo / genuit: vt hoc ipso ostendat qz nō ponit filios nisi s. m. verita- tē generatiōis. Lucas s. m. nō est vltus s. m. o generatiōis: s. hoc s. m. o fuit: vt p̄ h. ostēdat: qz nō tm̄ ponit filios s. m. p̄prietatem generatiōis: s. etiā filios adoptiōis. Et nota qz ab abraā vsq̄ ad dauid nulla ē differentia in p̄tib' ab vtroq̄ cōputat': a da- uid aut vsq̄ ad christū differentia: qz matthę tm̄ ponit filios naturales: lucas mixtūm naturales z adoptiuos. Et nota qz si- lij adoptiuū large accipiunt in Glo. vt sub eis includant' filij s. m. legē. Dicit eni trib' modis fil' .s. filij naturalis: filij s. m. filius tribus modis dicit'

Dylica

Filius tribus modis dicit'

alien' ab ei' generatiōe: Qz sic p̄ s. m. nā tereret: qd nō ē p̄sue- tū. Vñ Amb. In generatiōib' nomē vtri z p̄sona q̄rit: q̄ etiā in senatu z i reliqs curijs ciuitatū generis asserit dignitatem. b. Qui fuit heli: q̄. s. ioseph fuit fili' heli. Qui. s. he- li: k. Qui fuit heli: q̄. s. ioseph fuit fili' heli. Ita p̄cedendū z intelligendū vbiq̄. Mystice autē sicut dicit Aug' de p̄cor. euāg'. Qui fuit rē. Istud qui: sp̄ referit ad christū: s. m. interpretatiōes no- minū. b. Qui fuit heli. i. de' me': et sic de alijs. Interp- tationes ḡ nominū nō sūt ibi positę qz ibi aliqd opent' quātū ad s. m. s. ne ignozent' z vt mystice exponat' de christo. Quā- tū autē ad litterā nota qz duo euangelię terit' genealogiā: lucas et matthę. Vñ verbo generatiōis. s. h. ver- bo / genuit: vt hoc ipso ostendat qz nō ponit filios nisi s. m. verita- tē generatiōis. Lucas s. m. nō est vltus s. m. o generatiōis: s. hoc s. m. o fuit: vt p̄ h. ostēdat: qz nō tm̄ ponit filios s. m. p̄prietatem generatiōis: s. etiā filios adoptiōis. Et nota qz ab abraā vsq̄ ad dauid nulla ē differentia in p̄tib' ab vtroq̄ cōputat': a da- uid aut vsq̄ ad christū differentia: qz matthę tm̄ ponit filios naturales: lucas mixtūm naturales z adoptiuos. Et nota qz si- lij adoptiuū large accipiunt in Glo. vt sub eis includant' filij s. m. legē. Dicit eni trib' modis fil' .s. filij naturalis: filij s. m. filius tribus modis dicit'

39. Et ip̄e iesus erat incipiens q̄si annoz triginta. i. erat triginta annoz: quasi incipiens tricesimū primū annū: qd dicit: qz de tricesimoz mo anno iam habebat tredecim dies: ita expo- nit Aug' et Chryz. Alij expositores dicit qz erat incipiens q̄si triginta annoz: id est q̄si incipiens tricesimū annū: qz ha- bebat viginouē annos plenos z de tricesimo tredecim dies. Scdm p̄mā opinionē p̄dicauit christus duob' annis z di- midio: vt dicit dimidi' ann' illud tēpus qd est ab epiphania vsq̄ ad pascha. Voluit autē dñs anno tricesimo baptizari: miracula opari: p̄dicatiois officiu inchoare / duplici ratione. Prima prop̄ mysterij significationē. In triginta enim sunt decem: in ternario significat fides z noticia trinitatis: in decem denari' mandatoz. In hoc ergo ostendit qz ille q̄ ni- titur p̄dicare debet habere noticiā trinitatis z decalogi opa- tionē. Unde et ioseph tricesimo anno recepit egypti guber- naculū: z ezechiel p̄dicatiois officium: z dauid regnū. Secū- da ratio est p̄pter nram instructionē: vt. s. ante virilem etatem nemo audeat assumere officiu p̄dicatiois. Vñ Deut. xv. d. Non opaberis in p̄mogenito bouis. Vñ ergo numer' ad nostram instructionē ponit: vt infra / docēdi cathedrā ascēde- re non p̄sumam'. Vñ eni numer' obseruat' est iu leuitis: post

40. Et ip̄e iesus erat incipiens q̄si annoz triginta. i. erat triginta annoz: quasi incipiens tricesimū primū annū: qd dicit: qz de tricesimoz mo anno iam habebat tredecim dies: ita expo- nit Aug' et Chryz. Alij expositores dicit qz erat incipiens q̄si triginta annoz: id est q̄si incipiens tricesimū annū: qz ha- bebat viginouē annos plenos z de tricesimo tredecim dies. Scdm p̄mā opinionē p̄dicauit christus duob' annis z di- midio: vt dicit dimidi' ann' illud tēpus qd est ab epiphania vsq̄ ad pascha. Voluit autē dñs anno tricesimo baptizari: miracula opari: p̄dicatiois officiu inchoare / duplici ratione. Prima prop̄ mysterij significationē. In triginta enim sunt decem: in ternario significat fides z noticia trinitatis: in decem denari' mandatoz. In hoc ergo ostendit qz ille q̄ ni- titur p̄dicare debet habere noticiā trinitatis z decalogi opa- tionē. Unde et ioseph tricesimo anno recepit egypti guber- naculū: z ezechiel p̄dicatiois officium: z dauid regnū. Secū- da ratio est p̄pter nram instructionē: vt. s. ante virilem etatem nemo audeat assumere officiu p̄dicatiois. Vñ Deut. xv. d. Non opaberis in p̄mogenito bouis. Vñ ergo numer' ad nostram instructionē ponit: vt infra / docēdi cathedrā ascēde- re non p̄sumam'. Vñ eni numer' obseruat' est iu leuitis: post

isti posteri sui. i. post qd isti de qb? h fit merito fuerit. Mo eni isti de qb? h fit merito fuerit filij iacob nisi iudas sol? In iuda per figuram dicitur passionis mysterium prophetatu est propter formam benedictionis qua vsus est iacob in eius benedictione. Dixit eni sic: Juda te laudabunt fratres tui Et tandem subiungit: Palliu suum tinget i sanguine vus et alligabit pulsu ad vitu. Et in his pbiis prophetata e passio christi. In ioseph castitatis exemplum: qz noluit cōsentire dñe sue: Gen xxxix. b. In simeone vindicta lesi pudoris: Gen. xxxiii. d. In leui officiu sacerdotij: Numeri. ij. De eius enim genere fuerit sacerdotel:

Mo eni tantorum nomina patriarcharum lucas pretermitenda putauit: vt quia vn? omnia est christus: id est per omnia hic significatus: vel habens omnes has virtutes. In singulis quoqz maiorib?: id est in patriarchis a quibus descendit genera virtutum diuersa pcederet: id est pfiguraret. a Qui fuit iona/ q fuit heliachim/ qui fuit melcha/ qui fuit menna/ qui fuit mathatha/ q fuit nathan/ qui fuit dauid. Nota quia vtrunqz congruit mysterio. s. qd matheus computat per salomonem/ lucas per nathan: quia per hoc ostendit christus fuisse et de tribu regia et de sacerdotali. Salomō eni fuit rex et nathan propheta: et ita quodammodo sacerdos: quia quandam affinitatem habent prophetia et sacerdotiu. b Qui fuit iesse/ qui fuit obeth/ qui fuit booc/ qui fuit salmon/ qui fuit naason/ q fuit aminadab etc. vsqz ibi: qui fuit cainan. Nota quia lucas hic sequitur editionē Septuaginta/ nō hebraicam veritatem. In Gen. eni. xj. b. legitur q arphaxat genuit sela vel sale/ nullo interposito: hic autem interponitur cainan. Idem habetur. j. Paral. j. b. c Qui fuit arphaxat/ qui fuit sem/ qui fuit noe/ qui lamech/ q fuit mathusale. De mathusale creditur hebrei q post diluuiū vixit duodecim annis: Fabulosum tñ videtur/ cum in arca saluat? nō sit/ vbi nō sūt saluat? nisi tñ octo animę. Potest tñ esse mysticū/ licet falsū sit. Vñ Amb. Quanni mathusale vltra diluuium numerant: licet falso suple/ significat christum/ cuius vita etatez nescit. d Qui fuit enoch. Nota q cum ascendat lucas a christo baptizato vsqz ad deum/ ponit enoch i septuagesimo gradu: vt per hoc mystice significet: q sicut enoch translatus est viuus in paradysum et ibi requie fruetur vsqz dum i fine ad gternam beatitudinē transferat: sic baptizati in morte a corpe absoluiti in requiem transferunt: q significat per septuagenariū. Septuagenarius eni surgit ex septenario et denario: ideoqz significat illorum requiem q hic implēt decalogū. e Qui fuit iareth/ qui fuit malaleel/ qui fuit cainan/ q fuit enos/ qui fuit seth/ qui fuit adam. Beda. Seth posteri or filius adē non siletur. Contra. Gen. v. a. Adam post seth genuit filios et filias. Sol. Non sunt noiati: de istius progenie fuit noe qui saluat? ē in diluuiō. Tora progenies cain diluuiō perit. f Qui fuit dei. Nota q vterqz dicitur filius dei et christi: et adam: sed alter per naturam: alter per creationem: id est adā/ qui et dicitur filius terre: quia nō habuit hominē patrem/ sed de terra materialit cōditus. Osee. xj. b. In funiculis adam traham eos: i vinculis charitatis. Lucas texi longum funiculū/ et incipit a capite: id est christo. j. Cor. xv. f. Qualis terren?: tales terreni. Josue. ij. d. Funicus coccineus in fenestra saluauit domū. Nos autem debem? esse funābuli: id est imitari istos sanctos patres qui in hac genealogia recitati sūt. Eccl. xliij. b. Omnes isti in generationib? gētis sue gloriā adepti sūt Et. j. Laudem eorum nūciet eccles

fia. De alijs dicitur Esa. v. e. Et qui trahitis iniquitatē in funiculis. Prouerb. v. d. Et funibus peccatorū etc. Ps. Funes peccatorū etc. Nota glosa Bede: que legit post genealogiā. Glo. Matthe? qui regiā instituit in christo insinuare perionam etc. In hac glosa significat triplex differentia inter genealogiā traditā a mattheo et traditā a lucas. Prima ē: quia matheus ponit tñ q draginta psonas: pterter christū/ iechonia femel cōputato: vel qdragintaduas christo computato et iechonia bis fm aliā opinionē: lucas sō septuaginta septem. Secūda: quia matheus computat descendendo: lucas sō ascendēdo. Tertia:

fuit nachor/ qui fuit seruch/ q fuit ragau/ qui fuit phaleg/ q fuit heber/ qui fuit sale/ qui fuit cainan/ qui fuit arphaxat/ qui fuit sem/ qui fuit noe/ qui fuit lamech/ qui fuit mathusale/ qui fuit enoch/ qui fuit iareth/ qui fuit malaleel/ qui fuit cainan/ qui fuit enos/ qui fuit seth/ qui fuit adam/ qui fuit dei.

quia matthe? computat a dauid per salomonem: lucas vero per nathan qui fuit filius dauid adoptiuus. Bene autē matheus sub quadragenario texuit christi generationē: quia hic numerus figurat locum et temp? militię christianę: Compositur enim ex qternario et denario: quaternari? locum et tempus exprimit. Locum: id est quattuor partes orbis: in quarū qualibet deo militat ab aliquib?. Temp?: id est quattuor partes anni per quas vniuersitas voluitur: et sic quaternarius notat q vbiqz et semper deo militatur. Denarius significat arma militantium: id est decem pcepta/ quibus armantur christi milites cōtra diabolū. Quia ergo matheus christū descendisse ostendit vt esset dux nostrę militię: ideo sub qdragenario ei? generationē comprehendit. Ideo autem descendēdo/ vt ostendat christum prop? peccata nostra descendisse. Ideo vero per salomonem/ vt ostēderet christum esse de regia tribu. Et per hoc etiā innuit christum prop? peccata nostra descendisse: qd ex eo innuit: quia dauid peccauit in matre salomonis: non quādo eum genuit: iam enim eam traduxerat sed prius. Ecce habes tria quib? differt matthe? a lucas. Do do considera tria alia in quibus differt lucas a mattheo. Lucas ponit septuaginta septem/ quo numero omnīū peccatorū remissio designatur: surgit enim ex vnderario qui ē trāsgres/ siois numer?/ qz denariū transcendit: nec vsqz ad duodenariū puenit: et ex septenario qui est numerus vniuersitatis: Cōstat enim ex qternario qui ad corp? refertur/ propter qtuor elementa/ et ternario qui refertur ad animā/ prop? tres vires ei?. Sic ergo p hunc numerū pctōz remissio intelligit. Matthe. xvij. c. Non dico tibi vsqz septies sed vsqz septuagies septies. Ideo etiam lucas computat ascendēdo/ vt ostēdat q accepta remissioe peccatorū i baptisimo fit ascēsus ad deū. Jo ho p nathan/ vt ostēdat christū esse de genere sacerdotali: et vt innuet q christus venit nobis nūciare peccatorū remissionē/ sicut nūciauit nathan dauid/ dicens: Transiit deus a te peccatum tuum. Hęc in ista Glo. inuenies: sed non ita seriatim. Vado prosequere Glo. Matthe? qui regiā instituit etc. j. Pter ipsum christum/ qdraginta homines: iechonia. i. semel computato. Istud tēpus. i. penitentię: p laboriosā disciplinā. i. per laborem militię christianę. Hęc eni quādragintaduę: Aduersat aliq opinionē que dicit mattheū posuisse qdragintaduas generationes: qd videt? propter tres quaterdenas: et verum est si iechonias bis numeret et christ? ibi numeretur: sed intellige eundem iechoniam bis positum/ et erūt qdragintaduę si christum numeres. Qui enim faciūt qdragintaduas intelligūt duos iechonias: vt qd dicitur: Josias genuit iechonias/ intelligat de patre: qd autem sequitur: Iechonias genuit salathiel/ non intelligat de pmissio iechonia/ sed de filio ei?: qd alibi in tota genealogiā nō contingit. Vnde. i. ad idem significandū/ ieiuniū etc. In q. i. in descēsu significat susceptio peccatorū nostrorū: id ē pgnę pro pctis nris. Si eni ita exponeres vt diceret nostrorū

Handwritten marginal notes on the right side of the page, including a large initial 'E' and various smaller annotations.

vt diceret: nostrorum peccatorum tollendorum: nullam haberes differentiam inter mattheum et lucam. Jam sequitur expositio fm lucam. Qui tam vitulus: id est tanquam ille cui congruit vitulina facies. In cuius mte. i. berfabee. ij. Reg. xj. a. Per cuius nominis prophetam: id est nathan. Aliqui inuenerunt huic verbo: dixerunt huic nathan qui in genealogia ponitur non esse prophetam: sed alium nathan quem genuit dauid de berfabee: qd tamen inuenitur i libro Reg. Unde sic dixerunt. Ascendit ad dauid p nathan: nec subsequens ait p quem prophetam: sed per cuius nominis prophetam: per qd inuinitur hunc per quem ascendit non eē prophetā / sed nomine pphete appellatū. Sed hic expone: Per cuius nominis ppheta: id eē per quem prophetam sic nominatū de pectm illi explauit. ij. Reg. xij. d. Quo in vinea christi pducti sūt: Matth. xx. a. Et eē h simplex relatio: qz denarij p premio accipit. Carne sacerdotis. i. christi. Iste numerus. i. septuaginta septē rē. Itē Glo. Bede. Si intelligam rē. Hora qz h numerus. i. qdragin/ taduo/ surgit ex senario et septenario: et iō significat p̄sens rē/ pus quo ecclesia laborat. Senarius em̄ pertinet ad laborem quem sustinet ecclesia/ dum in terris militat. Septenarij ad sabbatum/ cuius spe laborat. Et nota qz idē significatū eē per qdraginta duas mansiones/ per quas venit populus dei in terram p̄missionis. Sicut em̄ postqz ventum eē ad vltimam: id eē qdragesimā secundā mansionē/ aptus eē iordanis/ et duce ioseph victis hostibus intravit populus dei terrā p̄missionis: Sic postqz vētū eē ad qdragesimā secundā generationē post abraā: cuius tpe genus humanū egressū est de egypto. i. de tenebris infidelitatis/ christo duce veniēte i carnē/ aperta est ianua celi per baptismū: qui significatur per iordanem. Infra. Sub eiusdem numeri sacramēto: id est sicut significat p̄ predictum numerum. i. per quadraginta duo. Leti fluvij: id est torrens/ tem mortis.

Expositio Capituli III.

Iesus autem rē. Narrata christi generatione atqz baptismo: narrat consequenter lucas christi temptationem a diabolo/ et eius persecutionem a iudeis: et usqz beneficia impensa iudeis tam in doctrina qm̄ in miraculis operatis. Diuiditur autem hoc capitulum in quatuor partes. In prima agit de christi temptatione. In secunda de christi eruditione: quomodo. i. in synagoga legit esaiā: docens prophetā lectam i eo impletam: ibi: Et regressus est iesus in virtute rē. In tertia de eius precipitatione: id est quomodo iudei duxerunt eum in mōtem/ vt precipitarent eū: sed ipse aufugit: ibi: Et repleti sunt omnes in synagoga ira rē. In quarta de curatione demoniaci/ et locutus per multorum aliorum: ibi: Et in synagoga erat homo habens demonium rē. Dicit ergo. **Regressus eē a iordane: iā baptizatus.** **Et agebatur in deserto: fm̄ historiam qd eē inter hierusalem et hiericho: in q̄ spoliatus et vulneratus ille q̄ incidit in latrones. i. x. e. ad yfice: id est adam: in quo significatur qz ad sanandum adam venit dominus.** **A spiritu.** Satis patet a quo spiritu: et eo qz in proximo dictum fuerat: Plen' spiritus sancto. **Et temptabatur a diabolo: Et nihil manducauit in diebus illis.** In quo significatur qz testimonium ei perhibent lex et pphete: qz moyses et helias tantū seiuinasse legunt. **Moyse: Exo. xxxij. d. et. xxxij. d. Helias. iij. Reg. xix. b.** **Et consummatis illis esurijs: qd non legitur de moyse vel helia/ qui tantundē seiuinauerunt: quia dominus eos suo alio quo sustentabat.** **Moraliter: Et agebatur in deserto a spiritu.** Post baptismum ductus est i desertū dominus: ad significandum qz qui ingrediuntur desertum religionis: prius debent a peccatis mundari. Et sicut dubiū fuit aliquibus quo spiritu dominus duceretur in desertum: sic potest de multis dubitari. Quidā em̄ aliquando intrat clau-

strum aliquod/ vt ventrem impleant: Tales ducuntur a spiritu phytónico: De quo Esa. xxix. b. Et erit quasi phytōis de terra vox tua: et de humo mustabit eloquium tuum. Alij intrant ex ambitione vt promoueantur: tales agitantur a spiritu baal. Alij intrant vt laudent: Tales ducunt a spiritu inanis glorię. Alij vt agant penitentiam et deo seruiant libere: Hi ducuntur a spiritu factō. Et nota mattheus dicit: Ductus est iesus i desertum. **Barc: Expulit eū**

Et temptabatur a diabolo. In quo notatur qz p̄fectibus in bonum insidiat et inuidet diabolus. Unde Eccl. ij. a. Fili accedes rē. Itē nota qz dñs nō in principio: s̄ qm̄ in fine penitentę temptatus est: sic aliqui diabolus in principio religionis non temptat: s̄ in fine qm̄ homo credit esse securus: tūc subito immitit temptationē. **Ben. iij. c. Ipse insidiabit calcaneo eius.** Itē nota qz nō temptauit eum diabolus donec in deserto fuit. **Breg. Illos diabolus pulsare negligit: quos se qm̄ iure qeto possidere sentit.** Itē nota: temptat de' vt pber. **P̄s. Proba me rē. Ben. xxij. a. Teptauit de' abraā rē. Teptat hō vt sciat. P̄s. Temptauerūt me rē. Teptat diabolus vt decipiat. Act. v. a. Cur teptauit sathanas cor tuū rē. g**

Et nihil manducauit rē. Chryf. Corporis est ieiunium abstinere a malis. Et infra. Sic adē manducatio in nobis: ita christi ieiunij in nobis. Hora tria remedia hic cōsequenti po sita: q̄ tangit Ambro. in Glo. i. sacramētū baptismatis/ cōtra originale. Desertū/ p̄tra cōcupiscētā oculorū. Ieiunij/ p̄tra cōcupiscētā carnis. Sequit. **Dixit autē illi diabolus: q̄ apparebat et loquebat ei i forma humana. K̄ Si filius dei es rē.** Hoc dicebat explorādo: sic qm̄ temptauit eū: Quare p̄cepit vobis rē. Hora ergo modū et cautelā temptationis. Cū em̄ triplex sit temptatio: vnicuiqz diuinitat p̄missis exploratio. Dicit autē in his temptationib' exploratio p̄missa p̄ditio. i. Si filius dei es. Prouerat qdē diabolus: sic dicit Ambrosius: **Si filium in mūdum venturum: sed nullatenus qz vsqz ad assumptionem infirmitatis nostrę se humiliaret. Explorat ergo vt vtrum dei filius sit agnoscat p̄ experientiam/ teptat vt hominem illum deijctat precipitando in peccatum. Si em̄ ad eius suggestionē de lapide faceret panē/ videretur sibi qz defacili traheret eū ad immoderatū appetitum comedendi/ vel ad comedendū ante tempus. Sed cū diabolus sic explorat vt teptat/ sic temptat vt exploret: dñs econtra sic decipit vt vincat: sic vincit vt decipiat. Ecce mirabile gen': fallere sine dolo: decipit nō acquiescēdo exploratōi: vincit nō cōsentiēdo teptationi: et iaculū hostis repellit clypeo auctoritatis. Glo. Prouerat rē. Infra. Et deo p̄fitef se credere: qd eē explorat: et hōi conat illudere/ qd eē temptantis. Si conuerteret naturā. i. lapidem in panem. Hora sicut dicit Breg': tribus modis fit temptatio: suggestionē/ delectationē/ cōsensu. **Christus autē teptat suggestionē sola: qz delectatio p̄cti mentē ei' nō momordit: nec illū idignū eē teptari/ qz occidi venerat/ vt sua temptatione nostras vinceret: sicut sua morte nostrā tulit. Quā valde vitilis fuit eius temptatio. Tamen caue ne p̄prie accipias/ in Glo. suggestionē: vt intelligas h̄mū mortū: sic em̄ non posses dicere qz christus teptat/ sit suggestionē: ipse em̄ nō sensit p̄mos morus. Suggestionē q̄ large accipe. i. exteriorē admonitionē diaboli. Dodo reuertere ad literā **K̄ Si filius dei es dic. Scilicet scriptum diabolus: Ipse dixit et facta sunt: Et******

Matth. a. Marc. i. b.

P̄s. 15. Et i. Barc.

P̄s. 25. P̄s. 94.

Ben. 3. 8.

P̄s. 32.

3 **Si** dicit: Dic lapidi

Euangelij scdm Lucam

Et dicit: a. Dic lapidi huic vt panis fiat. Dic temptat de gula. Hodus etia reptationis congruit diabolo: Ipse em reptat de lapide: Lapis em duricia diaboli significat. Job. xli. c. Cor eius indurabit quasi lapis. c. Et respondit ad illum iesus: scriptum est: quasi temptatio tua est psumio: qz agit de cibo coz potus: et de cibo me tis: cum tamen scri prum sit: Deut. viij. a: d. Quia non i pane solo uiuit homo: totus: sed i omni verbo dei. Sap. xvi. d. No na rustratis fructus pa scunt hoies: sed ser mo tuus hos qui in te crediderint cofer uat. Roma. xliij. c.

Deut. 8. a.

Et non habet in morem ex cellum

Doraliter

Ps. 41. Ps. 101.

Regnu dei non est esca z potus: sed iusticia z par z gaudiu in spiritu sancto. Doraliter: Sepe pponit diabolus istam temptacionem de gula religiosis: a. Dic lapidi huic vt panis fiat. q. d. diu laborasti: multu ieiunasti: iam perfecisti pgnitentia: necesse e aliquando recreari: aliter deficeres. Sic nititur diabolus sub quadam specie discretiois vel necessitatis ingerere vitia voluptatis: vt dic Greg: et rigore disciplin claustralis couertere i mollicie. Qd satis bñ significatu e. ij. Reg. xxi. a. quia achab voluit vineam naboth couertere in horum oleru. Et hoc est qd dicit Esa. xxx. f. Adhuc i mo dico z in breui pueret libanus in chermel: qd interpretat mol lia vel tenell: Pceptne i dieb festiuis suggerit lapide. i. pgnitentie asperitate comutari in molliciem causa honestatis vl societatis. Un z iudex petierut a pilato: ne corpora crucifixo rum remanerent in cruce in die festo. Hoc bene faciunt multi: qz quantulacumq pgnitentia faciant in alijs dieb: in festis de ponunt corpora sua de cruce. Et nota q dicit: Dic: no dic fac: qz multoties facit adhuc dici de aliquo frusto panis: vtna fieret hoc frustum salmonis. Item dicit: panis: non carnis: q. d. bene potes hoc facere: qz no e peccatu comedere panem. Potest etia in bono intelligi: qd diabolus dixit: nesciens sicut caiphas discipulus eius: a. Dic vt lapides. i. gentiles vel quicqz alij peccatores duri z lapidei: b. Panes fiat: id est emollescant z ecclesie incorporent. Et ita factu est. Ite Dic lapidi huic vt panis fiat. i. asperitas z duricia pgnitentie fiat refectio aie. Ps. Fuerunt mihi lachryme meę zc. Et alibi. Cinerem tanq panem manducabam. Item Dic vt duricia legis puerat in mansuetudine z misericordia euag elij. Matth. xj. d. Iugum meum zc. Act. xv. c. Hoc est iugum zc. Ite: a. Dic lapidi supfluoꝝ edificioꝝ: b. At panis fiat. i. puerant in refectioe pauperu: qz multi ecouerso fa ciunt: panes pauperu vertunt in lapides edificioꝝ. Unde Abacuk. ij. c. Lapis de pariete clamabit: z lignum qd inter iuncturas edificioꝝ est respondebit: Ue qui edificat ciuitate i sanguinib. Sequit. c. Et duxit illu diabolus. Quia no poterat eum diabolus in deserto vincere: ducit eum alibi: vt ipsa loci mutatio iuuet ad defectione. Qd satis bñ signifi catum est Numeri. xxiij. b. vbi balach ducebat balaam de lo co ad locum: vt malediceret filijs israel. Et notadu e locus i que ducit e a deserto. f. In mote excelsu: vt loc congru eret temptacioni. Similiter multi in monte plationis ducun tur: qui i deserto claustru fuerant securi. g. Et ostedit illi omnia regna orbis terre in momento teporis: Ec ce temptatio de ambitione. Ostendit: id est sua ostensione expressit omnia regna mundi. i. qdam de omnib q regnat in mundanis. Vel ostensionem intellige comendatione mun danoru. q. d. vides qz speciosa z piosa sunt ista. Chryf. autē super matth. xij. dicit sic ostēdisse: sicut aliquis in eminentio ri loco constitutus extendens manum ad aliquam orbis par tem dicit: hac est italia: hac grecia: hac palestina. Item nota momentu est qdragesima pars horę. Per momentanea er

go visionem ostendit momentanea potestas mundallum. b. Et ait illi diabolus. i. Tibi dabo potestatem hac vni uersam z gloriam illorum: id regem horu te faciam. k. Quia mihi tradita sunt: ad temptandum de illis. Glo. Hęc de arrogantia dicit: non q totus mundus sit eius: sunt enim aliquid boni. l. Et cui uolo do il la. Dic meritis est diabolus: qz omnis potestas a deo est: Ro. xij. a. Nec est miru si mentis: quia ipse est medax z pat medacj: Job. viij. f. m. Tu ergo si pcedens adora ueris coram me: erit tua oia. i. tibi subdita. Hoc bñ

congruit: qz auaricia de qua hic reptatio e: est seruit idoloꝝ: Eph. v. b. n. Et respondens iesus dixit illi: Scriptu est: Deut. vj. b. Dñm deum tuum adorabis z illi so li seruias. Attende q dominus illi caute responderit z se excusauit z ipsum suggillauit: ac si diceret: Ego sum ho: et tu libet rationali creature pceptum est: Dominum deum tu um adorabis zc. et sic tu debes adorare cum sis rationalis creatura: Nec tamē sermonē dirigit ad diabolū. De suggil latione dicit Beda. in Glo. Dicēs diabolus saluatori: hęc om nia dabo tibi zc. e contrario audit q ipse magis eum adora re debeat. De excusatione habes expressum in alio euange lista. Chryf. In proprijs iniurijs esse quępiam patietē lau dabile est: dei autem iniurias dissimulare nimis imptum est. Ite Chryf. Deus diuitias dare potest: diuitie deum dare nō possunt. Nota Glo. Bede. Lucas sicut res gesta est exe quit: media ponēs auaricia: vltimā superbiam: fm mores p sentis temporis: qz superbia post omnes virtutes sequit. Su perbia em pma e recedētib a deo: vltima accedētib ad deū. Barthę nō sequit ordinē historię: s. reptacionū adq. Sequ tur. o. Et duxit illu i hierlm. Chryf. Dixit apud se dia bolus: non delectat terrenis qui frui e celestib: z iō superatis duab temptacionibus: duxit illum diabolus in hierusalem. Sed quomodo pmissit se dñs duci: Chryf. In sequēte dño nō infirmitas: s. patietia est: in ducente diabolo: nō virtus: s. superbia est. p. Et statuit eū supra pinnaculū tēpli. Nota qz sacerdotes volētes pdicare populo ascendebat su per pinnaculū tēpli. i. super deambulatoriu: qd erat sup por tam tēpli: et ascendebat p gradus in illud. Statuit q diabolus illu super illū locū: vbi multos seduxerat per appetitū huma ni fauoris: vt similiter illum deiceret: estimās q demulceret eū aura humani fauoris sicut alios. Chryf. Qui gloria qñ psumat: ductus e a diabolo sup templum. Et infra. Qui nō timet nō cauet: q nō cauet: supplantat. q. Et dixit illi: Si filius dei es. Hęc e exploratio. s. Mitte te hinc deorsu. Reptatio e de inaniglia. Mitte te. Glo. Hęc vox ei coue nit q oēs picipitare satagit. In q diabolus infirmo ostidit qui nulli possit nocere nisi puf ille se deorsu miserit. Esa. li. g. In curuare vt trāscamus.

Doraliter s. Mitte te zc. Adhuc frequenter dicit idē diabolus viris religiosis: qd de altitudine reptationis nitit deicere i vallē mūdang sollicitudis: vbi multę sordes pfluūt. Un z iudex deridētes eū dixerūt: Si filius dei e descēdat de cruce. j. Bachab. vlt. .c. legitur q simon machabeus exiit de hierusalē vt visitaret fratres: z receptus est i castro doch: qd interpretatur sollicitudo: qd est primū hospitii eozū qui recedūt a reptatiōe. Sed qd accidit ei: Ptolomeus abobit: qd interpretat incātor. i. mūdus occidit eū. Similit legit. ij. Reg. ij. g. q semel egressus de hierusalem vt qreret seruos suos q fugerant: occisus e. In bono etiā legit. r. Si filius dei es: mitte te deorsum: id est humilia te: qz humilitas maxime deo assimilat. Eccl. ij. c. Quāto magnus es humilia te in omnib *

B

Deut. 4. a.

Doraliter

Doraliter

Matth. 27. a.

curuare vt trāseam. Chrysoſtom. Audire voluit: Dicit te deozū: vt oñdat exaltationis exitū metuēdū. a Scriptū est em̄ rē. Nota q̄ dicit Glo. In oib⁹ temptacionib⁹ hoc agit: vt intelligat si filius dei sit rē. Docydet nō posse stare: Nullo em̄ mō potest p̄mitti hęc cōditio p̄missę temptacioni: nihil em̄ esset dicere:

8.90. Si fili⁹ dei es: dabo tibi hęc potestatem: Quō q̄ in oibus tēptacionib⁹ hoc intelligit: Sic forte videt soluedum vt dicat in oib⁹ h̄ intelligi: qz in quibus ponunt hęc vba / r̄ in media licet nō sit dictū: si filius dei es: tñ positum ē illud qd̄ dei filio cōgruit. s. adoratio. Jō em̄ ait diabol⁹: Si adoraueris me: qz sciebat soli filio dei esse exhibēdā adoracionē. An̄ putauit q̄ stati. p̄ruperet ī indignacionē aduersus eū: audiens eū sibi vsurpare qd̄ ei⁹ erat. Sed christ⁹ sic respōsum tempat / vt ambigūū relinquat. Vel etiā putabat diabol⁹ ab eo vinci / r̄ qz p̄ victoria. p̄ruperet in iactā / riam: r̄ sic ipsa victoria esset ei occasio ruitę. Scriptū: quasi hñ potes te mittere deozum: nihil em̄ tibi nocebit. Scriptū est em̄ q̄ angelis suis rē. Hęc p̄phetia s̄m̄ Bedā / non ē de christo / licet augustin⁹ exponat hoc de christo: qz christ⁹ nō idiget custodia angeloz: vñ decept⁹ ē diabol⁹: s̄ ē de viro scō. Quē si de christo esset / illud etiā qd̄ sequit ī Ps. debuerat diabol⁹ meminisse: Sup̄ aspide r̄ basiliscū ambulabis rē. i. sup̄ diabolū. Hoc em̄ veracit̄ exponit de christo: Sed diabolus de angeloz auxilio q̄si ad infirmū loq̄tur / de sua cōculcatione q̄si tergiuersator facer.

8.90. Si fili⁹ dei es: dabo tibi hęc potestatem: Quō q̄ in oibus tēptacionib⁹ hoc intelligit: Sic forte videt soluedum vt dicat in oib⁹ h̄ intelligi: qz in quibus ponunt hęc vba / r̄ in media licet nō sit dictū: si filius dei es: tñ positum ē illud qd̄ dei filio cōgruit. s. adoratio. Jō em̄ ait diabol⁹: Si adoraueris me: qz sciebat soli filio dei esse exhibēdā adoracionē. An̄ putauit q̄ stati. p̄ruperet ī indignacionē aduersus eū: audiens eū sibi vsurpare qd̄ ei⁹ erat. Sed christ⁹ sic respōsum tempat / vt ambigūū relinquat. Vel etiā putabat diabol⁹ ab eo vinci / r̄ qz p̄ victoria. p̄ruperet in iactā / riam: r̄ sic ipsa victoria esset ei occasio ruitę. Scriptū: quasi hñ potes te mittere deozum: nihil em̄ tibi nocebit. Scriptū est em̄ q̄ angelis suis rē. Hęc p̄phetia s̄m̄ Bedā / non ē de christo / licet augustin⁹ exponat hoc de christo: qz christ⁹ nō idiget custodia angeloz: vñ decept⁹ ē diabol⁹: s̄ ē de viro scō. Quē si de christo esset / illud etiā qd̄ sequit ī Ps. debuerat diabol⁹ meminisse: Sup̄ aspide r̄ basiliscū ambulabis rē. i. sup̄ diabolū. Hoc em̄ veracit̄ exponit de christo: Sed diabolus de angeloz auxilio q̄si ad infirmū loq̄tur / de sua cōculcatione q̄si tergiuersator facer.

ter * te in oib⁹. b. Angelis rē. Angeli sunt p̄lati ecclesię. An̄. i. Cor. xi. b. Vultus velet caput suū. p̄ angelos. Hęc mandauit dñs vt custodiāt christū. i. corpus ei⁹ qd̄ ē ecclesia. Esa. lxij. b. Sup̄ muros tuos hierusalē constitui custodes rē. Lati. v. c. Tulerūt palliū meū custodes murozū. i. rēp̄ozalia: de tunica q̄ ē interior habitus anime nō curātes. c. Et qz in manib⁹ tollēt te. i. exēplis bonoz operū subleuabunt ī eglū. Hoc mādatū ē eis: s̄ ecōuerso fit. Osee. iij. b. Peccata populū mei comedent / r̄ ad iniquitatē subleuabūt animas eozum. d. Ne forte offendas ad lapidem pedem tuū. i. ne aliquis etiā minim⁹ in via dei offēdat: alioquin si p̄latus negligēs extiterit / ab eo requireretur. iij. Reg. xx. g. Custodi virum istum rē. Ben. xxxj. f. dicit iacob / p̄r quē p̄relati significantur: Si quid furti peribat a me extigebas. Sequitur. e. Et respondens iesus ait illi: dictum ē: Deum tuū. Hoc dictum ē cuilibet homini. q. d. christus: homo sum: vñde non debeo temptare deum: qd̄ fit quando habet homo de consilio humano quid faciat / nec tñ vult facere: Sicut si domo iā incēsa / diceret aliquis: nō exibo de hac domo: modo videbo si deus me velit conseruare: Christus em̄ per gradus poterat descēdere. Vel vt fiat sermo ad ipsū diabolū: f. Non tēptabis: id est non temptando decipies: vel nō ī temptacione p̄ualebis. Et istā expositionē vult In-terliū. Patrem r̄ filiū: qz ego r̄ pater vnū sumus: Job. x. f. Nota christum / exempla tñ de Deū. vj. c. et. viij. a. propo- fuisse: vt secūde legis: id est euangeliū sacramenta confirmet. Deuteronomiū em̄ dicit quasi secūda lex. Et dicitur secūda: quia secundo data: id est renouata r̄ breui⁹ conscripta: r̄ ideo testimonia secunde legis adduxit dominus / vt sacramenta se- cunde legis: id est euangeliū commendat. Et sicut dauid goli- am tribus lapidibus de torrente prostrauit: ita christus trib⁹ testimonijs de lege diabolū. Et sic dicit Beda. hic et Aug⁹ su- per Ben. in his vincitur diabolus / ī quibus adam vicit: Quē de gula tēptauit: Ben. iij. a. dum de ligno vitis gustare ro- gavit. De vana gloria / dñ dicit: Eritis sic dñ. De auaricia / cum dicit: Sciētes bonū et malū. g. Et consumma-

ta rē. Glo. Bede. Nota diabolū non esse pertinacē in stu- dio: sed cedere verę veritati: etsi non desinit inuidere / tamen formidat instare ne frequentius triumphetur. Unde dicitur: Et consummata omni temptacione. B. Ambro. Tri- bus temptacionibus victis / omnem temptacionē dicit consu- marā: quia his om- nium vorago vicio- rum cōtinetur: quia omne qd̄ in mūdo ē aut cōcupiscētia car- nis est / aut concupis- centia oculoꝝ / aut supbia vitę. j. Job. ij. c. Quę alijs nomi- nib⁹: gula / curiositas / vanagloria nominā- tur rē. Curiositas h̄ dicit auaricia: quia maxime curiosi sunt auari. b. Diabolus recessit ab illo vsqz ad tempus. Beda: passiois: quādo nō solū in vobis / sed aperte ipu- gna- bat. i. Et regressus est iesus in virtute spiritus: id ē signis miraculoꝝ / in galileam. Nota quia quę modo p̄sequitur lucas: non sunt continue facta post ieiunium et tēptacionē deserti. P̄termittit em̄ de primo aduētū dñi in galileā: de quo Job. j. Et de quibusdam miraculis factis in galilea r̄ iudea: quę narrat Job. ij. Quę fuerunt media inter temptacionem r̄ ea quę hic dicit. Hęc ergo agit de secundo aduētū in galileā iohanne incarcerato. Sequitur. k. Et fama exijt per vniversā regionē de illo. Glo. Bede. Mō tñ a p̄sentibus p̄ter vna miracula honorat: sed apud absētes fama diuulgatur. l. Et ipse docebat in syna- gogis eozum r̄ magnificabatur ab omnibus: pro- p̄ter miracula

s deum tuum. Et cōsummata b omni temptacione: diabolus recessit ab illo vsqz ad tēpus. i Et regressus ē iesus i virtute k spiritus i galileā: r̄ famā exijt p̄ vniversā regionē de illo. Et l ipē docebat i synagogis eoz:

tur rē. Curiositas h̄ dicit auaricia: quia maxime curiosi sunt auari. b. Diabolus recessit ab illo vsqz ad tempus. Beda: passiois: quādo nō solū in vobis / sed aperte ipu- gna- bat. i. Et regressus est iesus in virtute spiritus: id ē signis miraculoꝝ / in galileam. Nota quia quę modo p̄sequitur lucas: non sunt continue facta post ieiunium et tēptacionē deserti. P̄termittit em̄ de primo aduētū dñi in galileā: de quo Job. j. Et de quibusdam miraculis factis in galilea r̄ iudea: quę narrat Job. ij. Quę fuerunt media inter temptacionem r̄ ea quę hic dicit. Hęc ergo agit de secundo aduētū in galileā iohanne incarcerato. Sequitur. k. Et fama exijt per vniversā regionē de illo. Glo. Bede. Mō tñ a p̄sentibus p̄ter vna miracula honorat: sed apud absētes fama diuulgatur. l. Et ipse docebat in syna- gogis eozum r̄ magnificabatur ab omnibus: pro- p̄ter miracula

i. Et regressus est iesus. Mystice: Christ⁹ duc⁹ fuit in desertū / qñ trāsiit ad gentes q̄ p̄tus erāt desertum. Esa. li. a. Poner dñs desertum ei⁹ qñ delicias / r̄ solitudinem eius quasi hortū domini. Ps. Pinguet cēt speciosa deserti. Lati. v. a. Veniat dilect⁹ me⁹ rē. Regressus autē de deserto i galileā erit in fine mundi cōsummata temptacione diaboli: quādo re- uertet ad iudeos / vt reliquę israel saluę fiat: Ro. ix. f. et Esa. x. e. Et recte dicunt galilei: quia sepe rotati sunt per multas captiuitates. Moraliter: Regressus iste domini de deserto i galileam / ē regressus de cōtemplatiua ad actiua: de scholis ad p̄dicacionē. Matth. x. c. Qd̄ in aure audistis p̄dicare super tecta: r̄ qd̄ audistis in tenebris dicite i lumine. Sed di- citur q̄ regressus debet esse in virtute spūs. An̄. s. j. b. dicit: q̄ iohannes p̄cessit in spiritu r̄ virtute helię. Act. iij. g. Vir- tute magna reddebāt apli rē. In h̄ aut q̄ in na careth vbi fue- rat nutritus regressus est / docet clericos vt aliqñ redeāt ad lo- ca vbi nutriti fuerant. i. ad suas ecclesias q̄ nutrierunt eos in scholis. Esa. j. a. Vos cognouit possessorem suū r̄ asinus p̄- sepe domini sui: israel autē non cognouit me. Job. xxxj. d. Si aduersum me terra mea: id ē ecclesia clamat: r̄ cum ea sulci ei⁹ deflent: id est subditi: si comedi fructus eius absqz pecunia / r̄ animam agricolozum affixi pro frumento / oritur tribulus r̄ pro hordeo spina. Bñ Greg⁹. Fruct⁹ absqz pecunia comē- dere / est ex ecclesia sumptus accipere: sed eidem ecclesię p̄- dicationis officium non p̄bere. Animas autē agricolozum affigit rector ecclesię / si alijs recte p̄dicatib⁹ inuidia se mor- dente cōtradicat. Pro frumēto tribulus: et pro hordeo spina oritur: cum in vltima retributione de quo remuneratio labo- ris q̄rit / punctio doloris iuenit. Legit. iij. Reg. v. c. q̄ con- uentio fuit inter hiram r̄ salomonem: et q̄ hira cēdebat ligna r̄ deferebat salomoni: r̄ salomō ministrabat ei necessaria: Sic est cōuentio inter clericum r̄ ecclesiam suam: Clericus debet ecclesię spiritalia: et ecclesia debet ei ministrare temporalia. j. Cor. ix. b. Nescitis qm̄ q̄ in sacrario operatur q̄ de sacrario sūt edūt: r̄ qui altario deseruiūt cū altario participant: Ita et dñs ordinauit his qui euangeliū annuntiant de euange- lio viuere. k. Et fama exijt rē. Virtutē bonę vitę sequit

Al. v. virtuti
Lati. Diabol⁹
qñ i se ē nō q̄
cessaret: nō mā-
ducatur: non ad-
rat: non aliud
operatur.

Matth. 4.
Marc. 3. a.
Job. 6. a.

Secunda pars

Mystice

Ps. 64.

Moraliter

Euangelij scdm Lucam

Propter miracula pcedentia... Et venit nazareth...

C Matt. 13. 5.

Blo. Ecclesiam in qua fit ho no obliuiscitur.

Dystice

Dystice

Et venit nazareth... Et surrexit legere... Et traditus est illi liber esaię...

lectoris officium suscepit: i quo eius humilitas notatur...

Et traditus est illi liber esaię pphete...

homo ab opere bono famam bonam... Et traditus est illi liber esaię...

Et traditus est illi liber esaię...

Dystice

Marginal notes on the right side of the page, including 'Dystice' and other commentary.

Inuenit locū vbi scriptum erat: Spiritus dñi rē. Esa. xij. a. Sed quō per hoc q̄ hūc locū specialit̄ elegit / ostēdit se esse illū q̄ locutus est i / p̄phetis: sicut dicit Glo. sup̄ 2a. Mō em̄ p̄ hoc ostēdit se deū esse / sed hoīem. Sed nota qz i / esaia ante hoc capitulū quēdam dixerat q̄bus se asseruerat esse deū. Fuerat em̄ locutus

sa. 61. 100 q̄

deuocatione gentiū ad fidē / dicens: Ego dñs in tempore: id ē postq̄ venerit ad tē / pus congruū r̄ opoz tunū illi vocatiōis: subito faciā illud: il / lam. s. vocatiōnē: qz

Spiritus dōmini sup̄ me: p̄p̄ter qd̄ vñxit me: euā / gelizare pauperib⁹ misit me: / sanare contritos corde / p̄dicare captiuis remissionē /

ergo p̄ p̄cedentiā asseruerat se esse deū: subiunxit hoc capitulū p̄ qd̄ asseruerat se esse hominē. Vnctio em̄ nō cōuenit s̄bo dei: s̄ homini illi. Verbum em̄ non est vnctū sp̄s̄sancto / sed ei equale. Dicit ergo: **Spiritus domini**: id est spiritus qui ē dñs. **Vel dñi. i. patris. c. Sup̄ me**: sup̄le factus ē. In hoc notant̄ tria. s. q̄ minor ē s̄m qd̄ homo spiritu sancto. Itē q̄ requieuit in eo sp̄s̄sanctus: Sicut etiā dicitur Esa. xij. a. Et requiescet sup̄ eū spiritus dñi rē. Job. i. e. Super quem videtis spiritum descendentem rē. Itē notat̄ q̄ in omnibus sp̄s̄sancti exhortationib⁹ obediuit. Dabuit em̄ sup̄ se spiritum sanctū vt auctorem r̄ p̄ceptorē. Sed multi sūt qui sp̄m̄sc̄m non sup̄ se habent ei obediendo: sed sub pedib⁹ marū affectionum r̄ rebellium siue recalcitrantium voluntatū conculcando. **Deb. x. e. Irritam quis faciens legem moysi rē. Et. j. Et spiritui gr̄e cōtumeliā fecerit.** **Adropi qd̄ vñxit me**: sp̄s̄ dñi. s. q. d. dico q̄ sp̄s̄ dñi sup̄ me: qz vñxit me. **Can. j. a. Unguētū effusū nomē tuū. Act. iij. f. Cōuenit em̄ vere rē. Nota q̄ triplex fuit vnctio in christo. Prima fuit i vtero h̄ginis i cōceptiōe: de q̄ dicit̄ i epla ad q̄rtū ep̄scopo. In vtero virginis christus hō cōceptus est: ibi ab eodem spiritu vnctus: vbi cōceptus: nec ante cōceptus r̄ postmodū vnctus: s̄ hoc ipsum de sp̄s̄sancto ex carne virginis cōcipi fuit a sp̄s̄sc̄to vngi. **Darth. j. d. Qd̄ em̄ in ea natum est de sp̄s̄sancto ē. Hec vnctio consistit in tribus: In naturarū admirabili vnione: in donozū plenitudine: in peccatorū immunitate. Secūda vnctio fuit manifestatio omnium horū in baptisma. te. Tunc em̄ dictū ē ei: **Vic ē fili⁹ me⁹ dilect⁹: Dart. iij. d. Ibi q̄ vnctus est p̄ manifestationē. Un̄ eodē. s. a. Iesus autē plen⁹ sp̄s̄sancto regressus ē a iordane. Tertia vnctio fuit collatio siue gr̄a immortalitatis in resurrectione. Sic q̄ cōstrue: **Spiritus domini super me r̄ vñxit me. Hoc autē: p̄p̄ter qd̄: debet sumi cū repetitione illoz duoz: hoc modo: P̄p̄ter qd̄. i. p̄pter q̄ omnia. s. que sub iugū: Sp̄s̄ dñi sup̄ me et vñxit me. Et q̄ ira debeat legi habetur ex fine Glo. illius. In superiorib⁹ rē. Et nota qd̄ sequit̄ in Glo. P̄p̄ ceteris sanctis vnctus est sp̄s̄ali vnctioe: qm̄ in iordane sup̄ baptizatū / spiritus in specte columbe descendit r̄ misit cū illo rē. Spirituali vnctioe / sup̄le manifesta: aliter falsū esset: qz in ipsa hora conceptionis / sicut p̄dictū est / vnctus est spiritus factō. Itē sicut dicit̄ Beda et Ambro. Vnct⁹ ē virtute celesti: vt paupertatē p̄ditionis humanę thesauro resurrectionis rigaret eterno. i. gen⁹ humanū qd̄ paup̄ erat / gr̄a r̄ virtute celesti q̄ est thesaurus desiderabilis: per quā fit resurrectio animę q̄ si umbre celesti rigaret. Paup̄tas nostra erat q̄ omnes ad inferos descendabamus: nunc virtutū diuitias habemus per quas suscitati in anima ascēdamus in celos. **Vel hoc cōmodius appropiat̄ gentilibus: qui solent dici paupes p̄pter penuriā legis r̄ p̄phetarū: iudei diuites / p̄pter eloquia legis r̄ p̄phetę. Unde sequit̄. **Euangelizare pauperibus misit me. Esa. xlvij. c. Et nunc dominus deus misit me et sp̄s̄ eius. Pauperibus / dicit̄: nō diuitibus. **Mat. iij. a. Nolite letere sup̄ spinas rē. Dart. xij. a. Paupes euāgelizant. Hō q̄ vult eē euāgelista oportet q̄ habeat cētū libros vel alia sup̄flua. Esa. xxxi. f. Paupes hoies in sc̄to isrl̄ exultabūt. Alia s̄ra haber: **Ad annūciandū mansuetis misit me. Hās duas virtutes specialit̄ docuit christ⁹: paupertatem****************

sp̄s̄ r̄ mansuetudinem: Dart. xij. d. Discite a me rē. De his dicit̄ Esa. xij. a. Iudicabit in iusticia pauperes r̄ arguet i eq̄tate p̄ mansuetis terrę. **Sanare contritos corde / misit me sup̄le. Dart. ix. b. Hō ē opus valētib⁹ medic⁹. Corde contriti sunt peccatores: q̄s̄ diabolus p̄terit sicut vas / vt nō**

Et cecis visū / dimittere cōfractos in remissionem: p̄dicare annum domini acceptum et diem retributionis. Et cū pliuisset libz reddidit ministro.

valeāt p̄tinere aquā sapiētę neqz igniculū charitatis. Esa. xxx. c. Veniet cōtritiō ei⁹ r̄ cōminuet sic cōterit̄ lagena figulę p̄tritiōe p̄ualida: r̄ n̄ iueniet̄ de fragmētis ei⁹ testa i q̄ portetur

ignicul⁹ de incendio / aut hauriat̄ parū aq̄ de fouea. Sed dñs q̄si ver⁹ medic⁹ / tales cū p̄gnit̄ sanar. **P̄. Qui sanar cōtritos corde: r̄ alligat sacramētis r̄ p̄ceptis cōtritiōes eoz. Verba em̄ r̄ mādara christi medicina sunt. Un̄ n̄ra s̄ra haber: Ut mederer cōtritos corde. Sap. xvj. b. Hō herba neqz malagma sanauit eos: s̄ tu⁹ dñe sermo q̄ sanar oia. Ita exponit̄ generaliter de oib⁹. **Vel p̄t̄ specialiter exponi de iudeis p̄ qd̄ specialit̄ venit dñs vt eozū sarcinā releuaret. Erant em̄ onerati interius peccatis: exterius mandatis r̄ cerimonijs innumeris. **Medicare captiuis remissionem / misit me sup̄le. Captiuus inquit̄ a diabolo r̄ ligatus in vinculis peccatorū. **P̄. Strupisti dñe vincula mea. Prouerb. v. d. Vinculis p̄cōzū suoz constringit̄ implus. **Et cecis visū. Job. ix. g. In iudiciū veni in mūdū rē. Captiuus q̄ pedes affectionū habet cōpeditos illecebris voluptatū: q̄ voluntatē suā imperto diaboli subiecerūt: a q̄ captiuus tenent̄ ad ipsi⁹ voluntatē: vt dicit̄. ij. d. **Ceci sunt q̄ intellectu pigrosantia r̄ infidelitatē habet obtenebratū. **Christ⁹ autē captiuis remissionē p̄dicat r̄ cecis visum: qz sermo eius r̄ affectus relaxat r̄ dissoluit a culpa: r̄ intellectus purgat ab ignorantia. Esa. xlix. c. Ut diceret̄ bis q̄ vincti sunt exite: r̄ bis q̄ in tenebris reuelamini. Primū pertinet ad captiuos in vinculis: secundū ad cecos vel cecatos i tenebris. **Et vñxit vel misit me / dimittere. i. ad dimittendū. **Confractos / p̄t̄ exponi sicut prius: **Contritos corde: iudeos. s. et gentiles. **In remissionē. Glo. **Stratē spiritualis. i. in gr̄am p̄ quā fit remissio. Glo. **Judets de pharaōe / gētib⁹ de diabolo. Idē est s̄m mysteriū: s̄ iō dixit de pharaone / vt alluderet̄ illi sup̄ me captiuitati. **Medicare. i. vt p̄dicare. **Annū dñi acceptū. i. vt ostēdere t̄ps̄ plenitudinis gr̄e aduenisse: i q̄ de placabilis reddidit hoib⁹ penitentib⁹ r̄ gētib⁹ p̄ueri volētib⁹. Un̄ n̄ra s̄ra: **Annū placabilē dñi. De h̄ tpe. ij. Cor. vj. a. Ecce nūc t̄ps̄ acceptabile rē. Un̄ etiā t̄ps̄ gr̄e d̄r annus iubilē. i. remissionis: Nam isobel iterp̄rat̄ remissio: r̄ iō etiā d̄r t̄ps̄ acceptabilis: qz an̄ t̄ps̄ gr̄e si erat t̄ps̄ acceptabilis: qz tūc n̄ participabant hoies fructū oionū vel bonoz operū: qz quātūcūqz deo fuit̄ bāt r̄ supplicabāt / oēs t̄n̄ ad inferos descendebāt. **Et misit me p̄dicare: **Die retributionis. i. iudicij: i quo reddet̄ vnicuiqz s̄m merita sua. Nota moraliter / sefer enumerant̄ in hac auctoritate q̄ debet facere p̄dicator. **Primū ē miseroz p̄solatio: qd̄ notat̄ ibi: **Euangelizare pauperib⁹. Secūdū ē penitentiā p̄fortatio: qd̄ notat̄ ibi: **Sanare cōtritos. Tertiu⁹ ē captiuozū visitatio: qd̄ notat̄ ibi: **P̄dicare captiuis remissionē. Quartū ē impitorū instructio: qd̄ notat̄ ibi: **Cecis visū. Quintū ē oppressozū releuatio: qd̄ notat̄ ibi: **Dimittere cōfractos. Sextū est pigrorū excitatio: qd̄ fit p̄ p̄missiones gr̄e i p̄sentī / r̄ gl̄ie in futuro: qd̄ notat̄ ibi: **P̄dicare annū dñi acceptum r̄ diem retributionis. **Contrario multi faciūt. **Ezech. xxxij. a. Qd̄ in firmū fuit nō p̄solidastis: qd̄ egrotū nō sanastis: qd̄ fractū nō alligastis: qd̄ abiectū nō reduxistis: r̄ qd̄ plerat̄ nō q̄sistis. **Et cū pliuisset librum reddidit ministro. Apoc. v. b. Ecce vicit leo de tribu iuda radix dauid rē. Esa. xxxij. a. **Cōplicabit̄ sic liber celi r̄ ois militia eoz defluet. Apoc. vj. d. **Estū recessit̄ sic liber iuolūt⁹. Glo. **Bedę. In h̄ q̄ reuolutū legit̄ / significat̄ q̄ ecclesiā misso sp̄s̄ oēm veritatē docuit.**

Ps. 146.

Ps. 115.

Doraliter

Euangelij scdm Lucam

Joh. xvi. c. Cū venerit ille spūs vitas docebit vos oēm vitate. Itē in hō plicatū reddidit ministro: significat qz non oia oib' dicēda sūt: s' p captu audientiū cōmittit doctori dispēsa/dū s'bum. Matth. xxiij. d. j. xij. f. Quis putas est fidelis seruus rē. Un etiā ap'ls. j. Cor. ij. a. Nihil iudicavi me scire in ter vos nisi iesū chri

B sū z hūc crucifixū. Et. j. b. Sapiētia loquimur inē pfectos. Marc. 6. a. Dan. xij. c. Laude sermones z signa l' b'ū vsq' ad tēp' sta/tutū. Esa. viij. c. Li/ga testimoniū/signa legē i discipulis meis.

Marc. 6. a. Job. 4. f.

Et sedit. Et dnm in synago/ga oculi erāt intēdentes i eū. Cepit autē dicere ad illos: qz hodie i'pleta ē hęc scriptura i aurib' v'is: z oēs testimoniū illi dabāt: et mirabātur i v'bis

Ps. 24.

Aperuit autē christus scripturā pdicando. Apoc. v. c. D'gnus ē agnus rē. Itē operādo: Matth. v. a. Spūscm mit/ tēdo: Joh. xij. d. Paracletus autē spūscus rē. Et se/dit. Per qd innuit q' stādo legerat: stare autē labore z pug/nā z erectionē ad cēlū z terrē pculcatōne i'portat: s' postea se/dit: qz post expletionē officij reddet req'es. Primo surrexit/ b'ū aperuit: stetit/ legit librum/ plicuit/ ministro reddidit/ se/dit: Sic pdicatio: s'bi pmo debet surgere a vitijs z torpore: vt recipiat illuminationē a deo. Eph. v. d. Surge rē. Deinde stare parat' ad pugnā. Eccl. iij. d. Usq' ad mortē certa p iu/sticia rē. Postea legere. I. discere ne fiat doctorūmo discipul': z postea operes z pdicet: deinde resideat. i. trāquillitate mēt' expectet p'mia eterne quietis. Apoc. iij. d. Qui vicerit dabo ei sedere mecū in throno meo. ij. Timoth. ij. d. Non corona/bis nisi qui legitime certauerit. b' Et oim in synagoga oculi erāt itēdentes in eū. Ps. Oculi mei semp ad dnm qm ipse euellit de laqueo pedes meos.

Cepit autē di/cere ad illos: qz hodie i'pleta ē hęc scriptura i auri/bus v'is. i. hodie p'p'is aurib' audistis me i'plēte hęc scri/purā. i. euāgelicātē vobis q' estis paupes/ z sanātem oēs. q. d. ego sum ille de q' ppheta dixit: q' oia feci q' ibi dicunt. Vel sic dicit Beda: in h' i'pleta ē: qz sic ille pdixerat: magna faciebat z maiora euāgelicabat. i. gloriā. v' Et oēs testimoniū illi dabāt. i. multi de oib'. Quidā em de eodē iplo dicebāt: Mōne hic ē filius fabri: Mō em itelligēdū ē h' dictum ab illis q' testimoniū tulerāt/ licet videat' dici: s' de alijs de eodē iplo: s' m regulā Ticonij. Beda. Testabant' vt ipse dixerat eū esse de q' pphete cecinerant: vere spūscū grā punctū: vere se pau/pes/ cecos/ captiuos/ p'fractos illi' egere sup oia munerib'. Prouerb. xxvij. c. Vir fidelis multū laudabit: q' aut festinat d'itari nō erit innocēs. Prouer. x. b. Demonia iusti cū laudi/bus: nomē iploz putrescet. i. fetet. c' Et mirabāt. West. xv. d. Valde mirabilis es dñe: z facies tua plena ē gratiaz. f

In v'bis grē q' pcedebāt de ore ipsi'. Mō diē in grā verboz. Multi em habēt grām s'borū: qz expediti sūt ad lo/quēdū/ qd z quō volūt: s' nō habēt s'bu grē: qz nō grām dare s' cōtumeliā dicere studēt. Eph. iij. g. Ois s'imo mal' de ore v'io n' pcedat: s' si q's bon' ē ad edificatōne fidei: vt det grām audientib'. g' Et dicebant: scribe z pharisei inuidentes. Chyff. Similis ē natura infidelitatis frē arenosē: q' quātūls pluuiā susceperit/ semp aret. h' Mōne hic ē fili' ioseph: Chyff. Tāto debuerūt pl' mirari. Regula Ticonij ē h'. Alij em testimoniū phibebāt mirātes: alij cōuitabant' inuidētes: Plebs laudabat: scribe z pharisei iuidebāt z detrahebāt. Un Beda. Magna cecitas/ eū quē s'bis z fact' christū agnoscut ob solā generis noticiā cōtemnūt: qz apud se nutritū z p'grā/tū tēpora' p'fecisse viderāt. Matth. xij. g. dicit: Mōne h' ē fabri fili': nōne mater ei' dicit' maria z fratres ei' iacob' z ioseph z simon z iudas: z sorores ei' nonne oēs apud nos sunt? Marc. vj. a. Mōne h' ē faber fili' marię frat' iacobi z ioseph rē. Simile. j. Reg. x. b. Vidētes oēs q' nouerāt eū heri z iu/diuertit' q' esset cū pphētis z pphetaret/ dixerūt adinuicē: q' nā res accidit filio cis: nūqd z saul iter pphetas? Lamē isti scribe z pharisei verū dicebāt nesciētes: qz ipse ē faber z fili' fabri q' fabricat' ē auroz z solē. Et sicut faber diuersi generis vasa facit: ita dñs diuersi generis boies i mundo cōstituit. j.

Et. t. p'cessisse

Ps. 73.

Cor. xij. d. Quosdā qdē posuit de' i ecclia: pmo ap'los: feci do. pphas: tertio doctores. Et. ij. Timoth. ij. c. In magna do mo nō solū sūt vasa aurea z argentea: s' z lignea. Esa. xxij. g. Suspēdā sup eū oēm gloriā dom' p'ris ei' / vasoz diuersa ge/ nera. Itē sic faber operat' spū. i. insufflatione. Dabet em fol/ les qb' cōstat/ z ignē q' materiam purgat: Sic de' pater ope/ rat' spūscō per quē peccata in baptisimo cōdonat/ et ignē tri/ bulationis q' exami/ nat. Et ait illis. Nota h' qd h' interfe/ rit lucas post lectio/

f grātie q' pcedebāt de ore ipsi/ us/ et dicebāt: Mōne hic ē fi/ li' ioseph: Et ait illis: Utiq' dicetis mihi hęc similitudinē: k Medice cura teipsū. Quā/ ta audiui' facta in caphar/

nē esaię factū esse in naçareth/ sed lōge post: qd euidēt ostēd/ tur ex hoc s'bo: Quanta audiui' facta in capharnaū. Mōdū em fe/ cerat illa famosa miracula i capharnaū q' obiecerūt ei i hac parabola. Laue q' ne intelligas hęc obiectionē continue factā post lectionē. Un nota q' dñs sepe veniebat in naçareth/ et redibat capharnaū: z multa miracula faciebat i capharnaū: pauca in naçareth. Cū q' qdā die veniret de capharnaū in na/ çareth: ipsi auditis famosis miraculis frequēter ab eo factis in capharnaū indignati sunt erga eū. Ipse autē intus corda eoz ait: Forte dicetis mihi hęc similitudinē: z forte obiece/ rūt ipsi: Medice cura teipsū: ac si dicerēt: Tu q' curas alieni/ genas/ cura cōpatriotas: qd subsequēt' exponit cū d'r: Quā/ ta audiui' rē. Illa q' pars de lectione esaię q' p'cessit/ et sequēs de obiectione pabole/ sūt de p'p'is lucę: qz neurz illoz in alio euāgelistaz iuenit. Licet q' nō sit factū p'mue qd i eis cōtinet: ea tñ cōtinuauit lucas: qz vtrūq' de p'p'is ei' est/ et eodē loco facta sūt. i. in naçareth: hoc ē qd h' dicit: Et ait il/ lis: vtiq' dicetis mihi hanc similitudinē: medice cura teipsū. Patet ex pdictis. Beda. Eadē demētiayocāt' fabzū z medicū irridēdo: s' veritas latet. Faber em fuit dñs i mūdi creatōe: s' medic' i recreatiōe. Beda. Per fabzū chri/ stū creat' es vt esses: p medicū chri' stū recreat' es vt post vul nera san' eēs. Quicqd autē debet facere bon' z sapiēs medic' / ipse fec. Primo egrū visitauit. s. ij. g. Visitauit nos oriēs ex alto. Aug. Dagn' venit medic': qz magnus vbiq' iacbat egror'. Secūdo infirmitatē suā infirmo ofidit. Joh. ix. g. In iu/ diciū ego veni i mūdū: vt q' n' vidēt videāt. Esa. xxvj. b. Dñe exaltes man' tua vt nō videāt z p'fidāf. Ps. Videāt paupes z letent. Mat. xxxj. d. Postq' ostēdisti mihi percussū femur meū. Eccontrario multi faciūt. Thren. ij. e. Prophete tui vi/ derūt tibi falsa z stulta: nec aperiebāt i'iq'tatē tuā vt te ad pen/ tētiā puocaret. Viderūt autē tibi assūptiones falsas z electio/ nes. Tertio dietā iposuit: ieiunia z abstinētiās. Ezech. iij. c. Es' tu' q' vesceris erit i pōdere viginti statberes i die: atq' vsq' ad sp's comedes illud. Qui hęc dietā nō suat moriet' cū sodomitis: de qb' Ezech. xvi. f. Hęc fuit iniq'tas sodomę so/ rois tuę: saruritas pantis/ supbia z abūdātia rē. Quarto de/ dit spē salutis. Ps. In q' mihi spē dedisti. Quinto dedit me/ dicinā purgatiuā. i. dolorē z amaritudinē de peccatis z timo/ rē de p'nis eteris. Thren. iij. b. Repleuit me amaritudinē/ bus z iebriauit me absinthio. Malach. iij. a. Purgabit filiof leui. Sexto dat alteratiua. i. grām q' alterat volūtatē. Ps. Durāb eos z mutabūf. Sal. ij. d. Cuius autē ego: iā nō ego. Ps. 101. Septimo dat p'rogatiua p' recidiū. Joh. v. c. Ecce sanus fa/ ctus es: iā noli peccare ne deteri' aliqd tibi cōtingat. Hoc ve/ re pōt dici sacerdoti vel pdicatori: q' ē vel esse debet medicus animarum: de quo Ps. Nūqd mortuis facies mirabilia: aut medici suscitabūt z p'fitebunt tibi? Mat. xij. g. Nūqd resi/ na non est in galaad aut medicus non est ibi: Eccl. xxxvij. a. Nonora medicum propter necessitatem. Quic reuera cum pdicauerit potest dici: Medice cura teipsum primo q' alios. Ro. ij. c. Qui alium doces teipsum non doces. Eccl. xxxij. a. Ab immundo quid mundabitur: Reg'. Sordes tergere manus non valent quę lutum tenent. Ideo dicitur Neemię. xij. c. Bundati sunt sacerdotes et leuitę et mundauerunt po/ pulum. k Quanta audiui' facta in caphar/ nauu facit

Matth. 23. 24.

Ps. 67.

Ps. 118.

Ps. 101.

Ps. 87.

naum / fac & hic in patria tua. In hoc aperitur quid premissa similitudo velit. q. d. non credimus q. certa fuerit fama qua audiuius / cum nihil apud nos vult tale facere: quibus conuenientius talia erant impendenda beneficia: quia vnusquisq. potius debet esse beneficus compatriotis q. alienigenis. Ad quare dñs nō fecerit / Dare. vj. a. ostendit: & excusat dñm: dicens: q. nō poterat tibi aliquā p̄tē facere nisi paucos infirmos sanabat:

13. g. tum mirantis p̄ten-
1. 6. a. debar. Nō poterat. i.
5. 4. f. non volebat: vel nō poterat de iusticia: q. nō poterat de iusticia nisi qd̄ debet. Amē dico vob q. nemo p̄p̄beta acceptus ē i patria sua. Glo. Be. de. q. d. iō nō operor in vob: q. vob icreduli: nō q. patriam

naum / fac & hic in patria tua. a. **A**it autē: Amen dico vobis: q. nemo p̄p̄beta acceptus est in patria sua. In veritate dico vobis: multe vidue erāt i dieb. helie in israel qñ clausū est celū annis trib. & mensib. sex: cum facta esset fames magna i oi terra: & ad nullā illarū missus ē helias / nisi i sarepta

oderi: cui bñficiū natiuitat. meq. cōtuli. Nō solū dñs & caput p̄pharū: q. a moysē p̄pha nominat. Deut. xvij. d. sed helias & ceteri p̄phete minores minus in patria q. in ceteris ciuitatib. sunt honorati. i. Reg. xxv. b. Quis est dauid & quis est fili. Isai: Quia p̄p̄modū. i. fere naturale est ciues ciuib. inuidere. Nō enī considerant p̄sentia viri opera: non virtutem: sed fragilem recordant infantia. Unī facilius p̄mouent hodie in terra aliena q. in sua. Gen. xxxvij. affligitur ioseph in terra sua a fratrib. suis: & exul p̄mouet in egypto: Gen. xl. Unde etiā dicit abaz. Gen. xij. a. Egredere de terra tua & de cognatione tua & facia te in gentē magnā. Maria & aaron cōtra moy. sen rixant: cui obediunt alieni: Numeri. xij. a. Irē dathan et abiron inuidentes ei murmurabāt p̄tra ipsū: Numeri. xvj. a.

b. **I**n veritate dico vobis. Exemplo probat qd̄ dixerat. Dixerat enī dñs q. nullus p̄p̄beta acceptus ē i patria sua: nō p̄pter maliciā p̄phetarū / sed p̄pter inuidiā p̄rimorū: p̄pter qd̄ p̄phete plura operati sūt i aliena patria q. in sua. Et hoc ostēdit duoz. p̄phetarū eximioz exēplo. i. helie & helisei. Legitur enī. iij. Reg. xvij. b. q. tēpoze famis nullū inuenit helias i patria sua. i. in iudēa qui cū hospitiū reciperet: q. nullus dign. erat eum reficere & ab eo refici: sed missus est ad viduā sareptanam. Itē leg. iij. Reg. v. d. q. multis leprosis existentibus i iudēa / null. sanat. est: sed solus naamā syrus: ille curatus est ab heliseo: quia deuote quesuit: Sic dñs inter suos pauca miracula fecit: plura vero apud extraneos. Hoc est qd̄ hic dicit: **I**n veritate dico vobis: multe vidue erāt in diebus helie in israel. i. in diebus quib. p̄phetauit helias: vel qbus mira fecit: vel quos illis faciebat q. ad vidēdū deum cōuertebat. Unī etiā hoc ipso q. dicit: **I**n dieb. helie: notat q. opa helie dies erant spiritualiter videntibus. i. eis q. intelligebant p. gratiā dei desup. datū ei esse vt talia operaret.

c. **Q**uando clausum est celum annis tribus & mensib. sex: cū facta esset fames magna in oi terra. Sic christus p̄dicauit tribus annis & dimidiō / sic & antichristus: Ideo hoc numero / fidei et infidelitatis tempora designantur. Unde Glo. Et aperiebat celum videntibus diuina mysteria: claudēbatur quando famis erat: quia nulla erat cognoscēde diuinitat. vbertas. Alludit Glo. historie: q. aptio celi quādo. i. ad litteram / infusa est pluuia terrē ad helie petitionē: significat reuelationem secretorū dei factam his qui visis operibus helie illuminati sunt luce fidei: Clausio celi tempore famis / significat ignorantia fidei. **E**t ad nullam illarū viduarum. i. existentium in israel: **E**missus ē helias nisi in sarepta sidonie ad mulierē viduam. iij. Reg. xvij. b. **E**t multi leprosi erāt i israel sub heliseo p̄pheta: & nemo eorū mūdatus ē nisi naamā syrus. iij. Reg. v. d. **A**byssice. Per viduā sareptanā significatur gentilitas a domino viduata: ad quā missus est verus

bellas: id est christus / iudēa indigna inuenta. Similiter per naaman leprosum / significat gentilis populus: qui repudiatis iudēis aqua baptismatis est mundatus a lepra infidelitatis. **A**byssice autē p. viduam & leprosum / significat laici peccatores / diuersorū peccatorū generibus maculati: q. sepe deuotius recipiunt verbum dei q. clerici: etiā q. religiosi. Per celū autē significatur sacra scriptura: quę sub littera celat mysteriū. Quę claudif. p̄pter peccata hominum tribus annis et mensibus sex: qñ nec fides q. p. tres annos significat: nec misericordia p̄dicat q. p. sex mēses: & iō fit fames. Unī Osee. iij. a. Nō ē veritas: nō est misericordia: nō ē sciētia dei in terra. Amos. viij. d. **V**itā famē in terrā rē. Claudif. autē celum tā p̄pter

sidonie ad mulierē viduam. **E**t multi leprosi erāt in israel sub heliseo p̄pheta / et nemo eorum mūdatus ē nisi naamā syrus. **E**t repleti sūt omnes i synagoga ira hęc audientes. **E**t surrexerunt & eiecerūt illū extra ciuitatē: & duxerunt illū vsq. ad supercilium montis / supra quē ciuitas illoz erat edificata

peccata p̄dicantium q. p̄pter peccata audientū. Leuit. xxvj. c. Si non obedieritis mibi: addam correctiones vestras septuplum p̄pter peccata vestra: & conteram superbum duricię vestre daboq. celū desuper sicut ferrum & terram gneam. Item Deut. xxvij. b. Sit celum qd̄ supra te est gneum / & terra quam calcas ferrea. **I**n sarepta sidonie. Sarepta: incendium vel angustia panis interpretat: Sidon venatio inutilis: per quę recte significatur mundus venationi inutili deditus: id est lucris & negocijs terrenis / incēdium carnalis concupiscentię patiens. Sed ad hanc mittit helias: id ē p̄dicator: q. talibus debet p̄dicari. Matth. ix. b. Nō veni vocare iustos / sed peccatores. **E**t multi leprosi: id est peccatores. Peccatū enī lepra dicitur / quia inficit. Eccl. xij. a. Qui tangit picem inquinabitur ab ea: & qui communicat superbo induet superbiam. Item quia faciem interiorem hominis deformat vsq. ad membrorū mutilationē. Eccl. xij. d. Ponam celum meū in te: quę exercebunt tecum in furore chaldei: nasum tuum & aures tuas p̄cident. Item quia incurabilis ē. Diere. xxx. c. Insanabilis fractura tua / pessima plaga tua: ad alligandā curationē tuā vtilitas nō ē tibi. i. in te. Multi sunt hodie leprosi in israel: id est in ecclesia: & tamen nemo mundatur nisi naaman: qui decor interpretat: & significat confidentes. Ps. Confessionē & decorem induisti. Esa. xxxv. a. Decor carmeli datus est ei. Sequit. **E**t repleti sunt omnes i synagoga ira hęc audientes. i. q. indigni erāt vt corā eis faceret miracula. Tullius de vera amicitia: Assentatio amicitiam / veritas odium parit. Eccl. xix. b. Sicut sagitta infixa femori canis: sic verbum correctionis. i. in corde stulti. **E**t surrexerunt et eiecerunt illum extra ciuitatem. Proverb. xv. b. Non amat pestilens eū qui se corripit. Eccl. xx. a. Nō bonum est correptum manifestare penitentiam: sic enim effugies voluntarium peccatū.

Et duxerunt illum vsq. ad supercilium montis super quem ciuitas illorum erat edificata vt p̄cipitarent eum. Beda. Peiores discipuli iudēi / diabolo magistro. Ille verbo ait: Mitte te deorsū: Matth. iij. a. isti facto mittere conant. Sed illoz mente mutata / vel subito obstupēfacta descendit: q. adhuc illis locum penitentię reseruauit: et quia nondum venerat hora passionis / nec elegerat hoc genus mortis. Ad litteram / locus ille dicitur saltus vsq. in hodiernum diem. Et refert Beda / q. cū dominus de montibus eorum elapsus de rupe ascendisset / & sub rupe vellet latere: rupis ad tactum dominicę vestis subterfugit et quendam sinum effecit: id est quandam cōcauitatem. Et sicut restantur qui viderunt / adhuc apparent vestigia rugarū vestis in rupe: & etiam vestigia pedum eius. **D**ozaliter. Deu q. multi p̄cipitarent iesum de supercilio montis: omnes scilicet qui in sublimitatibus dignitatum possit salutem perdunt. i. Li.

Dozaliter

4. Reg. 15. b.

Ps. 103. Tertia pars

Extra Job. xli. d. Ipse ē rex super oēs filios superbie. Solutio. Inter circūstantias necessario mag. aggranat factū q. voluntas: ille tamen peto simplicif.

Dozaliter

Moith. v. d. Memini cito manum imposueris. Prover. liij. d. Oculi tui videat recta et palpebrae tuae non cedant egressus tuos. Mora qda enicitur dnm extra civitatem ad precipitadu: alij ad lapidadu: alij ad crucifigendu. Primi sut ambitiosi: q de culmie dignitat quā appetunt i seipsis precipitat iesu. Esa. xliij. c. Quo cecidisti de celo lucifer q mane oriebaris: corruisti i tra q vulnerabas geres: q dicebas i corde tuo: i celu coseceda: sup astra dei exaltabo solum meū: sedebo i mote testamēti in laterib? a qlonis: ascendā sup altitudinē nubiu: si milis ero altissimo:

Byssice

Ps. 37.

Doxaliter

Ps. 19.

ta / vt precipitarent eum. Ipse aut transiit p mediu illoz ibat. Et descendit in capharnaū civitatem galilee: ibiq docebat illos sabbatis. Et stupebat i doctrina eius: qz in potestate

Pinguetent speciosa deserti. Provenit autem pinguedo ex fertilitate pascuorum. Propter qd dicit dominus Ecce xxxij. d. In pascuis vberimis pascam eas: in montibus excelis israel erunt pascua earū: id est in altis religionib? Hec villa habet tres vicos: id est rationabilem / concupiscibilem / irascibilem: De quib? of Tob. xij. d. Et lapide candido et mudo platqz ei? sternentur / et per vicos ei? alleluia cantabit. In banc villam pulchra et pinguem frequenter et libenter descendet dominus: ibiqz docet in sabbatis: id est in pace temporis et

pectoris. Et quid docet: Veritatem / quantum ad rationabilem. Joh. xvj. c. Cum venerit ille spiritus veritatis / docebit vos omnem veritatem. Bonitatem / quantum ad concupiscibilem. Ps. Doce me facere voluntatem tuam. Humilitatem / quantum ad irascibilem. Matth. xj. d. Discite a me quia mitis sum et humilis corde. Per humilitatem possidetur celum. Unde Matth. v. a. Beati pauperes spiritu: quoniam ipsorum est regnum celorum. Per mansuetudinem terra. Matth. v. a. Beati mites quoniam ipsi possidebunt terram. Unde patet q utilis est doctrina huius magistri. Propter qd dicit Ps. Venite filij audite me: timore domini docebo vos. Et Ps. dicit: Bonitatem et disciplinam et scientiam doce me. Bonitatem propter concupiscibilem: disciplinam propter irascibilem: scientiam propter rationabilem. Sequitur. **ibiqz docebat illos sabbatis.** In sabbatis docebat dominus et sanabat frequentius triplici ratione. Prima est: vt ostenderet se non esse sub lege: sed supra legem qui hoc faciendo non solvebat legem. Matth. xj. a. Dominus est filius hominis etiam sabbati. Joh. vij. c. Si circumcisionem accipit homo in sabbato vt non solvatur sabbatum / mihi indignamini qui totum hominem sanum feci in sabbato. Secunda ratio est: vt ostenderet novam creaturam ibi incipere vbi vetus desijt: id est sabbato. Gen. ij. a. Die septimo requieuit ab omni opere. Et i hoc ostedit se esse auctore veteris et novi testamēti et omnium creatorum qui opera operibus iunxit. Joh. v. c. Pater meus vsqz modo operatur / et ego operor. In sabbato requieuit ab opere creationis: et in sabbato incepit opus recreationis. Tertia est: vt pluribus proficeret: quia plures tunc conveniebāt. Et in hoc exemplū dedit p̄dicatoibus: vt in ecclesia et diebus solennib? magis intendāt p̄dicationi. Propter hoc et propter quasdam alias rationes vellet diabolus q nunquā esset festum. Unde filij eius dicunt in Ps. Dulcescere faciamus omnes dies festos dei a terra. Baruch. j. c. Legite librum istum quem misimus ad vos recitari i templo domini in die solenni: id est in die oportuno. Alia ratione libēter vellet diabolus q multi esset festi dies: quia tunc multi conveniunt vt multa faciant peccata. Et ideo dicit dominus Esa. j. d. Ne mentiam et sabbatum et festivitates alias nō feram: iniqui sūt cētus vestri. **Et stupebant in doctrina eius.** Doctrina dicitur quasi doctio trina: id est de trinitate. **Quia in potestate erat sermo ipsius.** Triplici ratione dicitur sermo domini esse in potestate. Prima: quia poterat augere / minuire et mutare qd volebat in lege: vt dicit Beda. Unde Deuf. xxxij. a. In dextra eius ignea lex: id est in eius potestate. Matth. vij. d. Tunc erat docens / cur potestate habēs. Hec potestas soli christo erat specialis. Secunda: quia verba sua virtutem propriam habebāt. Ps. Dedit voci suę vocē virtutis. Et hec similiter specialis. Diere. xxxij. f. Nonne verba mea quasi ignis et quasi malleus conterēs petras: Tertia: quia opere adimplevit qd docuit. Hec debet esse generalis cuiuslibet p̄dicatori. En Beda. Sermo doctoris in potestate sit / cum ea quę docet operatur. Eccl. vij. a. Sermo illius potestate plenus ē. Prover. xv. c. Sermo oportunos optimus est. j. Cor. iij. d. Non in sermone ē regnū dei: sed i frute. Beda. Qui factus destruit qd p̄dicat cōtēnit. Greg? Cur? vita despiciat / restat vt ei? p̄dicatio p̄tēnat. **Et in synagoga**

Ps. 64

Matth. 23

Ps. 144

Ps. 33

Ps. 118

Ps. 118

Ps. 77

Ps. 67

Et in synagoga erat ho habes demoniu imudu/ pars ab effectu sic mutu: qz mutu fac que possidet. b. Et exclamavit. i. extra clamavit: voce magna dices: Sine. i. di/ mitte nos. c. Quid nob z tibi iesu naçarene: Eccl. xij. c. Que comunicatio factõ boi ad canē: aut q pa bona diuiti ad pauperē. Hier. xxij

f. Quid paleis ad triticum dicit dñs. ij. Cor. vj. d. Que cõventio christi ad be/ lial. q. d. nulla ē. Est aut aliqd vtriusq / sic dicit Blo. demoni/ bus tormēta: z chris/ sto gloria. Qz autē cõfiterē iesum bonę nature ē q in ipsis: qvero aduersantur / male voluntatis est. Unde Aug. Bona natura q deū p̄fitec: mala operatio dia/ boli q deo aduersat. Hęc autē cõiunctio: Iesu naçarene / p̄mo inuēra ē a diabolo. Uñ Beda. Homē iesu naçareni ab euangeliſta diabolus p̄rimo dixisse inducitur: quia ē huius impu/ dentię: vt inter hoies aliqd prius vsurpet z ad homines qua/ si nouū deserat: q errore sup potestatis icutiat. In Gen. iij. a. etiā diabol' p̄m' deū nominavit: dices: Quare p̄cepit vobis dñe zc: Eritis sic dii zc. Sūma hui' ē q diabol' gaudet i nouitate z studet semp in aduēſione nouitatis: vt sic homines circumuentat / vt allectos locūditate nouitatis facillius in errore inducat. Unde p̄rimus iuenit hanc iuncturā: Iesus naçaren'.

Uenisti perdere nos. Scio. i. vebemēter opinor. e. Quia sis factus dei. Nūq̄ em vere scitit diabolus ipsū esse filium dei vsq̄ i diem passionis. j. Cor. ij. b. Que nemo principum huius seculi: id ē demonū cognouit: Si em cog/ nouissent nūq̄ dñm glorie crucifixissent. i. crucifigi suggessissent. Moraliter. a. Et in synagoga zc. Adhuc in q̄libet congregatione est temp aliquis demoniacus: vt sic homines circumuentat / vt allectos locūditate nouitatis facillius in errore inducat. Unde p̄rimus iuenit hanc iuncturā: Iesus naçaren'.

Uenisti perdere nos. Scio. i. vebemēter opinor. e. Quia sis factus dei. Nūq̄ em vere scitit diabolus ipsū esse filium dei vsq̄ i diem passionis. j. Cor. ij. b. Que nemo principum huius seculi: id ē demonū cognouit: Si em cog/ nouissent nūq̄ dñm glorie crucifixissent. i. crucifigi suggessissent. Moraliter. a. Et in synagoga zc. Adhuc in q̄libet congregatione est temp aliquis demoniacus: vt sic homines circumuentat / vt allectos locūditate nouitatis facillius in errore inducat. Unde p̄rimus iuenit hanc iuncturā: Iesus naçaren'.

Et increpauit illum iesus. Nota diabolus cõfessus ē dñm: z qz inuitus z q̄si p̄tolerā cõfessus ē: dñs eū arguit: qz vt dicit Beda extorta cõfessio meritū nō habet. b. Dicens obmutescē. Molebat etiā a diabolo nominari. Eccl. xv. c. Nō est speciosa laus i ore peccatoris. P̄s. Peccatori autem dixit deus: quare tu enatras iusticias meas zc. Et recte imponit ei dñs p̄rimo silentiū: qz per eius linguam venit mors in orbem terraz. Sap. xj. c. Per que peccat q̄s / per hęc z torquetur. Et quia posset silere ad tēpus: ideo sub/ iunxit: Et exi ab illo: vt non habeas ampli' in eo po/ testatem. Chryf. Nō orat / non inuocat / nō exorcizat: sed im/ perat vt deus. k. Et cum p̄cissent illum demoni/ um in medium: id est corā hominib' qui p̄sentes erant. I. Exiit ab illo nihilq̄ illū nocuit: nullū mēbrū āputauit. Darcl. j. c. d. Et discerpēs eū zc. Et ē ibi idē discerpere qd̄ hic projicere. Diabolus q̄n compellit exire ab obsesso / cõsue/ uit aliqd nocuentū inferre: nec sine membra mutilatione vel euulsionē psueuit exire: Sed modo nihil tale fecit: z licet eum p̄cicerit in mediū / tamē nihil illi nocuit. Uñ turba p̄ tā inte/

gra sanatione admirans in q̄stione p̄rūpt. Et b est qd̄ sedt: m. Et factus ē pauor i oib': z colloquebant ad inuicē dicētes: quod ē hoc verbū: res digna p̄bo. f. de tā itegra sanatione. n. Quia i p̄tate z virtute. i. i virtuosa p̄tate vel i potestatis virtute. o. Imperat imūdis spi/ ritib' z exēit. Blo.

nocuit. Et fact' est pauor in oib': z colloquebant ad inuicē dicētes: Qd̄ ē hoc verbū: qz i p̄tate z virtute imperat imūdis spiritib' z exēit: Et diuulgabat fama de illo i omnē locū regionis. Surgēs autē iesus de synagoga introiuit in domū simonis: Socr' autem simonis tenebatur magnis febrib': z rogauerūt illum p̄ ea.

Mo vt hoies: qui in verbo dei eijcunt. j. xj. c. sed p̄na po/ testate virtutes ope/ raf. p. Et diuul/ gabat fama de illo i omnē locum regionis. Prover. xv. d. Fama bona / pinguat ossa. i. mo / nachos. q. Sur' Matt. 8. b. gens aut zc. Dic Marc. 1. c. p̄psterat lucas or/ dinē historie. Dicit em Matt. viij. a. q post descensum de

monte sanauit leprosum: postea petri socrū: tertio demonia/ cos. Ratio aut p̄psterationis triplex est: Alia litteralis / alia mystica / alia moralis. Litteralis est: qz historiā gestozū z di/ ctozū dñi eo ordine narrabat euāgelistē / q ipse dñs inspirabat eis. Intentio em oim erat ostēdere christū esse deū: ad qd̄ nihil facit ordo historie. Sicut ergo cuiq̄ sunt reuelata: ita z in illo loco scribebat quilibet: licet longe ante vel post facta sint: semp tñ intercedunt aliquę causę quare ordine mutant: quas aliqui ponūt expositores / aliqui subtrēt. Mystica ratio ē quā tangit Beda: vt p̄rimo lingua serpentina concludat / per quā p̄rimo mors intrauit in mūdū: deinde sc̄mina sanet: q̄ p̄rimo seducta fuit a serpente: tertio vt leprosus curetur / q̄ voci cõ/ stitgts male acq̄ueuit. Moralit ratio ē: vt a minorib' ad ma/ iora proficere nos doceat. Valius em ē febrē z lepram cura/ re: q̄ demones eijcere: vt dicit Beda: qz demones eijcere po/ sunt hoies: vt legit Act. xix. Febrē autem z lepram curare solius dei ē. Mystice. Per synagogam congregatio maloz q̄ erūt in fine mundi designat: q̄ sūt q̄si aceru' lapidū: qz sine cemento charitatis: Cõtra illud apli Eph. iij. a. Supportā/ tes inuicem in charitate / solliciti seruare vnitatem sp̄s sancti in vinculo pacis. Irē qz vnus alium p̄mit: Cõtra qd̄ dicit. j. Thessal. iij. b. Ne quis suggrediat neq̄ circumuentat in nego/ cio fratrē suū. Eccl. xxi. b. Stupa collecta synagoga peccan/ rium z cõsumatio illoz flamma ignis. Per domū simonis et per socrū petri / idem significat. i. circumcisio. Per vxorē pe/ tri significat ecclesia: cuius pastor fuit petrus: cui' mater fuit synagoga: que magnis febrib' tenebat: qz inuidiē est / labo/ rabat / frigus infidelitatis p̄rimo patiens. Duo em sunt in fe/ bre pcti: frigus z calor: z sō duo sunt i p̄na. Job. xxiij. c. Ad nimitū calorē trāsiet ab aq̄s niuū. Introit' q̄ i domū simonis z sanatio socr' ei' / significat redditū fidel ad iudeos: z cõuer/ sionē eozū in fine mūdū: De q̄ Esa. x. c. In veritate reliq̄ cõ/ uertent: reliq̄ in quā iacob ad deū fortē. Dicit g. q. Sur' gēs aut iesus de synagoga introiuit i domū simo/ nis: Socr' aut simonis tenebat magnis febribus.

Ambro. Febrē / libido flagrantior ē. Eccl. xxiij. c. Bia call/ da quasi ignis ardens: non extinguetur donec aliquid glutiat. r. Et rogauerūt illum pro ea. In quo dat nobis forma p̄ infirmis orādī. Iaco. vlt. d. Orate p̄ inuicē vt saluemini. Alij euāgelistę: Matthē. viij. b. Marc'. j. c. nō dicit q̄ ro/ gasset. Irē q̄rē si rogauerat petr' p̄ socru sua: Quere mysteri/ um. Beda. Dō saluator rogat' / mō si rogat' curat / ostēdes se / 3 vitioz q̄z passiōes z p̄cib' fidelitū sp̄ anuere: z ea nonniq̄ q̄ ipi i se nō itelligūt vel itelligēda dare: vt p̄cētib' etiā nō itellecra dimittere: vt delicta q̄s itelligit: ab occultis meis zc. P̄s. 18. Sūma huius Blo. ē q̄ dñs q̄dā miracula fac rogat': q̄dā nō rogat': q̄ qd̄ mystice significat: qz q̄dā pctā dimittit rogat' / q̄ dā nō rogat': q̄ em memorię nō occurrūt: vt ad memoriā re/ uocat / vel non

Dystice

Lucam... ter. Sic... p̄ducit... ad... actionē:... fusus di... tñi z sic... ire dia... 4. c. c... io addu... attam... 4. c. c... p̄ in ba... 4. c. c... acti co... omnia

Euangelij scdm Lucam

quocumque non rogat condonat. a. Et stans super illam. Memine sanari dicitur nisi stet super eum. i. nisi tunc se. Super eum namque stat dicitur quod timet eum. An dicitur. iij. a. Nobis timetibus deum orietur sol iusticie et sanitas in penitus eius. b. Imperavit ut dicitur febrem et dimisit illam: et continuo surgens ministrabat illis.

St. toes
Marc. 3. b.

Per surgens inuit sanitas corporis: per ministrabat sanitas mentis. Perfecta enim datur sanitas a domino: Sic qui curat a febre peccati/stati debet domino et eius discipulis ministrare: quod est signum perfectę curationis. Ro. vj. d. Sicut exhibuisti membra vestra seruire inmundicie et iniquitati: ita nunc exhibete membra vestra seruire iusticie in sanctificatione. c.

Et stans super illam imperavit febrem et dimisit illam: et continuo surgens ministrabat illis. Cum sol autem occidisset omnes qui habebant infirmos variis languoribus dicebant illos ad eum: At ille singulis manus imponens curabat eos. Exhibebant autem demonia a multis clamantia et dicebant: quia tu es filius dei. Et increpans non sinebat ea loqui: quia sciebant ipsum esse christum. Sa-

Dystice

sol autem occidit. Dominus intrans domum simonis cum ipso simone et duobus filiis cębede: sicut habet in alia euangelista: sanauit focrum eius febrem: et in die illa paucos sanauit: sed inclinato die post occasum solis sanauit multos: Unde dicitur: Cum sol autem occidisset omnes qui habebant infirmos: per quod multitudo infirmorum. d. Variis languoribus: per quod diuersitas morborum: ad litteram: mistice: id est peccatis. Esa. liij. b. Vere languores nostros ipse tulit. e.

Doraliter

Ducebant illos ad eum: At ille singulis manus imponens curabat omnes: vel eos: per hoc facillitas cure. Dystice: Solis occubitus est passio christi: post quam plures sanauit demoniacos quos asit. An Judic. xvj. g. Multo plures iterfecit sanon moriens quam ante viuus occiderat. Doraliter: Per occasum solis significat occasus mundane prosperitatis: post quam multi sanant spiritualiter: qui sole prosperitatis luce grauius infirmant. Quod satis bene significatum est Matthe. xxvj. f. vbi dicitur: quod post solis obtenebrationem multa corpora eorum qui dormierant surrexerunt. Notant autem hic tria. i. multitudo infirmorum: per hoc quod dicitur: Omnes qui habebant infirmos. Item diuersitas morborum: per hoc quod dicitur: Variis languoribus. Facillitas cure: per hoc quod dicitur: Singulis manus imponens curabat omnes. Danu autem impositio significat cooperationem liberi arbitrii: quod requiritur in nostra sanatione. Qui creauit te sine te: non iustificat te sine te. i. Cor. iij. b. Dei sumus adiutores. Significat etiam manu impositio gratie dationem: per quam fit sanatio: et datur potestas bene operandi. i. Cor. xv. b. Non ego sed gratia dei mecum. Exhibebant autem demonia a multis clamantia et dicebant: quia tu es filius dei: Et increpans non sinebat ea loqui: quia sciebant. i. suspicabant: ipsum esse christum. Simile Act. xvj. d. de phryonissa. Sed que dicitur cum dicat apostolus Phil. j. c. Siue per occasionem: siue per veritatem christus annuncietur: in hoc gaudeo: sed et gaudebo. Item j. ix. f. iohanni imponenti silentium quod non sequebatur eos: dixit dominus: Nolite prohibere: quod enim non est aduersum vos pro vobis est. Solutio. Hic est distinguendum: Nam quidam sunt qui male viuunt et bene docent: ut mercenarii: hi sibi nocent: sed alij sunt. An Augustinus in libro Prosperi. Bene loqui et male viuere: nihil aliud est quam se sua lingua damnare. Talibus non est imponendum silentium: et de talibus agitur. j. ix. Alij sunt qui male viuunt et falsa docent: ut heretici: Et tales prohibendi sunt: et de talibus agit hic. Tales enim aliquando veris imiscunt falsam. An Job. ij. b. Omnis homo reus. Esa. j. f. Caupones tui miscerunt aquam vino. Et Beda. Ideo prohibet loqui: ne dum aliquid audit vera predicantem sequatur postea errantem. Improbus enim magister veris falsam pmiscet: ut specie veritatis fraudis testimonium obtegat. Litteralis ratio que dominus noluit ut diabolus eum predicaret sumitur ex hac Glo. i. ne forte audi-

entes eum homines modo predicare veritatem: deinceps acquiescant et predicanti falsitate. Si enim primo scribitur per eum christum esse dei filium: putaretur in omnibus veracem esse. Hic enim est mos prauorum doctorum: ut per appositam veritatem palliat admixtam falsitatem. g. Facta autem die egressus ibat in desertum locum. Littera patet.

Actu est autem cum turbę irruerent in eum ut audiret verbum dei: et tunc turbę requirebant eum et venerunt usque ad ipsum: et detinebant illum ne discederet ab eis. Quibus ille ait: Quia et alijs ciuitatibus oportet me euangelizare regnum dei: quia id missus sum. Et erat predicans in synagogis galilee. Ca. v. Actu est autem cum turbę irruerent in eum ut audiret verbum dei:

Abystice. H. Da. nifestata luce resurrexerit: a creditu turbis requiritur: in gentibus deserto inuentus ne abeat retineat. Ca. iij. b. Paululum cum transtissem inueni quem diligenter amma mea: tenui nec dimittam eum. b. Et turbę requirebant eum per fidem. Et venerunt usque ad ipsum: per spem. k. Et detinebant illum per charitatem. l.

Dystice

Doraliter

Doraliter

Ne discederet ab eis. Zach. viij. d. Apprehendent decem homines ex omnibus linguis gentium simoniam viri iudei dicentes: ibimus vobiscum. m. Quibus ille ait: quia et alijs ciuitatibus. Pleonasmus est: et est idioma hebreum. Uel si vis potes ita continuare: Non possum diutius manere vobiscum: n. Quia et alijs ciuitatibus oportet me euangelizare. In hoc reprehendit pigritiam multorum: qui semper in vno loco morantur quasi ciues. Marc. viij. d. Illi vero perfecti predicauerunt vbiq. o. Regnum dei. Ad litteram. i. quod pueniat ad regnum. Matthe. iij. c. Penitentiam agite. Al. regnum. i. sacra scriptura que docet regnare et ire ad deum. Matthe. xxi. d. Auferet a vobis regnum dei. Sed multi euangelizat regnum dei: de quibus Ps. Narrauerunt mihi iniqui fabulationes: sed non ut lex tua. p. Quia ideo missus sum. Esa. lxi. a. Spiritus domini super me: eo quod vincerit me: ad annuntiandum mansuetis misit me. q. Et erat predicans in synagogis galilee. Quidam commune hic ponit: quod non specialiter ponit in alijs euangelistarum. Galilea rota interpretatur. Synagoge galilee sunt congregationes secularium: quibus etiam predicandum est: quia bonis predicandum est et malis: ut mali ad bonum: et boni ad melius: puocet.

Actu est autem re. Docca. Exposit. La. V. pitulū quatuor christi miracula continet: et scribarum ac pharisęorum confutationem: An diuidit in quinque partes. In prima agit de miraculosa piscium captione. In secunda de leprosi curatione: ibi: Et factum est cum esset. In tertia de paralytici sanatione: ibi: Et factum est in vna die. In quarta de matthei vocatione: ibi: Et post hec exiit. In quinta de scribarum et pharisęorum confutatione: ibi: At illi dixerunt. Dicitur: Et factum est autem. Et nota quod istud quod hic dicitur non continuatur: quia in ista prima parte agit etiam lucas de secunda vocatione andree et petri. An patet factum esse an incarcerationem iohannis: nam prima et secunda vocatio fuit an incarcerationem iohannis. Prima quoniam primo vocauit eos: postquam vocationem ad propria negocia redierunt: Job. j. f. Secunda in familiaritate: ut hic. Tertia quoniam vocauit eos in apostolatibus: Matthe. iij. d. Et tunc firmissime adhererunt ei: nec postea dimiserunt. Et ergo longe costet an incarcerationem iohannis factum non potest continuari: quia non est seriatim iter factum. Quedam Glo. tñ videt continuare et plane sitati obuiare. Glo. Qui magna fecit in terra transiit ad mare: ut ibi faciat et dñs maris iterum appareat. Per hoc quod dicitur transiit videt continuari: id est intelligi quia posita in designatione ipsius: ut sit scilicet: dñs qui quicquid magna fecit in terra transiit ad mare. c. Cum turbę irruerent in eum. i. currebant ad eum visis miraculis: Quidam enim currebant ut miracula noua viderent: hi curiosi. Alij ut sanarent: hi puidi. Alij ut obseruarent: hi iuldi: Alij: ut audiret verbum dei: sic h dicitur: hi studiosi. In dñs significat serues desiderium audiendi verbum dei. Amos. viij. d. Distra i terra

Dicitur i tra fame. i. desideriu. a. Et ipse stabat secus stagnu genefareth. Beda. Idem mare galilee/mare tyberia/dic/stagnu genefareth. Mare galilee dicitur a puincia adiacete. Mare tyberiadis dicitur a tybertade ciuitate qua edificauit herodes i honore tyberij iuxta locu ipsu. Stagnu genefareth dicitur a proprietate lacus/ quasi generas auras. Fit aut lacus iste ex reflectione iordanis: et vndis ebullientibus primo motu vndarum ex se generat auram quandam que in litore sentitur. Dicitur aut mare secundum ritum hebraicum: qui omnem aquarum congregationem siue dulcium siue salis vocant mare. Et vidit duas naues: Una erat petri: alia cebedei: stantes secus stagnu.

Piscatores autem descenderunt a nauibus in litus. Et lauabatur retia: supple et plucabatur. Quia enim piscatores lauatur retia/ solent ea plucare. Et innuit Bona mystica: Lora retia plucatur. Et Bona genefareth significat mundum: non a stado: quia transit mundus et concupiscentia eius. Job. ij. c. sed ab aqua collectiua: quia aqua multae/ plures multi: Apoc. xvij. d. Un recte dicitur sterisse secus stagnum/ non in stagno post resurrectionem: quia iam stabilis et impassibilis erat. Vel iuxta Bona Bede: stagnum significat legem: extra quam iam erat dominus: quia legalia iam cessare incipiebant. Due naues sunt duo populi: iudaeus. s. et gentilis: quos vidit dominus: quia de utroque populo aliquos vocauit. Do/ do psequere litteram. a. Et ipse stabat secus stagnu genefareth: id est extra fluxum mortalitatis/ iam factus immortalis: vel. i. extra legem: mystice: per stagnu genefareth etc.

Et vidit vultu misericordie: De quo Job. j. g. Vidi te sub sicu. Duas naues: duos populos vel duas vitas. Stantes secus stagnum. Moraliter autem stagnu genefareth significat diuitiarum terrenarum abundantiam: que auaras inanis glorie et superbie et rixe atque discordie generat ex se. Propter quod dicit Apoc. j. Timoth. vj. Diuitibus huius seculi precipue non sublimis sapere/ nec sperare in incerto diuitiarum. Vbi dicit Bona. Vermis diuitu superbia. Recte hebraei istarum aquarum congregationem vocant maria: quia non est in eis nisi amaritudo: sicut dicit Gregorius. Nam cum labore acquiruntur. Eccl. iij. b. Unus est et secundum non habet: non filium/ non fratrem: et tamen laborare non cessat: nec fatiantur oculi eius diuitijs. Item cum timore possident. Job. xv. c. Sonitus terroris semper in auribus eius: et cum patre sit semper insidias suspicatur. Proverb. xv. d. Pauor his qui operantur malum. Leuit. xxvj. f. In regionibus hostium terrebit eos sonitus folij volantis. Item cum dolore deserunt. Unde Eccl. v. c. Est et alia infirmitas pessima quam vidit sub sole: diuitie congregatae in malum dicitur sui: perierunt enim in afflictione pessima. Non in hoc stagno/ sed secus debet stare predicator: sicut Iesus. Un Gregorius. Qui carnalibus actibus adhuc incubat/ vitam aliorum spiritualiter instituire necesse est erubescat. Ps. Et erit tanquam lignum quod plantatum est secus decursus aquarum: non in decursu. ij. Timoth. ij. a. Nemo militans etc. Phil. iij. c. Quae retro sunt obliuiscens. i. ij. g. Nemo mittens manum ad aratum etc. Due naues sunt duae vitae eundi ad deum. s. innocentia et penitentia. Et qui non fuerit ingressus in vitam istarum/ peribit in mari: qui autem ingressus est in alteram/ videat ut bene se regat: ne sit sicut gubernator sopitus: De quo dicit Proverb. xxij. d. Eris sicut dormiens in medio mari: et quasi gubernator sopitus amisso clauo. Nauim primam ingressus est Iesus: quia peccatum non fecit/ nec inuenit est dolus in ore eius: Esa. liij. c. Unde ipse dicit: Ego autem in innocentia mea ingressus sum. Nihilominus et secundum fuit ingressus: nec ante mortem egressus fuit eam. Phil. ij. a. Christus factus est pro nobis obediens usque ad mortem: mortem autem crucis. Item duae naues sunt duae vitae hominum. s. via mandatorum: quae est omnis: quia qui per hanc non incedit/ deulat: De qua Ps. Nam mandatorum tuorum cucurri. Alia est via consiliorum: quae est claustralium siue pfectorum: quae est nauis simonis: id est obedientis: quam ascendit dominus: quia consilia impleuit. Unde Proverb. vij. b. Ego in consilio habito. Piscatores sunt doctores ecclesie siue predicatorum. Dan. liij. d. Facias vos fieri piscatores hominum. Un tales fructuosius piscantur homines quam pisces. Mat. xvj. c. Dicitur eis piscatores multos et piscabunt eos. Retia sunt scripturae/ siue etiam verba sacrae predicationis. Eccl. vj. c. Inijce pedem tuum in compedes illius. i. sapientiae retinentia.

Et ipse stabat secus stagnum genefareth. Et vidit duas naues stantes secus stagnu: piscatores autem descenderunt et lauabatur retia. Ascendens autem in vnam nauim quam erat simonis/ rogauit eum a terra redirec pusillum.

Piscatores autem descenderunt: ab eo quod erat per gratiam: in id quod erat per naturam. i. in consideratione vilitatis et fragilitatis humanae. Mat. xvij. a. Descende in domum bant retia. Lauare retia/ est maculas peccatorum quae in piscatione. i. in predicatione contrahunt/ aqua contritionis delere. De qua lotionem dicitur Proverb. xxv. a. Aufer rubiginem de argento. Loto autem ista debet esse a tribus proprietatibus. s. a questu temporalibus/ ab inanitione gloria/ a verbo adulationis. Un i. Thessal. ij. a. Neque aliqui fuimus in sermone adulationis/ nec scitis: neque in occasione auaricie deus testis est: nec querentes ab hominibus gloriam. Et miro modo sequitur post descensum lotio: quia ex consideratione propria vilitatis vitae peccati. Unde Job. v. d. Visitans speciem tuam non peccabis. Eccl. x. b. Quid superbis etc. Hiero. Facile contemnit omnia: quae semper cogitat mortem. Item Bona. Lora retia plucatur doctor: quia immisso predicandi officio/ quod altos docuit ipse implere satagit.

Ascendens autem in vnam nauim quam erat simonis. Nauis simonis: vt dictum est/ ecclesia est petri regimini commissa. Dan. xvj. c. Tu es petrus et super hanc petram edificabo ecclesiam meam: et tibi dabo clauem regni caelorum. s. ecclesie gubernacula. Quae recte dicitur vna: quia omnis quae vere sit in ecclesia. i. et nomine/ et vna cor: et vna anima: sicut dicit Act. iij. f. Multitudinis credentium erat cor vnum et anima vna. i. vna voluntas et vnus sensus. In hanc nauim ascendit dominus: quia primos fideles vocauit. Rogauit eum a terra. Bona. ab amore terrenorum: Reducere pusillum: nauem ecclesie/ penitentiam/ meritis humane. Favorabilis est haec penitio. Un et ipse nauem suam. i. crucem non in terra/ sed in aere. s. in fra: triplici. s. interiori/ exteriori/ inferiori. Interior est propria voluntas: exterior carnalis voluntas: inferior terrena cupiditas: De qua Apoc. vij. d. Uepe ue habitabit in terra. Zach. ij. b. O fugite de terra aquilonis. Mat. re. xxij. g. Terra terra audi sermonem domini. Item quia primo rogat dominus nauem reduci pusillum a terra: tria significat/ sic dicit Beda. Primum quod temperare videtur est sermo predicationis ad turbas: Non enim statim predicandum est peccatoribus/ quia penitus relinquatur mundum: sed pusillum. i. paulatim ab amore terrenorum retrahendi sunt. Secundum significat quod prius in primis regionibus predicandum est: quod significat per pusillum: et postea in remotioribus: quod significat per duc in altum. Un apostolus primo dicit: Reducite pusillum a terra: Deinde ad id quod duc in altum: et hoc est quia primo dicitur est apostolus: Danete in ciuitate donec induamini virtute ex alto. Postea dicitur est: Item predicare euangelium omni creature. Tertio significat: quia primo dicenda sunt nouicia leuia/ et postea profunda. Un apostolus loquens nouicia dicebat: Quae paruulis in christo lac potus dedit vobis/ non escam. i. Cor. iij. a. Heb. v. d. Quis est lactis est particeps/ expers est sermonis iusticie: paruulus enim est: pfectorum autem est solidus cibus eorum quae pro ipsa consuetudine exercitatos habet sensus ad discretionem boni et mali. Item nauis simonis est crux domini: quam descendit propria voluntate/ non coactus. Esa. liij. c. Oblatus est quia ipse voluit. Comparat autem crux nauis/ pro quatuor. Primo: quia sicut nauis transit de vna rupa maris ad alteram: ita cruce de miseria mundi ad gaudia caeli. Un. j. vlt. d. Nonne oportuit christum pati et sic intrare in gloriam suam: Sap.

Retia dicitur quasi retinentia

Micro? in plo/ go bible. ca. 8

Reducere ad istam: ne turba intraret cum eo in nauem

j. 24. g. Marc. 16. d.

Crux comparat nauis propter quatuor.

Et liij. a. Exiguo

Marginal notes on the left edge of the page, including the word 'Luce' at the top and various small annotations.

Euangelij scdm Lucam

Et filij. a. Exiguu ligno credunt hoies aias suas: z transeuntes mare p rati liberati sut. Act. xliij. d. Per multas tribulaciones oportet nos intrare i regnu celoz. Secundo qz nauis i pncipio z i fine stricta e: z in medio lata: Sic crux dñi in pncipio .i. i capite stricta fuit: qz nō habuit vbi caput reclinaret: sicut dicit Matt. viij. c. Volucres celi zc. In fine similiter. i. in pedibus stricta fuit: ita vt vnus pes sup alium poneret. In medio lata fuit: qñ expanfis manib⁹ i cruce pepedit. De aratione dicit. j. xij. f.

24. q. 1. c. non turbatur.

Ps. 68.

Baptismo habeo baptizari: z quō coartoz vsqz ad pñcia: De latitudine dicit Esa. xlv. d. Exterdet manus suas sub eo sic extēdit natās ad natādū. Tertio qz in nauī q trāsīt mare ē cib⁹ arid⁹ z potus: Et christus in cruce cibū amarū z aridū z potū amarissimū habuit. Uñ Ps. Dederūt in escam meā fel: z in siti mea potauerūt me aceto. Quarto qz in nauī transeunte mare sustinent multē angustie: Sic et christus in cruce sepe tormenta multa z dura tormenta sustinuit. Uñ in cruce positus dicit Thren. j. d. Vos oēs qui trāsītis p ysam zc. His igit qtuor rationib⁹ crux christi cōparat nauī. i. ppter officij similitudinē: ppter facturę assimulationē: ppter cibi z pot⁹ amaritudinē: ppter angustiaz ppressionē: Quas recoles spōsa dicit Can. j. d. Fascicul⁹ myrrhę dilect⁹ me⁹ mibi iter vbera mea cōmorabit. De q beat⁹ Berni. Ego fratres ab ineunte mea cōuersatiōe p aceruo meritorū quē mibi deesse sciebā hūc fasciculū colligere curauī: z in vbera mea collocare: collectū ex oib⁹ infirmitatib⁹ z anxietatib⁹ dñi mei. Prīmū qdē infantiliū illozū necessitatē: deinde laborū qdē prulit in pñdicando: fatigationū in discurrendo: vigiliat⁹ z orando: tēptationū in seiuando: lachrymarū in cōpatiēdo: insidiarū in colloquendo: postremo periculoz in falsis fratrib⁹: cōuitioz: sputoz: colaphoz: subsānationū: exprobrationū: clauoz: horūqz similitū q in salutē nostrī generis in silua euangelica copiosissime legitur prulisse. Hanc nauem ascendit christus ad mandatū patris: z iō dicit nauis simonis: vel qz obedientib⁹ pponit in exemplū. Uñ Matt. xvi. d. Si quis vult venire post me: abneget semetipsum z tollat crucem suā z sequat me. De hac nauī docuit dñs turbas qñ de cathedra magistrali. Uñ. ij. xliij. a. David sedēs in cathedra sapiētissimus int tres. Docuit autē qtuor magis factoz qz sbo. Prīmo obediētā. Heb. v. c. Didicit obediētā ex his q passus ē. Qd exponit beatus Berni. Didicit i corpe obediētā ex his q pass⁹ ē i capite. Mā illa mors: illa crux: opprobria: sputa: flagella: q oia caput tuū christe ptransiit: qd aliud corpe tuo. i. nobis qz pñclara obediētis documenta fuerūt: Secundo docuit patiētā z humilitatē. Matt. xj. d. Discite a me qz mitis sū z humil⁹ corde. Prover. xix. b. Doctrina viri zc. Tertio docuit charitatē pfectā: orando p inimicis: cum dixit: Pater ignosce illis zc. j. xliij. e. Quarto pseuerantiā. Jaco. vli. c. Sustinētā iob audistis z finē christi vidistis. i. finalē pseuerantiā. Item caro christi z beata virgo z pñitentia z ecclesia z mens humana dicitur nauis: s de his omittam. Sequitur. a. Et sedēs docebat de nauicula: et iō efficax instructio. b. Turbas: non principes: non scribas: nō phariseos. Ps. Venite filij audite me: timorē dñi docebo vos. c. Et cessauit autem loqui dixit ad simonē: duc in altū: nauem ecclesie pñitentis: mentis humane. Nauis em securioz est i medio mari qz iuxta litus. e. Et laxate retia vestra. i. in pñdicationib⁹ vris infirmis pñdescēdit. Nec dicit laxate: tm: sed: f. In capturam. Vult em laxare rigorem scripturę: nō in capturam: s in deceptionē. Vel si in capturam laxat retia. i. explicat scripturas: hoc faciūt in capturā nō pisciū: id est hominū: sed ranarū. i. diuitiarū vel dignitatū: De qdē dicit Esa. lix. a. Telas aranę texuerūt. Osee. viij. b. In aranęarū telas erit vitulus samarię. Jre Esa. xix. b. Drebunt

Ps. 55.

piscatores z lugebūt oēs mittentes in flumen hamū z expādetes rete. Et. j. Qui faciebāt lacunas ad capiēdos pisces: id est sermones obscuros. Abacuk. j. d. de diabolo. Immolabit sagē z sacrificabit reti suo: qz in ipso icrassata ē pars eius. Mystice d. Duc in altū: ad christū ascendentem

totam noctem laborantes nihil cepimus: in verbo autem tuo laxabo rete. Et cū hoc fecissent: concluderunt piscium multitudinē copiosā. Rumpēbatur autem rete eorum:

in celum. Et late retia vestra in capturā: Trāseat ad gētes pñdicatorio. Ps. Ascendisti in altū cepisti captiuitatē. Retia sic dicit Be. et Ambro. sunt verborū complexiones: z dicunt

qñ retinētia. Unde verba pñdicatorū bene dicit retia: qz i eis qñ quibusdā laqueis capiunt homines z tenent. Unū em qñ quibusdā cōplexionib⁹ in modū dispositū hinc inde reducendo auctoritates veteris z noui testamēti. Licet etiā alig dicit vt laxent retia: tm soli petro dicit duc in altū: p quod significat q sicut soli petro pñcipit vt ducat nauē in altū: ita solis excellentioribus pñcipit vt pñdicent pñda mysteriozū. Sequit. Et respōdēs simō dixit illi: pñceptor. Do min⁹ dixerat petro: Duc in altū zc. Petr⁹ ad verbū dñi humilians se respondit: dicens: quia totā noctē labori dederat z operam inutilē: sed tm in verbo. i. in virtute verbi eius adhuc laxaret rete. Et ē planū ad litterā. Uñ psequere mystice z moraliter. b. Per totā noctē: id est per veterē legem: laborantes. Lex vetus nomine noctis intelligitur. Uñ habet Beñ. j. b. Posuit de⁹ duo luminaria magna i firmamento celi. i. luminare min⁹ vt pñfesset nocti. i. moysen vt pñfesset legi: z illuminare manus vt pñfesset diei. i. christū vt pñfesset euāgelio. Mystice igit dicit petr⁹: b. Per totā noctē laboraui: id est cerimonialia inutiliter executi sumus. Uñ dicit: Nihil cepim⁹. i. nullū duxim⁹ ad vitā. Heb. vij. c. Lex neminem ad pñctū adduxit. Rgn verbo autē tuo: id est in virtute verbi dei. i. Laxabo rete: pñdicationis. Job. xviij. b. Immisit in rete pedes suos: et in maculis eius ambulat. In verbo tuo dicit: non meo: Contra illos qui fabulas suas narrant in pñdicatione: vel sibi ascribunt qd legūt z pñdicant. De qd dicit Berni. xxij. e. Propbeta q habet somniū narret somniū: z q habet sermonē meū loquat sermonē meū vere. m. Et cū hoc fecissent concluderūt pisciū multitudinē copiosā. Pisces sunt: qui hac vitam enauigāt. Item pisces dicuntur curiosi. Prover. xi. a. Expectatio sollicitozum perbit. Nota Glo. Bede. Nisi in verbo: id est interiori inspiratione: gratie: superne: laxata fuerint. i. emissa: instrumenta disputationū. i. verba pñdicatorū q vtuntur quibusdā cōplexionib⁹ in morē disputantiū: frustra. i. inutiliter: pñdicator vocis suę iaculū mittit: id est suam vocem q ē iaculū vel sagitta vulnerās corda auditorū: qz frustra laborat exterius lingua doctoris: nisi mētē interiori pparet grāre demptoris: qz fides populozū nō in sapientia verbi cōposit: s diuine vocatiōis munere puenit. O vacua pñsumptio: o humilitas fructuosa: qñ petr⁹ se humiliās laxans retia i verbo dñi capit pisciū multitudinē. Uñ apparet q fructuosa sit humilitas: vnde admirando dicit glossator: O humilitas fructuosa. Qui nihil an cepērāt: magnā i sbo dei pcludit multitudinē. Per cōtrariū intellige: i fructuosa pñsumptio. Si em pñdicator de se pñsumat: vel aliqd eloquētię suę ascribat: nullū capiunt. i. ad fidē cōuertit. Sequit. n. Rumpēbant autē rete eoz. Beda. Rumpit rete p multitudinē pisciū: qz mō cū electis tot reprobi intrāt: q ipsam eccliam heresib⁹ scindant. Dic alit intelligit ruptio retē qz i alia Glo. In ecclia circumcisiōis zc. Heretici rete rumpunt: q cōcutit latera matris ecclesie: z eā heresib⁹ z scandalis scindunt. Rumpit rete: s non labit piscis: qz dñs suos etiā in psequentiū scādala fuar. Adoralis. Per malā vitā pñdicatoris rumpit rete pñdicationis z fit inutile. Greg⁹ sup Ezech. Ad h vt seruet veritas pñdicandi teneat necesse ē altitudo viuēdi. Beda sup Exo. Qui ad sacerdo nū magisteriū

Sacerdotiū magistratūq; populū promouet: primo eius opera cognoscant: vt dum hoc qd foris pater omnib; irrefrensibile paruerit: integritas cordis et sinceritas fidei probetur. **I**te si cur dicit Interliū. ille rumpit qui diuitias et paupertatē nō sustinet. **B**reg; **P**uillanimitatis est: nō posse sustinere diuitias: impatientē ē nō posse sustinere paupertatē. **P**rouerb. xxx. b. **V**enitatem et diuitias ne dederis mihi: tribue tui victui meo necessaria. **P**hil. vii. c. **S**ecū et abū dare rē. **S**equitur: **E**t venerunt socij q; erāt in alia nauī vt venirent et adiuaurent eos. **D**uē naues sunt duē vitē: actiua. **E**t p̄tēplatiua. **A**ctiua intentā p̄dicatiōni petri sorozis orōnib; adiuaari. **T**unc enī pficit p̄dicatiō: qm̄ martha p̄dicat fidelitē et maria orat instanter. **J.** x. g. **D**ñe non est tibi curē rē. **P**rouerb. xvij. d. **F**rater q; iuuat a fratre rē. **E**t venerūt et impleuerūt ambas nauiculas. **A**bstice. i. ecclesiā de gentib; et synagogā. i. primitiuam ecclesiā de iudeis puerterūt. **E**t vt pene mergerent: **E**cclēsia enī primitiua de iudeis et gentib; collecta multis tribulationib; p̄mebat: sed nō submergebatur: qz nunq; defecit. **E**t dicit **B**eda in **B**lo. **H**ec impletio vsq; ad finem seculi crescit rē. **D** cū videret simon petrus. i. q; cepisset tantam multitudinē piscium ad p̄mum verbum dñi: **P**rocidit ad genua iesu dicēs: **X**i. i. recede a me dñe: qz homo peccator sum. **B**reg; **I**mmo si te peccatōrē p̄siderat/oportet vt a te dñm nō expellas. **A**ug; **E**t p̄piscatoz loquit petrus: deum et dñm salutis secum habebat: et ei dicebat: **E**xi a me dñe: stulte et simplicit locur; est: ac si infirmus medico accedēti et eū curare volenti diceret: **E**xi a me quia egroto. **E**t **E**xi a me. **B**eda **M**on tñ exiuit dñs: qz nō deseruit humilitatē. **E**xclusa petri nō studio malicie: sed ex humilitatis affectu hoc dixisse: **S**tupor enī circūdederat eū et oēs q; cū illo erāt in captura pisciū quā ceperāt. **A**boralit. **D** cū videret simō petr; **S**imō petr; nō dicit petr; simō: qz nō sciētia obedientiā: sed obedientiā generat sciētiā. **P**s. **A** mandatis tuis intellexi. **E** **P**rocidit ad genua iesu. **S**ic p̄dicatoz post captiōnē multoz hominum debet se humiliare. **J.** xvij. c. **E**ū oia bene fecerūt rē. **I**te debet christo totū ascribere nihil sibi. **H**oc ē enī p̄cidere ad genua. **J**ob. xxxviij. d. **N**unquid mittes fulgura et ibunt: et reuertentia dicit tibi: as sumus: **E** **E**xi a me. **B**atth. viij. a. **D**ñe non sum dignus vt intres sub tectum meū. **I**ij. **R**eg. xvij. d. **I**ngressus es ad me vt rememorarent peccata mea. **S**tupor autē rē. **B**ed. v. g. **S**tupor et mirabilia facta sunt in terra: p̄phetē p̄betabāt mendaciū: et sacerdotes applausef manib; et populus meus dilexit talia. **D**uē autē tangūt causē stuporis. **P**rima est ex p̄sideratiōne dñicę p̄teritis: ibi: **D** cū videret simon petr;. **S**ecūda ex p̄sideratiōe p̄p̄ie fragilitatis: ibi: **E**xi a me rē. **S**equit; **S**imilit autē iacobū et iohannē filios cebedei: circūdederat stupor supple; q; erāt socij simonis. **T**ales etiā debent esse socij simonis: quia i obedientiā p̄currere debēt simul liberū arbitriū et gratia dei. **J.** Cor. xv. b. **N**on ego sed gratia dei mecum. **J.** Cor. iij. b. **A**diutores dei sumus. **E**t ait ad simonē iesus: **N**oli timere. **H**umilitas petri quę licet fuerit erronea: tñ qz quoddammodo ex p̄to timore p̄cessit: meref dñi p̄iam p̄solatiōnē. **M**ora **B**lo. **H**e. **N**on recedit iesus: quia petrus dixerat: **E**xi a me dñe: sed dñs ab eo nō recedit: sed ad litus p̄ducit. **I.** ad solatū fidet: nō modo sed postea cum electus est in apostolū: et viuificādi potestatē tribuit. i. potestatē ligādi atq; soluēdi. **I**n quo rē. i. in boc ipso q; dñs p̄pter errozes petri ab eius

psolatiōne nō desistit: dat exemplū doctoib; q; nō propter peccatā subditoz vt timiditatē p̄p̄ie p̄scie dimittere debēt minus ecclesiasticū. i. officii p̄dicatiōis. **S**equit; **K** **E**t hoc iam homines eris capiens. **B**eda. **M**ondū i apostolatū eligitur: sed p̄dicat q; aliqñ sit eligēd;. **U**nde nota q; tres fuerunt vocatiōes apostolorū. **P**rima i simplices noticiā. **J**ob. i. c. **S**ecūda in familiaritatē: vt bic. **T**ertia in apostolatū: **B**atth. iij. d. **I**tes dic; hoies: nō aurū non argentū: nō p̄bendas: non laudes hominū. **J.** **E** orf. xij. **M**arc. i. b. **E**. **M**on quēro q; vestra sē sed vos. **E**sa. xlij. d. **E**cce ego scitabo sup vos medos: qui argentū nō querant nec aurū velint: sed sagittis paruulos interficiēt. **B**ed. xvij. d. **D**istat ad vos piscatores. **J**ob. xij. b. **L**oquere fr̄e et respōdebit tibi: et narrabuāt ea p̄sces maris. i. p̄dicatores. **P**̄dicatoz debet eē vt ioseph: q; p̄gregauit triticū: vt oēs egyptios subijceret regle seruituti: **B**en. xlvij. e. **S**equitur: **E**t subductis ad terrā nauibus. **B**lo. **Q**uia adhuc habēt voluntatē redeūdi: **P**ost istā enī vocatiōnē adhuc redierūt ad p̄ria: s; in tertia vice vel vocatiōne perfecte ei adheserūt. **U**nde tunc non est dictū: **S**ubductis ad terrā nauibus: sed **R**elictis oibus secuti sunt eū: **H**oc fuit adimpletū in tertia vocatiōe. **A**lter reuera nō possent eum seq nisi omia reliquissent. **U**nde. **J.** xlij. g. **O**mnis ex vobis qui non renūciauerit oibus quę possidet: non potest meus esse discipulus. **I**deo dicit petrus **B**atth. xix. d. **E**cce nos reliqm; oia et secuti sumus te. **U**bi dicit br̄s **B**er̄n. **R**ecte petre fecisti: qz currentē sequi nō poteras onerat;: qui exultant vt gigas ad currēdā viā. **S**equentes dñm oia relinquunt duplici de causa. **P**rima: vt in omnē sufficiētā ostendāt: qz ipse est oia in oibus. **J.** **C**or. xv. d. **A**ug; **D**ives est christiana religio: q; in oim possessore omnia possidet. **B**eatus **B**er̄n. **M**on est inutilis cōmunitati pro christo omnia reliquisse: nam cum eo donant oia: et vbi apprehenderis eū: erit vnus ipse omnia i omnib;. **S**ecūda causa ē: vt ei vicem rependāt: qz ipse oia reliquit suo modo p̄pter eos. **B**ed. xvij. b. **R**eliqui domū meā: dimisi hereditatē meā. **R**elictis oib; retrahēt; / retardantib; / retinētib;. **R**etrahētia sunt diuitie tpales / delitig; / seculi dignitates: et hmoi; q; mūdi sunt: quę multos retrahūt et resiliere faciunt a bono p̄posito: tñ p̄sentiā diligētēs: futura vero non timentes: nec speratēs: **D**e quibus dicit **S**ap. q. a. **D**ixerūt impij apud se cogitantes nō recte: exiguū et cū tēdio est tempus vitę nostrę: et nō est refrigeriū in fine hois: et non est qui agnitus sit reuersus ab inferis: qz ex nihilo nati sum;: et post hoc erimus tanq; nō fuerim; rē. **E**sa. xxij. c. **C**omedam; et bibam;: cras enī moriemur / ex toto. **N**umeri. xxxij. d. **M**ō quicq; querim; trans iordanem. i. post mortē: quia iam habemus possessionē nrām in orientali ei; plaga. i. in p̄senti vita. **R**etardantia / sūt filij parentes / consanguinei / vxores / carnales amici: **D**ō significatū est **B**en. xliij. f. vbi de famulo abraę q; iuerat pro querenda vxore isaac / legitur: **S**urgēs mane locur; ē puer: dimitte me vt vadam ad dñm meū: **R**esponderūtq; fratres et mater puellę: **D**aneat puella saltem decem dies apud nos: et postea p̄ficet. **I**tem **B**en. xxxj. c. **L**aban insecur; est fugientē iacob: et quantū potuit retardauit. **I**tem **J**udic. xix. a. **D**āsit gener in domo coceri tribus dieb; comedēs et bibēs cum eo famulariter: die autem quarto de nocte confurgēs proficisci voluit: quē retinuit cocer; et ait ad eum: **B**usta p̄tus pusillū panis et p̄forta stomachū: et sic p̄ficisceris: tātū retinuit q; in via mortua est vxor leuitę. **I**deo dicit **E**ccl. xxxvij. a. **N**oli consiliari cum cocero tuo: et a celantib; te absconde cōsiliū. **B**ed. xv. **P**er calcaturū perge patrem: per calcaturā perge matrem: **H**ec crudelitas

Marc. 4. b. Marc. 1. b.

Hec crudelitas

Lucan
Sacerdotiū magistratūq; populū promouet: primo eius opera cognoscant: vt dum hoc qd foris pater omnib; irrefrensibile paruerit: integritas cordis et sinceritas fidei probetur. **I**te si cur dicit Interliū. ille rumpit qui diuitias et paupertatē nō sustinet. **B**reg; **P**uillanimitatis est: nō posse sustinere diuitias: impatientē ē nō posse sustinere paupertatē. **P**rouerb. xxx. b. **V**enitatem et diuitias ne dederis mihi: tribue tui victui meo necessaria. **P**hil. vii. c. **S**ecū et abū dare rē. **S**equitur: **E**t venerunt socij q; erāt in alia nauī vt venirent et adiuaurent eos. **D**uē naues sunt duē vitē: actiua. **E**t p̄tēplatiua. **A**ctiua intentā p̄dicatiōni petri sorozis orōnib; adiuaari. **T**unc enī pficit p̄dicatiō: qm̄ martha p̄dicat fidelitē et maria orat instanter. **J.** x. g. **D**ñe non est tibi curē rē. **P**rouerb. xvij. d. **F**rater q; iuuat a fratre rē. **E**t venerūt et impleuerūt ambas nauiculas. **A**bstice. i. ecclesiā de gentib; et synagogā. i. primitiuam ecclesiā de iudeis puerterūt. **E**t vt pene mergerent: **E**cclēsia enī primitiua de iudeis et gentib; collecta multis tribulationib; p̄mebat: sed nō submergebatur: qz nunq; defecit. **E**t dicit **B**eda in **B**lo. **H**ec impletio vsq; ad finem seculi crescit rē. **D** cū videret simon petrus. i. q; cepisset tantam multitudinē piscium ad p̄mum verbum dñi: **P**rocidit ad genua iesu dicēs: **X**i. i. recede a me dñe: qz homo peccator sum. **B**reg; **I**mmo si te peccatōrē p̄siderat/oportet vt a te dñm nō expellas. **A**ug; **E**t p̄piscatoz loquit petrus: deum et dñm salutis secum habebat: et ei dicebat: **E**xi a me dñe: stulte et simplicit locur; est: ac si infirmus medico accedēti et eū curare volenti diceret: **E**xi a me quia egroto. **E**t **E**xi a me. **B**eda **M**on tñ exiuit dñs: qz nō deseruit humilitatē. **E**xclusa petri nō studio malicie: sed ex humilitatis affectu hoc dixisse: **S**tupor enī circūdederat eū et oēs q; cū illo erāt in captura pisciū quā ceperāt. **A**boralit. **D** cū videret simō petr; **S**imō petr; nō dicit petr; simō: qz nō sciētia obedientiā: sed obedientiā generat sciētiā. **P**s. **A** mandatis tuis intellexi. **E** **P**rocidit ad genua iesu. **S**ic p̄dicatoz post captiōnē multoz hominum debet se humiliare. **J.** xvij. c. **E**ū oia bene fecerūt rē. **I**te debet christo totū ascribere nihil sibi. **H**oc ē enī p̄cidere ad genua. **J**ob. xxxviij. d. **N**unquid mittes fulgura et ibunt: et reuertentia dicit tibi: as sumus: **E** **E**xi a me. **B**atth. viij. a. **D**ñe non sum dignus vt intres sub tectum meū. **I**ij. **R**eg. xvij. d. **I**ngressus es ad me vt rememorarent peccata mea. **S**tupor autē rē. **B**ed. v. g. **S**tupor et mirabilia facta sunt in terra: p̄phetē p̄betabāt mendaciū: et sacerdotes applausef manib; et populus meus dilexit talia. **D**uē autē tangūt causē stuporis. **P**rima est ex p̄sideratiōne dñicę p̄teritis: ibi: **D** cū videret simon petr;. **S**ecūda ex p̄sideratiōe p̄p̄ie fragilitatis: ibi: **E**xi a me rē. **S**equit; **S**imilit autē iacobū et iohannē filios cebedei: circūdederat stupor supple; q; erāt socij simonis. **T**ales etiā debent esse socij simonis: quia i obedientiā p̄currere debēt simul liberū arbitriū et gratia dei. **J.** Cor. xv. b. **N**on ego sed gratia dei mecum. **J.** Cor. iij. b. **A**diutores dei sumus. **E**t ait ad simonē iesus: **N**oli timere. **H**umilitas petri quę licet fuerit erronea: tñ qz quoddammodo ex p̄to timore p̄cessit: meref dñi p̄iam p̄solatiōnē. **M**ora **B**lo. **H**e. **N**on recedit iesus: quia petrus dixerat: **E**xi a me dñe: sed dñs ab eo nō recedit: sed ad litus p̄ducit. **I.** ad solatū fidet: nō modo sed postea cum electus est in apostolū: et viuificādi potestatē tribuit. i. potestatē ligādi atq; soluēdi. **I**n quo rē. i. in boc ipso q; dñs p̄pter errozes petri ab eius

hęc crudelitas pietas est. Retinentia sunt stulta securitas; q̄ aliquis credit se esse in securo statu; vltimoz perseveradi: vel cozpozis debilitas. Quę bene significant. ij. Regl. xix. f. per berzellai cui dixit dauid: Veni mecum vt requiescas securus in hierusalem. Et ait berzellai ad regē: Quot sūt dies annoz vite mee vt ascendā cū rege i hierusalē:

Matth. 8. a. Obsecro vt reuer / Marc. 1. d. tar seruus tuus z mo / riar in ciuitate mea. Ita dicit mlti quā / do verus dauid vo / cat eos ad ascensum melioz vite: Suffi / cit nobis stat⁹ noster / bene sum⁹ / bene possumus sic mori. De his tribus generibus vinculoz dicitur Esa. liij. a. Solue vincula colli tui captiua filia sion. Item Esa. lviij. b. Solue fasciculos deprimentes. Hiero⁹ ad Paulinum. Mēren / ti in salo nauticulē / funem magis p̄scinde q̄ solue. a. Et factum est zc. Hęc est secunda pars capituli: in qua agitur de curatione leprosi. Qd̄ miraculū fm lucam quarto loco ponitur / nō fm ordinem historię: sed potius fm mysterij ratio / nem. Legitur enim Matth. viij. a. q̄ cum descendisset do / minus de monte vbi elegerat apostolos z fecerat sermonem dicens: Beati pauperes zc. inter montem et capharnaū oc / currit ei leprosus / z sanauit eum: postea igressus capharnaū intrauit synagogam z sanauit demoniacum: tandem in hospiti / tio soctū simonis febricitantē. Lucas autē vltimo ponit p̄mū miraculum: potius insitens mysterio q̄ ordini historię. Si / cut enim deus primo die diuisit lucem a tenebris: sic lucas p̄ / mo narrat demonium ab homine separatum. Secunda autem die fecit firmamentum: et lucas secundo dicit soctum simonis ad firmitatem salutis reducam. Tertia die congregauit aqs̄ in vnum: et lucas tertio loco narrat multitudinē piscium cap / tam. Quarta die fecit luminaria: et quarto loco narrat lepro / sū curatū: qd̄ ceteris miraculis clarius elucescit: Et per hoc ipsum ostenditur gratia esse supra legem / q̄ post datam disci / pulis nouam legem in monte sanatur leprosus a dño: qui nō poterat sanari per legem. Istud ergo dicitur quartum signū fm ordinez lucę. Dicit ergo: Et factum est cum esset in vna: vel cum venisset in vnam ciuitatem. i. caphar / naum: quę dicit ciuitas sua: Matth. ix. a. b. Et ecce vir plenus lepra: id est valde leprosus: vt malus appareat mi / raculū. c. Et videns iesum z procidens in faciē su / am. Tria notat: cognitionem / humilitatem / confusionem. f. Rogauit eum: non confidens de meritis. g. Dicit dñe si vis potes me mundare. Amb. super hunc locū. Vidēs qd̄ dubitari nō potest: quia voluntas dei potestas ē: voluntati potestatem tribuit: nec quasi incredulus dubitat: s̄ suę colluionis: id est indignitatis in quā ceciderat cōsci⁹ / nō p̄sumit: id est non confidit de meritis. hystice c. Cir / plenus lepra: significat genus humanū / diuersozum pec / catozū maculis infectum: qd̄ per extensionē manus: id est per verbi dei incarnationem a lepra spūali sanatum est. Spe / cialiter autem lepra / significat peccatum carnis / multiplici / ratione. Prima est: quia per totum corpus diffunditur. Nu / meri. xij. d. Ecce iam medium carnis eius deuozatū est a le / pra. j. Cor. vj. d. Qui fornicatur in corpus suum peccat. Se / cunda: quia consumit totum hominem / z quisquid boni ha / bet. Job. xxxj. b. Ignis est vsq; ad consumptionē deuozās. Tertia: quia fetet. Ecclj. ix. b. Omnis mulier quę fornicaria ē quāsi stercus in via ab omnibus p̄tereuntib⁹ conculcabitur. Quarta: quia sinit facit. Esa. v. d. Multitudo ei⁹ sinit exaruit. Quinta: quia mēbra aufert. i. oculos intelligentię. Judic. xvj. e. Sanson excęcatus est propter meretricem. Itē aures obe / dientię / nares discretionis / capillos bonę cogitationis / barbā fortitudinis / supercilia sanctę indagatonis / man⁹ bonę ope / rationis / pedes sanctę affectionis / linguam confessionis z ora / tionis ac predicationis: quia non est speciosa laus in ore pec / catozū: Ecclj. xv. c. Sanatio ergo leprosi est curatio generis

Secunda pars

Hystice

Lepza signifi / cat peccatum / carnis

humani vel cuiuslibet peccatozū. Dicit ergo: a. Et factū est cū esset in vna ciuitate: per quam significat ecclesia: vbi est ciuiū vnitas. b. Et ecce vir plenus lepra. Per virū notat peccatū potentiam: per plenus pctozū multitudinē: per lepra peccati diffamationē. d. Et videns iesum /

mine si vis potes me munda / re. Et extēdens manū tetigit eū iesus / dicens: Tolo: Mū / dare. Et confesum lepra dis / cessit ab illo. Et ipse p̄cepit

millatis se nubes penetrat: Ecclj. xxxv. c. g. Dices corde et ore. h. Dñe si vis potes me mūdare. q. d. de p̄ta te nō dubito / sed de voluntate: nō q̄ in misericors sis / sed qz ego indign⁹. Job. xxij. c. Bna ei⁹ q̄ cuiq; voluit fecit. Sequitur.

i. Et extēdes manū. Rab. Extēsiō man⁹ miseratiois p̄ tendit affectum. k. Tetigit eū. Non qm sine tactu sanare posset: sed vt indicet se non subiectum legi q̄ p̄hibet tāgere le / prosū z ex castra manere: Leuit. xij. l. h. y. h. Delis⁹ noluit videre naamā leprosuū legē obseruās: Ch. i. i. tāgit qz legi nō s̄biacer. Nec enī timuit dñs p̄agiū / p̄ tactū leprosi. Sap. vij. d. Attingit vbiq; p̄ suā mūdiciā / z nihil inq̄natū icurrit i eā. Tetigit q̄ eū / l. Dices: volo. In h̄ pietas. Ch. y. h. Infirmis aīq; nō est miserāda sed odiēda: infirmitas corpo ris miserāda ē nō odiēda. m. Mūdare. In h̄ mātēstā: po tentia: qz dixit z facta sūt. Nota sic dicit Amb. Eo modo sa / nar dñs q̄ obsecra. i. eodē ordine p̄boz q̄ leprosus rogat. Et eodē ordine. i. p̄bo / voluntate / ope. Verbo / i. Dices: voluntate / volo. ope / i. mūdare. Itē nota tria: Tetigit / volo / mūdare. Tetigit / i. hoc humilitas: volo / in h̄ pietas: mūdare / i. h̄ p̄tas. Itē tetigit / volo / mūdare: hęc tria sūt 3 tres h̄reticos. Vñ Amb. et Beda. Tetigit / p̄ humilitatē / vt nos doceret nullū spernere / p̄ aliq; corpis maculatiōe. Job. v. d. Vilitās speciē tuā nō peccabis. Tāgit nō dedignat⁹: impat nō disti⁹: adhibet opis testimoniū. Tolo dicit p̄ forinū: imperat p̄ arri⁹: tangit p̄ manicheū. Forin⁹ dicebat deū seuerū esse: eo q̄ vidicaret pctā patrū i filios vsq; i tertiā z q̄rtā generationē: et qz p̄cipiebat aliq̄i lapidari colligentē ligna sabbato. Per h̄ q̄ ait: volo / arguit forin⁹. i. h̄retic⁹. Adoc enī p̄bo affect⁹ pietatis exp̄mī. Per h̄ qd̄ impat dicit: mūdare i eo potētia exp̄mī: i. q̄ arguit arri⁹ / q̄ asserbat christū nō esse deū natū rali⁹ / sed purā creaturā z ita ipotētē. Per h̄ q̄ tangit / arguit maniche⁹ q̄ asserbat eū h̄ie corpus ph̄atisticū. Tangit autē p̄ q̄nq; rōnes. Prima p̄ suā humilitatē. Scōda p̄ exem / plū: vt. i. doceret nullū p̄ maculā corpis eē spernēdū. Ter / tia p̄ h̄resim p̄futādā: vt dictū est. Quarta p̄ suę potētē demonstrationē: vt. i. p̄ h̄ ostēderet se nō esse subiectū legi: q̄ / hibet leprosuū tāgi. Ipse autē tetigit sine sui p̄amiationē: vt die / rū est. Quinta / vt sic ostēderet t̄ps gr̄ tam venisse z legalia cessare zc.

Percutēdū. Esa. lx. c. Adhuc man⁹ ei⁹ extē / ta: z populus nō est reuersus ad pcutētē. Dandū. Prouerb. xxxj. c. Danū suā apuit pauperi zc. Ps. Speris tu manū zc. (tuā zc Ps. 144. Dimittēdū. Job. j. c. Extēde paululū manū Retribuendū Ps. Extēdit manū suā i retri / Amplectēdū. Prouerb. j. c. Ex / (būdō tēdi manū meam z non fuit q̄ aspiceret. Patiēdū. Esa. xxv. d. Extēdet manus suas sub eo sicut natans ad natandum. n. Et cōfesum lepra discessit. Amb. Nihil medium int opus z p̄ceptū: qz i p̄cep / to ē op⁹. Sap. xvj. b. Nō herba neq; malagma s̄ opotent sermo tu⁹ dñe q̄ sanat oia. Ps. Velociter currit sermo ei⁹. Di / xit em̄ z facta sūt. Beda. Vbi leprosus mūdāz nō exp̄mī lo / cus / vt oīdāz nō vñū p̄m̄ alicui⁹ specialis ciuitat: sed oim / p̄los fuisse sanatos. i. de oib⁹ aliquos. o. Et ipse p̄cepit illi vt nemini diceret. Istud ē non p̄ceptū / p̄positū: i. in forma p̄cepti.

Extēdit dñs manū suā ad

Percutēdū. Esa. lx. c. Adhuc man⁹ ei⁹ extē / ta: z populus nō est reuersus ad pcutētē. Dandū. Prouerb. xxxj. c. Danū suā apuit pauperi zc. Ps. Speris tu manū zc. (tuā zc Ps. 144. Dimittēdū. Job. j. c. Extēde paululū manū Retribuendū Ps. Extēdit manū suā i retri / Amplectēdū. Prouerb. j. c. Ex / (būdō tēdi manū meam z non fuit q̄ aspiceret. Patiēdū. Esa. xxv. d. Extēdet manus suas sub eo sicut natans ad natandum. n. Et cōfesum lepra discessit. Amb. Nihil medium int opus z p̄ceptū: qz i p̄cep / to ē op⁹. Sap. xvj. b. Nō herba neq; malagma s̄ opotent sermo tu⁹ dñe q̄ sanat oia. Ps. Velociter currit sermo ei⁹. Di / xit em̄ z facta sūt. Beda. Vbi leprosus mūdāz nō exp̄mī lo / cus / vt oīdāz nō vñū p̄m̄ alicui⁹ specialis ciuitat: sed oim / p̄los fuisse sanatos. i. de oib⁹ aliquos. o. Et ipse p̄cepit illi vt nemini diceret. Istud ē non p̄ceptū / p̄positū: i. in forma p̄cepti.

sub eo sicut natans ad natandum. n. Et cōfesum lepra discessit. Amb. Nihil medium int opus z p̄ceptū: qz i p̄cep / to ē op⁹. Sap. xvj. b. Nō herba neq; malagma s̄ opotent sermo tu⁹ dñe q̄ sanat oia. Ps. Velociter currit sermo ei⁹. Di / xit em̄ z facta sūt. Beda. Vbi leprosus mūdāz nō exp̄mī lo / cus / vt oīdāz nō vñū p̄m̄ alicui⁹ specialis ciuitat: sed oim / p̄los fuisse sanatos. i. de oib⁹ aliquos. o. Et ipse p̄cepit illi vt nemini diceret. Istud ē non p̄ceptū / p̄positū: i. in forma p̄cepti.

Sto. 115
contagii
reputat
dicitur
tas mutar

Extēdit dñs
manū suā ad

Ps. 144
Ps. 54
Ps. 147

In forma precepti. Si enim preceptum fuisset arguendus es/ ser transgressionis/ si contra domini preceptum miraculū di/ uulgaret. Sic ergo intelligendū est: Precepit. i. forma p̄ci/ piendū vsus est. vsus est em̄ verbo imperationis dicens: Uide nemini dixeris: Matth. viij. a. Ac si diceret: euidens ē in te restitutio sanita/ tis: ipsa euidētia sa/ nitarū sufficit ad ma/ nifestationem mira/ culi sine tua predica/ tione. Beda. Non erat necesse q̄ s̄mo/ ne iactaret/ qd̄ coz/ pore p̄ferebat. Lu/ cas aut p̄termisit h̄ s̄bū: Uide nemi/ ni dixeris: qd̄ mat/ theus ponit. Glo. Docet non diuulgā da esse nostra bene/ ficia. Et est summa/ q̄ dominus prohibet q̄ nemini dicat: nō q̄ manifestatio miraculorum ei displiceat: sed vt declinan/ di fauorem humanum nobis exemplum p̄beat. Sed pre/ menda: id est subtrahenda sup̄le intuitu humani fauoris: Non em̄ prohibetur operis exhibitio sed inanifglorie intentio: Et non solū a mercede abstineam⁹/ pecunię: sed etiā gratię: id est laudis humane. Factantia vitata. q. d. summo opere vitanda ē arrogancia: Qui enim gratiam in beneficijs deuscat/ omnia vi/ tia facile declinat: Et hoc est: iactantia vitata facit ne lepra: id est aliqd̄ vitium vel etiam fauor humanus possit transire i/ medicum: id est in illum qui bene alios instituit: vel alio modo eis beneficia impertitur. Ideo etiam imperat silentium: quia meliores putabat qui fide magis spontanea q̄ qui speratis beneficijs credidissent. q. d. ideo dominus imperat fieri silen/ tium/ ne alij audientes miraculū spe similis beneficij traherē/ tur ad fidem/ et non gratis. Domin⁹ autē mauit vt veniant ad fidē pp̄tia voluntate ducti q̄ b̄nificijs excitari. a. Sed yade ostende te sacerdoti. Leprosi non nisi ad arbitriū sacerdotum eijctebatur extra castra: nec sine eorum arbitrio in commune consortium admittebantur: ideo precepit ei do/ minus vt ostendat se sacerdotibus: id est iuxta decretum legi/ faciat oblationes pro restitutione sanitatis rē.

a illi/ vt nemini diceret: sed va/ b de ostende te sacerdoti: et of/ fer pro emūdatione tua sicut c precepit moyses in testimoni/ um illis. Perambulabat au/ tem magis sermo de illo: et cō/ ueniebāt turbe multe/ vt au/ dirent et curarentur ab infir/ mitatibus suis. Ipse autem secedebat in desertum et ora/

testimoniū/ tue sanatiōis: vt ipsa ostensio sit indicū sanita/ tis. b. Et offer illis: Repete i testimoniū tue sanatiōis: id est vt ipsa oblatio sit testimoniū et signū tue sanitarū siue cu/ rationis. Aliter cōstruitur hec dictio/ illis/ cū dictioe/ testi/ moniū. Et est sensus: c. In testimonium illis: id est vt

b bat. Et factum est in vna die/ rum: et ipse sedebat docens: i Et erant pharisęi sedentes et legisdoctores qui venerant ex omni castello galilee et iudeę et hierusalem: et virtus domi/ ni erat ad sanandum eos. Et ecce viri portantes i lecto ho/ minem qui erat paralyticus: et queiebāt eum inferre et po/

illoꝝ testimonio mū/ dus habeatis. Vel/ In testimonium il/ lis/ acq̄situe: id ē in testimonium salutaris eorum si credant: vt damnationis si non credāt. Beda. Pro emūdatione offerre/ bant totam panis: Mart. 9. a. turtures duos et sex/ Mart. 2. a. tartū olei. Dystice/ sensus ē: Torta pa/ nis/ soliditas dilecti/ onis. Duo turtures/ pietas cōpassionis.

B

gemitus contritionis. Sextarium olei/ pietas cōpassionis. b. Offer pro emūdatione tua sicut precepit moyses fieri oblationes ab eis q̄ sanabant a lepra: vt h̄ esset c. Illis i testimoniū. i. vt ipsa oblatio si spūalit̄ se offerret eēt testi/ moniū q̄ sanati esset a lepra spūalit̄. i. a peccato. Matth. viij. a. Offer mun⁹ tuū qd̄ precepit moyses. Dum⁹. s. cordis/ verā p̄ritione: munus oris verā p̄fessionē: mun⁹ opis veram satisfactionē. d. Perambulabat autē magl sermo/ sanita/ tis. s. z doctrinę: q̄ de illo: qz quāto magl fugit aliq̄s lau/ des hominū: tanto amplius laudes sequit̄. Similiter est de dignitatib⁹ hui⁹ mūdi. Et i h̄ vtrūq̄ assimilaf̄ vmbꝛę q̄ fugit sequentē et seq̄ fugiē. Eccl. xj. b. Si secur⁹ fueris nō appꝛe/ hēdes/ et n̄ effugies si p̄cucurreris. f. Et ueniebāt turbe multe vt audiret et curaret ab infirmitatib⁹ suis. Pa/ mo dic: audiret: postea curaret: qz s̄mo dñi curat. Sap. xvi. b. Nō herba neq; malagma rē. g. Ipse autē secede/ bat in desertū et orabat. Post miraculoꝝ opationē fugit in desertū: vt doceat de bene gestis nō gloriā hominū quere re: s̄ deo laudes et gratias referre. Itē q̄ sanat et orat duplicē naturā declarat. Beda. Sanat vt deus: orat vt homo. Item q̄ in vrbe sanat/ in deserto orat: vtrāq; vitam informat. An/ de Beda. Qñ orat theoreticā vitam: qñ sanat actiua i format. Itē sanat et orat: p̄ h̄ iūstrēs vt tu p̄ cura pximi amorē dei/ vt pro amore dei curam pximi non derelinquas. Moralit̄. s̄m Beda. In desertū secedit et orat: qui exurgente strepitū vi/ tioꝝ p̄mit: et qd̄dā sibi secretū cum dño intra se q̄rit: vbi cum illo exteriorē cessatē tumultu/ p̄ interna desideria similē loq̄/ tur. Quidā quesitū a quodā patre: Quid faciā vt salu⁹ sim? Qui respondit: Fuge hoies et tace. Eccl. xxxiij. f. Qui ha/ bitant in deserto securi dormiēt in saltib⁹: et ponā eos in circūi tu collis mei b̄ndictionē. s. monachos: et deducā imbꝛē in tpe suo et pluuie b̄ndictiōis erūt. Ps. Elō gaudi fugiēs/ et māsi i so/ litudine. h. Et factū ē in vna dierum et iesus sede/ bat docens. Non dicit vbi. Matth. ix. a. et Marc. ij. a. Matth⁹ dicit/ in ciuitate sua: Marc⁹ in capharnaū. Nec est Jalu. Capharnaū enī dicit ciuitas dñi: vel qz ē in regione in q̄ nat⁹ ē. i. galilea. Vel d̄r ciuitas ei⁹/ nō pp̄ nationē sic na/ careth/ sed pp̄ miraculoꝝ illustrationē: qz multis eā illustra/ uit miraculis. D̄r q̄ ciuitas dñi ad distinctionē regiōis gera/ fenoy in quā trāstretauerat post p̄missa miracula: et inde redie/ rat in galileā: et venerat i capharnaū: vt habet i matth̄eo: sed lucas h̄ p̄termittit. Seq̄t: i Et erāt pharisęi sedētes et legisdoctores q̄ venerāt ex oi castello galilee et iu/ deę et hierlm: et viri. i. miscdia: k. Dñi erat ad sanā/ dū eos. i. q̄sdā eoy q̄ venerāt. i. Et ecce viri portates i lecto hoiem q̄ erat palytic⁹: et queiebāt eū inferre et ponere an eū rē. vsq; ibi: cū lecto i mediū an ielum. Littera plana ē. Dystice in Paralytic⁹ iē qlibet pctōz. Dystice Sz pp̄ie pctm luxurię d̄r paralytis aīę. Diere xxxj. d. Usq; dissolueris delitijs filia yaga: Eccl. viij. e. Omnes manus

Moraliter

Ps. 54. Tertia pars

Dystice

Precepit nō dicere sed ostendere ppter

Aliq; proponitur

Item est pceptum

Humilitatē: vt sacerdotes honoraret. Utilitatem: vt videntes: id est creden/ tes saluaret. Inexcusabilitatem: vt videntes et non credentes iuste damnet. Veritatē: vt legē nō frāgeret q̄ sic p̄t/ Eruditionem: vt iactantiam fugere do/ Potestatis ostensiones: vt nō ceret. legis ordine: id est per sacramenta le/ galla: sed gratia sanatum leprosu ostē Rei manifestationē: quia deret rē. nō erat necesse vt sermone iactaret qd̄ corpore p̄ferebat.

Preceptum in forma pcepti: Hono/ ra patrem tuū: Exo. xx. b. Preceptū non in forma pcepti: Nō fornicaberis: Exo. xx. c. Non pceptū in forma pcepti. Mat. viij. a. Uide nemini dixeris.

Proprie executionis obligans ad agē/ dū. Exo. xx. c. Non facies furtū rē. Dñi⁹ proprie pro batiōis obligās ad volēdum. Gen. xxij. a. Immola mihi. Improprie instructionis nō obligans sed docēs ad scēdum: vt hic: et Matth. viij. a. Uide nemini dixeris rē. Sequitur: b. Et offer pro emūdatione tua sicut precepit moyses in testimoniū illis. Istud plu/ bus modis cōstruit. Primo sic. a. Ostēde te sacerdoti i

sed docēs ad scēdum: vt hic: et Matth. viij. a. Uide nemini dixeris rē. Sequitur: b. Et offer pro emūdatione tua sicut precepit moyses in testimoniū illis. Istud plu/ bus modis cōstruit. Primo sic. a. Ostēde te sacerdoti i

Dissoluent & genua fluēt aq̄s. Magis pp̄ie pusillanimitas dicitur paralyticus p̄pter q̄nq̄. Primo qz tremulus. Daniel. v. b. Cōpages renū et̄. i. balthasar dissoluebant & genua colli-

debant. Balthasar. i. absoz bēs diuitias. Sc̄do: qz insensibilis. Miere. v. a. Percussisti eos & nō doluerūt zc. Tertio: qz dissolutus. Esa. xxxv. a. Cōfortate man⁹ dissolutas & genua debilia roborate. Miere. xxxvij. a. Occidatur hō iste: de industria em̄ dissolut man⁹ virozum bel-

lātū. Quarto: quia piger. Prover. xxi. d. Desideria occidit pigriū: noluerūt em̄ quicq̄ man⁹ opari. Prover. xix. c. Pigredo imittit soporē: & aia dissoluta esuriet. Quinto: qz ieloquēs. Esa. xxxix. a. Er̄t q̄si p̄hytonis de fra vox tua: & de humo eloquiū tuū m̄sitabit. Lect⁹ i q̄ iacet: ē torpor v̄ carnalis voluptas. Viri portates sūt ecclie doctores: q̄ paralyticū debēt ad celestia subleuare & aī iesū ponere: monēdo ipsū vt p̄nitent & satisficiat & intercedendo ad iesum vt indulgeat & sanet. Motant̄ aut̄ hic tria officia plato-riū. Quoz p̄mū est portare partēdo: cōpatiēdo: subueniēdo. Gal. vi. a. Alter alteri⁹ onera portate. Secūdū ē ad deū subleuare increpādo: exhortādo: intercedēdo. Tertū est inferre: i. intra ecclēsiā ferre & p̄ponere ante iesū p̄ solationē: p̄ eruditionē: p̄ recōciliationē. Vultū s̄o plati magis student efferre subditos. i. ferre extra ecclēsiā p̄ excommunicationē q̄ inferre: sicut dicit̄ Job. xvj. a. Absq̄ synagogi faciēt vos. Et eodem tr. e. Jam sp̄irauerāt iudei vt si q̄s p̄stiteret eū ch̄istū: extra synagogā fieret. Lectū dī obseruātia p̄siliozū: ad qd̄ debent ascēdere portatores & leuare infirmos. Matth. xxiij. b. Qui i tecto ē nō descēdat. Itē tectū dī sublimitas sacre scripturę. i. sensus allegoric⁹ & anagogic⁹ siue etiā mystic⁹: ad quē debēt ascēdere portatores. i. plati: & secū trahere paulatim infirmos erudiēdo ipsos. Itē tectū dī: r̄alis sensus sacre scripturę: q̄ regit mysticū & moralē. Supra quē debēt ascēdere plati & leuare infirmos vt pueniāt ad sensū mysticū & moralē. Itē tectū dī: caro: in q̄ iacet torpēs anim⁹. Lectum est charitas: qz ē em̄nētior ps̄ sp̄ualis edificij: cui⁹ fundamentū est fides: partes: sp̄es: tectū: charitas. Regule tecti sūt opera charitatis. Et p̄ tegulas intromittit̄ infirm⁹ ad iesū: qz p̄ opa charitatis veniūt ad salutē. Vñ de cornelio Act. x. a. legit̄ qz p̄ opa venit ad fidē. i. ad fidei distinctionē. Turba impediens triplex ē. i. turba strepēs interi⁹. i. cogitationū & desideriozū. De q̄ dī. j. viij. g. Turbē cōp̄stunt̄ te. Itē turba inq̄ētās exteri⁹: curarum & sollicitudinū. De qua dicitur. j. x. g. Martha martha zc. Itē turba circūstās vndiq̄ cognator & nepotū. De q̄ dicitur Job. xxj. a. Semē eozum p̄manet coram eis: p̄pinq̄oz turba & nepotū in p̄spectu eoz. Hęc triplex turba impedit̄ paralyticū: ne ante iesum inferat̄: hic et̄ Matth. ix. a. Languidū ne iesū agnoscat: Job. v. b. Cęci increpando vt taceat: Matth. xx. d. Zacheo obstādo ne iesum videat. j. xix. a. Retardās parētes adire iesū: Marc. iij. d. Differēs susci-

tationē mortuę: Matth. ix. c. Prorogās cęci illuminationē: Marc. viij. c. Colēs iesū rape in regē: Job. vi. b. Sic exponit̄ mystice. Seq̄t. a. Quoz fidē vt vidit. Glo. Nō p̄-

lyrici q̄ iesu carebat. b. Dixit hō: q̄si discretue dīc: ac si dīceret: tu hō pur⁹ es: ego de⁹ sū q̄ pctā remitto. Remittit̄ tibi pctā tua. Dat. ix. a. dī: Cōfide fili remittit̄ tibi peccata tua. Aug⁹. Utrūq̄ dixit iesus: qd̄ vterq̄ euāgelica testat̄. Sed hō peccat: filio remittunt̄ pctā. Glo. Vultū valet cui-

test dimittere peccata nisi sol⁹ deus: Ut autem cōgnouit iesus cogitationē eoz: r̄spondens dixit ad illos: Quid cogitatis in cordibus vestris: Quid est facili⁹ dicere: dimit- tunt̄ tibi pctā: an dicere: surge & ambula: Ut aut̄ sciat̄ qz filius hoīs habet potestatem in terra dimittendi peccata: ait paralytico: Tibi dico: surge:

Sanatur⁹ ḡmo: b̄i: p̄mo sanat causā morbi. Sed pharisei audierūt eū dicēte: Remittunt̄ tibi pctā: indignati arguūt eū de blasphemia tanq̄ sibi viurper qd̄ soli⁹ dei ē: qz soli⁹ dei est dimittere pctā. Nota ḡ qz nō errat in p̄fessione oris: qz p̄sentē solū deū dimittere pctā: errat aut̄ i infidelitate cordis: qz nō credūt hoīem illū deū eē. Dñs aut̄ miser⁹ erroris eoz: ex duob⁹ se asserit deū esse: et sic peccata posse dimittere. i. qz no- uit eoz p̄cietias: et qz iam sanauit paralyticū in corpe quē sana- uerat i aia. Soli⁹ em̄ dei ē scrutari teneb⁹ & corda: vt facere opa miraculosa. Qm̄ ḡ cogitationē intuet̄: & paralyticū sanat in cor- pore: satis p̄bat eis qz pōt pctā dimittere. Hoc ē qd̄ dicit̄ h:

Et ceperunt cogitare scribē & pharisei dicētes: qd̄ est hic q̄ loquit̄ blasphemias: Blasphemat q̄ d̄ dei ē viurpat. Chryf. Vultū deū cogitātes viciā p̄p̄ias cōplet passiōes. e. Quis ē hic q̄ loquit̄. Chryf. Prope nihil loq̄t̄ s̄ emulatores alioz infidiant̄ b̄nificijs. Eccl. xij. d. Pau- per locut⁹ ē & dicit̄: qd̄ est hic: Et si offēderit subuertent̄ illū. Quis pōt dimittere pctā nisi solus de⁹: Esa. xliij. d. Ego sum q̄ deleo iniquitates p̄p̄ me. Et aut̄ cognouit iesus cogitationē eoz. Chryf. Et hō soli⁹ dei est scire cogitationē. h. R̄ndēs dixit ad illos: qd̄ zc. Chryf. Si nō esset deus respondisset sicut iohānes: Nō sū ego ch̄i- stus vt deus. Quid cogitat̄ mala i cordib⁹ v̄is: Chryf. Vāsuertudo oim̄ potētior ē. Prover. xvi. d. Vel- lioz est paries viro forti: & q̄ d̄iat̄ aīo suo zc. Quid est facili⁹ dicere: dimittunt̄ tibi pctā. i. pctā iolo dico di- mittere. Beda. Ad solus q̄ dimitto noui: quasi ego sol⁹ no- ui qd̄ istoz sit facilius. An dicere surge & ambula: id est corpaliē curare: qd̄ & vos videre potestis: q. d. vtrūq̄ ē mibi facile. Bero. Utrū sint paralytico pctā dimissa: sol⁹ no- uerat q̄ dimittebat: surgere autē & ambulare omnib⁹ manife- stū erat q̄ videbāt. Sit ergo visibile signū vt probet̄ iustibile. Chryf. Paralyticū corpis soluit & aīe: vt ostēdat se vtrūq̄ p̄ditōzē. Vñ sequit̄: m. Et aut̄ sciat̄. Verba s̄ ch̄risti: n. Quia fili⁹ hoīs h̄z p̄tātē i fra dimittēdi pctā: ait pa- lytico: tibi dico surge zc. Sic p̄strue. m. Et aut̄ sciat̄ qz fili⁹ hoīs habet potestātē i fra dimittēdi pctā: zc. sūt s̄ba ch̄risti dirigētis sermonē ad eos. p. Tibi dico sur- ge: statim p̄uertit̄ sermonē ad eū. Voc. o. Ait paralytico: Verba sunt euangelicę. Alit. m. Et sciat̄ qz fili⁹ hoīs h̄z potestātē i fra dimittēdi pctā. i. ego habeo p̄tātē di- mittēdi pctā: q̄ sū fili⁹ hoīs. Et tūc. o. Ait paralytico: di- co tibi surge: vt qd̄ sequit̄: dico tibi sit. Glo. eius qd̄ p̄- cedit: ait paralytico: fili⁹ hoīs habet potestātē: non tūc quia filius hoīs

Corf. v. b. Remittit̄ tibi peccata tua. Aug⁹. Utrūq̄ dixit iesus: qd̄ vterq̄ euāgelica testat̄. Sed hō peccat: filio remittunt̄ pctā. Glo. Vultū valet cui- test dimittere peccata nisi sol⁹ deus: Ut autem cōgnouit iesus cogitationē eoz: r̄spondens dixit ad illos: Quid cogitatis in cordibus vestris: Quid est facili⁹ dicere: dimit- tunt̄ tibi pctā: an dicere: surge & ambula: Ut aut̄ sciat̄ qz filius hoīs habet potestatem in terra dimittendi peccata: ait paralytico: Tibi dico: surge: Sanatur⁹ ḡmo: b̄i: p̄mo sanat causā morbi. Sed pharisei audierūt eū dicēte: Remittunt̄ tibi pctā: indignati arguūt eū de blasphemia tanq̄ sibi viurper qd̄ soli⁹ dei ē: qz soli⁹ dei est dimittere pctā. Nota ḡ qz nō errat in p̄fessione oris: qz p̄sentē solū deū dimittere pctā: errat aut̄ i infidelitate cordis: qz nō credūt hoīem illū deū eē. Dñs aut̄ miser⁹ erroris eoz: ex duob⁹ se asserit deū esse: et sic peccata posse dimittere. i. qz no- uit eoz p̄cietias: et qz iam sanauit paralyticū in corpe quē sana- uerat i aia. Soli⁹ em̄ dei ē scrutari teneb⁹ & corda: vt facere opa miraculosa. Qm̄ ḡ cogitationē intuet̄: & paralyticū sanat in cor- pore: satis p̄bat eis qz pōt pctā dimittere. Hoc ē qd̄ dicit̄ h: Et ceperunt cogitare scribē & pharisei dicētes: qd̄ est hic q̄ loquit̄ blasphemias: Blasphemat q̄ d̄ dei ē viurpat. Chryf. Vultū deū cogitātes viciā p̄p̄ias cōplet passiōes. e. Quis ē hic q̄ loquit̄. Chryf. Prope nihil loq̄t̄ s̄ emulatores alioz infidiant̄ b̄nificijs. Eccl. xij. d. Pau- per locut⁹ ē & dicit̄: qd̄ est hic: Et si offēderit subuertent̄ illū. Quis pōt dimittere pctā nisi solus de⁹: Esa. xliij. d. Ego sum q̄ deleo iniquitates p̄p̄ me. Et aut̄ cognouit iesus cogitationē eoz. Chryf. Et hō soli⁹ dei est scire cogitationē. h. R̄ndēs dixit ad illos: qd̄ zc. Chryf. Si nō esset deus respondisset sicut iohānes: Nō sū ego ch̄i- stus vt deus. Quid cogitat̄ mala i cordib⁹ v̄is: Chryf. Vāsuertudo oim̄ potētior ē. Prover. xvi. d. Vel- lioz est paries viro forti: & q̄ d̄iat̄ aīo suo zc. Quid est facili⁹ dicere: dimittunt̄ tibi pctā. i. pctā iolo dico di- mittere. Beda. Ad solus q̄ dimitto noui: quasi ego sol⁹ no- ui qd̄ istoz sit facilius. An dicere surge & ambula: id est corpaliē curare: qd̄ & vos videre potestis: q. d. vtrūq̄ ē mibi facile. Bero. Utrū sint paralytico pctā dimissa: sol⁹ no- uerat q̄ dimittebat: surgere autē & ambulare omnib⁹ manife- stū erat q̄ videbāt. Sit ergo visibile signū vt probet̄ iustibile. Chryf. Paralyticū corpis soluit & aīe: vt ostēdat se vtrūq̄ p̄ditōzē. Vñ sequit̄: m. Et aut̄ sciat̄. Verba s̄ ch̄risti: n. Quia fili⁹ hoīs h̄z p̄tātē i fra dimittēdi pctā: ait pa- lytico: tibi dico surge zc. Sic p̄strue. m. Et aut̄ sciat̄ qz fili⁹ hoīs habet potestātē i fra dimittēdi pctā: zc. sūt s̄ba ch̄risti dirigētis sermonē ad eos. p. Tibi dico sur- ge: statim p̄uertit̄ sermonē ad eū. Voc. o. Ait paralytico: Verba sunt euangelicę. Alit. m. Et sciat̄ qz fili⁹ hoīs h̄z potestātē i fra dimittēdi pctā. i. ego habeo p̄tātē di- mittēdi pctā: q̄ sū fili⁹ hoīs. Et tūc. o. Ait paralytico: di- co tibi surge: vt qd̄ sequit̄: dico tibi sit. Glo. eius qd̄ p̄- cedit: ait paralytico: fili⁹ hoīs habet potestātē: non tūc quia filius hoīs

quia filius hominis: sed quia filius dei: quia idem est filius et deus. Item non dicit accepit: sed habet: ut ostendat se equalē patri. Sequitur: a **Tolle grabatum tuum.** Hiero: Et quod fuit testimonium infirmitatis: sit probatio sanitatis. i. grabatū in quod diu decubulisti. **Et ambula: et vade in domū tuā: Et con-**

festum surgēs coram illis etc. Be da. Magna virtus verbi sine mora imperium salutis committatur ipsum verbum supple. **Et stupor** admiratio nis de nouitate miraculi: **b** **Apprehēdit omēs et magnificabāt deum.** Viso miraculo conuertunt ad laudem tantę maiestatis. **Et repleti sunt timore dicentes quia vidimus mirabilia hodie.** Sicut dicit Amb. ad huc erant increduli et ideo timebant: nam si crederent non timerent sed diligerent. Perfecta enim dilectio foras mittit timorem seruile. i. j. Job. iij. d.

a **tolle grabatū tuū: et ambula**
b **et vade in domū tuā. Et cōse-**
f **stim p̄surgēs corā illis: tulit le-**
c **ctū i quod iacebat: et abiit in domū**
s **suā magnificās deū. Et stupor**

*** Tur Eph. v. d. Surge quod dormis. Surgere igitur triplex potestatem dicitur mittere. a Tolle. In potestate duo sunt. In actione delectatio: post actionem penitentia. Et in verbo tollendi duo similia: remotio et portatio. Unde notabiliter dicit: a Tolle: id est peccatum desere et penam sustine. b Grabatum. Grabati nomine significatur caro: Nam sicut peger in grabato iacet: sic peccator in carne: dum eius concupiscentiis fauet. Amos. iij. d. Quo modo si eruat pastor de ore leonis duo crura aut extremum auriculę: sic eruentur filij israel qui habitant in samaria in plaga lectuli et in damasci grabato. q. d. luxuriosi vix possunt ad hoc induci ut aliqua bene agant: vix saltem in extremo vite subeulant. Ps. Dominus operatur illi super lectum doloris eius. Item vniuersum stratū eius versasti in infirmitate eius. Job. v. b. dicunt scribe et pharisęi: Non licet tibi tollere lectum tuum: quia sabbatum est: id est non licet abstinere a carnali voluptate: quia festum est. Similiter dicitur de iudeis qui dominum crucifixerunt: Job. xix. f. Iudei quoniam parasceue erat ut non remaneret in cruce corpora sabbato: Erat enim magnus dies sabbati: rogauerunt pilatū ut frangerent crura eorum. **Et ambula de bono in melius proficendo: vel locum peccati fugiendo. Ben. xix. d. Lotb egresso de sodomis dicitur: Molt respicere post tergum: nec stes in omni circa regione. d. Et vade in domū tuam: id est in ecclesiam per sacramentorum perceptionem: quia omnes qui extra fuerint peribunt. Ben. vij. d. Omnes qui extra arcam inuenti sunt diluuii perierunt. Et Exo. ix. f. Quicquid fuit in agris gradine percussum perijt. Quicquid extra domū inuentum est gladio intrijt. Vel e In domū: id est in celum per iugem meditationem. Proverb. j. b. Frustra iacit rete etc. Ibi Beda. Facile vitat laqueos in terris qui semper habet oculos in celis. Vel In domū: id est in propiam conscientiam non alienam: per sollicitam discussionem. Sap. viij. c. Intrans in domum meam conuiescam: id est non cursitabo per aliorum conscientias: quia dicitur Eccl. xxix. d. Vita nequam hospitandi de domo in domū. Item Eccl. xxj. d. Des satui facilis in domū proximi. Item Eccl. xxij. c. Percurre prior in domū tuam et illic aduocare et age conceptiones tuas. Vel In domum tuam: vilitatem ac fragilitatem corporis considerando. Mat. iij. c. Intra in lutum et calca subigens tene laterem. Breuiter ergo dicitur paralytico: Surge/peccatum deserendo: tolle grabatum/carnem affligendo: ambula/bene operando: vade in domum tuam/vilitatem propriam considerando: quod multum valet ad conseruationem humilitatis. Job. v. d. Visitans speciem tuam non peccabis. **f** **Et festum confurgēs coram illis: vt sicut coram omnibus peccauerat: coram omnibus peniteat. Quod est contra multos qui non erubescunt peccata publice: et tñ publicam penitentiam nullo modo facere voluit. De reliquo planū ē. Sequitur: k. Et post hec exijt etc. Quarta pars: in qua de vocatiōe matthei agitur quę reuera******

facta fuit ante sanationem paralytici: quod patet per hoc quod lucas. j. vj. c. dicit duodecim apostolos in monte electos: quando fecit sermonem illum: Beati pauperes etc. Unde patet recapitulationem esse: quod hic dicitur de vocatiōe matthei. Et ita dicit Aug. Et nota quod marcus et lucas vocant eum leui subtrahendo nomen eius visitatum: id est mattheum. Idem enim est leui et mattheus. Et hoc faciunt propter reuerentiam apostoli: ne quodammodo diffamarent eum: quod si poneretur nomen eius notorium: Ipse enim erat exactor publicorum vectigalium: et omnibus erat notum quod dicebatur mattheus: Unde subdicent nomen eius: quod erat quasi in fame propter reuerentiam apostoli. Mattheus autem in principio sermonis sui/accusator est fuit: unde mattheum se nominat: quod facit mattheus: ut nemo de salute desperet pro peccatorum immanitate: cum ipse de publicano apostolus de telonario sit euangelista factus. **Ab ystice.** Electio matthei significat electionem gentium: quę prius lucris temporalibus inhians/postea dominum in sua domo sedula deuotione resecit. **Moraliter** autem matthei vocatio est non est reuersus ad pristinum officium: sic peccator conuersus non debet reuertī ad peccatum dimissum. Sed querit aliquid: quare petrus redijt ad officium suum post vocatiōem et mattheus non: Ad quod dicitur: quod officium petri absque peccato impleri poterat: sed officium matthei aut vix aut nunquam sine peccato poterat exerceri. Eccl. xxvj. d. Difficile exiit negotiosus a negligentia sua: et non iustificabitur caupo a peccatis laboribus. Et sicut mattheus conuiuium fecit domino post vocatiōem suam: ita peccator post conuersionem suam in domo sua facit conuiuium christo. In quo quattuor principaliter apponuntur. Primum est aqua lachrymarum et vinum compunctionis. Secundum panis hordeaceus: id est amara recordatio peccatorum. Tertium lac: id est dulcedo pietatis. Quartum butyrum et pinguedo charitatis. Hęc quattuor apposuit abraham angelis Gen. xvij. a. Dodo plequere litteram. **k. Et post hec exijt et vidit publicanū nomine leui sedentem in telongo etc.** Quatuor ad litteram non videt bñ dicit: Post hec. Nā si diceretur: Factus ē in illis diebus: vt frequenter alibi solet dici: aliquo modo posset stare: quod autem dicitur post hec: non videt stare posse cum constet quod curationem huius paralytici longe precesserit vocatio matthei: qui electus fuerat cum alijs in monte. Ergo ante vocatus: postea inter montem et capharnaum sanatus ē leprosus: postea in capharnaum in synagoga demoniacus: postea socrus simonis in hospitio: postea transfretauit in regionem gerasenum: et ibi fecit quedam miracula: postea redijt in capharnaum et sanauit hunc paralyticum. Mora ergo quia de vocatiōe repetit: vt commodius transeat ad aliud. scilicet ad conuiuium solenne quod fecit et mattheus in domo sua. Quod ergo dicit de vocatiōe recapitulatio est: quod autem de conuiuio sequitur recte historie prosecutio. Et potest sic ordinari littera: **Et post hec fecit ei leui conuiuium magnū in domo sua.** Dodo reuertere retro: quod **Exijt.** i. exierat dominus ante de iusticia ad misericordiam. **m. Et vidit.** i. viderat oculos misericordis. Eccl. xxvij. c. Oculi domini in diligentes se. Sap. iij. c. Respectus eius in electos eius. j. xxij. g. Conuersus dominus respexit petrum etc. Nec mirum. Si ad respectum solis soluatur gelsiditū aque: cur ad respectum christi peccatorum montes non defluant? Esa. lxlij. a. Etiam celos dirumpes et descenderes etc. **n. Publicanum nomine leui.** Leui interpretatur asumptus per gratiam de sterquilino peccatorum. Ps. Visit de sumo et accepit me et assumpsit me de aquis multis. **o. Sedentem:** non est referendum ad situm corporis: sed visualis locutus est: sicut solet dici per biennium sedit ibi. Et dicit Blos. Interliū. **Sedentem:** id est pertinaciter lucris inhiantem. **A 3 B Ad telongū. Telongū est**

Matth. 9. a.

Distice

Moraliter

Ps. 176.

Euangelij scdm Lucam

Ad teloneum. Teloneum est domus in qua soluunt tri-
buta siue vectigalia. **Dagis** proprie dicit teloneum mensa in
qua computantur vectigalia. **Telos** grece/vectigal latine. b
Et ait. i. dixerat illi: **Sequere me.** Chryf. **Huc** sicut
paulum non desistentē a malis vocat. Item Chryf. Quare
de vocatione aliorū
apostolorum tacet
nisi petri et andree et
iohannis et iacobi et
philippi et matthei:
Quia nec teloneo ali-
quid detenti nec p-
scatione aliquid vi-
lius. **Hic** igitur opor-
tebat credere/cū p-
clara narrarent. **Se-
quere me.** Beda.
Non lucra. Job.
xxij. c. Vestigia et
securus est pes me-
us. **Et relicti**

Al. murmurati
uerunt
Matt. 9. b.
Marc. 2. c.
23. q. 4. c.
infideles

Alter

Doraliter

**Publicani di-
cebant** qz publi-
ce peccabāt: vel
qz recipiebant
publica vectiga-
lia: vlt quia mer-
ces suas vendē-
do oibus publi-
cabāt: sicut mer-
catores

tem ad teloneū et ait illi: **Se-
quere me.** Et relicti omnib⁹
surgens secutus est eum. Et
fecit ei conuiuū magnum le-
ui in domo sua: et erat turba
multi publicanorum et aliorū
qui cum illis erant discumbē-
tes. Et murmurabant phari-
sei et scribe eorum: dicētes ad
discipulos eius: Quare cum
publicanis et peccatorib⁹ mā-

de quibus dñs suis
debit reddere rationem: sed propter p-
mitudinem obedie-
tie rationes vectigaliū incōputatas reliquit. Quia ergo re-
liquit vectigalium administrationē: meruit dñicōrum talen-
torum fidelis fieri dispensator. **Dat.** xxij. d. Quis putas
est fidelis seruus et prudens. j. xij. c. Quis putas est fidelis di-
spensator. De talētis autē habet **Dat.** xxv. b. Et. j. xix. c.
Alter **Et relicti omnibus: sicut supra retrahenti**
retardantibus/retinentib⁹. **Surgens** abijciendo ter-
rena desideria. **f. Secutus est eum:** vt ferrum adaman-
tem. Job. xij. b. Cum exaltatus fuero a terra etc. Porphyri⁹
hereticus atqz iulian⁹ arguunt in hoc loco: vel imperitiā hi-
storici mentientis/vel stulticiam eorum qui statim securi sunt
saluatozem/quasi quemlibet hominem vocātem irrationabi-
liter. Quibus respondet Hiero⁹ in originali super matthēu.
Tantē inquit virtutes tantaqz signa p-
cesserunt que apo-
stoli anteqz crederent viderunt qz mīne dubitare poruerunt:
Certe fulgor ipse et maiestas deitatis occulte que etiā in hu-
mana facie relucebat ex primo aspectu ad se poterat trahere
videntes. Sic etiā in magnete lapide hęc esse vis dicitur
vt anulos et stipulas et festucas sibi copulet: quāto magis do-
min⁹ rerum omnīū ad se trahere poterat quos volebat. **Pa-
ter** tam ordinatio littere fm historie psecutionē: **Dodo** pro
sequere litteram fm qd facit. **Et fecit ei conuiuū ma-
gnū leui/assumpt⁹.** **In domo sua:** ad litterā. **Apo-
ralit:** In domo sua. i. i corde suo. **Apoc.** liij. d. Si qd ape-
ruerit mihi intrabo et cōgnabo cū illo. Job. j. a. Filij iob facie-
bāt putua p domos: vnusquisqz i die sua et mittētes vocabāt
tres sorores suas. i. infirmos corde/ore/ope: vt comederēt et bi-
berēt cū eis. **Wester** vlt. d. **Quartadecima die:** id est decalo-
gum et euangelij implētes celebrauerūt cōuiuū cū gaudio:
partes sibi nūicē mittētes maiores minorib⁹. **Magnū** di-
cit: quia intantū qz etiā de reliquijs comedunt angeli. j. xv.
b. **Gaudiū** ē āgelis dei sup vno peccatore penitētā agēte etc.
Et erat turba multa publicanorū et aliorū qui cū
illis erant discumbentes: et penitentes exemplo mat-
thei/venīā peccatorū sperātes. **Hos** inuitauit matthē⁹: vt so-
cius haberet i penitentiā / qz socios habuit i culpa. **Apoc.**
xxij. d. Spōsus et spōsa dicitur veni: et qd audit dicat veni. **Exo.**
xxvj. **Cortina** cortinā trahit. **Et murmurabāt pha-
risei et scribe eorū dicētes ad discipulos ei⁹ etc.** **Amb.**
Duplici peccant: qz putant se iustos cū sint superbi: et illos
reos/ cū iam peniteāt. **Dat.** ix. b. dicit: Quare cum pub-
licanis et peccatorib⁹ manducat magister vester: **Et certe nō**
tam cum eis qz ipsos spiritaliter māducat. **Ben.** xxvij. b.
Affer mihi duos hedos optimos vt faciam escas patri tuo
quibus libenter vescitur. **Chryf.** **Nisi** sustineat medicus san-
tem edūt et bibūt: **Quib⁹** ipse

medico. Pharisei particulam interrogationis subtricebāt:
Quare cū publicanis et peccatorib⁹ māducatis
et bibitis: supple et vos facitis iustos et nō nobiscū qui iusti
sumus: **Hic** extreme parti primo respondet domin⁹ dicens:
Nō egēt etc. q. d. vobiscū manducare recuso: vtiā qz
cobitationē decli-
no: qz / **Qui** sa-
ni sunt: id est repu-
tant se sanos: id est in-
stos/per arrogantia
de se psumētes/si-
cur vos qui de iusti-
cia vestra gloriāmi-
ni: **Nō egēt**
medico. **Et** hoc di-
cit Glo. **Ideo** vos
declino: quia putat⁹
vos non indigere.
Job. ix. g. Quia vi-
ditis videmus / pec-
catū vestrū manet.

Sed qui male habent. q. d. **Idco** manduco cum pub-
licanis et peccatoribus: quia male habent: id est reputant se
male habere: id est infirmos esse: id est quia non differuntur se
peccatores esse/egēt medico. **Unde** dicit Beda. **Hos** iuuo:
quia penitendo dāt locum gratie. q. **Nō em veni** q. d.
declino vos. **Enim** quia non veni vocare iustos: id
est qui non differuntur peccata sua et conuerti volentes ad peni-
tentiam. **Ayrtice.** **Per** hoc qz publicani et peccatores cum
domino manducāt: pharisei et scribe nō: sed esuriunt: signifi-
cāt duo. **Aliter** in statu hui⁹ vite: aliter i futuro. **Pharisei** nāqz
et scribe gerunt figuram iudeorū: qui i hac vita famē patiunt:
Iudeus nāqz ad mensā sederet esurit: id est scripturas habet
sed nō intelligit. **Hos** autē spiritaliter reficimur: qui spūaliter
scripturas intelligim⁹. **Vel** pharisei detractores/gerunt figu-
ram reproborum: qui epulantib⁹ in regno dei fidelib⁹ / in in-
ferno torquebunt. **Esa.** lxx. c. **Ecce** serui mei comedent et vos
esuriētis: ecce serui mei bibent et vos sitiētis: ecce serui mei le-
tabuntur et vos cōfundemini. **Vocat** autem domin⁹ se medi-
cum. **Et** vere ē medic⁹: qui mirabili genere medicaminis sa-
nauit genus humanū: **Nō** enim est auditus medicus ipso ex-
cepto qui proprijs vulneribus sanauit egrotos. **Esa.** liij. b.
Vulneratus est propter iniquitates nostras. **Chryf.** **Nisi** su-
stineat medic⁹ sanie laborantū nō eruet eos a morbo. **De** hoc
medico **Ecc.** xxxvij. a. **Honora** medicū pp necessitatē: ete-
nim illū creauit altissim⁹. **Hiere.** viij. g. **Mundqz** resina nō ē in
galaad aut medic⁹ nō ē ibi: **Sequit** **Et illi dixerūt** ad
eū: **quare** etc. **Dat.** ix. b. **die** ipsos discipulos iohānis b-
gisse. **Sz** scēdū qz vtriqz qsierūt. **Aug.** **Discipuli** iohānis tri-
bus de causis reprehēdēdi sūt. **Primo** qz de ieiunio se iacta-
bant. **Secundo:** quia christum quem magister eorū: id est ioh-
hanes cōmēdauerat/calumniabant. **Tertio:** quia phariseis
quos magister eorum iohannes cōdēnauerat familiares erāt.
Dicunt ergo dño. **Quare discipuli iohannis ieu-
nāt** frequenter: id est sepe: **nō** **et obsecrationes** fa-
ciunt/ similitur et phariseorū: tui autem edunt et
bibunt: **Serum** erat: quia illi ieiunabāt: et isti comedebant:
nō tñ corporalitē/ sed magis spiritalitē: quia illi inuidia tabe-
scebant: isti carne et sanguine christi reficiebant: et cōsolatione
interna eiusqz colloquio. **Unde** tunc ad litteram impleta fuit
prophetia **Esa.** lxx. c. **Ecce** serui mei comedent: et vos esurie-
tis etc. **Quibus** ipse ait: **nunquid** etc. **Pharisei** si-
ue discipulis iohannis domino obijciētib⁹ qz discipuli ei⁹ nō
ieiunarent: sed cōsolationi operam darēt: et essent quasi epu-
lones: domin⁹ ex verbis iohannis magistri eorum respondet
eis: qui dixit **Job.** ij. d. **Qui** habet spōsam sponsum est: vt fa-
cilius inclinaret eos ad se/ et vt apertius cōuinceret de super-
stitione et falsa iustitia eorum: et discipulos redderet excusa-
tos. **Discipuli** em iohānis et pharisei frequenter ieiunabant.
Unde vnus dicit

Ar. tobio
uaciones
B
Distice
Quinta p

Unde vnus dicit. j. xviij. b. Ieiuno bis in sabbato. Et super hoc arguebant discipulos dñi qui non ieiunabāt. Excusat autem eos dñs: probās q nō debet eis indicī ieiunū: distinguēs ieiunium: duplex est em̄ ieiunū: corporale z ieiunū spūale. Item corporale duplex. Anum bonū: aliud malum. Valū ē qd fit ex mala cau-

sa. i. auaricia vel hy-
 pocrisi vñ leccacitate
 vñ hñdī. Bonū cō-
 sistit in vno. i. in ab-
 stinentia cibozū cor-
 poralū. Et fit pro
 duob⁹. Pro absentia
 corporali spōsi.
 Sic ieiunabāt antiq̄
 expectantes p̄mū
 christi aduentū: fuerunt enī in mērore z afflictōe expectantes
 messiam futurū. Hoc etiam ieiunio vsa est ecclesia: excepto il-
 lo modico temporis in quo sponsus corporaliter p̄uerat⁹ est cū
 ea. Item pro absentia spūali: que fit pro quolibet pctō mor-
 tali. Sic ieiunāt pctōres p̄nitentes. Hoc ieiunū vocat ieiunū
 mērore. Unde **Matth. ix. b.** Nunquid possūt filij spōsi
 lugere q̄ diu sponsus est cum illis: Vocatur z alio noīe in sa-
 cra scriptura ieiunū veteris vitē: vel quia semp fit pro vetu-
 state peccati: vel quia habuit initium a veteri testamēto. Itē
 ieiunū spirituale duplex est. Anū malum: quo ieiunaf a bo-
 no: de quo **Esa. lxx. c.** Serui mei comedent: z vos esurietis.
 Aliud bonū z cōmendabile: qd fit pro vno: id est pro deside-
 rio eterno: z consistit in duob⁹. i. in abstinentia cibozū cor-
 poralū: et in abstinentia delectationū temporalium siue contem-
 ptu mūdi. Sepe enī rapitur anim⁹ human⁹ in extasi contem-
 plationi vacās: et adeo iocat q̄ p̄z dulcedine contemplatio-
 nis obliuiscitur necessariorū: quia iocunditas contēplationis
 quodammodo p̄gustat suauitatem futurę beatitudinis: et
 dicitur ieiunū istud ieiunū exultationis. P̄mū ieiunū. i.
 corporale resp̄sentat ecclesia in q̄dragesima z i alijs tempori-
 bus afflictionis: quādo nō cantat alleluia. Secundū ieiunū
 i. spūale resp̄sentat ecclesia in septimana pentecostes: quādo
 frequenter cantatur alleluia. Probat ergo domin⁹ q̄ neutro
 istorū ieiuniorū debebant apostoli ieiunare. Ieiunū quidē
 mērore non erat eis indicendum adhuc: quia p̄sentia spōsi
 vtrāq̄ habebant: sed post passionem ieiunabāt sublata p̄z-
 sentia corporali: et iterum post ascensionē expectantes visita-
 tionē spūalē. Sicut ecclesia modo ieiunat expectans ven-
 turū iudicis p̄sentiam corporale: sicut etiam antiq̄ patres ex-
 pectabant in carne venturū. Item ieiunū nouę vitē siue exul-
 tationis non erat eis imponendū: nec in parte nec in toto: qz
 adhuc rudes erāt nec poterant adhuc oīno celestibus inha-
 re z a corporalib⁹ abstinere. Et p̄mo ostendit q̄ istud ieiunū
 non est eis imponendū in parte: per exemplum cōmissu-
 rę noui vestimenti: Quia sic particula noui vestimētī si assua-
 tur veteri: nō conuenit: sed z scissuram facit: sic si aliqua pars
 ieiunij exultationis. i. continuū ieiunū a cibis corporalib⁹:
 quale fuit ieiunū **Judith. viij. a.** Et annē. s. ij. e. non conue-
 nit hominibus adhuc veteri vitē deditis et scissuram facit: si
 aliquid noui hominis habebāt amittunt. Secūdo ostendit q̄
 nec in toto est eis indicēdū istud ieiunū: per exemplū vini
 uī z vtris veteris. Erāt em̄ apostoli adhuc q̄si vtris veteres:
 vīnū nouū contemptus mūdi vel abstinentia vniuersalis ab
 amore rerum temporalium. Sicut enī vīnū nouū si ponatur in
 vtris veteres effunditur z vtris dirumpit: sic si tale ieiunū
 apostolis rudib⁹ infūgeretur: non esset vtile sed apostolos di-
 rumperet et bono qd habebāt p̄uaret. Et hoc est. **a. Nū-**
quid potestis filios sponsi. Supra se medicū vocauit: hic
 sponsus: quia animam quā curat sibi desponsat. **b. Dum**
cum illis est sponsus: corporalē z spūalē. **c. Facere iei-**
unare: Aug⁹: id est ieiunio mērore affligi: **L. h. y. f.** Triste
 est ieiunū: non nature: sed his qui philosophari nolunt. Illis
 enim qui volunt philosophari voluptuosum est. **Esa. lviij. b.**
 Nunquid b̄st ieiunū. **Matth. vj. c.** Tu autē cū ieiunas vnge

caput tuū zc. Filios spōsi vocat ap̄los imitatores christi: et
 ab eo in vera fide generatos. De quo **Job. iij. d.** Qui habet
 sponsam sponsus ē. Et **Esa. lxx. d.** Quasi sponsam decorauit
 me corona. Itē **Esa. lxxj. c.** Si ego qui alijs generationē tri-
 buo sterilis ero: q. d. non ero. **d. Veniet autē dies:** pas-

tionis vsq̄ ad resur-
 rectionē: et itēz ascē-
 sionis vsq̄ ad pente-
 costen. **e. Cū ab-**
lat⁹ fuerit ab illis
spōsus: vt qm̄ mor-
 tuus et sepul⁹ fuit:
 tunc enī fuerūt i mē-
 rore donec reddita
 fuit corporalis p̄sentia
 i die resurrectionis.
f. Veniet autē z similitudinē ad il-
los. Quia nemo commissurā
z vestimēto nouo imittit i ve-
stimentum vetus: alioquin et
nouum rumpit / z veteri non
cōuenit commissura a nouo.

Itē post ascensionē ablat⁹ fuit corporali t̄m̄ z tūc itēz fuerūt in
 mērore z timore donec per spiritū sc̄m̄ p̄solationē receperūt.
Tūc ieiunabūt i illis dieb⁹: ieiunio mērore. **Cañ. sic**
distinguit z bñ. Tunc: tpe passionis. i. z post ascensionem:
 ieiunabūt ieiunio mērore. **Et i** **g. In illis diebus.** i.
 post resurrectionē z post spū sancti missionē: ieiunabūt ieiunio
 exultationis renouati i vitā spūalem. Et b̄ vident inuere
 duę Interliū. Prima ē sup hoc: **Tūc ieiunabūt.** Glo. In
 humilitate tribulationis. Secūda: **Ab amore mūdi: nō solū a**
cibis: refert ad b̄: In illis dieb⁹. Similit̄ et in Glo. mar-
 ginali. Cum ablat⁹ fuerit sponsus: pōt referri ad illā litterā:
Tūc ieiunabūt. Quo dono p̄cepto: refertur ad illam lit-
 terā: **In illis dieb⁹.** Sic z aīa cū auferet ei spōsus spūaliter
 per peccatū: debet flere z dolere donec reddat ei spōsus. **Uñ**
Jobel. j. b. Plange q̄ si virgo accincta sacco sup vtrū puber-
 tatis sup. **Ruth. j. d.** Nō vocetis me noemī: qd est pulchra:
 sed vocate me marath: qd est amara: qz amaritudine repleuit
 me oīpotens: **Egressa sū plena: z vacuā reduxit me domū.**
 Aīa enī sine deo vacua est: qz aīam deo capace nihil pōt re-
 plere qd deo min⁹ est: vt dicit Aug⁹. **b. Dicebat autē et**
similitudinē ad illos: quare. i. nondū z ueniat ap̄los ieiunū
 i. exultationis. **Quia nemo zc.** Vc ostēdit q̄ non
 debet eis indicī adhuc ieiunū exultationis siue nouę vitē. Et
 per p̄mā similitudinē ostēdit: q̄ nec in parte indicēdū est eis:
 per secūdam q̄ nec in toto. Et est p̄gressus talis. Si enī par-
 ticula nouę vitē imponeret ap̄lis adhuc in vetustate manentis
 bus. i. in veteri p̄suetudine imbutis: ipsa noua doctrina scinde-
 retur. i. diuideret in se: nec ei⁹ particula vetustati p̄grueret: vt
 si q̄ cōmissura fit i nouo z veteri: qz nou⁹ veterē suo pōdere rūpt.
Dicit: Quia nemo cōmissurā. i. particula ablatā. **k. A**
vestimēto nouo. Glo. i. a ieiunio vitiōz. **Immittit i**
vestimentū vetus: alioq̄n z nouū rūpit z veteri nō
conuenit cōmissura a nouo: sumpra. i. Glo. quia incipit
 displicere etiam si ante placuerat. q. d. ideo nouitas non est
 admiscēda vetustati: quia ipsa nouitas introducta statim ru-
 ditibus z antiqua consuetudine imbutis incipit displicere. **He-**
da. Veteri vestimento comparant discipuli: qui adhuc sunt
 vetus homo: quibus nou⁹ pannus: id est aliqua particula no-
 uę vitē nō debet immitti: qd si fit: etiā ipsa noua vestis: id est
 doctrina nouę vitē quodammodo scindit: cuius particula q̄ ad te-
 tunia cibozū valet impōrtune tradit: cum illa doceat genera-
 le ieiunū: nō a p̄cipiscētia cibozū t̄m̄: sed ab oī lēcticia t̄paliū
 delectationū. Cui⁹ generalis ieiunij illa pars q̄ ad cibos p̄-
 net: nō debet imp̄tiri hoīb⁹ adhuc veteri p̄suetudini deditis:
 quia z illis videtur quasi scisso fieri: et ipsi vetustati nō conue-
 nit: qz timendū est ne per nimīā austeritatē etiam fidē quā ha-
 bebant amittant: qz nō debent misceri actus veteri z noui ho-
 minis. Non enī placet spōso discolor vestis. **Uñ ap̄ls Eph.**
liij. f. Eruite veterē hoīem cum actib⁹ suis: z induite nouum
 cum actib⁹ suis. Sed caue ne intelligas ap̄los esse in vetusta-
 te peccati mortali. Nō enī credo q̄ i hmoi vetustate tūc essēt:
 sed in vetustate p̄suetudinis: qd satis deīmiat i fine Glo. **Ve-**
tustatem hanc intellige consuetudinē quorundam legalium: et

Matth. 9. b.
Matth. 2. d.

Glo. Sponsus
 christi: sponsa
 ecclesia: de hoc
 sancto cōnubio
 ap̄li s̄ creati p̄
 lauacrū regene-
 rationis zc. **Ad**
Lut. 5. Ex hac
 Glo. habet au-
 ctoritatis q̄ ap̄li
 fuerūt baptizati
 de q̄ t̄m̄ solet du-
 bitari

Quia nō credo
 q̄ noua doctrī-
 na ex pte impo-
 nenda sit alicui
 nisi ex toto ipō-
 naf ei. **Uñ ap̄ls**
Col. 3. b. Eruite
 veterē hoīem. i.
 totū: alioquin
 Interliū. i. incipit
 displicere.

Denf. 22 b. Nō
 iduerūt vestimē-
 to qd ex lana et
 lino contextur.
Matth. 22. c. Nō
 qd auis discolor
 zc. **Eccl. 16. b.**
 Vestimē te disco-
 loribus zc.

Euangelij scdm Lucam

S observationem sabbati: et quod consueverunt frequenter manduca-
re non ieiunare: Unde eis non erat imponenda abstinentia ci-
borum: quia rudes a consuetudine difficile auelluntur: quia ab-
horret et refugit tantam austeritatem. **Aboraliter.** In hoc da-
tur forma confessoribus et presbiteris / quod de nouo egressis a pecca-
to non est iniungen-
da grauis peniten-
tia: triplici ratione.
Primo ne timore gra-
uis penitentiae resili-
ant a bono propo-
sito. Secundo ne con-
temnant et peccent con-
temnendo penitentiam.
Tertio ne scandalizentur / videntes illos qui talem peni-
tentiam iniungunt / nihil tale facere. Unde **Matth. xxiij. a.**
arguit dominus tales: Super cathedras moysi sederunt scri-
bae et pharisaei: quae dicunt facte: factum vero opera eorum nolite
facere: dicunt enim et non faciunt: imponunt enim onera gra-
uia et importabilia in humeros hominum: digito autem suo no-
lunt ea mouere. Item **Matth. xvij. a.** Qui scandalizauerit
vnum de pusillis istis qui in me credunt etc. **Ibi Glo.** Pusil-
li non sunt scandalizandi: sed ut crescant nutriendi. **Ioh. xj. f.**
Soluite est et finite abire. Primo ergo debet auferri vetustas
peccati: et postea paulatim debet insinuari penitentia quae facit ad
renouationem hominis. **Zach. iij. b.** Ecce abstuli a te iniqui-
tatem tuam et indui te mutatorijs. **Gen. xj. b.** Torquentur
ioseph et veste mutata presentauerunt regi. Et hoc totum est
contra rigorem et austeritatem presbiterorum et confessorum. De
quibus **Ezech. xxxij. a.** Quod infirmum erat non consolidastis:
et quod egrotum non sanastis: et quod fractum non alligastis: et quod
abiecerum non reduxistis: et quod perierat non quaesistis: sed cum
austeritate et potentia impabatis eis: et dispersi sunt oves meae.
Item hoc est contra duplices: qui vestem exterioris con-
uersationis ex nouo et veteri panno consuunt: Contra illud
Deut. xxij. b. Non indueris vestimento quod ex lana linoque con-
textum est. Sequitur: **a Et nemo mittit vinum nouum
in vtres veteres etc.** Hic probat dominus quod ieiunium exulta-
tionis siue nouae vite: non erat apostolorum indicendum ex toto: quia
adhuc rudes erant: et ideo quasi vtres veteres: quod patet ex pe-
tri negatione et filiorum cebede petitione. Unde indico tali iei-
unium deficeret: et ieiunium iniunctum irritum esset vel forte no-
cium. Prima pars huius ieiunij pertinet ad exteriores ob-
seruantias: vnde per vestimentum significat quod deforis regit.
Secunda pars pertinet ad obseruantias interiores: et ideo
per vinum quod mentem letificat designatur. Et est hoc exem-
plum contra duo genera hominum. Primo contra illos qui ha-
bent vinum diuinae scientiae quo alios inebriant: et ipsi vitam ve-
teris hominis ducunt. De quibus dicitur **Roma. ij. d.** Qui
praedicat non furandus furaris: Qui dicitis: non mechandum me-
chatis: Qui abominatis idola / sacrilegium facis: Qui in lege
gloriantur per peruationem legis dei in honorem: Secundo contra
illos qui in peccato manentes audiunt sacra scripturam. Ipsi enim
volunt ponere vinum nouum in vtres veteres: quod non potest esse
nec decet: quia in malivolam animam non introibit sapientia:
Sap. j. a. Item **Eccl. xxj. c.** Cor fatum quasi vas contractum
et omnem sapientiam non tenebit. Item est contra doctores
qui nouis et rudibus secreta scripturarum mysteria pandunt.
Unde **Rabanus.** Cauendum est doctore / ne animae nondum
innouatae sed in vetustate maliciae perduranti nouorum myste-
riorum secreta committat. Dicit ergo: **Et nemo mittit vinum
nouum in vtres veteres: alioquin rumpit vinum nouum
vires et ipsum effundetur et vtres peribunt.** Beda. Ve-
teribus vtres etiam comparant apostoli: qui vino nouo: id
est spiritualibus praecipuis facilius diripiunt quam contineant. **b Sed
vinum nouum.** Respondet anthyphora quae posset ei fieri.
Deus erat et in momento poterat eos innouare ex toto: et ad
tale ieiunium exequendum idoneos reddere: ideo occurrit osten-
dens non sic esse faciendum: quia qui consuevit vetera / non su-
bito sed paulatim promouendus est ad maiora. Nec dum etiam

Hec sunt quinque
calera platoz q
debet h dicit mi
nistrare .f. tem-
ptatoz cosola-
tio: infirmoz vs-
sitatio: sacramen-
toz dispensatio:
vbi diuini p d-
cario: orationis
deuotio

erat tempus inuouationis apostolorum: Ipsi enim sicut dicit
Beda: erunt noui vtres / cum post ascensionem accepto spiri-
tu / desiderio consolationis eius et orando et sperando innoua-
buntur. Dicit ergo: **Sed vinum nouum:** id est nouae vite ie-
iunium: **c In vtres novos:** id est apostolos in resurrec-
tione domini et pen-
tecoste innouatos:
d Mittendum est:
id est eis indicendum: et
vtres seruand.
**e Et nemo bibes
vet.** i. nemo vete-
ri consuetudine im-
bur: **f Statim:**

id est substro. **g Tull nouum:** id est noua oino ingredi con-
suetudinem. **h Dicit enim:** vetus melius est: id est placet
et magis pristina consuetudo. Per veterem pannum et vtres
veteres intelliguntur etiam / sicut dicit Hieronimus / scribae et pha-
risaei. Per nouum autem pannum vel nouum vinum / intelliguntur
praecipua euangelij: ac si diceret dominus scribis et pharisaeis:
Ideo declino vestram conuersationem et vos non instruo: quia
nouus pannus non est assumendus veteri: nec vinum nouum
mittendum in vtres veteres: id est nouitas praecipitorum euan-
gelij non est comunicanda vobis antiqua legalium consuetu-
dine imbutis: ne maior scissura fiat / si doctrina euangelica le-
gali admisceatur: quia vtres scindere etc. **Expo. Ca. Vi.**

F Actum est autem in sabbato etc. Supra redar-
guit dominus vanam superstitionem scribarum et phari-
saeorum qui contra dominum discipulos indignabantur / eo-
que non ieiunarent frequenter / sicut ipsi et discipuli iohannis: ex-
cusas discipulos duplici similitudine: Adhuc in principio hu-
ius capituli excusat dominus discipulos suos super alia indig-
natione pharisaeorum. Diuiditur autem istud capitulum in sex
partes. In prima ponitur responsio domini pro discipulis con-
tra pharisaeos indignantes super spicarum vellitione et con-
fricatione: quae videbatur ipsis pharisaeis sabbati violatio. In
secunda parte ponitur manus aride sanatio facta in alio sab-
bato: propter quod et contra dominum indignati sunt pharisaei: ibi:
Factum est autem et in alio sabbato. In tertia ponit
sermo domini habitus post noctis orationem et duodecim aposto-
lorum electionem in monte ad discipulos et ad turbas: in quo pau-
peribus consolationem et contra diuitibus imprecatur aeternam
damnationem: ibi: **Factum est autem in illis diebus.** In
quarta ponitur exhortatio domini ad discipulos suos: in qua inul-
tar eos ad culmen perfectionis: ibi: **Sed vobis dico.** In qua
ta ponitur hypocritarum redargutio: qui cum pleni sint pec-
catis grauioribus leuioza in fratribus asperere reprehendunt: in qua
ostendit dominus quod peccator peccatorem non valet iuste corrige-
re: ibi: **Quid autem vides.** In sexta bonos auditores ver-
bi assimilat sibi dominus: malos vero diabolo: ibi: **Omnia
qui venit ad me etc.** Dicit ergo: **i Factum est autem
in sabbato secundo primo.** Doctrinis modis exponi-
tur. Primo sic: **Factum est in sabbato secundo primo.** i.
in sabbato secundo a primo: id est sequente praecedens sabba-
tum. In praecedenti enim sabbato intravit synagogam vbi sa-
nauit demoniacum. **ii. iij. f.** In sequenti ibat per sara: vbi apo-
stoli vellebant spicas. Secundo sic. **Factum est in sabba-
to secundo primo:** id est in sabbato euangelico legali pre-
lato. Et dicitur sabbatum euangelicum primum respectu le-
galis sabbati et dignitate et tempore. Dignitate: quia sabba-
tum euangelicum est feriare a vitijs: legale vero sabbatum est
feriare ab operibus seruilibus. Tempore: quia prius fuit obserua-
tum ab antiquis patribus quam legale fuerit institutum. Utroque modo
secundo primo sunt duae dictiones. Tertio sic. **Factum est
in sabbato secundo primo:** id est in sabbato euangelico
quod est secundum et primum. Primum quia ante legale sabba-
tum a patribus obseruatum. Secundum: quia post legale a
christianis quasi nouiter obseruatum: et in euangelio quasi no-
uiter institutum. Statutam enim erat et praecipuum sabbati
euangelicum: quod est cessare a vitijs / sed naturaliter im-
b. Unde antiqui

Slo. Beda.
quo sabbat
i. sabbatum
terale. Et
cas. i. Er
ralis sabb
bertate. S
ta natura
atur cessat
vltimose ab
pota moysi
ductu natura
rationis ab
tigue pnt
seruatum. Q
dies sabbat
ceterorum du
ru simile era
qa non obliu
haf ex ppe
allicu legi
pctificat nec
feri dices: ma
bertate sabba
naturali etc
118 92.